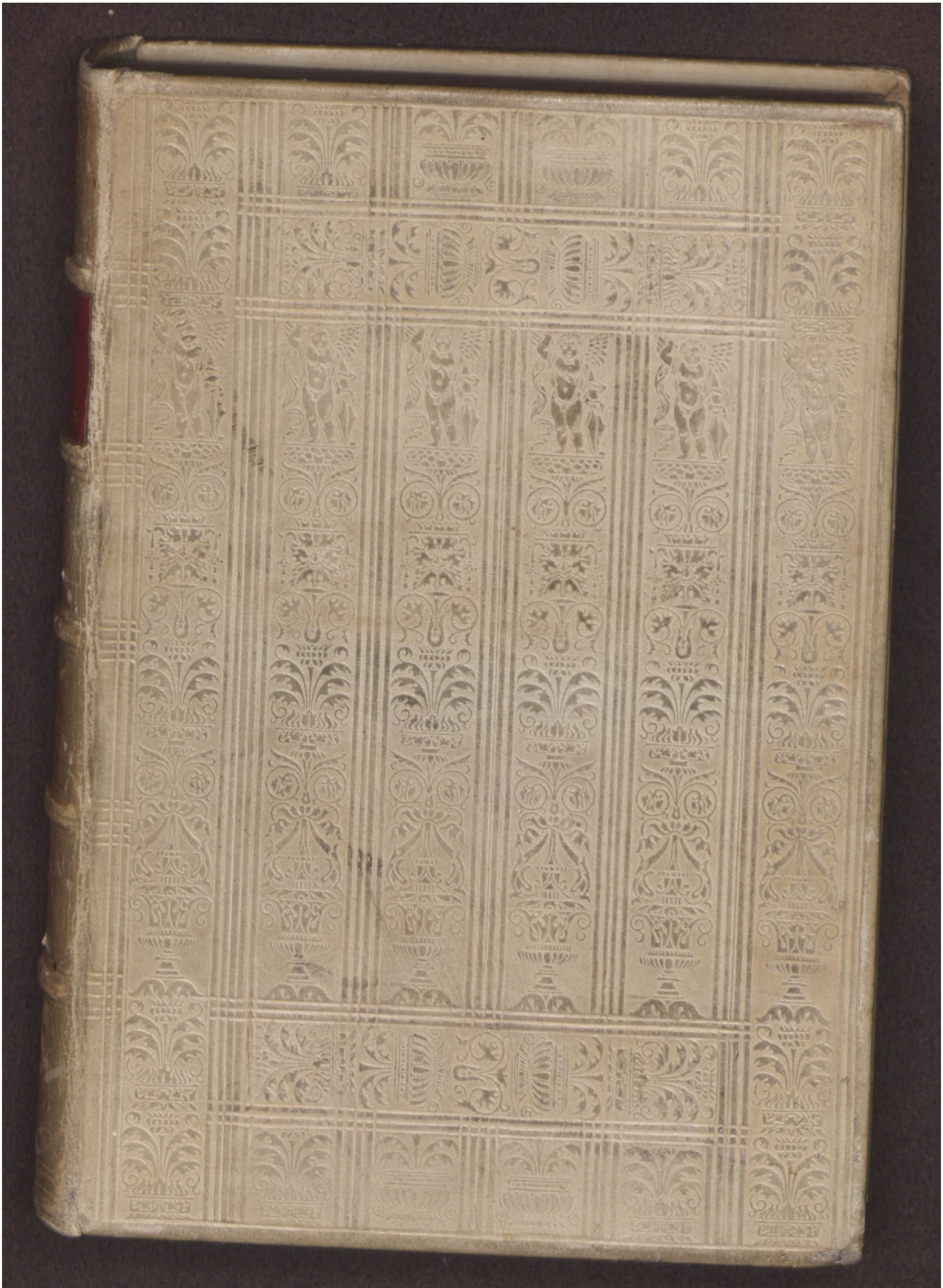
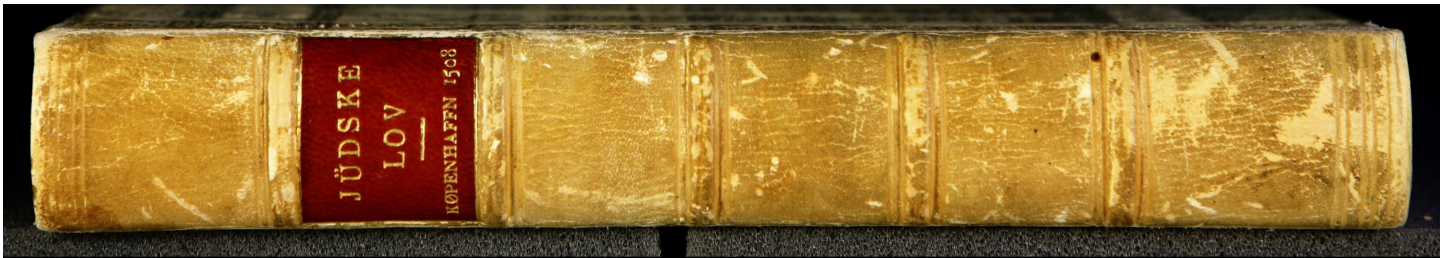
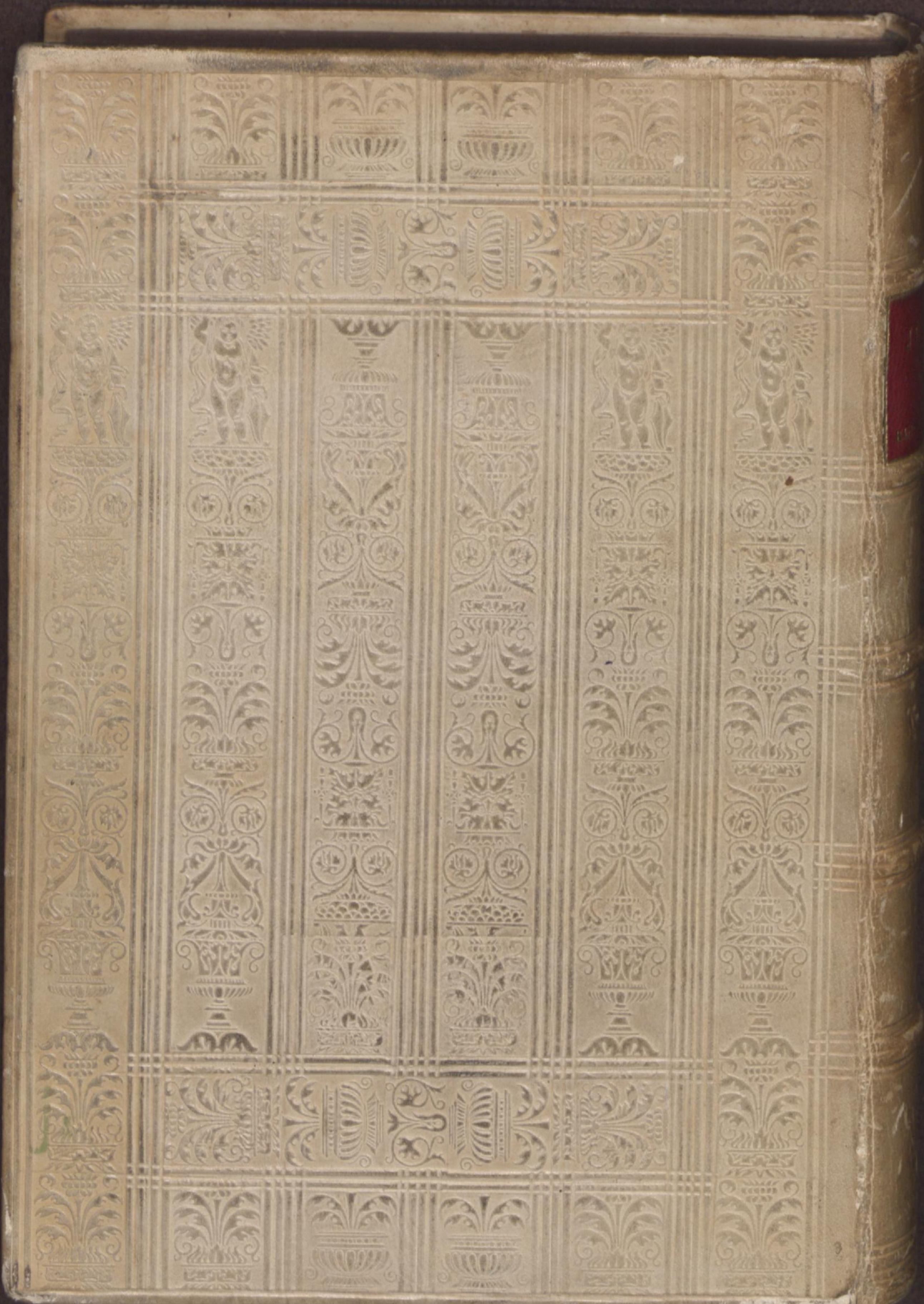


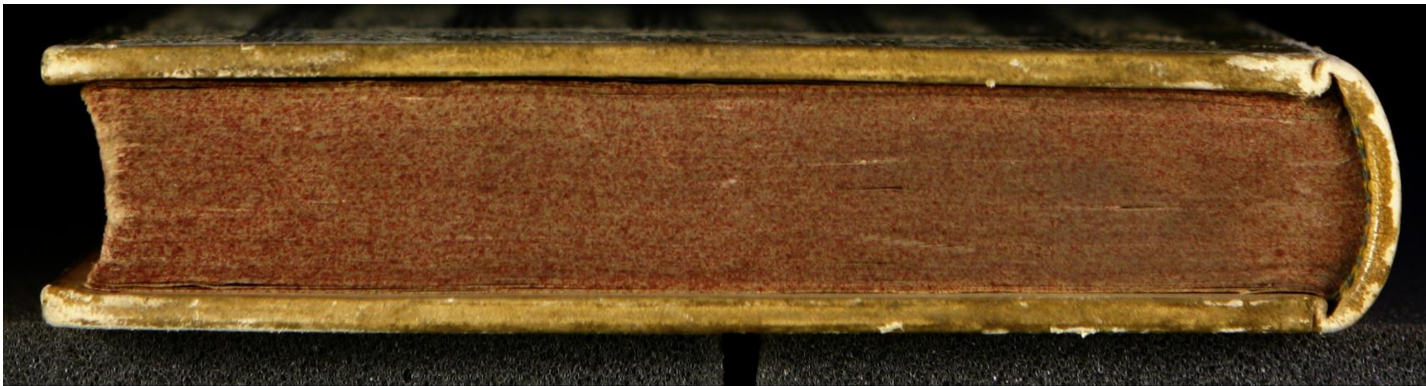
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6



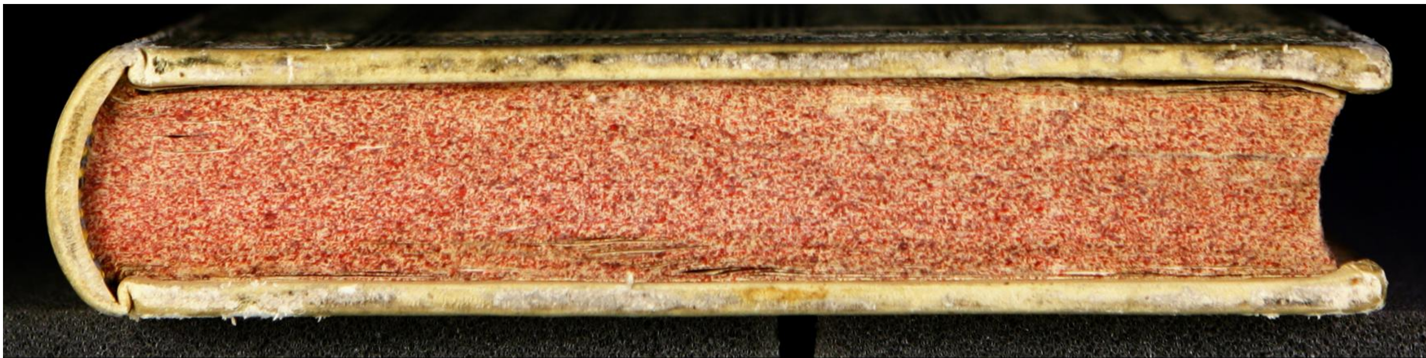
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6



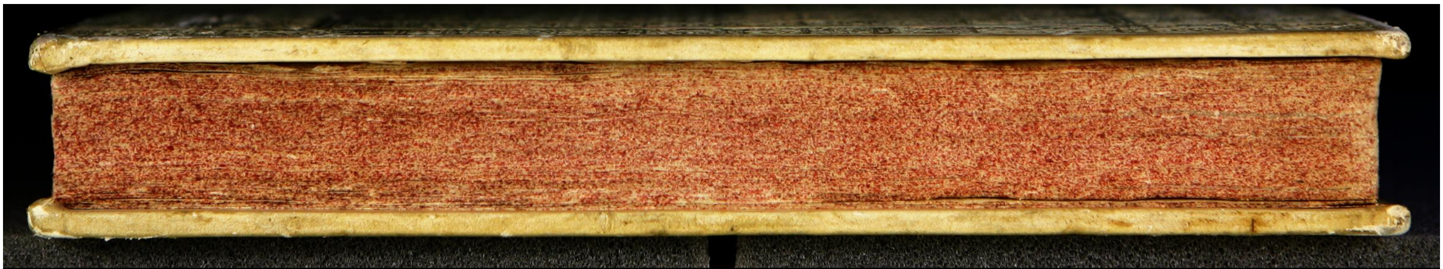
Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

L. N. 111.

~~Pal. 22 f~~

~~4o~~

LN 111
ex. 6

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Kay Hoegs ...

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Quedam breues expoſitiões et legum et iuriũ concordantie z alligationes circa leges iucie per reuerendum in xp̄o prēm ac dominum Kanutuz Ep̄m vibergeñ et venerabilem vtriuſqz iuris doctorem ſuꝑ iutorum legiſterium.



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Kay Höeg Samling
1970

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

In nomine ſancte trinitatis et in diuidue patris et filij ⁊ ſpiritusſancti Amē Quia quod querit᷑ a plurib⁹ ſapientib⁹ facilius inuenit᷑.xx. diſt. c. de q̇bus ⁊ ꝑ ampliores hoīes ꝑfectiſſiē v̇itas reuelat᷑.C.de fideiꝰ miſſ.l.fi.ī.fi.lxiij.di. c.extra cōſcienciā atq₃ magis appeneendū ⁊ diligendū dinoſ/ cit᷑ ꝙ maioris cōſtitucionū auctoritati cōformat᷑ ar.c.inheren tes de iura colūpnie vt ergo leges mūicipales regni dacie a plurib⁹ cōgnoſcant᷑ diligēter et obſeruant᷑ ediſcere decerni ī q̇bus ſunt impialib⁹ ⁊ canonicꝫ cōſtitucōib⁹ cōferens q̄ten⁹ in hmōī articul᷑ effectuali cōmēdet᷑ obſeruāde In q̇bus eciā im/ perij legibus ⁊ canonib⁹ ſūt cōtrarij et diſformes q̄tinus in hmōi exulēt et areſcāt qꝛ ꝙ errore primū deiñ cōſuetudine ob tentū ē in alijs ſimilib⁹ obtinēdū ff.de.le.i.ꝙ nō rōe q̄tin⁹ eti/ am v̇bī legib⁹ impialib⁹ non aduerſe ſed diuerſe ſunt ꝓpter diuerſas regnoꝝ circūſtātias ſūt obſ̄uande tū ſ̄m varieta tē tꝑm et locoꝝ varientur leges ar.c.Nō debet de cōſāguitate ⁊ affini ⁊ l.viuū.ff.Si certū peta᷑ ꝑ hmōi pn̄tes edicōes alle/ gatōnūq₃ adiūctiones caſus ꝑ dictas cōſtitutōes mūicipales expreſſe deciſi facilime terminentur caſus quia extranei ꝑ fi/ liā diſcuciant᷑ iuxta l.non pūt ff.de legib⁹ Talit᷑ ergo ſtudioſis vias materias legū de lucidādi ⁊ dilatādi pando cū ꝑ hmōi aditamēta ſcie ſint inuēte iuxta ſniā₃ phi in elentis ceſſ₃ q̄ſo/ ꝯtra me liuoris mordacitas ſileat obtret tatoris loq̄citas q̇n ꝑmo h⁹ opuſculi letor ꝑ̇us legat q̄ȝ increpet ꝑ̇us ſcrutet᷑ q̄ȝ redarguat.xi.q iij.c.Eorū vt dormiēte liuoris furore aīe cari tatis lecculo q̇eſcente ap.ꝓbetur vtilit᷑ hic cōſcriptū emēdetur caritatiue in mature ꝓfuſū ſupleatur vtile ꝑ̄termiſſum

Liber ꝑ̇mus.

Meth logh ſcal mā landh bygge En wil de hwer man orwes ath ſijth eghet oc lade mā nyde iafſneth tha tyrthe man icke logh weth En enghn̄ log er ſo goth at fylge ſom ſandhn̄ e hwor m ā thwil ō ſandhū tha ſcal log lede hwilkh₃ ſandhn̄ er oc reth Vore ey log a lande tha hafde hwer meſth ther meſth matte gribe forti ſcal logh giøres efſthē alle men at ret-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

wiſe men oc ſpage oc ſagheløs ſculle nyde there
reth oc there ſpecth. Oc wrette mē oc fule ſculle
rettes affthr̄ thz i loghn̄ er ſcriffuet oc forthi wor-
dhr̄ ey fulkomen thn̄ ondſcap ther the haffue i
how at giøre. Wel er thz oc reth at thn̄ ther gudz
retſel oc rethn̄s elſkw ma ey locke til gode at høf
things rethſel oc landſens wither logh forfange
thm̄ at gøre ilde oc pine thm̄ ther ey wulle lade aff
onde gerningher.

En enghn̄ logh er ſo gooth at fylghe ſom ſãdhn̄
z īfra li.ij.c.vij.§.i.z.c.iiij. z in ꝑncipio ꝓlogi latini.

Loghn̄ ſcal ware orligh oc tolligh effther
landſens wone quemeligh och oydeligh
oc openbare ſo at alle men mwe wide oc vudher
ſtande huat loghn̄ ſier Oc ware ey ſcriffuē oc ey
giørth effther en mãz ſerligh wild men efther mẽz
terff ther i lande bo Enghn̄ ſcal oc døme ighn̄ thn̄
ne logh komghn̄ giffuer oc landhz tagher wedh
mē effther thm̄ ſcal landhz dømes oc rettes Thn̄
logh ther komghn̄ giffuer oc landhz tagher wedh
then mo han oc ey efther taghe ellr̄ ſkiffthe vthn̄
landſens willie vthn̄ han wore openbarlige geen
gudh oc tha matte han ey geen landſens willie.
Thz er koinghn̄s embet oc høffthings ther i lan
dhz ere at døme dom oc gøre reth oc frelſe them̄
thr̄ niz wold thwiges ſo ſom are widuer oc fa-
therløſe børn pellegrimme oc vtlandēs mē oc fa-
tughe men thm̄ gangher tithes wold ower.
Oc lade ondegerninges men ther ey vile rades i
ſÿth land ey leue forthi at om han piner ellr̄ dra-

ber ondegeknigs mē tha er han gudz tieneſte mā
oc logſens gømer man Forthi ſo ſom thē hillige
kyrke ſtyres meth pawe oc biſper ſo ſcal hwert
landh ſtyres mz rechter oc waries mz loghē
The are oc ſkyldughe ther i hans land bo atwa-
re hānū horſum oc lydighe oc ondhertane oc tie-
ne hannū forthi er han oc ſkylduge at gøre them
alle fredh. Thz ſculle oc wide alle werdſens hof-
tinghe at mz thz wold ther gud haffuer thm i
thēne werdhē giffuet tha ſolde oc thm hā ſin hel
lige kirke at warte for alt ther a bethes En wor
de the forglømē ellē vildnge oc wartie henne ey ſo
ſom reth er til tha ſculle the ſware thz a dome da
ghe om kirkēs frels eller lādſens fredh mynſkes
for there ſkyld i there time
Thē logh ther komghē giffuer oc landhz taghē
medh thē z cetera.

¶ Vide canon Dicta paucorū non faciunt legem communem
Item pacto priuatorum iuri publico minime derogatur ex-
tra de foro competen. c. ſi. diligenti. Item a ſimili conſen-
ſus paucorum deſtruere ius commune non poteſt vtē.
Item nō inuencātur noue leges niſi de cōſenſu tocius reg-
ni inplamento gn̄ali in quo viz perlamento liceat regi de cō
ſilio prelatorum et meliorum regni legem mutatur dimiuue
re vel augerē gnare vl' etiā alleniare ſecundum ꝙ profectui vl
corone regni ac vtilitati rei publice viderit expedire vt in c ō-
ſticucione criſtofferi regis §. xxxv. ꝫ in prologo in ver ſubtrac
to nec poteſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

VIde' ſculle'alle ther thñe bogh ſeer oc vndhē
ſtāde konig voldemar ſøn ſācti kanuti ſøn
i ringſted i thñ time han haffde weret konig i to
vinther oc tretiuge vinther fra at wor herre wor
fødh tha wore ganghñ M vinther oc cc vinthē oc
lxxx vinther i mars monz ther neſt effthē lod han
ſcriffue thñe bogh oc gaff thñ log indñ worthing
borgh ther her ſtandē ſcriffuē opa danſke mz hās
ſønners raad ther hos wore konigh Erik hertug
Abel iwncker criſtofer oc offa ther tha wor erke-
biſcop indhñ lundh oc biſcop niels aff ſeland oc bi
ſcop pwer aff fyn oc iens biſcop aff hedeby oc bi-
ſcop gwnner aff ripe oc biſcop peer aff aruē biſ-
cop gwnner aff viburgh biſcop iens aff venſyſel
oc ther til alla beſte raad ther i hans rige ware

Liber primus

LEx ē aſciſtens honeſtū ꝓhibēs cōtrariū vnde ſi
quilibet vellet cōtentus eſſe ſuis ⁊ nulli preiudi
cium aut violentiā inferre lex neceſſaria nō eſ/
ſet Sed nulla lex adeobona ſicut veritas Vñ.
ſi dubitat' vbi ſit veritas ꝑ legē diſcuciatur vbi et quid ſit ve
ritas Vnde ⁊ lex poſita ē ꝓpt' tranſgreſſores vt a malicia ſua
refrenēt' ⁊ terreant' ⁊ iuſti pacis p̄ſidio gaudeant et exul-
tent Vnde dignū eſt ꝙ quos diuin' amor a malicijs nō reuo
cat ſaltem pena tꝑalis cohibeat a pctō Item lex debet eē ho-
neſta iuſta ⁊ tollerabilis vtilis ⁊ manifeſta ita ꝙ oēs poſſint
eam intelligere et ꝙ non ſit impoſita ꝓpter ſpālem alicui'
ſꝫ ꝓpter cōmunē vtilitatē Item nullus ꝓferat iudiciū cōtra
legem quā rex de conſenſu totius regni tradidit cōſeruādam
ſed ſm eam debet tota terra iudicari regi ac defenſari nec po
teſt eam rex reuocare vel mutare cōtra voluntatē īdigena-
rū quorū conſenſu fuit impoſita niſi manifeſte ſit cōtra deū
Item regis et principis intereſt terre iuſte iudicare vnicuiq;
ius ſuū attribuere viduas pupillos ⁊ orphanos ꝑegrinos ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

nenas pauperes et quoſlibet iniuſte oppſſos defendere et a
regno traſgreſſores eliminare et punire. cū i hoc gratū deo of
fert ſeruiciū ſicut ſcriptū eſt Iudex dampnatur cū reus ab/
ſoluitur quia ſicut ſancta eccleſia p ſolicitudinē ſedis apoſto
lice et epoꝝ ac alioꝝ eccleſie p̄latoꝝ ſubſiſtit et regit̄. ita qui/
libet terra cōſtitutionib9 principū adiuuat̄. Vnde oēs in ter/
ra regis habitantes tenent̄ eū honorare et obedire eo q ip
ſe tenet̄ eis facere pacem. Propterea debent ſcire oēs reges
et pncipes q ſicut de9 dedit eis p tātem facere iudiciū i terra
ita eis tradidit ſanctā eccleſiā ſuam ab omi iniuſta impeti/
tione cōſeruandā ſed ſi pp̄ter coꝝ negligentiā vel maliciam
ſcte mris eccleſie libertas deperierit vel pax terre exulaue/
rit reddēt in die ſtricti iudicij dei rōem Ceterū ſciri dnt vniuer
ſi q voldemar9 rex fili9 voldemari q fuit fili9 ſti Kanuti in. xx
ix āno rgni ſui mēſe Marcij hūc libꝝ cōdidit et ſcribi fecit i caſ
tro Worthinborgh preſētib9 rege Erico duce Abel Xpofero ar
chiepo Vffone lwndēſi epo ⁊ Nicolao roſkildn̄ epo Iwaro o/
tonien̄ epo Petro aruſien̄ epo Gwnnero ripen̄ epo Gwnnero
vibergen̄ epo Iohāne burglanen̄ epo Iohāne ſleſwicen̄ epo
et cū cōſilio oim melioꝝ de regno dacie.

¶ Lex ē aſciſtens. cōcor. ff. de legibus. l. leg virtus Itē aſciſ/
tēs ſcio cōponit̄ cū ad ⁊ ſubtrahit̄ d ⁊ dr a ſcio ſcis id ē adiūgerē
vel aqrere inde aſciſto inthoatiuū ſcḋm hugo. ſcio cōponitur
cū ad et retinet d ⁊ inde inchoatiuū aſciſto Neceſſaria qꝛ lex
iuſto non eſt impoſita qui eīn ſpū dei agunt̄ nō ſunt ſub lege
extra de renū. c. niſi cū pdē §. ſꝫ dices de regula. c. licet. xix. q. ij.
c. due ſunt. Vnde dignū ē concor. c. clericoꝝ de vita ⁊ honeſta
te cleri. cū glo. Lex dꝫ eē honeſta concor. iiij. diſt. ē āt. lec. et. l. iu/
ra. ff. de legibus Item nullus pferat ſa. l. nemo iudex c. de.
ſententijs et inter lotōnibus oim iudicium Nec pōt alibi dr q
pnceps nō eſt ligatus legibus ideo pōt mutare c. d. l. dig vox
Sed hoc intelligit̄ de impatore q ē dns mdi. ff. ad legē rodia/
ni de factu l. depcatiō ſecus de iferioribus de quoꝝ qlibet pōt
dici legē patere qꝫ ipſe tulerꝫ de conſtitu. c. cū ōnes nec mu/
tet ſine approbaciū conſenſu alias in lege ſubrogata deficiat
conſenſus et habet̄ p non lege vt i iiij. diſt. c. leges inſtituūt
Contra deū hec pprie nō eſt lex vl conſtitucio qꝛ lex donū dei
eſt ff. de legibus. Lex eſt ⁊ qꝛ rex pfitetur ſe velle defendere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

eccleſiam et eius libertates vt infra .§.proximo idcirco con
ſtitutiones contra eccleſiā aut eccleſiaſticos ꝑſonas ſeu eorū
libertates ſunt inuocande fa.ꝓ hoc.c.i.immunitate eccleſie li.
vi.Regis concor.xxiij.q.v.c.principes et .c. regimi Vnicuiqꝫ
concor.l.iuſticia .ff.de iuſticia et iure Scriptū eſt fa.in aucto
ritate vt differant iudices C.coll.ix.et glo.c.dilecti de pri.iu.
vel.⁊.c.abbate ɔtra ceterū d.nec etiā iudex de ſe et re iud.li.
vi Q: ſicut ſancta eccleſia hic rex admittit regimē eccleſie et
eccleſiaſticarū ꝑſonarū cum ſuis bonis ſub papa et epis atqꝫ
per eos diſtinguens a ſe regendos ſcilicet laycos et ſecula
res ab eccleſiaſticis ꝑſonis ꝑ papā ⁊ epos regend et ex poſt.
Poteſtatem Hic declarat qualiter rex tenetur defendere ec-
cleſiam in ſuis libertatibus ex quibus patet ꝙ eccleſiaſtice ꝑ-
ſone non ſubijciunt iuri laycorū vt in.c.olim cū ſua glo.de ī
iuris et dāp.da ⁊ ꝙ per iſtas leges poſuit dn̄s rex pro ſuppo-
ſitis et ſubditis laycis quos ipſe habet regere nō aūt pro cle-
ricis niſi quantū ꝓ eorū fauore laborat qua ꝓpter ſi clericus
clericatum ꝑ coronā et habitū obſeruans cōmiſerit actū ɔtra
ſtatuta canonis aut contra iſtas leges non tenetur ſtare
iudicio ſeculari ꝓ iſtis penis infligendis ſed in foro eccleſiaſti-
co ſed penas canonis eſt conueniendus Iudex aut laycus
oppoſitū ꝑ diſtrictionē vel condemnationē faciens eſt ꝑ cen-
ſuram eccleſiaſticam corrigendus ꝑ.c.Nu lus iudiciū de foro
compe Patet etiam vlterius ꝙ ꝑ iſtas legas in quātū ſūt in fa
uore clericorū clerici pn̄t adiuuari nō aūt ꝑ illas vel illarum
penas in quantū ſunt in eorū odiū vel grauamen diſtingui ve
redici ergo ⁊ alij contra clericorū ꝑſonas ad iurandū iuxta
iſtarꝫ legū ordinē requiſiti nō hn̄t cōtra eos vel ꝓ eis iurare ſꝫ
ꝓpter eorum ꝑſonas foris declinare allegando tales ꝑſonas
non eſſe regi aut de iſtis legibus ſubiectas et conſequēter ꝑ
veredicorum iuramēta vel aliorū non diſtinguēdas ſed ad
forum eccleſiaſticū forte remittendas ⁊ hoc verū in quacumqꝫ
cauſa ꝑ perſonas clericorū niſi clericus clericatū āmiſerit aut
canonice degradatus fuerit ⁊ ad iudiciū ſeculare per epm̄ re-
miſſus iuxta .c. Degdatio de pe.li.vi.Iſtud confirmatur in
articulis chord in cor.ix.vbi.dicitur clericus ordines hn̄s ⁊ co-
ronā ſi vulnerauerit vel occiderit laycum ſuper hoc non dn̄t
veredici diſcernerē Sed ſi veredici vl alij contrarium fecerint

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

puniātur vt ſacrilegi vt in.c.olim cūſua glo. deiiuria ⁊ dāp.
da honorare obedire i.pet.ij.⁊.de maioritate et obedientia.c.
ſolite dedit eis poteſtatē.xxiij.q.v.c.ꝑncipes. Lex eſt poſita
ꝓpter tranſgreſſores vt hūana coerceatur audatia ⁊ tuta ſit
inter reprobos innocentia iiij.di.facte ſunt aūt Nam per le-
ges nemo benefacere cogitur ſed male agere ꝓhibetur xxiij.
q.v.ad fidem ber.de ſūma trinitate et fide catholica.c. grego.
rius in v.Noua litigia Item vt boni inter malos viuāt quie-
te.xxiij.q.v.nō fruſtra ⁊ hoc ſolū bene agitur vita vt hominū
corrigatur.xxiij. q. v. ꝓdeſt ber de officio ordinari. c ad repri.
mendā glo .i. Sed nulla lex adeo bona ſicut veritas ſimile
i decretis vt ecleſiaſtica beneficia in v de vultu ꝑ ber. ff. de eo
ꝙ certo loco lege ꝙ ſi epheſi vbi dr qui enim iudicat ſempꝫ
veritatem pre oculis habere vt ibi. Item mortaliter peccat
qui veritatem ocultat xi. q.iij. ꝗſquis. Lex debet eſſe honeſta
leges ab omnibus diligenter ſunt obſeruande de conſti.c.i. in.
v omnibꝰ ꝑ.ber.§.de legibus.le. leges Ius ſuū attribuere ſiue
homo ſit pena efficiendus ſiue ꝓmio remunerādus di. .iij. c.
vi.⁊.c.firmiter.§.in fine ⁊ ꝓpter hoc dr ſeruire deo ſibi ⁊ ꝓxi-
mo et ſūmum bonū in hac vita eſt iuſticia colere ⁊ ius ſuum
vnicuiqꝫ tribuere.xij.q. ij cum deuotiſſima ber.in.c. gregoriꝰ
in verbo ius ſuū Nota rigor iuris eſt exceſſus ſiue auſteritas
iuris aliquotiens ad terrorem ſcriptus ꝗ quidem non ē obſ-
uandus niſi vbi timetur exemplum mali diſt.xlv. ſed iſtud
Quūcunqꝫ tū rigor idem eſt ꝙ ſubtilitas iuris ⁊ ſeruandus
eſt etiam de reſti.ſpo. In lris Equitas vero eſt media inter
rigorem ⁊ diſpenſatōnē C.de iudicijs placuit ⁊ diffinitur ſic
Equitas eſt iuſticia dulcioris mīa tempata naꝫ melius eſt de
mīa quā de ſeueritate reddere rationē.xxvi. q. vij. alligant
Hoc intellige ſm rav.niſi ex iuſta cā ſeruat rigorem vl'fatiat
diſpēſationē concor.piſanus in v. Ius nullus ꝓferat iudiciꝫ
contra leges ſed contrariū fit aliqñ ſcꝫ cū aliquis ꝑſidēs q̄m
leges imponit oneroſas ſubditꝭ non ꝑtinentes ad vtilitatem
cōmune ſed magis ad ꝓpriam cupiditatē et gloriā Itē ex auc
toritate ſicut cū aliqs legem fert vltra commiſſā ſibi ꝑtātem.
Itē iequaliter onera multitudinis diſpenſant etiā ſi ordinā-
tur ad cōmune bonū Item iniuſte ſunt leges romanorū per
cōtrarietatem ad bonū diuinū qd eſt contra legē diuinam et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

tales leges in nullo mō licet obſuare Unde piſanus in v. lex q̄tuor modꝭ peruertit̄ hūanū iudiciū ſcz timore cupiditate odio et amore Quatuor iſta timor odiū dilecto cenſus ſepe ſolent hoīm rectos peruertere ſenſus xi. q. iij quatuor.

Quis puer hereditare poteſt Capitulū primū

SI puer baptizatus fuerit hereditabit alioqui non Si dubitatur vtrū pater vel mater diutius viuat vel vtrū puer ſit baptizatus aut nō tūc puer potius adiudicari debet ad xpianitatem et ad hereditatē q̄z in contrarium et idem de prē qđ de mrē z hoc debz ſciri ꝑ noīatos de ꝯſāguinitate Nominati de conſanguinitate ſunt .xij. homines infra terciā lineā cōſanguinitatis et infra ꝓuinciā qđ vulgariter dr̄ ſpſel ille nominare tenet̄ qui incuſat et tn̄ nō debet nominare manifeſtos inimicos aduerſe partis Sed in cauſatus poteſt renūciare trib3 loco quoꝝ alij nō noīnandi z alijs trib9 pōt etiā renūciare cū iuramēto xij. hoīm ꝙ ita ſūt ei9 īimici ꝙ ipi nō pōt eos habeē ſecū i lege q̄ dr̄ logh.

Thwilke barn erffue ſcal Capitulū primū.

BArn om thz wordher criſtnet ſtande erff oc ey ellers. En wordher ſkelnet a hwat hellē lēgher lewer modher eller barn eller barnet wordher criſtnet eller ey tha et thz nermer atwithnes til criſthn̄dom oc til arff en fra Thz ſamme er om fadher thē er om modhē thz ſculle mē vithne wet kyns nefſn. Kyns nffn thz er xij. mē indhn̄ ſpſel oc indhn̄ tredie byrdh thn̄ ſcal neffne ther ſechter oc tho ſcal hā ey neffn hans opēbare wuēner. Tremo han aftage ther for ſaghn̄ er othn̄ eedh oc an

ore tre ſculle nakknes i theꝛ ſtz Oc ãdꝛe tre ma hã
afſtage mz xij.mẽ mz eedhe at the ere ſo hãs muẽ
ner ath han thĩ ep haffue mo i logh mz ſigh.

¶Si puer ꝛc̃ Nota motiuũ iſtius.c.eſt vt pueri citius bap-
tizentur rõ poſtea patebit Sciri debet ꝗ incuſat cõcoꝛ.§.de p-
ba.lege auctoꝛ. Inimicos cõcoꝛ.auctentice Si dicatur .§. de
teſtibus cũ iuramẽto hoc nõ eſſe iniquũ cũ cuilibet ſua defen
ſio ligittima ſit admittenda de excep.c.cũ inter. Qui incuſat
Rõ iſtius deciſionis eſt ꝙ interpꝛetatio in dubio eſt facienda
in benigniorem vt res magis valeat ꝗ̃ pereat ff.de re.du. l.
quociens C.idem ſuo de vide inſtru.c.inter dilectos de accu
ſationibus cũ dilecti de ỏ . ſing.c.abbate de re.iuris.c.eſtote.
¶Nota quicunqz alicui infra quintã lineam attenet ipſe po
teſt cũ eo dare leges et quõ extraneus ſe defendere habeat p
leges patet per thoꝛð.§.lxxxvij. Hoc debet ſciri per nomina-
tos de conſanguinitate ꝛc̃.Nota quicunqz cognatos non ha
bet infra regnũ iuret ſolus per ſanctos ꝙ cognatos non
habet infra regnũ et poſtea defendat ſe manu duodena ho-
minũ qui dicũtur langſeſt mẽ thoꝛð.§.ij.q.ij.Nota ꝙ iſta lex
intellegenda eſt de nominatis de conſanginitate et non de
alia lege vt iuramentũ duodecim hominũ vel alias quia ex-
cepto iuramento p nominatos de cõſanguinitate poteſt ex-
traneus ſolus iurare ſine iuramento pluriũ et hoc de conſue
tudine quia vbicunqz ius deficit conſuetudo vim leges ha-
bet diſti.i.c. Conſuetudo. et intellige dummõ non ſit iniqua
vel iuri publico contraria vel a iure repꝛobata. Item vbi-
cunqz ſeruata conſuetudine .i. anima periclitatur non va-
let conſuetudo Item conſuetudo eſt onerosa eccleſie non va-
let extra ec.i. Item vbicunqz eſt contra ius publicum cui re-
nunctiari non poteſt non valet conſuetudo de renunci. § .
qui non poteſt per hoſtis .de.fo.compe.capitulum.Si diligen-
cia. Item contra quatuoꝛ conſilia non valet conſuetudo
.xv. diſtincio.c.ſicut auctentica de eccleſiaſticis titulis .§.ſ
collecta. · vo' Item non valet conſuetudo vbi a iure re-
pꝛobatur extra de biga . capitulo vno. in. ſexto et de

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

conſuetu.c.i.⁊.ij.in.vi. Item non vellet conſuetudo quãdo i-
ducitur cõtra ius in preſcriptibile vt extra de pſcripti.i.c. nõ
liceat per ver.⁊.c.cãm ꝙ ꝓ iſtis .i.ti.§.i.circa finẽ per hoſtis
in ſum nominati de cõſanguinitate ſunt duodecim homines
infra terciam lineam .conſanguinitatis. ſed iſta lex non ẽ cor-
recta per modernos ſcilicet qui eſt infra q̇ntã lineã conſãgui-
nitatꝫ cũ poteſt cũ cognato dare leges vt in correctõc.xxxviij.

Quid debet dicere ille qui pue
rum baptizauit Capitulum ij.

Sciri etiam debet quis puerum baptizauit ⁊ quid dixit quando baptizauit quia non poteſt vocari baptizatus niſi recte ſit baptizatus In nomine patris et filij et ſpirituſſancti.

Mulier nõ preſumat baptizare puerum ſi poſſit haberi copia viri. Nec in aliquo liquore puer mergi debet niſi in aqua. Dicere debet qui baptizat. Ego baptizo te In nomine patris ⁊ filij ⁊ ſpirituſſancti Amen.

Hwat ſeie ſcal thñ ther barn
døber Capitulum ſecundũ.

Thz ſculle men oc widhe ho barn døpte oc huat hã ſaude thẽ barn døpte forti at barn mo ey kalles criſtnet vthñ at thz wordher døpt i gudh fadhers nafn oc ſøns oc thñ helligands. Forthi ath ſo ſcal hin ſie thẽ barn døber Jeck døber tigh i fadhers naffn oc ſøns oc hillighands. Kone ſcal aldri barn døbe om man er til ey ſcal barn oc døbes i annet en man.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Sciri etiã Merito hic ⁊ in.c.ꝑcedẽte preſuppõit baptiſmꝰ
ante hereditatem quia baptiſmus ē fidei fundamentum
de conſecra.diſt.iiij.c.iij.l.aliud et ē ianua omniũ ſacramen
torum xxxij.diſt.§.porro.i.q.i.cũ paulus Sed cõtra puer nõ
debet odio parentũ vel eorũ negligentia grauari ſicut nec
vxor ꝓpter hereſim mariti vt in.c.decreuit de here.in.vi.et ĩ
regula non debet de regulis iuris ergo non debet ꝓpter nõ
baptizatim hereditatem perdere Sũdetur aut talis deneit
ad annos diſcrecionis et ad huc nõ eſt baptiſatus et tũc poni
tur ex ꝓprio delicto et eſt recapax hereditatis ar.c. vgentis
de heredi Aut eſt infra annos diſcrecionis et tũc ꝓcedit ar. in
contrariũ de rigore quia filius ante baptiſmũ et filius poſt
baptiſmũ ſunt fratres.xvi.diſt.deinſed ratio iſtius eſt fauor
fidei catholice vt puer citius baptizetur Nec in aliquo liqre
vt de conſe.diſt.iiij.cũ baptizmi vicem .cũ glo.magna ⁊ de
forma baptizmi notatur.in.c.de baptiſmo.c.maiores de cõſe
diſt.iiij.in ſumma.

¶ Si mulier dicat ſe impregnatam poſt mortem viri ſui Capl'm terciũ.

SI mulier dixerit ſe impregnatã poſt mortem
viri ſui debet reſidere ĩ bonis mariti in con-
cuſſis viginti ſeptimanis poſtea iudicio honeſta-
rum mr̃onarum teſtis examinari debet vtrũ im-
pregnata ſit an non Et ſi cognouerint eã impreg
natam reſideat ſicut prius in bonis vſqȝ ad par-
tũ pueri Et ſi poſtea rationabiliter probari pote-
rit ꝙ de ſemine legittimi viri ſui premortui non p
ceſſerit primo ſoluat quicquid de bonis predictis
ꝑcepit de triceſima die obitus ſui mariti et nichil
amplius niſi dimidietateȝ mobiliũ recipiat videlȝ
herſke ⁊ aliam dimidietatẽ recipiant heredes aliĩ.
Veri tamẽ heredes cũ aliĩs bonis ⁊ honeſtis mu
lieris cognatꝭ diligẽter videant ne diſſipet mulier

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

bona predicta inutiliter vel alienet quia nichil po
teſt de dictis bonis vendere niſi pro ſua modera
ta ſuſtentatione et famulorū cōductione.

¶ Om kone ſegher ſigh ath wære
mz barne Capl'm tercium.

OM kone ſier ſegh at hwn er mz barne effthē
at henne bōde er døødh tha ſcal hwn ſidhe i
eghñ wſkifft xx ugher ſidhñ ſculle gode quinne
ſe oc ſkilie huat heller hwn er mz barne eller ey fin
ne the ath hwn er mz barne ſide fremdelis i egñ
til barn wordher føødh. Fødes barn ſo langt eff
ther at thz ma wel prøwes at thz er ey atelbōde
barn ther døøder gialde hwn førſt effther alth
thet ther hwn togh aff the eghñ fra hēne bondes
tertinghe dagh oc taghe icke meē en halff herſke
oc audre taghe bondes arwinghe Retthe arwige
ſculle togh mz ādre gode mē aff hēnes frenð wæ
re til ſpnes men ath hwn ødher ey eghñ borth oc
aff hendre ey thz. ther henne ey til hører forthi at
hwn ma icke ſælie bort aller afhende othñ for ſin
retthe coſt oc hion leie.

¶ Si mulier Nota circa iſtud capl'm poteſt notari illud ge/
nerale qđ dicitur. §. plus valere qđ agit' q̃ꝫ ꝙ ſimilare conci/
pere. l. ij. in. vbi dicitur ꝙ nō ſemper quod ſcriptū eſt ꝫ quod
geſtum eſt inſpicitur ver. de pig. in c. illo ū aligaſſet. Item q̄
filij ſunt le. c. ꝑ trinas ꝑ tri. et doc. dicitur ꝙ plus valet qđ in
veritate agitur q̃ꝫ qđ ſimiliare cōcipitur et dicit hoſte. ꝙ i re
fauorabili valet legittima tunc prefertur veritati extra qui.
fi. ſunt le. c. ex tenore et de biga. c. nuper. Si mulier ꝟc concor. ff.
de ventre in ſpiciñ. l. i. §. i. ij. q. vbi eſt poſſeſſio facta et ꝙ nudā

viſum habet. Examinari Aduertendū eſt ꝙ ſepe fallitur ocu
lus et manus obſtetricū ꝟ li. ⁊. xxvij. q. i. Ne aliqua. xxviij. q. i.
c. i. de ſtig. c. fraternitatis. ideo ſi examinātes dixerint eā nō
impregnatam ⁊ alie mulieres non ſuſpctē depoſuerint ꝙ per
aliquot tēpus poſt examen peperit et ꝙ partui interfuerūt
earum dicis eſt ſtādū quia probatio ad oculū aliā vincit in
ſtitu. de gradibus cognationū. §. cognationnes Nota etiam
ꝙ mulier poſt mariti mortem poteſt ex eo parere in decimo
menſe et non vltra vt in auct. de reſtitutionibus et ea que
pari Item de iſta materia iſtius. c. et precedentiū vide in. c.
ſermo ī legibus erici regis Item de legittimatione quere in
fra. ec. xxij. q̄cunqꝫ in glo. quaſi in fine. Nota iudicio honeſta
rum matronarum ⁊c̄ nō ideo ſtatim debent credi q̄ꝛ huiuſ
modi eulogia ſepe ex mala fide fiunt. ff. de cuſtodia et exhi
bitionem reorum l. diuus hec ber. de do et contn. c. cum olim
in prima glo. et de iſta materia vide glo. iſtius. c. in ꝟ exami
nari Nota eulogiuꝫ gṙ. i. bona fama ſed aliquando non proce
dit ex bona radice A vi fautoꝝ dependet lex populorū Iudi
cio. i. teſtimonio honeſtarum matronarum ⁊c̄ Nota mulier
non admittitur eſſe teſtis in teſtamento vt. ff. de teſtamētis
l. qui teſtamento. §. mulier inſti. de teſta. §. teſtes et ber. extra
de verbo. ſig. c. forus. §. ſi. Sed in aliȷ̈s vltimis volūtatibus
puta codicar et ſimilibus poteſt eſſe teſtis vt nominatur in
dicto. §. mulier et ſpe. ti. de teſte. §. i. xiiij. colūpna ꝟ Itē ꝙ ē mu
lier Itē mulr pōt eſſe teſtꝭ ī ciuilibꝰ ⁊ pecūtariȷ̈s cauſis ⁊ ī ma
trimonialibus cauſis vt extra de teſti tam litteris et. c. ſuper
eo et hoc nō. ber. in dicto. c. forus Item mulier poteſt eſſe teſ
tis in criminibus exceptis vt nō hoſtis extra de actu. c. cum
manconella et geſſ de iudiciȷ̈s et mulieres glo. iiij. li. vi. ⁊ que
ſunt crimina excepta vide infra li. iij c. lxiiij. Si imputatum
in glo. magna et infra de verbo ſig. c. forus ſuper. ꝟ non femi
nea per ber. et de ſi. c. cauta per textum niſi ibi etiam me
retrix hec hen de teſti. c. qm̄ prima diſtinctione.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Quis primus ē ad capiēdum hereditatē.c.iiij.

SI puer ſit viuus debet hereditare patrem et matrem Sed pueri ſi geniti ſunt de filio recipiant hereditatem poſt auum qui dicitur oldefadher et poſt auum ſicut pater eorum deberet ſi viueret .Sed qui de filia geniti ſuut recipiant ſicut mater eorum reciperet ſi viueret quotquot ſunt per generationis lineam deſcendentes .

Item ſi puer pur ei non habet matrem nec ſororē nec fratrem hereditas vertitur ad auum et auā

Item frater hereditat ſororem et econuerſo. ſed frater recipiat duas ptes et ſoror terciam tantuȝ poſt patrē quātum poſt matrem et poſt vterinos

¶ hwo neſt er at erwe .c.iiij.

BArn om til er erffuer bode fadher oc modher eller barne barn En børn ther fødes affſøn tage arff effther oldefadher oc oldemodher ſo ſom there fadher ſculle taghe om han leffhe oc en there børne e medhā nogher fødes aff gammelfadher oc gammelmodher. The ther føde affdøtther the taghe ſom there modher ſculle taghe om hwn leffde ſo māge ſom the ære ther effthē fødes forti at arff a e frā at gāge e medhā aff kōme ere til Haffuer barne barn ey modher oc ey ſyſken tha gangher arff til oldefadher oc oldemodher Syſken erffuer āneth oc brodher ſtagher to loder oc ſøſther tredie bode effther fadher oc effther modher oc ſo effther ſyſken.

Si puer ℞.cōcor.§.filius inſtitu de heredibus qui ab neceſt. diſcedunt Soror terciā Simili inſti e·ti.§.diui aūt pncipes et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

vide notata inſtitu de ag̃ ſucceſſ §. cetez ſ de iure rõni coꝛ in auct demēte ⁊ ſemiſſe § neqȝ illo col' i ibi diſponitur ꝙ eq̃lit' capiat ſoroꝛ cũ fratre ex ratione ibi poſita ⁊ c. de legitimis he redibus l. legem ⁊ l meminerit ⁊ pꝛo iſto c facit diſtictõnē quã ponit caſpar de calð in arboꝛe ſucceſſionũ qua declarat' circa arboꝛem conſãguinitatis ⁊ hoc tenet lex erici regis i lege ſe‑ laudie ꝙ in tercio gradu ſuccedit' per capita ſiue ſint fratres ſiue ſoroꝛes ex vno latere vel ambobus in. c. viij.

¶ Quãtũ quilibet capiat Capitulum v.

MAſculus ſemꝑ recipiat duplo pl⁹ q̃ȝ femina i omni hereditate niſi ille qui ꝑus fuerũt cõ‑ iũges⁊ nũc ꝑ iudiciũ eccl'e ſeꝑati debent hereditã te filios ſuos i tali hereditate tantũ tollit ipſa q̃n‑ tum ipſe et quãtũ fili⁹ vel ꝑuingn⁹ vbi ſimul ve‑ niũt ad hereditatē Item ſi nõ ſunt vterini qui di‑ cunt' ſpſkē tũc patruel⁹ qui dr fadhērbꝛodher et a‑ uũcul⁹ qui dr modherbꝛodher filij fratris et filij ſoroꝝ oẽs equalit' debent ꝑcipe de hereditate q̃ſi oẽs eẽnt de vno prē ⁊ vna matre geniti.

¶ Hwre møghʒ hwer tagher aff arff. c. v.

MAn tagher e halffue mere en kone i alle arff othñ om hion ſkilies at foꝛ criſthñdõs logh oc ſculle erffue therē børn tha erffuer hwn om mø ghʒ ſom hã oc wedh ſøn oc wedh ſtipſøn thē the kõme ſãmel til arfftha tagher kone iaffn lodh Er ey ſyſken til tha er fadherbꝛodher til eller modher bꝛodher fadher ſyſther oc modher ſyſter bꝛodher bøꝛn oc ſøſter bøꝛn alle om ner i mellom ſkiffte arff ſo ſom the woꝛe alle ſyſken kone taghe tre‑ tingh oc man tho lodher.

Maſcul⁹ ⁊c coꝛ. ꝑ. iura § nouiſſiã vē c. ꝑiõ Itē ibi Item ſi nõ ꝑ iſto. §. facit auct. poſt fratres §. de legittimis heredibus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Quomodo debet bona mobilia diui-
di ubi coniuges non hn̄t pueros.c.vi.

SI coniuges ſunt ſteriles et alter eorū morit̄ abſq; liberis tunc diuidi debēt bona mobilia vna cum domibus et terra empticia in duas ꝑtes nt er virum et heredes mortui.

¶ Alter eorū moritur abſq; liberis ⁊c̄ Nota fuēralia et legata ꝑmo ſolnautur q: qui iniuriatur fuēri cadit ab acciōe ⁊ in tantūdem condempnat̄ heredibus iniuriati et publicatur tercia pars ſcz bonoꝝ ei⁹ et ē infamis ff.de religioꝭ et ſūptis funer' le l'et le ac ſi aliqs §.i.ꝯcor piſan⁹ reſtitutio ij.§.v.ī fine

¶ Sed ſi habent pueros et mater morit̄ tūc heredıtat pr̄ in terra vxoris vnā ꝑtem cum puero qui plus recipit ſiue ſit filius ſiue filia ſic etiā recipiat de oībus bonis qui dicunt̄ boſcap ſi ꝓceſſerit ad diuiſionē cū pueris ſuis qn̄ ſeꝑantur ab eo Sz de terra empticia nichil habebūt pueri anq̄z heredıtant prēm ſuū Sz ſi pater morit̄ ⁊ mater viuit cū pueris tūc ipa nichil hereditabit in terra mariti mortui ſed in terra empticia recipit equalē ꝑtem ſicut filius vel filia

¶ Nota mr̄ pueroꝝ nichil hereditabit ī terra mariti vt hoc nec hēat de terris pueroꝝ vt infra.c.xxix §.iij. Item nota q̄ mortuo patre mr̄ nichil plus recipiat q̄ꝫ vnus de pueris ſuis vt hic infra .li.i.ix.§.vltimo.

¶ Si filius non ſit et ita de ōnib⁹ q̇ dicūt̄ boſcap.

SI ſed coniuges reſident ſimul in communitate que dicitur fellegh non habentes pueros emerit terram et alter eorum morit̄ tunc diuiditur terra empticia ſicut alia bona Sed ſi maritus habet puerum qui eſt preuingu⁹ vxoris cuius bona poſita ſunt in communitate ſcilicet fellegh cū eis

ſi poſtea aliquã terram ẽmerint et alter eorũ poſt
morit̃ terra illa empticia ſicut reliqua bona diui-
datur Tamen ſi nouerca prius moriatur terram
illã empticiã quã pater tali mõ acq̃rit cũ puerꝫ ſuis
qui ſecũ fuerunt in cõmunitate tenere poteſt quaꝫ
diu viuit poſt mortẽ eius inter pueros quotquot
habet ꝓportionaliter diuidatur ſicut reliqua terra
patrimonialis. Sed ſi pater prius moritur et no-
uerca cũ preuingnis remanet tũc recipit p̃uingn⁹
prĩo de terra ẽpticia ſecũdũ ꝙ fuit in cõmunitate
et poſtea oẽs heredes mortui recipiãt dimidieta-
tem et relicta mortui q̃ dicitur huſſrue reliquam
dimidietatem Tamen illa ps terre primonialis
quã recipit p̃uingnus diuidatur ſicut altera terra
primonialis quia oĩs terra quã emit hõ ſiue in cõ
munitate cũ pueris ſuis ſiue extra vocatur terra
ꝑmonialis excepta illa terra quaꝫ habebat domeſ-
tica q̃ vocatur huſſrue lodh.

Hwore boſcap ſcal ſkyftes thẽ ey ere børn til. c. vi.

Mannes hion oc fa the ey børn oc døør an-
thñ thm̃ ſithẽn tha ſkiftes hus oc boſ oc
købe iordh i thw mellom hin ther lewer oc
hin dødes arwinge. En haffue the børn oc døør
modher tha erfue fadhẽ i kone iordh en lodh
wedh thꝫ barn thẽ neſth taghẽ ſøn lodh om ſøn
er til ellẽ ieſſn lodh wedh dather om ſøn er ey til
ſo tagher han i alle boſcaph om han ſkiffthẽ we-
dh ſine æghne børn ther the fare fra hannũ. En
køpe iordh fange børn icke aff før en the erfue
there fad En døør fader oc lewer modher efthẽ
met børn tha erffue hwn icke i hans iordh men i

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

køpe iordh tagher hwn iaffn lodh medh ſøn om
ſøn til er oc ſo i all boſcap En ſidhe bonde ,oc huſ
ſtrueſammel i fellegh oc købe iørdh oc haffue ey
børu ſammel oc døør anthn̄ thm̄ ſithn̄ tha ſkifftes
there børne iordh all ſom annē boſcop .En haf-
fuer bāde barn ther er huſtuers ſtipbarn oc er thz
laugt i felligh meth thm̄ haffue the køpe noghere
iord ſithn̄ there fellegh worde laugt døør anthn̄
thm̄ ſidhn̄ tha ſkifftes thn̄ køpe iordh oc ſom ānē
boſcap Tho om ſtipmodher døør fører thn̄ køpe
iord thē ſad ſāghē thyſſe lwude mz ſine børn thē
i fellegh ware meth hannū holdhere fadher me-
dhn̄ hā lewer ſithn̄ ſkifftes thz mellom hans bø-
rn ther i fellegh wore mz hānū hwre māge kolle
ſom han haffuer ſo ſom ānen there fadherne iord
En døør fadher førre oc er ſtipmodher oc ſtip-
børn effther tha tagher ſtipbarn førſt 'aff købe
iordh e effther at thz worde i fellegh oc ſidhn̄ alle
hans arwinghe halfft medh huſtruē tho legges
thn̄ lodh ther ſtipbarn togh til fadernes iordh
forti at al iordh ther bonde køber hwat heller i
fellegh mz børn vthn̄ thz hedher alt fadherne
vthn̄ thn̄ lodh ther haffue fangher.

¶ Si coniuges.pro pma parte facit.§. Si vir et vxor per to
tum ibi ēpticia rō quia pater habet vſufructū inſtitu p q̄s
perſonas non acquiritur §.i.et eadem ratio ibi quam diu
viuit nota in libro Voldemari li.i.c.de federis iordh. Itē q̄d
ſic vir emit et emit ante matrimoniū et habuit ſcutatiōez
poſt de hoc in libro erici li.i.c.xvi.ij. Item de redditibus empt
ad vitam patris et matris vtr pueri capiant medietatē cū
matre poſt mortem patris ſicut hic in terra empticia vid et
q non quia hic perſona eſt electa ſecus, ſi emerētur ſimplicis

donec reemerentur Alia ratio. quia textus hic nõ loquitur de reditibus ſed ſolummodo de terra empticia.

¶ Pater non poteſt tenere ſecũ pue. c. vij.

MOrtua matre pater non poteſt tenere ſecuꝫ pueros ſuos cũ eorũ matrimonio ſi ſint xv ãnorũ ſi voluerint ab eo ſeperari Sed filia nequaquã poteſt ſe eximere a tuitõe pris anteq̃ꝫ tradiderit eam legittimo tutori niſi aliquo circũuentus infortunio ſed ſi grauatus fuerit ſenectute l'amẽtia l' ſi ſe tradiderit tuitõni alteri? qd dr fletføreth q' non poteſt ſeipſum tueri nec aliũ. ſed quãdo hoc contingit ille qui proximus eſt ei in cognatione debet eam tueri et bona eius niſi cõpertum fuerit q diſſipauerit bona eius Tamen ſunt ꝓpinquiores cognati ex pte patris q̃ꝫ ex pte mris vt ſint tutores' At fadher mo ey holle ſønne mꝫ therte modherne Capitulum. vij.

VIlde ſønner mꝫ fadher ſithñ there modher er døød oc are til alder kõme xv vinther tha mo fadher ey holle thm̃ om te ville fra hannũ fare mꝫ ther modherne En datther ma engelwnde ſeie ſigh aff fadhers warie før en han giffuer henne annen reth warie vthñ hãnũ kõmer ſo meen til anthñ oldher eller wuidh eller at han flethfør ſigh Forti at nar han kan ey ware ſin eghñ warie tha mo han ey ware annẽs warie en nar ſom ſo timer tha ſcal han warie ware thẽ neſt er i byrd vthñ han er affhariet Vare togh fadherns frender nermere warie at ware en mødhẽns frẽdhẽ

¶ Mortua matre. Nota q cognati ꝑus debent vocari ad tutelas quã cognati concor. inſtitu: de legittima cognator tutela.

ff. i. ⁊ inſti. de capitis diminutione. §. ſi ⁊ non pōt alium ratio aſſignat' inſtitu. de excuſatione tutorum. §. minores Nota hic etas xv ānoꝝ dr legittiā ⁊ etas xviij. ānoꝝ ē legitiā ī filio ad ſubleuādaȝ ſed etiā ad exponēduȝ requirūt'. xviij. anni.

¶ Frater nō pōt tenere ſororē ſecū nō mari. c. viij.

FRater nō poteſt tenere ſecum ſororē non maritataȝ quā diu vult Vel aliquis alius. et ſi teſtimonium fuerit a cognatis ꝙ poſſent eam xviij. ānos habentem ꝯgrue locare ⁊ diſtulerūt ꝓpter vſuȝ fructuū quem habuerant de bonis ſuis pūt alij cognati ꝓpinquiores cōqueri corā rege ⁊ rex pōt cū cōſilio eorū deſponſare eā q2 ſicut amittit pīmoniū ſi diuertit' a cōſilio pris ita nō pūt eam cognati diutius tenere q̄z cū venerit ad ānos diſcretiones Item ſi aliqua v̓go vel vidua. xviij annorū rōnabilit' petierit a ſuo tutore ꝙ eā deſponſet ⁊ ille diſtulerit ſi poſtea a ſe viro ꝑmiſit ꝓpter hec nō amittet bona ſua cū pūt tutores earū conuenire tales viros cōcubinarios pro leer widhe.

¶ At brodher mo ey holle ſyſther
mȝ ſigh vgiſſt methn̄ han vil c. viij.

BRodher mo ey holle ſyſther mȝ ſigh vgiſſt medhn̄ han wil En om brodher wil holde ſyſther mȝ ſigh for hennes penninge ower atten vinther eller annē frende ther quinne vare haffue om ſo er withne til aff frēdher at the matthe h ēne quemelige ſtade tha ſculle andre frēdher neſt ere kare thȝ for kōninghn̄ tha mo kōninghn̄ mȝ there raad giffte henne effther at hēne bøør. Forti at ſo ſom hwn taber ſijth fadherne thn̄ time hon giffter ſig ſelff oc gāgher aff frēder there raad ſo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

mwe frẽdhĩ ep holde hẽne lengeꝛ en hwn kõmer
til laghe alder haſuer ãthñ mød thĩ attẽ vinthere
er gãmel eller noghĩ encke lãglig a thinge kraffe
there warie til at giffte thm̃ oc ville there warie
thm̃ ep giffte oc lade the tha ligge hos thm̃ tha
haffue the ep ther meth forgiorth there godz En
tho mother warie ſøge thĩ efthĩ mz legher wide

¶ Frater nõ põt De legali exhibitõe puelle l' vidue vt ꝓpin-
quores cognati eas maritẽt patz ꝑ thord. in cor. § lxxxv. Frat'
rege q̃liter regis ẽ facere iuſti. xxiij. q. v. regũ Nõ amittit pr̃i
moniũ hoc ſm leges. §. de nuptijs. l. fi. vt ꝓponis inſtitu. eti.
ĩ ꝑncipio sec⁹ ſm canones vt ĩ. c. tuo v. c. cũ apd de ſpon. ⁊ ma
h eſt etas. xviij. ãnoꝝ legittiã in filia Si aliq̃ vẽ cõcor. §. cauſas
in auct'. vt cũ de appellatione ꝯgnoſcit' coll' vni. ⁊ glo. c. q̃nte
vall' de iuriſiuris Nota de pena mulieris ſeipſum deſponſan-
tis habet' li. i. c. xxxiij. ⁊ de lege ẽ vide ĩfra li. ij. c. xviij. ĩfra. c. xxxiij
⁊ de hoc. c. xviij. ij. li. Nota q̃ ĩcauſat⁹ ꝑ illicito concubitu põt ſe
defendere cũ iuramẽto ꝯgnatorũ vt infra li. ij. c. xviij.

¶ Oc faa ep børn ſamnel Nota circa capi. p̃cedẽ-
te Si ꝯiuges So ſcriff landz domer afflandh thin-
get oc andre gude mẽ mz hãnũ oc wor ſithñ ſtat
feſt aff righñs raad Om hion kõme ſammel i bo
oc døør anthñ ther tha ſcal al vitthẽlig gialdh aff
fellerz boo och othfred oc borne pẽninge ſo ſã thĩ
indhe ere oc ſithñ hwat ighñ er Skiffte tha thz ſ
to dele i mellã thñ thĩ lewẽ oc dødes thñ arwighe

¶ Si puer morit' in cõmunitate. c. ix.

SI puer morit' ĩ cõmunitate prẽ ⁊ mrẽ cũ rema-
net q̃ſi nũq̃z fuit nat⁹ Si puer moritur mater
pri⁹ mortua tũc pr̃ totũ hereditabit q̃zuis plures
hz pueros ſiue a prẽ ſeꝑatos ſiue nõ Sed ſi pater
priu s morit' ⁊ mr̃ viuit tũc mr̃ nõ plus recepit q̃
vnũ de pueris ſuis ſi ſint l' quãtũ ꝑuingnus ſi ſit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om barn døør i felliegh .c.ix.

OM barn døør i fellegh mz fadher oc modher tha er thz ſo ſom thz woꝛ aldrigh fødd Døør barn oc er modher førre død hwat heller ſkyfft fra fadher eller ey tho at thz haffuer ſyſken tha erffuer fadher alt ene En ere fadher førre død oc lewer modher oc er ſyſken til tha tagher modher icke mere en eth aff hēne barn eller ſtipbarn om til er.

¶ Si puer ⁊c̄ Pro iſto facit ꝙ nota. iacobus de bel. vi in auct. de terrente et ſemiſſe in. iij. q. ēpatos. i. emācipatos hereditabit. i. ꝙ habeat vſufructum et filij habent ꝓprietatē inſti. per quas pſonas nō acquiritur. §. xij. c. de bonis qui libertis in poteſtate conſtituit. li. iij. l. quecunqꝫ et. l. cum oportet.

¶ Si heres extra cōmunitatē extitit Cap. x.

SI heres extra ↄmunitatē extitit et aliqͥs eorū qui ſūt i ↄmunitate moriꝛ tunc diuidāt omīa bona ac ſi oms viuerent in ↄmunitate ⁊ poſtea ꝑs mortui eq̄liꝛ diuidatur inter omnes heredes.

¶ Om vdarwinge Capitulum x.

ER wtarwinge til oc døør annen there ther i fellegh er tha ſkyfftes alt godz ſo ſom alle lewede i fellagh oc ſidhn̄ ſkifftes hin dødhes lod mellom alle arwinghe.

¶ Si heres ⁊c̄ Iſtud. c. ponit conſilium iuris niſi enim fieret plena diuiſio inter omnes tanquam viuerent non bene ſciretur pars que mortuum tangit qui iam venit ad diuiſionem

¶ Qn̄ vnus ↄfrater hereditat plus q̄ʒ alius confrater vel ſoroꝛ Capitulum xi.

QVando contingit ꝙ puer ꝓmogenit⁹ hereditabit fratrē ſuū qui diciꝛ halffſyſken cuʒ matre quotquot poſtea naſcuntur cum debent proce

dere ad diuiſionē bonorū poſt patrē et matrem
Jlle ſenior primo recipiat totūqz hereditabit poſt
fratrē ſuū qui fuit eius ſyſken.

¶ Hwar eth ſer ſyſken erffuz mere en annē.c.xi.

Nar ſom ſo timer at thz barn thē førſt er fødh
erffuer ſin halff ſyſken met ſin modher hwar
manghe ſyſken ſiodhn̄ fødes wedh ther the ſculle
ſkiffte anthn̄ effther fadher eller modher tha tage
hin elſte forlødes op alt thz han erffuz effther ſin
ſeer ſyſken

¶ Quando vē Jſtud c p̄ſupponit q̄ filius cū mrē ſuccedat frī
ex vno latere q̄ ē ɔtra leges ip̄iales vt ptz i diſtinc. de ſucceſ
ſionib⁹ p caſy de calō ꝟ i auct de heredib⁹ ab in teſtato §.hu⁹
mōi ꝟ §. ſed ꝟ ipſā Jtem ibi illo ſenior ratio iſtius ē quia q̄
p̄us habuit non fuit de iſta hereditate ideo nō eſt cōdiuiden-
dū nec defunct⁹ potuit trāſuertere ad innoīatos ſicut ecclē q̄
nō ē. Nota dat̄ p̄uilegiū de eccleſijs edificandis c. adaudiētiā

¶ Filius patrifamilias in cōmunitatē nul-
lam habet partem p̄rogatiuā.c.xij.

Si filius alicuius exiſtens in cōmunitate cū pa
tre a cōmunitate pris nō diuiſ⁹ lucratus fue-
rit pecuniā mercando ſeu nauigādo intra terram
vel extra ⁊ poſt mortē patris ſui pecierit heredita
tē poſt apportat totū quod lucratus ſit vel care-
at hereditate Sed ſi vxorē duxerit extra cōmuni
tatē et ditatus fuerit nichilomin⁹ obtinebit here-
ditatem poſt patrem et matrem.

¶ At bōde ſøn i fellegh haffuer icke for lodes c.xij

Nar bonde ſøn køpferdh othn̄ landz oc vindhē
pēninge i fellegh mz ſin fadher oc er wſkifft
fra ſin fadher døꝛ fadher oc bedes han arff bære
alt til ſkiffte eller miſte arff. En quenes hā vth aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

fellig oc modher ſithē rygh tha gar han togh til arff bode effther fadhernes oc møddernes døød.

¶ Si filius Nota tex. iſte hic loquit' de cōmunitate ſʒ nō facit mentionē de tacita cōmunitate iſtud dubiū ꝟ defectus cor. ꝑ thord. in cor. ꝑ. lij. Dicendū ꝙ lucrū de iure cōi diuidatur eq̄liter inter patrē et filiū et reſiduū veīat diuiſionē ſed lucruʒ filij nō veīat ad collatōʒ. vbi grā Pater dedit filio centū ex quibus lucrat⁹ ē fili⁹ centū ex illo lucro fili⁹ hēbit quīq̄ginta ſʒ pr̄ hēbit centū et q̄nq̄ginta et illa centū et q̄nq̄ginta veniant ad diuiſionē inter iſtū filiū et alios fratres et nō illa quinquaginta q̄ filius ꝓus habuit q: illa habuit ex ſuo labore et induſtria ita no. inſti ꝑ q̄s ꝑſonas nobis acq̄ratur Nota etiā ꝙ tex. di. kiopferdh hoc in peculio ꝓfectitio ſecus in aduentitio vel caſtrēſi vl' q̄ſi caſtrēſi iō armiger ditat⁹ n̄ cōportabit q̄ſi lucratus ē i vita hōnaliū nec cleric⁹ q̄ lucr̄t⁹ eſt ex clericatu vel ſtudio nec filius cōportabit illa quā lucratus eſt i peculio aduētitia ſcʒ per donatiōeʒ ſeu ſubſidiū aliorū amicorū.

¶ Si filius pr̄iſfamilas fert vxorē ſuā. c. xiij.

SI filius alicuius in cōmunitate duxerit vxorē ⁊ eā induxerit in domum patris ⁊ matris ſi bona vxoris non fuerint poſita ⁊ in communitate et ipſe moriatur ſine puerum r̄liquerit ſiue nō ipſa nichil amplius recipiat q̄ʒ intulit quia maritus ei⁹ nullam ꝑtem habuerit viuente patre et matre niſi aliquid ſpecialiter fuerit ei cōmiſſum ⁊ ſi pueros r̄liq̄ret remaneāt cū auo et aua et expectēt hereditatē poſt mortem eorū Si dubitatur quantū ipſa intulit pater mortui exponat quantum vult cū iuramento xij. cognatorū ſuorū nominator⁊

¶ Om bonde ſøn før ſin kone indh til fadher oc modher Capitulū xiij.

OM bondes bonde ſøn i fellegh oc føre ſin cone in til ſin fadher oc modher hans kone godz er

laugh i fellegh oc døør han ſithñ hwat hã haffde børn eller ey tha tagher hwn icke mere en hwn førde til fellegh forti at henne bonde haffde ey lodh methñ hans fadher oc modher leffde om hãnum wor icke ſerlige i hand ſolth En haffuer han børn with henne tha ware the meth oldefadher oc oldemodher oc ſtande there arff effther thñ døde.

En wordher ſkelnet a hwre møgz hwn førde indh tha meth neffn i kyn gøre hans fadher thet ſo møghet ſom han wil.

¶Si filius ꝛc̄ Nullã ꝑtem cõcor. inſti. de hered q̃litate ꝛ dctã. Speciale ſicut eſt donatio ꝓpter nuptias et ĩ peculio aduentitõ et caſtrenſi vel q̃ſi caſtrenſi vtſ̃. e. c. proximo in glo. quaſi in fine Cũ iuramento melius eſſet ꝙ iudex alicui preciũ deferret cũ iuramẽto attentis circũſtantijs cauſarũ ꝑſonarum vt notatur in c. fi. deiuriſiuris. et ideo melius et cautius eſſet ꝙ in illa ratione conſcriberetur ſingula ſub publico teſtimonio ꝛ iuxta eius concientiam reſtituantur Nota hic in textu dꝛ ꝙ maritus eius nullã ꝑtem habuerit viuẽte prẽ et matre et ſimile habetur infra li. ij. c. xxviij. ſi reperta in textu et in glo. et infra c. proximo quã diu in textu et in glo.

¶Quid pater poteſt cõmittere pueris ſuis ad poſſidendũ Capitulũ xiiij.

Quam diu pater et mater viuunt nichil oportet eos committere pueris ſuis et ſi aliquid dederit vni negare non poteſt alteri Item ſi pater commiſerit puero ſuo ꝛ ille puer genuerit aliũ et poſtea morit̃ prior puer et puer pueri viuit nec auus nec aua poteſt ei auferre quid auus dedit filio ſuo.

¶ Hwat fadher tørff ſelie ſÿth barn i hand Capitulum xiiij.

Fadher tør ey ſelie ſÿth barn i hendher medhñ han lewer oc modher En om han ſalier ſeeth barn noghz i hēde tha mo han ey ſithñ vedre hin andre En ſel fadher ſÿth barn noghz i hendher oc fangher thz annet barn dør barn oc lewer barne barn hwerkhñ oldefadher eller annē mā mo fra hānū tage thz ther oldefadher gaff ſÿth barn

¶ Quā diu pater ꝛc̄ Nichil rō quia p̄ſentes ſunt dn̄i in eorū vita negare vimmo bñ ar. l. gñalē. §. de ſecundis nuptijs Nec cor. p auct. lucrum ibid̄ quia loquitur in alio caſu et ratio eſt quia ſunt veri dn̄i et quilz eſt moderator in re ſua §. mandati hoc in re mandata aufertur in oppoſitum ar. quia ſi erat pa tre poteſtatis donatio non tenuit inſti per quas perſonas in principio ſed poteſt dici q̄ confirmatur per mortem ſicut do- natio inter coniuges ar C de dona inter virum ꝛ vxorem li. i ꝛ li. donationes ſi pater Item nota hic ſimile in c° proximo ſi filius in vbo nullam habuerit partē viuente prē et ſimile infra li ij. c. xcviij. ſi reperta in textu et in glo.

¶ Quā diu pr̄ pueris ſuis. ſupple qui ſunt in eius poteſtate ipis donare nō pōt eo q̄ pater et filius quaſi vna pſona ſunt C de impuberibus et alijs ſubſtitucionibus in vltima fallit tn̄ in dote et in dona propter nuptias q̄ꝫ pater filio et filie dona- re poteſt Item fallit cū filio familias emitrito in caſtra pater donat mobilia Item fallit ſi pater remittat filio vſufructuꝫ quem habet in reb9 illius aduenticijs Item fallit ſi fiat ob ali menta hec hoſti concor. piſanus in ſūma in v. donatio primo §. ix. in fine Quā diu pater ꝛ mater viuunt nichil oportet eos committere pueris ꝛc̄. Hoc verum niſi parentuꝫ inopia vel ineuitabile cogente neceſſitate numerata cum pecunia et placito precedente cum exhibitione legittima quia tunc in bonorum alienatione vel ſcotatione pueri propinquiores iudicantur alijs cognatis patris et matris fraude nō inter ueniente vt hic in ar infra li. i. xxxiiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

De dotalitio quod dici- tur hiemferdh Capitulū xv.

SI pater deſponſauerit filiam ſuam et ei aſſig- nauerit dotalitium qđ dicitur hiemferdh vel filio ſuo aliquid commiſerit quando vxorē duxe- rit ꝛ pater et mater poſtea moriūtur quod prius receperūt pro plena hereditatis parte cōputabitur et ſi hoc noluerint referāt totū qđ receperūt ꝛ poſ tea ꝓcedant ad diuiſionē ſed ſi noluerint careant hereditate Sed ſi dubitatur vtrū totū reportatū fuerit an nō accuſatus ſe defendet iuramēto cog- natorū ſcilicȝ kyns nefkn. Et ſi ille inferre nolunt quod pater eorū dederat eis ſed potius volunt ꝑ hoc eſſe contenti alij heredes non poſſunt eos co- gere ad reportandū nec ad eq̄litatē cū eis faciēdā excepta ſola t̃ra de qua debēt oēs eq̄lit̃ ꝑticipari. Puer potius debet ad iudicare ſe ad her̃ditatē et cōmunitatē q̄ȝ nō quia potior eſt vox adiudicantꝭ quam abiudicantis.

Om hiemfredh Capitulum xv.

GIffther fadher ſin datther with mȝ hiemfred eller ſa·lier ſin ſøn noghȝ i hender ther hā que nes ther there fadher oc modher døør tha ſtan- dher thet thm̄ forfulle i retthe lodh hwat ſom the haffue taghȝ. En om the wille ey orwes at tha føre ighn̄ thet the haffue fanghen oc ſkyf- fte ſithn̄ ſom reth er. En om the wille ey eff- ther føre miſte arff. Skyl a ath ey kommer alt igheen giffue a lodh thn̄ ther for ſaagh er meth kyns neffne. En om hin there wde er wil

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

orwes at ſin lodh ther fadhē gaff hānū tha mwe
andre arwige ep nøde hannū til efther at føre el-
ler at ieſſne medh thm̄ aff thet ther han haffuet
fanghet for vthn̄ iordh ene Barn er nermer at wi
de ſig til felligh oc arff en the hanū wile wide fra

¶ Nota ꝙ antiq̄tus ritꝰ erat vt maritus ⁊ vxor inuicē ſe eme
rent ⁊ dotarēt ne vxor videret᷑ ancilla ꝓpter dāpnabilē ꝓſūp/
tionē prime mulieris cōtra deū ⁊ ꝓpriū virū quia occaſio ex/
pulſionis de paradiſo fuit generis humani ⁊ ideo debet dici
dos ꝙ̄ dotare q̄ p̄cedēte in nuptijs viri donatione ſequatur
dos vxoris Nota dotaliciū.i.dos vel dotis p̄ciū et dos dicitur
illud quod datur vxori a marito quando nubit.

Si noluerint carcāt hereditate ⁊c̄ Nota ſi vnus referat totū
qd̓ recepit cū iuramēto cōgnatoꝝ et alij referre nolunt care
ant illi hereditate q̇ referre nolunt ſed illi qui totū retulit cū
iuramēto cognatorū poſſideat hereditatē omniū mobiliū vt ſ̄
⁊ īfra li.i.c.xviij. Hec rex ⁊ cōſiliarij regni Si pater cōcor.l.filie
C de collationibꝰ et l.vt liberis e ti ſed fallit quando filia pe-
tit ſolum relictum ex codicill̓ quia tunc nō tenetur conferre
vt C de collationibus l. filiam contenti concor.l.poſt humano
et filie ij. C de collatōnibus excepta terra Hoc locale eſt puer
ſtat in voluntate an velit eſſe contentus an nō per dictam le.
poſt humano et legem filie ij.

¶ Nota codicillus paruus codex vel ſcriptura vlla indigens
ſolempnitate ſed ſolummodo ſigillo teſtatorum volunta/
tem ſignificans loco teſtamenti habetur. Nota in glo. quan
do filia petit ſolum ſcilicet peculium relictū ex codicillis pu/
to hoc eſt quando petit hereditatem ſibi extra ſcilicet et late/
re deuolutam alijs confratribus et ſororibus de iure excluſ
vt ſ̄.c.proximo quam diu in glo et.ſ̄.eodem.c.ij.quando conti
git per textum Item quādo filia petit peculiū aduentiuū vl̓
caſtrenſe vel quaſi caſtrenſe vt ſ̄ e.c.xij. ſi filius in glo. in fine
in v. ſubtracto hiøbefredh. Iſta preſcripta filius vel filia ad
diuiſionem conferre vel referre non debent ratio eſt quia ſu
per talia peculia non habet ptātem pater familias ſed tā
tum ille cuius eſt et adeo propriū eſt quaſi licet filio de eo fa/
cere quidquid vult preter voluntatem patris q̄ ſecundū ca-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

tholicon peculium eſt paruus cenſus extra corpus patrimo
nij poſitus in poteſtate filij vel ſerui. et ideo in glo. dicitur
ex codicillis .i. ex parua ſcriptura ſine ſolemnitate ſcilicet
plurium teſtimonium ſed ſalummodo patris ſigillo ſigillata
quia ſecūdum papiam
Codicillus ē paruus codex vel ſcriptura nulla indigens ſolem
nitate ſed ſolummodo teſtatorum voluntatem ſignificans
loco teſtamenti habetur. Item eſt et aliud petulium extra
corpus primonij et tantummodo ſub proprietate filij vel fi-
lie nec ſub poteſtate patris vt hereditas materna ſcilicet
terra vt infra e. c. xxx. vitricus .§. vltimo Item vſufructus
p ueroꝛum et bonis mobilibus et immobilibus ex parte ma-
tris mortuo vtſ̄. e. c. xiiij. quam diu in glo. Item dos vel do-
natio quando matrimonium vt infra l i. iij. c. xliij. quan-
tum in glo.

Si vnus confratrum impe- tit alium Capitulum xvi.

SI omnes pueri qui dicuntur ſpſken volunt ꝛ
ſi omnes partes eorum ſunt indiuiſe poteſt
tamen vnus eorum plus impetere ſi vult et at e-
qualitatem cum aliis inter eos debent iudicari xij
cognati eorum cum eorum iuramento ꝙ non ſci
rent melius Item inter pueros qui vocāt ſerkol
debent conſanguinei id eſt compromiſſarij ex
vtraqȝ parte illud iudicare patrimonium et illud
matrimonium et terram empticiam' et hoc/quod
volunt Item ſi mater et pueri diſcordant et du-
bitator quid ſit patrimonium et quid matrimo-
nium ipſa debet ſcire cum cognatis ſuis et tunc nō
preiudicatur pueris ſi ſuperuixerint matrem ſuaȝ
et idem eſt de patre ſi cum pueris ſuis conten-
derit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Ometh ſpſken kaller a annetath thz h .Capitulum xvi.

Alle ſpſken lewende oc om alle løde tw dlaffde tha mo om hwer ſpſken wil kalle a annen til laffneth tho ſo at hwer medh hwor ſin lodh faldher oc til iaffnz wedh andre thz ſculle gøre xij. there ſamfrendher mz there eedh at the kwnne ey retther gøre Mellom ſerkolle om thm̄ ſkyld at ſculle ſam frendher gøre thz fa dherne oc thz mødherne oc thn̄ købe iord ther the wille. Skyl børn wedh modher hwilkhz fa dhern er oc hwilhket mødhern er tha withne hwn mz henne frendher Forti at tha withnes ey fra børn om the ower leve there modher Sligh ſamme er om fadhē maler ſine børn ighn̄ tha withne han mz ſine frēdhē

¶ Si om̄s De iſta materia i·l.voldemari .c.xxxij.⁊ in.l.erici c.xxvi.li.ṗmi ratio de ꝯſanguineis ē quia melius ſcire bona ꝑſuemeť quã alij ergo ſtatu. coꝛū iudicio ar.l. quiſq̄s de i.§. de reſcindenda venditione in.fi.ſed ipſis deficientib⁹ ꝑn̄t extranei diſcutere vt in .li.erici .c.xxi.li.pꝛimi. Nota vtrū puer potius debet iudicari ad criſtianitatem hereditatē cõmunitatem et etiã ad legittimatoꝝ q̄ꝫ in ꝯtrariū ptꝫ infra e.c.xxij.in glo .Nota hic dubiū de arbitrijs cõpꝛomiſſarijs ꝑtiū conſenſu aſſumptis vtrum coꝛum ſinē vel laudo eque vel iniq̄ conuenit ſtare de iſto quere infra li.ij.c.lxxi.in margine .Inter pueros Nota arbitroꝛ cõpꝛomiſſarius cõtra ius vel iuſticiã non poteſt ferre ſn̄iam vel laudū et ſn̄ia iniuſte per cū lata non valet ſed eſt coꝛrigenda et hoc etiã vbicunq̄ꝫ continet manifeſtam iniquitatē pꝛo iſto de iuriſiuris.c.quinta vall' ꝑ innocꝭ d arbi.c. ij.ꝑ innocꝭ hoſti. et io.in no.et hoc verū quamuis ꝓ inſtandū laudo ſit adiurata ar.notato ij.q.vi·c.a iudicibus ī addi adde dicas et in addi adde dicit innocꝭ per ar.concoꝛ cū iſtis de arbitrijs §.i.in v. ſi ē quid ſi fuerit ꝓ ſpe iūctis notatꝭ e.ti.c.ij. ꝑ hoſti infra de iud.c.i.ꝑ io.in no.de iud.c. paſtoꝛalis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

in d. nota per paulū in cle et ibi dixi de d. ſig e. ſepe in d. deſce/ſiones per io infra rc iuris c. ſcienti p diuū ꝛ io. in no. Item ex pmiſſis cōcluditur q̄ lʒ a ſnia arbitrij cō pmiſſarij directe non licet appellare tū ꝯtra ipſius ſniam pmittitur ſupplicare de iſto eſt ar ad finē pme glo. cōcor. io in no ꝛ ij. q. vi. §. a iudicibus p iohēm et pōt haberi recurſus ad ordinariū hec ar in c. ab arbitrijs in d. cōcordare ti de offi. de lega in vi

¶ Qd vna hereditas lucratur aliā c. xvij.

VNa hereditas lucrat̄ aliā in omni diuiſione ſi hereditas occurrit alteri quātūcunqʒ ſit magna ſeu pua ſed ſi nō inuenitur occurriſſe tūc quilibʒ tātū recipiat quātū intulit cū teſtiōnio noiatorum cognatorū ſi nō ſint poſita in cōmunitate

¶ Om arff bedher arff Capitulū xvij.

ARff bedher arff i alle ſkyfftom arff er kōmē arff ighē hwre møghet ſom hwn er annen wegne oc hwre lijth ſom hun er annen wegne en ſynnes ey arff ighē tha a hwer ſin arff førſt wt thʒ ſcal withnes mʒ nefln i kyn ther indh kommer om thʒ wor ey i felligh laugt.

¶ Vna hereditas lucratur aliā ꝛc Plana eſt vide c i in legib? erici q̄liter vxor et maritus cōuenientes et erūt eq̄ diuites i mobilib? non in terris Sciendū q̄ arff bedher arff in mobilibus ex vtraqʒ pte vel in terris vtriuſqʒ ſʒ non mixtim ſcʒ in mobilibus quā ad immobilia et ix ſcḋm quoſdā hec expoſitio p thord. legiſſe aliter expōit vt ptʒ hic Arff bedher arff Illud non eſt ſeruandū in terris nec in bonis mobilib? q̄ plus patrem mrēm auū ꝛ auā hereditario iure pcipiunt ſed in hereditate bonorū mobiliū q̄ a latere accidens cōtingit iure hereditario poſt auūculū vel nepotē vel in conſimilibus vſqʒ ad quartaʒ lineam thord. §. xliij.

¶ Si ſtipſyſken diſcordāt de mobilib? c. xviij.

SI puer qui vocant̄ ſtipſyſken diſcordant de mobilibus qui vocantur boſcap exponant ex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

vtraqȝ ꝑte cū iuramēto ꝯgnatorū nominatorum
qꝛ q ñcauſa receſſit a ꝯ̄rimonio puerorū qui vocā-
tur ſyſken poſtea non poſſunt cognati accedere

¶ Om ſtipſyſken ſkilie om boſcap c.xviij.

Skyl ſtipſyſken om boſcap lade wd begghe
wegne mȝ kyns neffn forti at førſte thȝ gan-
gher aff ſyſken dele ſithen kōmer frēdher ep til.

¶ Si pueri ⁊c̄ Ratio prime partis eſt quia qui tacet conſentī
re videtur per regulam iuris qui tacit.de regulis iuris in
vi.⁊ ꝙ quis ſua culpa ſentit ei debet imputari ff.de ſeperati/
onib⁹ l.i.§.queſitum Ratio ſecunde partis quia nō debet ali/
cui imputari ſi nō fecit ꝙ facere nō poteſt etiam ſi vellet ar.
ff.de arbitrijs l.arbit ff.de negotijs geſt⁊ l. ſi pupilli §.videa-
mus nec ē imputandū nobis ꝙ preter volūtatem noſtram
contingit xxiij.q.v.de occidend hec quo ad infantem ſȝ prece/
dens §.quo ad puellam Nota ꝙ̄uis textus ille loquitur de cō
munitate tamen non facit plenam mentiōeȝ de tacita com
munitate et igitur huius capituli dubiū ſiue defect⁹ cor.per
thord.in cor.§.lij. Si pueri.eſt eq̄ cōſtitutio.

¶ Si ſenior frater duxerit vxorē in cōmunita-
te cū fribus ſuis qui eorū tutor eſt c.xix.

SI puer qui vocantur ſylken in vna ſint com-
munitate et ſenior frater qui eorum eſt tutor
vxorem duxerit et eam duxerit ad eorum com-
munitatem ſcilicet fellegh et prolem ex ea genue-
rit et ſi fratres ſint loquentes et conqueri nolue-
rint pueri ei⁹ capiāt plenam portionē in eoꝝ com
munitate et ſi ſint infātes vel etiā puelle que non
pn̄t cōqueri nec debēt nullū dāpnū de pueris fra-
tris ſui qui in cōmunitate naſcūtur ſociantur.

¶ Om elſte broder quenes meth andre
ſyſken i fellegh Capitulum xix.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Hwore ſyſken are mange i fellegh oc hin elſte
her there werie et quenes han oc føre ſin ko
ne i fellegh til ſine ſyſken fanghe the barn ſam-
mel oc are hans ſyſken malendh oc wille the ey
kare taghe hans børn fullodh i felligh. En are
h̄is ſyſken umelande eller mø børn thē ey kwn-
ne kare oc ey nwe haffue enghen ſkade aff the
re brødre børn ther i fellegh ere fødde.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit
copulatus Capitulum xx.

Si aliquis matrimonio vidue fuerit copula-
tus qui non habet ſpecialem portionem ſi ip-
ſa habet pueros et maritus eius in communitate
non fuerit poſitus vel ſi non fuerit publicatum
in placito ipſum cum bonis ſuis in communitate
poſitum quando debent procedere ad diuiſionem
bonorum ſcire debent pueri cum eorum neffn in
kyn quantum vitricus eorum intulerit et tantum
recipiat ꝛ poſtea diuidatur reliqua bona inter eos
ſicut fuerunt in communitate ſimul anteq̄ȝ eoruȝ
factus fuit vitricus et ipſe nichil amplius recipiat
niſi porcionem vxoris ſue.

Om man quenes i encki bo c.xx.

Quenes man i encki bo ther ey haffuer ſelff
howet lodh haffuē hā børn oc wordhē hā ey
laut i felleg ellē liwſt a thigi thn̄ time te ſculle ſkiff
the tha ſculle børn wide mȝ neffn i kyn hwer mø
ghȝ there ſkipfadē førde indh oc ſo møghȝ tagher
han førſt wd oc ſithn̄ ſkifftes boſcap thm̄ i melln̄

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſom the wore i fellegh før en han worde ther ſkip
fadher oc fāgher han ey mere en ſyn kone lodh
¶ Si aliquis.c.cor.l generalis §.hijs antē caſibus §.de ſecun/
dis nuptijs. Quis non habet ſpecialem portionē Sed ſecus
eſt li.habeat et ſi maritus eius in cōmunitate nō fuerit poſi-
tus hoc verū ſi puerum patrimoniū fuerit in placito publicū
per cognatos ſed ſi mulier virū accipit et puerū patrimoniuꝫ
non fuerit publicatū in placito tunc omnes ſint in tacita cō-
munitate vt ptꝫ in cor §.lij. et ſic potius poteſt ꝛ debet ſe ad
iudicare ad communitatem q̄ntū in contrarium quia pocior
eſt vox ad iudicantis q̄ȝ abiudicantis vtſ̄ e.c.xv. Si patrr §.
vltimo et idem ē ſi mortua mulier eſt ꝛ vir receperit vxorem
vt ptꝫ in preallegato §.in cor. Pater concor c. per tuas §. Si
vero qui filij ſunt legittimi quō pōt pater legittimare per io
fa.inſti de nupcijs §.ſi et ꝙ ſuccedunt no.caſpar de calō.in ti.
de ſucceſſionibus circa arborem conſanguinitatis v. ſꝫ ter
tio caſu et intelligitur de filio nato non ex dampnato coitu.g
l.legem §.de naturalibus.

¶ De pueris illegittimis Capitulum xxi.

Pater filios cōcubinarios in placito legittima
re debꝫ ꝛ quātuꝫ vult ſcotari et ſi aliquid ſco-
tauerit et nihil dederit dimidietatem porcionis re
cipiat cum filio legittiō et ſi puer legittimus nō re
manſerit puer qui legittimatus eſt in placito ple-
nam recipiat hereditatē poſt prēm Et ſi aliquid
recepit de hereditate pris tūc hereditabit poſt frēs q̇
vocātur ſpſken tantū quātū puer legittimus Niſi
pr̄ ſpecificaſſet i placito ꝙ deberet eē ꝯtent? hijs
q̄ ſibi dedit pat̉ et nichil amplius obtinere ne poſt
patrem nec poſt fratres .i.ſpſken.

¶ Om ſlegefredh barn Captulum xxi.

Slegefredh barn ſcal fadher til thingi føre at
Slimſe at thꝫ er hans barn oc ſkøde thꝫ hwat

ſom han wilthȝ giffue Oc ſo møghet ſom ſkøth
wordhet thet beholler han oc ey mere En liwſer
han thet i kiøn oc i koldh oc ſkødher icke tha ta-
gher thet halff lodh wedh atelkone barn En ær
atelkone barn ey til tha tagher ſlegefredh barn fa
dhers erff ther thing liwſt er En fãgher han no-
ghȝ aff fadhers arff tha erffuẽ han effther ſyſkẽ
iaffn lodh med atelkone barn Vthñ at fadhẽ ma-l
te a thingi ſo at han ſculle athorwes mȝ thȝ fadhẽ
ſolde hannũ i hendher oc fanghe ey mere oc ta-
ghe effther ſyſken icke.

Solus pater põt puer͞ in filiũ recipe c.xxij.

Quecunqȝ pater recipit in filiũ nullus põt eum
negare ꝛ null⁹ põt adiudicare puerũ niſi veri
heredes Quicunqȝ legittimauerit ſibi aliquẽ pue
rũ in placito ſi impetitus fuerit ꝑ aliquo crimine
rñdeat pro eo ſicut ꝑ legittimo Item ſi aliquis ha
bens puerũ concubinariũ et ipſum in placito non
legittimauerit nec pater nec ꝯgnati patris aliquid
recipiãt de emẽda.ſi fuerit occiſus ſed cognati ex
parte matris totũ Sed ſi naturali morte moriẽ
mater hereditabit vel cognati matris ſi ipſa non
vixerit ſed pater nichil

Fadher ene mo ſig barn gøre c.xxij.

Hwem ſom fadher gør ſig til barn thñ mo en
ghen man werki Oc enghen man mo giøre
thñ mã barn ther ſig gøør ey ſelff barn vthñ rette
arwinge Hwilkhen mã ſig gør meth alle log ſle-
gefredh barn a thingi ſware for thȝ ſom for atel-
kone barn hwar ther a bedes En haffuer man

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſtegefredh barn oc liuos thʒ ep a tingi worder thʒ
dꝛabet tha tagher modherns frendher alle both
oc fadherns frendher icke oc ep fad En wordher
thʒ ſtrodøøth tha erffuer modher alt oc ep fadhē
eller modherns frendher om modher er døød.

Quando hereditas vel debitū exigi debeat Capitulū xxiij.

Qvicunqʒ hereditatē vel debitū poſt moꝛtem
alicuius voluerit exigere veniat vel nuncius
eius in die triceſima ſi ſit infra ꝓuinciā q̄ vocatur
bygdh vel in placito qđ ꝓximo ſequatur Sed ſi
ſit extra ꝓuinciā infra ſex ſeptimanas Sed ſi ex-
tra terrā eſt remaneat debitū incōcuſſum ꝑ diem
et annū ſed ſi eſt i regis expeditiōe vel ſāweth pꝰ
q̄ʒ redierit exigat debitū vel hereditatem infra tri
nū Sed ſi in nullo iuſte ſit impeditus et ſciuit he-
reditatē vel debitū ita eſſe ⁊ non exegit in recto ter
mino qui hereditatē recipit defendet ſe legibus q̄
recte recipit Item ſi veri heredes non ſunt infra
ſeptimā generationē vel ſi nō venerit infra annū
⁊ diē tollat rex herēditatē Itē ſi i die treceſima nō i
uenīūt v̄ri herēdes eſtimari dʒ herēditas q̄ʒti ſit p̄cij
⁊ ſeruet̄ ꝑ diē ⁊ annū ⁊ ſi nō cōpet verꝰ heres rex
tollat. dies et annus ſunt ſex ſeptimani et annus

Hwen arff ſcal kreffues eller gialo c.xxiij.

Hwo ſom wil arff kraffue eller gialo effthē an
nens døød kōmer han eller hans budh at tre
tiughe dagh om the ære indhū bygd ellē thʒ thigh
ther neſt effther er En er han othū bygdh ſtan-
de ſex ogher En er han othū landʒ ſtāde dag oc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

iamlingh En er hā i komīghn̄s fare both effther han hiem kōmer kalle a arff eller gialde indhen tredie fem En er hā i eghn̄ laghe forfal ther fleſte mē wide at laghe forfald ær oc wiſte at thn̄ arff wor til oc talz ep a ſom ſauth er i rette time wære han wedh logh ther arff togh at han togh rette lige En ere ep rette arwinghe indhn̄ ſiwēde mā-ne oc kome ep indhn̄ aar oc dag tha tage komīgn̄ arff En om enghn̄ rette arwighe hittes a tretiu-ge dagh tha ſcal arff wyrthes oc ſettes at gøme iamlingh oc dag kommer ta enghn̄ tage komīgh arff oc gømel e til rette arwinghe kōme en kōmer enghn̄ rette arwīghe effther tha haffue komīghn̄ Aar oc dag thz er iameligh oc ſex ogher.

¶ Quēcunqȝ ꝛc̄. Nota ꝙ p uer potius debet ſe adiudicare ad xp̄ianitatē et hereditatē ꝙ̄ in contrariū vtˢ̄ e.c.§.i. Item puer potius debet adiudicare ſe ad hereditatē et cōmunita-tem ꝙ̄ nō vtˢ̄ eodem c.xv.§.vltimo Item poteſt elici ex textu in primo §.huius c.ꝙ etiam puer poti⁹ poteſt ſe adiudicare ad legittimationē ꝙ̄ in contrarium. ſi dubiū ſit vtrum legit-timus ſit Ratio eſt quia potior eſt vox adiudicantis ꝙ̄ ab-iudicantis vtˢ̄ e.c.xv.§.vltimo in fine Nota ꝙ filij ſunt legitti mi et p tuas p textū ꝛ doc dicitᷣ ꝙ pl⁹ valet q̄ȝ in ueritate agi tur ꝙ̄ qō ſimiliare cōcipitᷣ et dicit hoſti ibi ꝙ ī re fauora. vide licȝ pro legittimatione prefertur veritas opinioni ſed ſi opi-nio facit pro legittimatinoe tūc prefertur veritati extra qui ſi ſunt le.c.ex tenore et debiga c.nuper ꝺ hac materia quere ſ̄. e.c.iij. Si mulier in glo.quaſi in pincipio Quicunqȝ pater he-redes quia vertitur in eorum preiudicium de ſecunde parte concor inſti. ad ſenatus conſultum circulianum §.ſi. Nota pu er concubina rius qui filius naturalis dicitur non in placito legittimatus non habet cognatus vt infra li. ij.c.xx. in glo.
¶ Quicunqȝ ꝛc̄ Nota hic qualiter perditur ius non venient

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

debito tempore ad exigendum debitum vel hereditatem vt hic in §. Sed ſi in nullo et ſimile infra li.ij.c.x.Si rex §.vltimo et extra deſcriptis c.ſi aũt et c. plerumq; quia ſi impedimen tũ legittimũ nõ habuerit et in debito tpe ad exigendũ debitum vel hereditatem non venerit perdatius ſuum vt hic et ſimiliter ſi non probauerit cum legittimis probationibus vt infra e.li.c.xiij.ſi aliquis §.hen. vltimo et infra e.c.quia et ſimile infra li.ij.c.xxxiij.qui voluerit §.et ſi teſtimonium.

¶ Nota preſcriptionem xxx dierum al' de iure communi requiritur longius tempꝫ ſcilicet xxx.annorum in iſtis perſonalib9 de quo inſti de perpetuis et temporalibus actionibus et §. de preſcriptionibus xxx. annorum l cum notiſſimi extra prouinciam ſit diſtinguit hoc i.§.de dilationibus ſeptimam generationem ſimile de iure cõmuni in feudo quia ſucceſſio feudi nõ admittitur vltra ſeptimũ gradum vt ĩ ſucceſſ feudi §.hoc iõ. coll'.x.de iure tñ commum et bonis hereditarijs ſucceditur ad x gradum et poſt hoc vir et vxor poſt hoc fiſcus inſti. de ſucceſſ congnatorum §.fi.et per caſper de cald. circa arborem cõſãguinitatis de ſucceſſ § in iij.caſu vẽ ſed nũcq̃ eodẽ mõ.

¶ Si aliquis receperit adulterã ſcienter c.xxiiij.

SI aliquis receperit adulterã ſciẽter et genuerit ex ea ſiue ſit manifeſtũ eccl'e ſiue non filij ſic geniti remanẽt legittimi ⁊ ſi poſtea ꝑ iudicium eccl'ie ſeperantur ambo tandem recipiãt de boſcap quia ambo ſcierunt neq[illegible]iã ſuã Itẽ ſi ipſa ſciuit talẽ nequitiã ⁊ nõ ipſe ⁊ poſtea cõpertũ fuerit ab eccl'ia ⁊ ſepant̃ ſi pueros hñt portiones eoꝝ ↄputet̃ ⁊ deponẽt̃ apud prẽm ⁊ poſtea moriunt̃ pater ſolus hereditabit eos ⁊ nõ mr̃ ſic ẽ etiã de patre ſi ſciuit adulteriũ eſſe reuertit̃ hereditas pueroꝝ ad mrẽm ⁊ ad alios vterinos qui dicunt̃ ſpſkẽ ſi moriunt̃ Itẽ ſi nõ hñt pueros tũc q̇cũq; eoꝝ adulteriũ ſciuit ſi minus intulit q̃z alius habuit et continge

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

rit eos ſcḋm iudiciū eccl̄e ſupari nichil amplius recipi at q̄ȝ quot intulit Itē ſi ille qui adulteriū ſciuit pl⁹ habuit recipiat tn̄ ille qui neſciuit dimidietatem.

¶ Om man tagher horkone withn̄de c.xxiiij.

TAgher man horkone vithn̄de oc wies meth oc fāgher bøn meth hwat hellī thȝ wordhē apenbart for then hellige kirke eller ep tha ere the re børne atelkone børn oc ſkilies the at for criſthn̄ doms log tha tage the bode lige møghn̄ i boſcop forti the wiſte bode there ontſcap En wiſte hwn oc ep han at thȝ wor hoor oc wordher thet tha apenbart oc ſkilies at. oc haffuer the børn ſammel tha gøres børnes howȝ lodh oc ware meth there fadher oc om the død tha erffuer there fadh thm̄ ene oc ep there modher So er thet oc om fa dher wiſte hoor oc ep modhē tha fare børn til the re modher oc hwn arffuer thm̄ all ene mȝ ſpſken om the død oc ep fadher En haffue the ep børn ſammel tha hwilken there hoor wiſte om then førde mynne til en hin annen en hindh haffde føre oc ſkilies the ath ſom ſauth er taghe icke mere en hā førde til En haffde hin mere thē hoor wiſte taghe hin to ther hoor ep wiſte alt halfft

Si aliq̄s ⁊c̄ Itē diſtingēdū ē an ambo ſciūt impedimentū et ſic pueri ſūt illegittimi vt in c cū inhibitio de clādeſtina deſ pōſatiōe aut vn⁹ tm̄ ſciuit et ſunt tūc legittimi vt ibi ī glo in v̄ ābo ⁊ fa c in pn̄tia deſpon. ⁊ c ex tenore qui fi. ſunt legittimi ſed ſeparato matrimonio in facie eccleſie contracto filij geni ti vel concepti ante ſententiam legittimi ſunt vt in c. ij. ſcilicȝ cum inter qui filij ſunt legittimi.

¶ De filijs adulterinis Capitulū xxv.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Filij adulterini nichil recipiant poſt mortẽ pa
tris etiam ſi legittimauerit eos in placito et
ſcotauerit quãtum niſi añ mortem ſuã aſſignaue
rit eis aliquid Item ſi aliquis deſponſauerit muli
erẽ ꝑ verba de p̄ſenti et ꝯtraxit de facto filij quos
prius ex ea genuit erunt legittimi Itẽ ſeruus na-
turaliter ⁊ fletføringh ⁊ clauſtral' nõ pñt herẽditare

Om hoor børn Capitulum xxv.

HOor børn taghe efther fadher icke tho at
hã lims oc ſkødher alt thz han nio meſt for
othñ at om han ſolde thm̃ noghz i hendher før en
han døde En haffuer man ſlegefredh børn oc tig
gher han theẽ modher ſithñ the børn ere alle atell
kone børn tho at the ere førre fødde Trel oc flet-
førth man oc cloſther man mwe icke erffue.

Filij adulterini Pro primo §. Nota gloſam magnam in .c.
cũ haberet de eo qui dux in ma. Item pro ſecundo §.ẽ c. tãta
qui filij ſunt legittimi Item contra tertiũ §. de ſuo fa. inſti.
de heredibus inſtituendis §. xij. de clauſtralibus fa. contra c.
in preſentia de proba exceptis minoribus vt notatur in c. le/
gari inſti. de legatis ſ; rñdetur ꝙ contraria loquuntur de iu
re communi. ſed illi iuri communi derogatur in datia per
conſenſum epiſcoporum et prelatorũ atq; nobilium nec va-
lent preuilegia in oppoſitum impetrata niſi poſt iſtas leges
fuerint impetrata et ſic mentio de iſtis legibus danicis ꝙ
eis non obſtantibus Filij adulterini Nota propter delictum
patris punitur filius hoc verũ temporaliter ſed non perpe/
tuo Adde de hijs qui fi. a. maio. parte .c. queſiuit per hoſti .
xxiiij .q. iiij. in ſumma per io. et ar. i. q. iiij. Notandum de
vſu c. xviij. terre per tord.

Si quis moritur multis in c. xxvi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

SI quis moritur multis inuolutus debitis et
exponit omnia bona in teſtamento ſuo vt ex
inde ſoluantur debita ſua ſi heredes ſui in die tri-
ceſima poſt obitum ſuuȝ recognauerit ſe eſſe he-
redes ſoluant totum qđ exigitur. Sed ſi non re-
cognoſcūt ſe heredes tūc ſoluāt illi quibus bona
ſunt commiſſa q̃ȝ diu dicta bona ſufficiantur.

¶ Om man døør meth c.xxvi.

OM noghet man døør ther møghet er gialdh
ſkyplough oc ſetther ſin eghen al til wiſſe for
ſin giald anthē cloſther men eller andre men
kennes hans rette arffuinge weth hās arff a ret
te tretiughe dag gialde al giald ther kreffues ellē
giffue logh aff hins hēde ther døød er En kēnes
the ey weth arff tha gialde the gialdhē thē gootȝ
haffue til wiſſe taghet ſo frammeligh ſom hans
gooȝ reckcr.

¶ Si quis moritur ꝛc̄ Sciendum ꝙ de iure communi here-
des habent tempus deliberādi ſcilicet annum de iure ſed ab
homine non minus q̃ ix. menſes et ſi fecerint inuentarium
tenentur iuxta quantitatem bonorum non vltra ſed iſtud
inuentarium faciant infra tres mēſes ſi bona ſunt preſentia
ſi abſentia infra annum vt in l.facimus §. ſecundū aūt dubi
us §.de iure deliberandi inſti.de heređ qualitate et drña §.
extraneis et §. ſciēnđ ꝙ ibi notatis Item ſi nō recognoſcunt
ſe heredes xviij.iij. vel the.ey kennes wedh arff tunc debita
ſoluere non tenentur vt infra li.iij.c.xxiij.in glo.in fine Quā
diu dicta bona ſufficiantur Nota ꝙ quando debita totaȝ he-
reditatem exhauriunt heres eſſe immunis a lucro ſic ꝛ a gra
uamine piſanus in v. hereditas §. vi.in fine allegans. C. de
iure liberandi l. facimus §. et li. perfectam Item tutores
paruulorum pauperum non tenentur pro eis ſoluere vl-
tra quam extendit ſe hereditas hec rap.et hen.de merſebur-
gēn ti.de rap. et incenđ et vtrum tenentur pauperes ſoluer̄

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

querite infra li.ij.c.xxiiij.in margine Item lz obligatio teſta torũ tranſeat ad heredes nõ tñ pcliũ piurij et li. quicq non poſſunt excedere ſingularẽ perſonam hec piſanus in v here/ ditas §.vi in ſi concor.vl et hoſti.

¶ Quã diu poteſt aliquis ſecum ha-
bere concubinam Capitulũ xxvij.

Quicunqz habuerit ſecum concubinã in curia et vadit cũ ea manifeſte ad dormitum z hz ipſa ſeras et claues et comedit cũ eo et bibit manifeſte in tribus annis hijs elapſis ipſa debet eſſe legit- tima vxor eius

¶ Hwar lenghe man mo haffue ſlegefredh
meth ſigh Capitulũ xxvij.

Hwo ſom haffuer ſlegefredh mz ſigh oc gan- ghere apẽbarlige mz aclowe oc hwn haffuer laas oc lucke oc ſøgher ade oc dricke mz hannũz apẽbarlige i tre vinther hwn ſcal wære atelkone oc rette huſfruwe.

¶ Quicũqz habuerit vc facit l in concubinatu ff de cõcubinis quia l preſumit qꝫ ſit vxor dũmõ ſit in genua et non viuit in honeſte vt in l in libris ff.de ritu nuptiaꝝ ſed non ponit certũ tẽpus pro illa pſumptiõe ſicut hic ſm canones ceſſat illa pre/ ſũpcio niſi matrimoniũ fuerit publice contractum vt xxx.q. v.c.ij.in.fi.vide ibi glo. et de clandeſt deſpon c.cũ inhibitio.

¶ Quis poteſt eſſe tutor c.xxviij.

Tuttores puuloꝝ poſt mortem patris pñt eſſe fratre adult? qui deuẽtus ẽ ad legittimã eta tẽ ſi hic nõ eſt tũc põt eſſe auus ſi hic nõ ẽ tũc erit frat pris et ſi hic nõ eſt tũc erit auũculus z ſi null? eoꝝ ẽ tũc debet eſſe qui ppinquior ẽ in cognatiõe Item nota qꝫ cognati ex parte pris ſp ſunt pferẽ di in tuitione cognatis matris et ſint beniuoli.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Item ſi maliuoli volūt eſſe et male tueri tunc re-
gis eſt iſtis deputare tutores quos voluerit quia
ipſe tenetur omnes tueri qui non hn̄t fauorabiles
tutores quia nō dz vocari tutor qui eſt diſſipator.

¶ Hwo warie mo ware c.xxviij.

S Ma bøрne warie efther fadhers døød er
brodher fulworen oc til lawe aldher er kom
men En er ey brodher fulworen tha er oldefadr̄
er ey han tha er fadher brodher er ey han tha er
modher brodher Er enghn̄ there til ta ſculle neſt
ther mwe wari ware fadherns frendher er ner-
mer wari at ware en mødherns frendher om te
ere omſkyldugh oc wille wel wari En wilde the
ilde wari tha ſcal koñg ſette thn̄ til at warie ther
han wil forti komghen er warie at alle thm̄ ther
ey haffue ſelffue rette warie Hin mo aldri warie
ware ther harier ꝛc.

¶ Tutores ꝛc̄ Nota cognati ex parte patris ī tutela ꝓferan-
tur niſi fuerint diſſipatores vt hic ꝛ ſ.e.c.vij.mortua § i.et vl-
timo Nota hic in textu.ꝙ nullus poteſt eſſe puerorum tutor
niſi habuerit legittimā etatem vt hic Item nota hic in fine
textus huius capituli qui male voluerit tueri debet a tutela
deponi qꝛ nō debet vocare tutor qui eſt diſſipator ꝛ ſ.e.c.vij.§
primo Tutores ꝛc̄ de fratro facit inſti de fiduciaria tutela in
principio ſecūdi ꝓ alio ibidē de legittima cognatorum tutela
Itē ꝙ cognati p̄feruntͬ inſti de capitis diminutione § ſi mali-
uoli inſti deſpectis tutoribus § nouiſſime Regis ſupple vel
eius aduocati ſeu officialis inſti de actilians tutore circa me-
dium Sicut pater poteſt dare tutorē in teſtamento qꝛ eſt tu-
tela hereditaria ſeu legitcima vt hic tutela datiua vt patet
de rege tutela teſtamentaria vt patet de prē vt notatur inſti
e ti.Nota ꝙ mulier pōt eſſe tutrix ptꝫ extra de appel c.ex par
te ſ. Nota hic qui debet eſſe puerorū tutor debet eſſe ſapiēs
ꝛ eloquens vt hic in textu dicit ꝙ tutor debet defēdere pueros

E

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ꝑ eorũ bona per legẽ pr̄ie qđ alias nõ fieri pōt niſi tutor eſſet ſapiẽs et eloquens Item qui debet eſſe puerorũ tutor debet eſſe in eorũ cognatione ꝓximus vt li i.c.xxviij. Item cognati patris ſũt p̄ferendi vt eodẽ c.ij.§ Itẽ debet tutor eſſe in bonis habũdans et diues vt li i.c.xxx.§.i. Itẽ debet tutor puerorũ ꝓ bonis ne fraudent᷑ ponere ſufficientẽ cautionẽ ſcꝫ ſi non ha- buerit bona immobilia tũc nichilominus maneat tutor dũ- modo ꝓ bonis puerorũ fecerit cautionẽ hec tord §.iij. Itẽ que ſit ſufficiens cautio li.iij.c.xxi.ꝛ li.ij.c.ix.

¶ Nota ꝙ mulier poteſt reſidere cũ pueris ꝛ eoꝝ bonis cõmunib⁹ nõ maritata c.xxix.

Quam diu mulier voluerit reſidere cuꝫ pueris ſuis nõ maritata poſt obitum viri ſui nec de- bẽt pueri nec poſſunt ab ea ſeperari ſed terra eoꝝ tutorem habere debet ꝛ cõſeruatorẽ qui eaꝫ poſſit defendere ꝑ legẽ patrie ſi fuerit neceſſe ſed tñ mr̃ exinde recipiat oẽm fructũ et diſponat pro velle ſuo Sed ſi mater eorũ maritata fuerit tunc pueri recedant ad tutores niſi ſint adeo parui ꝙ nõ poſ ſunt carere auxilio matris hoc eſt ſi nõ ſunt ſepteꝫ ãnoꝝ tñ poſtq̃ꝫ maritata ẽ tutores ↄſeruãt bona pueroꝝ q̄ cũ mrẽ remanẽt ꝛ ſoluẽt ei expẽſã ꝓ pu eris q̄ vocat᷑ coſtegialo Itẽ ſi mater ꝓpter aliq̃ꝫ neceſſitatẽ ſederit cũ pueris ſuis ꝛ vẽdiderit terrã ſuã ꝛ p̄ciũ terre ad vſum oĩm eoꝝ ꝑuenerit ꝛ ipſa poſtea nupſerit ꝛ pueri ab ea ſeꝑant᷑ tũc ip̃a tenet᷑ recipere de bonis eoꝝ īdiuiſis q̄ntũ fuit preciuꝫ ter re ſue Sed hoc nota ꝙ de terra eorum nichil ha- bet niſi aliqua terra ſit empta de qua poteſt reci- pere recõpenſationẽ plenã pro terra quã vendidit

¶ At kone mo ſine børn oc gootz gøme c.xxix.

BOne methñ hwan wil ſide mʒ henne fadher-
løs børn wmãnet oc ugifft tha mwe men
børn ey fra hẽne taghe en there iord ſculle tog la-
ghe warie halfue at gøme oc ware oc til ſyns mẽ
oc warie thm̃ mʒ loghñ om noghẽ kaller a Mo-
dher tragher tho alle nytte there affgar oc ſkiffte
efther hẽne wille En mannes modher tha ſculle
børn til laghe warie for othñ om the are ſo ſmaa
at the mwe ey modhẽrs hielp myſte thet er til oṽ-
vinther tha efftherr hwan mãnes tha gøme laghe
warie thʒ børne gootʒ ther mʒ henne er oc giffue
hẽne foſtherløn oc coſtegiald En ſel modher ſin
eghñ iordh for trang thñ ſtwand hwn ſither met
henne børn oc ganger iorde wert thm̃ alle til terf-
fue mãnes hwn ſithñ eller the fare fra henne tha
ma hwn tage af boſa uſkifft ſo møghʒ ſom hẽne
iordh werth wor En aff there iord for hwn icke
othñ aff købe iord er til tha tagher hwn there fyl-
lingh for henne iordh.

Quam diu mulier fa § qñ mulier tutoris officio fungitur
Item quia per ſe põt eſſe tutrix ſed ceſſat tutela qñ volat ad
ſecũdas nuptias fructñ qđ habeat vſufructũ ſicut pater iſti.
per quas pſonas § xij. qđ dr de terra eorum voluntaria de ter
ra aũt ſua equum eſt qđ preciũ cũputetur vt de ducta parte
matris reſiduũ ſcilicet partes puerorũ ſoluãtur vt ſicut ipſa
ſenſit emolimeutum pro parte ita et ouis ar in regulis iur3
qui ſenſit de regulis iuris in vi.

De vitrico et preuiſngnis et vtrum
vitricus poteſt eſſe tutor eorum c.xxx.

VItricus non poteſt eſſe tutor p̃uingnorũ ſuo-
rum niſi propinquiores cognati conſentiant
tamen cũ eorũ tutor eſt vel debet eos ad plenam

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

cōmunitatē hoc eſt fellig recipere ſecuꝫ cū bonis
ſuis vel ad eſtimationē bonoꝛū que dꝛ wyrthpen-
ninge tñ nō poteſt alienare terrā eoꝝ nec domos
Item nota ꝙ quicūqꝫ tutoꝛ debet eſſe alioꝛū tm̄
debet habere in bonis ꝙ ſi bona illoꝛū quoꝛuꝫ eſt
tutoꝛ ꝓpter eius negligentiam diſſipantur poſſit
omnia dampna refundere ⁊ ſi plus diſſipauit q̃ꝫ
poſſit de ꝓprio refundere iā nō poteſt eſſe tutoꝛ.
Item qui verus tutoꝛ eſt debet cōputare expenſā
quā ſuſtinꝫ pro pueris ⁊ ſi aliquid ſupeſt de bonoꝝ
ꝓuentibꝫ reſeruetur ad vſus eoꝛum Sed ſi fuerit
publicatū in placito quantū de bonis eoꝛū ꝓueni
re poſſit annuatim tunc pōt qñ venerint ad ānos
diſcretionis totū exigere qđ inde poterat ꝓuenire
ad vltimā quadrantē cū cōputabit tūc tercia pars
que poterat ꝓuenire de ꝓuentibꝰ et aſſignabitur
tutoꝛi ꝓ laboꝛe ſuo ⁊ expenſa Nullus tutoꝛ eſt et
poſtq̃ꝫ mater eoꝛū moꝛtua eſt nec pater nec auus.

Om ſtipfadher oc ſtipbøꝛn en om ſtipfadher mo ware warie ⁊c̃ c.xxx.

STipfadher mo ey ware ſtipbøꝛns warie
Sothñ at neſt frendher wille en tog ſcal hā an
thñ tage thm̄ i fellig mꝫ ſigh ellr̄ til wyrthings pē
ninge medhñ han er there warie tho mo han ey
aff henda there ioꝛdh oc ey there hws Hwilkhen
ſom annēs warie ſcal ware han ſcal ſo møghet
haffue weth at thette ſom hā tagher vndher ſin
warie met fuleghen to ſo at øder han ther warie
er ſyth eghet gooꝫ ſo at haffuer to icke aff ſÿch
eghꝫ gootꝫ ſo møghꝫ at giald effther aff ſom hā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

haffuer vndher ſine warie En ødher han mer en han haffuer ſelff tha mo hã ey wari ware Hwo ſom warie er han ſcal acte thn̄ coſt hã haffuer for the børn oc huat ſom ower er thz ſcal gãge børn til frãmeterff En wordher ey nefnd a thingi mz frendhers raadh hwre møghz there gootz mo ſkilde hwert aar thm̄ til fram terff tha haffue the loff thẽ the kãme til olders at kreffue alth thz thẽ aff ther̈ eghn̄ matthe gange i vterff To actes tha warie tritingh aff thz ther gozet matthe ſkildhe for hans arbeide oc hans coſt Enghn̄ warie mo aff hende the børne iordh ther the are ware ath hwerkhn̄ fadher eller oldefadher ma aff hendhe børne iordh ſithen there modher er død.

¶ Vitricus non poteſt eſſe tutor ⁊c̈ Nota nec ſponſus poteſt eſſe tutor ſpõſe vel bonoꝝ ſponſe ante matrimoniũ per copulatu carnis cõſummatũ ratio eſt Nota.

So ſcriff landz domer oc andre gode mẽ aff lãdz thinghz oc ſaude ſo for rette at man mo reſſe ſin fellebũdhn̄ ſyſther mz kep oc vand thn̄ ſtundh the ere i fellighſãmel ſo lenge til henne bryllop vorð giord oc indførdh til hẽnes huſbondhe oc hwere enghn̄ mã plectugh ther fore forti at han er hẽne retthe warie ſo lenghe bryn effther hẽne bryllop bliffuer vndher hennes huſbondhes wern

¶ Hec ſcripta ſũt Anno dm̄ M.c.lv. a placito tocius terre ⁊ cõcordat text⁹ ⁊ glo. īfra l.ij.c.lxxxi.q̇cũqꝫ §ij.⁊ l.iij.c.xxxij.pcuſſionẽ gloſa. Vitricus cõſentiat qꝛ ſuſpect⁹ ẽ ar. inſti.de auc.tutoris et curatoꝝ p totũ et de ſuſpectis tutoribus per totũ Item nota fa inſti. de excuſatõe tutoꝝ § ſed ⁊ paupertatẽ et qn̄ dr de tercia pte danda tutori cõcor de q̄rta legis falcidie et de q̄rta tribelliaca vt inſti. ad legẽ falcidiã et de fideicõmiſſarijs here

dib? i de iuꝛ̃ cũ cõmuni nõ habet̃ vt notatut inſti qui tutores dari ꝑũt in teſtamẽto § Si qs Nullus fallit in caſu neceſſitatis vt inſti. q̃b? alienare licet vel nõ § admonẽdi et infra e.c. xxxvi.puer § i. Nota text? hui? capituli nõ loquit̃ de tutore puerorꝫ q̃ nõ eſt ſufficiens in bonis et iſti defect? cor.ꝑ thorð i cor §xlvi Nota ſi tutores de iniuria vel fraude ſunt ſuſpecti tunc puerorum bona debent ad cõmunitatem vel eſtimatõnẽ vt inſti de ſuſpectis tutoribus per totũ.

❡ Qui nõ pñt eſſe tutores puerorꝫ c. xxxi.

Clauſtrales ſacerdotes dyaconi ſubdyaconi non poſſunt eſſe tutores in placito laycorum Item villici ſerui et qui alteri? iugo ſunt dediti q̃ vocant̃ fletføringhe nullius poſſũt eſſe tutores qꝛ ſeipſos non poſſunt tueri.

❡ Hwo ey mo warie ware c.xxxi.

Kloſther men oc lerde men ther er preſther oc meſſedeghne oc ſubdeghne mwe ey warie ware a legmẽs tingh Brydi oc trel oc then there fletføring er the mwe enghũ mãz warie ware for thi at the ere ey there eghen warie.

❡ Clauſtrales vẽ De hoc inſti. qui tutores dari pñt iuteſtimonio exceptis monachis alij clerici de iure communi pñt eſſe tutores ſed non debet compelli Sed ratio iſtius capituli quia non debent apparere veredici in cauſis forenſiũ vt in c. i.de poſtula per glo. de hoc xxi.q.iij.c. moleſtus Item fletføring ſicut eſt arrogatus vel qui facit ſe emi pro pecuunijs ꝛ per hoc efficitur ſeruus de arrogato inſti. de adoptionibus §. cum aũt impubes ſed de illo empto inſti. de iure perſonarũ §. ſerui

❡ Nota ꝙ clerici poſſunt eſſe tutores orphanorum ꝛ viduarꝫ et etiam defenſores eccleſiarũ de licentia ep̃orũ lxxxvi. diſti. ꝑuenit Item pñt agere in iuditio ſeculari ꝓ ſe et miſerabilib? perſonis c.añ dicti peruenit et etiã ſi ſuã vel ſuorꝫ ꝓſequũtur iniuriã e.q.vi.oñib? et cõcor. io.l.xxxvi.diſt c.fi.hec piſan? in v tutela § ij.et in v.cleric? ij.§ i. Enghũ warie Nota i alienatõe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

rei pupillaris requiritur cauſe cognitio ꝛ decreti inter poſitio ꝛ iuſte cauſe ſubſiſtētia alias nō dominiū nō transfert' cōcoꝛ innocēn ꝛ hoſti Jtē iſta cauſa alienationis ceſſante cōpetit minoꝛi rei venditio cōtra poſſidentē et actio pſonalis ꝯtra tutorē ꝛ procuratorē concoꝛ io.in nouella et hoſti.hec cardinalis de reb9 et nō alie c.dudū in v.alienatiōe de hmōi alienaciōe ſcȝ eccl'e q2 eccleſia fungit' iure minoꝝ quare infra hoc l.c.xliiij.in margine Clauſtrales et ſacerdotes ꝛc̄ Nota iſtud capituluȝ intelligendū eſt de ſacerdotib9 qui inſtituunt' tutores in teſta-mēto.i.de teſtamētaria tutela ſiue datiua de ſepul.c.ex parte ij.in glo et cui cōmunicat' ſecus vero in legittima tutela' vt lxxxvi.diſt.c.puenit et in ſumma piſani in v.tutela §.ij.et e.

¶ De illis qui dicunt' fletføꝛinge c.xxxij.

Quicunqȝ ſemel ſubdiderit ſe iugo alterius qđ dr fletføꝛer nunq̄ȝ poteſt ām̄odo reclamare ſed in placito debet ſe homo fletføꝛe Jteȝ quicunqȝ receperit aliquē ſeruū vel aliquē fletføꝛingh' debet reſpondere ꝓ delictis ſuis Jtē Nota quicunqȝ voluerit ſe fletføꝛe debet ſe cuȝ ſuis denarijs ſiue bonis exibere illis qui ipſum debēt hereditare et hoc in placito ſi āt hoc nō fecerit ipſi pn̄t rōnabiliter reuocare eū ad libertatem ꝓpꝛiam vel ad tuicionē eoꝝ excepta omni lege Jtē nota ꝙ qui vxoratus eſt nō poteſt ſe fletføꝛe niſi vxoꝛ ſimiliter fecerit ſecum vel ſi ſint adeo decrepiti ꝙ ſeperantur ab inuicem iudicio epi.

¶ Om fletføꝛingh c.xxxij.

Hwo ſom ſigh wil fletføꝛe han mo ſithn̄ aldꝛi wether ſeie thȝ En a tingi ſcal mā fletføꝛe ſig Hwo ſom trel haffuer eller fletføꝛing tagher ſware there gerningher. Slaer fletføꝛingh ſin eghen huſbunde tha giald huſbonde ther ſuar worde blot wide En hwo ſom ſigh wil fletføꝛe han ſcal

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

førſt lange bitwde ſig oc ſine pennige thm̄ ther hā
nū ſculle arffue. en forglømer hā thz tha mwe the
delé hānum til hans eghen frelſe eller til thm̄ ſleff
Kaller annē man a fletføring oc er thz ey giort a
thingi tha er han frels for vthn̄ al logh Thn̄ ther
quent er han mo ſig ey fletføre for vthen at hwn
fletfører ſig mz hannum eller the ere ſo gamle at
biſcop lower thm̄ ſeer at ware

Quicūqꝫ ſemel Vide iura ſ. proximo c. allegata ſemel qđ ſe
mel placuit amplius diſplicare nō poteſt vt in regulis iuris
qđ ſemel Item quicunqꝫ iſti de noxalibus actionibus § i. Itē
nota quia ꝓpinquiores debent eſſe potiores ad emendandū
ꝙ alij ſicut in alijs rebus vt infra c. li. c. xxxiij. in nota funda
tur ex c. ꝓpoſuit de cōiugio ſeruorū Nota non receditur a iurē
communi niſi ex cā. Card in primo glo in c. in fidei de hereticis
li. vi. concor io. de elec licet canon in v carere per ar. Qui ipm
dnc hereditar Nota ſi aliquis redditur nimis decrepitus vel
ex toto inceuſatus tunc habeant heredes ipſum cum omnib9
bonis ſuis thord. § xv. Nota ꝙ ius textus iſte ſcilicet quicūqꝫ
ſemel loquitur de fletføringe cū non plene loquitur de decrepi
tis et iō. corrigitur per thord. hic in glo. et in cor thord xv.
Nota furioſi excuſantur a culpa in dementia commiſſa xv. q
i. aliquos xxij. q. vij. quēadmodū Item ſecundū iohēm et pau.
de homicidio ſuper vbo furioſus ab omni actu in quo requiri
tur animus excluditur et excuſatur ratio eſt quia iudicium
animi inſtante tempore dementie non hēbat et iō. excuſa
tur de tor vinatis c. ex parte ber. circa finem in v. iuditium
aiē Itē nota ſecundū io. an de homicidio c. ſi furioſus in
cle. ꝙ furioſus pro delicto accuſari non poteſt Nota vlterius
Si pater fuerit incenſatus vel furioſus de hoc require ſ li.
i. c. vij. § i.

Quō vir accipiat vxorē ꝛ a quo patre c. xxxiij.

Qui vxorari voluerit recipere debet deſpōſatio
nem a parte mulieris ſi vixerit vel a filio ſi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſit adult⁹ vl' a fratre et ſi nullus eorū ſit qui ꝓxi-
mus eſt in cognatione qui deſponſet eā requiſito
prius eius cōſenſu Sed ſi mulier nō habuerit cog
natos pōt mādare cui voluerit vt eam deſponſet
Item nota ſi mulier habet cognatos adeo ꝓpin
quos ꝙ pñt et debent eius tutores eſſe ſicut ſunt
pater frater filius auus patruelus et auūculus et
noluerit eorū parere cōſilio et deſponſet ſeipſam
abſq3 eorū cōſilio ipi bona eius cōſeruant ad vſus
eoꝝ q̄3 diu ipſa vixerit niſi aliter cōcordati fuerit
Sed ſi ꝑ vim fuit oppreſſa ꝓpter hoc non amit-
tet bona ſua.

¶ Hwore man ſcal quenes Capl'm xxxiij.

Hwo ſom wil kone taghe bede aff fadher el-
ler ſøn om han er fulworen eller brodher en
er thÿſſe enghñ til tha tygghe han aff then ther
neſt er i mwe oc tho mz hēne ia oc willie En haff
uer hwn ey ſo neer frendher at the ere hēne rette
warie ſo ſom er fadher eller brodher eller ſøn ellē
oldefadher fadherbroder modherbroder oc giffē
ſig ſelff othñ therē raad tha holde the hēne gootz
e methen hwn lewer othñ the wordhe ādrelon-
de til ſynne En gangher kone wold ower haffue
icke forti tabet ſÿth gootz.

¶ Qui vxorari ꝛc̄ Sciendū ꝙ cōſiliū hic ſtatuit alias de iure
cōmuni nō eſſet neceſſariū dūmodo alias bene nubit vt §. de
nuptijs l ſi vt ꝓponis et l. in cōuentione et xxx. q. v. c. i. ꝛ ſi ma
le vixerit nō tenētur eam dotare de quo ī auct. vt de appella
cognoſcatur §. cās ꝛ § fi. et in glo in c. quāute vall' de iureiurā
et iſti cognati ſunt quaſi ꝓloquutores mulieris ꝓpter vere-
cundiā eius ad inſtar tutoris vtš e. l. c. xxviij. vide etiā š viij.
c. q̄liter quoq3 efficitur penalis ſi nupſerit ſine conſilio eorū.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Quis terram pōt vendere c.xxxiij.

Uilibet poteſt terrā ꝓpriam vendere ſi ·eam vendendā exhibuerat ſuis ꝓpinquioꝛib⁹ cognatis in tribus placitis Terram patrimonialis debet exhibere ꝯgnatis ex ꝑte matris, ſi prius ſcotaueris et hoc nō fecerit tunc pñt ꝓpinquioꝛes cognati reuocare ſcotatiōem factā et ipſe ſoluet tres marcas regi ⁊ tres bondoni Sed ſi ille dixerit qui vendidit ꝙ dicta terra rationabilit̄ fuit in placito exhibita defendet ſe xij.hominibus.

¶ Hwo iord nio aff hende c.xxxiiij.

Bonde ma ſin eghñ iord ſelie hwem ſom han wil om hā lagh bødd a tredie thingh oc ſine neſte frēdher Fadherne ſcal biwdes fadherne frēdher oc mødherne mødhernes frēdher en ſkødhē han før en han laugbiwdher tha mwe hās neſte frendher thz affther kalle oc han haffuer foꝛgioꝛt ſine tre mark bodē wedh konīg oc ſa wedh bāde En ſeier hin ther ſolde at thz woꝛ lagbodhz giffue xij.menz eedh.

¶ De terra vxoꝛis c. xxxv.

Maritus non pōt alienare terrā vxoꝛis ſue niſi tantū habeat terre quantū ip̄a ⁊ adeo bona ⁊ inſup puerū cū ea Itē ſi marit⁹ vēdiderit rerram vxoꝛis ſue ⁊ emerit aliā ip̄a recipiat plenū reſtaurū de terra ēpticia qꝫ diu terra illa ſuffecerit ſꝫ ſi plus remanet de terra empticia qꝫ ilia terra fuit q̄ vendita eſt diuidatur inter omnes heredes Sed ſi terra empticia nō ſit ſufficiens recipiat plenuz reſtaurum de patrimonio mariti.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om bonde iordh c.xxxv.

BOnde mo ey ſelie ſin kone iord vthen̄ at han
haffuer om goot iord wedh a thette En ſel bō
de ſin kone iordh oc kiøber annen iord tage hwn
fyllingh aff købe iord e methn̄ til er En er mer̄ kø
be iord til en ſoldh wor ſkiffte alle arwinge i mel
lom En er ey købe iord til tha tage hwu fyllingh
aff bondens frendher.

¶ Quilibet poteſt ⁊c̄ Vtrum qui bona ſua alienauerit et ea
poſtea quiete tenuerit per annū poteſt ea poſtea defendere.
declaratur per thord c.lxxi. Quilibet poteſt ſimile de aliena-
tione faudi pater col.x. vbi cognatorū conſenſus requiritur
ſecus de iure cōmuni in re non faudali vt inſti quibus alie
nare licet vel non per totū Quilibet poteſt terraꝫ ⁊ iō. qui dix
erit ꝙ terram venalē exhibuit in placito vtrū docere debet
cū teſt. ō. placi. vel ſe defendere cor in cor thord § iiij. Itē ſi ali
quis inpingnorauerit terras quas in proprietate nō poſſi-
det ſimiliter notatur in cor thord § xxxvi. Nota in textu quili
bet poteſt terram ꝓpriam vendere qđ regula a contrario ſē
ſu nemo poteſt terram alienam vendere infra li.i.c.xli.§ ij. in
principio et vltimo et terra per ſecundū thomam ſcđa ij.c q.
lxxvij. qui dicit ꝙ nullꝰ debet vendere alteri quod non eſt ſuū
concordat bar. in pis ſub vocabulo emptio § iij. quaſi in me-
dio et nullus tutor poteſt alienare terram puerorū quorum
tutor eſt poſtq̄ mater eorum mortua eſt nec pater nec auus
li.i.c.xxx.§ vltimo Item thord § iiij. et non poteſt aliquis ali-
cui terras illas inpignorari quas non poteſt ſecundū leges
alienando ſcotare vl' ſcotando alienare Nota nō poteſt aliq̇s
vendere terram alterius vt infra li.i.c.xliiij. in principio et §
vltimo Item nec poteſt aliquis diminuere terram alterius
vt infra li.i.c.xlix. quā in ꝑncipio Itē nullꝰ pōt occupare q̇uis
mō terrā alteriꝰ vt infra li.i.c.lvij. q̄ſi per totuꝫ Itē nullꝰ pōt
arar̄ terrā alteriꝰ violenter vt īfra l.ij.c.lxxij. Si vero bona al
teriꝰ aliq̇s vēdere ꝓmiſerit ⁊ nō ipleuerit ſoluat bōdoni tres
marcas ⁊ regi tātū thord § iij. ⁊ li.i.c.xli. ī pricipio ⁊ i vltimo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Nota ꝙ ꝯtra iura fit ꝓ infecto debet habere x ꝺ vides nec
valet iuramentũ cõtra hoc factũ C de legibus nõ dubiũ ſibi
de fo. cõpe c. ſi diligẽti hec henricus de hoĩe de iureiurã c. cum
contingat ꝺ vnica. Item alienacio q̃ fit cõtra formã iuris nul
la eſt ipſo iure de iureiurã c. inſtitutus de hÿs que fiũt a ma
per ca. c. xÿ. q. ſine exceptione ar contrarÿ q. ÿ. ſi qua de rebus
hoc ſoluitur ne ſe vacan. c. i. hec ber. de re. e. c. non alie c. ſiquis
preſbiterorũ ꝺ ab initio nullas.
Maritus non poteſt Vide inſti quilibet alienare licet vel non
in glo. Nota Credo ꝙ alienatio ſiue venditio terre vxoris te-
net et legittima manebit ſi habuerit puerũ cum ea plenum
reſtaurum de terra empticia vel de patrimonio mariti vt
hic in c. maritus et quaſi ſimile infra li. iÿ. xliiÿ. c. mulier et
hoc verum intelligitur ſed mulier ſciens et ſuſtinens conſilio
et opere hoc idem fecerit vtſ̃ ibi.

¶ Quante etatis ſit maſculus quando poteſt terram alienare c. xxxvi.

Puer maſculus non poteſt alienare terram ſu
am nec vendere anteq̃z fuerit xviÿ annorum
Sed puelle nunq̃z pñt terrã ſuam vendere niſi a-
deo pauperes efficiantur ꝙ oporteat eas ꝓ ſuſtẽ
tatione vite vendere tũc debet vendi cum conſilio
cognatorũ ꝓpinquorũ tamẽ non amplius niſi ꝓ
dimidia marca argenti vno anno Vidua põt ter-
ram ſuã cũ conſilio cognatorum ꝓpinquorũ ven-
dere ⁊ mutare Item ſi aliquis vendiderit terram
ꝓpriam et eam in cõmunitate conſumpſerit vxor
eius exinde nichil ſoluat Sed ſi vendiderit vtrãq̃z
et ſuã terram ⁊ terrã vxoris ꝓpter paupertatem
ambo dampnũ ſuſtineant quia tenentur viuere
de ꝓprÿs et vtriuſq̃z bonis.

¶ Hwor gammelt barn gootz mo aff hende c. xxxvi.

SWenbarn ma ey ſelie ſin iordh oc ey andher
ſwnde affhendhe før en han wordhē atthen
winther gammel En møbarn mo aldri ſin iordh
ſelie vthē hwn wordher ſo fatugh ath hwn ſel før
liffs føtzel tha ſcal ſelies mz neſte frendher raadh
oc ey mere ſammel en for halff mark ſølff eeth aar
Encke mo ſin iord mz neſte frendere raad bode
ſælie oc ſkiffte Sel bonde ſin eghē iord oc ſwer hē
ne i fellegh thz gialdher huſfrue ey effther En ſel
han bode ſin iord oc ſin huſfrues iordh for vſel-
hedh haffue hiemgiald forthi at the ære ſkyldugе
ath fødes aff there beggis.

¶ Puer maſculus xviij. De iure cōmuni requiritur ꝙ puer
talis ſit xxv. annorū ff. de maioribꝰ xxv. annis per totū xviij.
hec etas requiritur ad alienandū ſed etas xv annorū ad ſubl-
uandū ſ. e. c. vij. Item nota ꝙ bona immobilia puerorū puel-
larū poſſunt in caſu neceſſitatis ꝓ vite ſuſtentatione earuz
vendi vt hic ſ e. c. xxx. vitricus in glo vltima in vbo nullus.

¶ Quō debet terra emi vel ſcotari c. xxxvij.

IN placito debet terra ſcotari z non in alio loco
hoc eſt in placito In cuus hæreth illa terra
iacet in placito Syſel vel in placito tocius ter
re vel corā rege quia teſtimoniū placiti adeo vali-
dum eſt ꝙ contra illud nulla lex ꝓualebit.

¶ Hwar iord ſcal købes c. xxxvij.

ATtingi ſcal man iord ſkøde oc ey andhē ſtz
thz er a thz hæretzthingh ther iordh liggher i
eller ſyſel thingh eller lantzthing eller for komghē
forti at things withne er ſo ſterct at imod things
withne ſcal enghē logh giffues.

¶ In placito zc̄ hoc eſt ſpeciale quia de iure cōmuni pōt quis
in quocūqz loco alienare dūmō ꝓuideret ſibi de ꝓbationibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſufficientibus ſed ratio iſtius ē ad tollend ū querelas et lites
ꝓpter teſtimoniū placiti vt infra c. proximo.

¶ De teſtimonio placiti Capitulū xxxviij.

HOc eſt teſtimoniū placiti ꝙ boni et iuſti qui
tunc tp̄is fuerūt in placito teſtificāt̄ ſe vidiſſe
⁊ audiuiſſe quod factū ē Placitū nō pōt teneri ſi-
ue haberi cū paucioribꝰ ꝗ̄ cuꝫ ſeptē hominibꝰ quia
tot hoīm teſtiōniū de placito eſt plenū teſtimoniū
Terra que legat̄ eccl'e ſi vendi debet pōt emi aꝗ̄cū
ꝗꝫ quia oēs xp̄ani debent eſſe fratres.

¶ Om things withne c.xxxviij.

THings withne er thꝫ at the gode mē a thingi
wore withnet thꝫ ther the ſoe oc høre Myn-
ne en vij mē mwe ey thing holle ſo mange men
ere oc things withne Thē iord ther man giffuer
til godꝫ hws ſcal hwn ſelies thē mo købe i hwo
ſom wil forti at alle criſtne mē ſculle brødre waꝛe.

¶ hoc eſt teſtimoniū ſeptē ſic ſeptē teſtes requirūt̄ ad teſta-
mentū inſti de teſtamētis ordinand § ſed cō paulatim ⁊ vide
glo in l. teſti § de teſtibus et infra e.c.xli. terra concor in auc
hoc ius porrectū C de ſacroſctis eccleſijs et x. qi. hoc ius ſic tū
ꝙ ille preferat qui plus dat vt dicit auct hoc ius ⁊ facit glo in l
C de iure fiſti ⁊ has fiſt li. x. Nota ſm canones teſtibꝰ nō teſti
monijs ē credendū vel iudi. extra de cohabi cle. c. tua. Nulla
lex preualebit hoc ver ſi teſtes i teſtimonio placiti nō ſunt
ſuſpecti ſed ſi ſunt ſuſpecti tūc ſecus Item de re ſine cā. extra
placitum acta ſiue diſcuſſa teſtimonium placiti non valet
quia contra illud ꝓualebit lex ſcilicet iuramentum hominū
Item pro falſo teſtimonio in placito preſtito ſoluat falſus teſ
tis ad minus tres marcas bondoni et regi tantum § i. et i.
Itē ſi aliquis aliquem in placito pro aliqua cauſa incuſaue-

rie pro qua non eſt citatus ad placitum habeat ſpacium deli
berandi q̄d reſpondeat ad proximū placitum thord.. §i.xxxij
¶ Item homo citandus ad placitū citari debet apud eccleſiā
ſuam coram perrochianis dominica proxima ante placitū
per duos teſtes thord. Item quicunq; ad placitum acceſſit et
in via aliquis contra eum deliquerit / ad diſtanciā a loco placi
ti quo a placito videri poteſt illud delictū ſcilicet thingfredh
brode ſimiliter ſi contingat in placito ſimiliter ſit delictū thin
gfredh per totum diem integrū quo placitum hereth vl' ſyſel
tenetur ſi aliquis contra aliquem in receſſu a placito deli-
querit.
¶ Si vero in receſſu a placico generali tm̄ pax illa per totū
diem et ſequentem durabit ¶ Si in placito contingat tūc eo
dem placito premulget delictū et illud in ſecundo placito ad
diſcernendum ſuper hoc xij fidedignos nominari & tertio pla-
cito diſcernant et in receſſu a placito ſi letus fuerit tūc ſequē-
ti placito promulget delictū thord c.lxxxviij.
¶ Item ſi aliquis ſine quacunq; cauſa teſtimonium habet et
aduerſarius ſuus ſimiliter habet tunc illud teſtimonium te
nendū eſt pro firmo in quo ep̄us et octo meliores illi⁹ hereth
teſtimonio ſuo conſenſerūt thord § xxv.
¶ Nota quilibet falſus teſtis ſeptenni pn̄ia puniatur primo
propter dei offenſionem xxij. q.v. ſiquis.
¶ Item infamis eſt et a teſtimonio repellitur propter iudi-
cij illuſionem e.q. ſiquis conuictus. ¶ Item verberibus ca-
ſtigetur propter inueſtigationem veritatis quinta q. v.
illi qui.
¶ Item rebus ſpoliatur propter dampni q̄d intulit reſtaura-
tionem xxxiij. q. v. hec ymago in fine.
¶ Item excommunicetur. ¶ Item nota inducens ad fal
ſum teſtimonium grauiter peccat et ſimiliter pena punia-
tur xxij. q. ij. ſi quis conuictus.
¶ Nota falſus teſtis excommunicetur auctoritate ſtatuto-
rum prouincialium.
¶ Nota quantum vir et mulier poſſunt legare pro ani-
ma ſua et quibus quere infra linia tercia Capitulum xlv. in
margine.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Nota huat huſfrue oc børu oc hion maa aff hendhe li iij. c. xliiij. § iij. et hic in parte in c. vxor habens maritum ꝛ ſupra li. i. c. iij. § vltimo Et vtrum voluntas defuncti ſit adimplēda querere infra li. iij. c. xlv. in margine.

¶ Hot eſt teſtimoniū placiti ꝛc. Nota hic oritur dubiū ſi diſcordauerint teſtes per quos cōmunicatur. rūdetur vt in cor per thorū. § ij. ꝛ hic i glo. Itē aliqs īfra l. ij. c. vij. Si diſcordauerit in gloſa.

¶ De legato a muliere nupta vel innupta Capitulum xxxix.

Vxor habens maritum et puerum cū eo nō poteſt plus dare pro anima ſua q̄z maritus voluerit ſed ſi querimonia exorta fuerit de legatis ꝓ aīa vel de vno vl' de reliquo maritus mortue expo nat qđ fatet̄ et pro reliqua ꝑte defendet ſe lege. Itē ſi nō habuerit puerū cū eo tūc bene pōt legare dimidietatem portionis per, oīa ſua.

¶ Om ſelie gifft Capitulū xxxix.

Hvſfrue ther haffuer huſbonde oc børn wedh mo ey giffue ath ſelie gifft mere en bondhen giffuer ia wedh En wordher ther kære a ſiele gifft anthē aff cloſter eller ander man tha ware bondhē wedh log at han iette ey mere en han gā gher weth En haffuer hwn ey barn weth hānuz tha mo hwn giffue halff ſin howz lodh bort for henne ſiel.

¶ Vxor hn̄s Iſtud capl'm reſtringit libertatē teſtandi contra l. i. § de ſacroſctis eccleſijs Nota etiā q mulier hn̄s puerū mortuo marito ſi teſtamētum fecerit debet dimittere puero q̄rtā nature l' querela de inofficioſo teſtamēto locū habebit in ſi de inofficioſo teſtamento § xij. ibi per glo.

¶ Si aliqs vēdiderit terrā ſuā ꝓ denarijs ſuis et alia terra nō fuerit empta ꝓ illis denarijs c. xl.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

SI vendiderit aliquis terrā ſuā pro denarijs ⁊ alia terra nō fuerit empta cū denarijs ill' hoc qd interim in terra ponitur et remaneat terra q̄z in pecunia repertū fuerit remaneat boſa

Item ſi maritus primo emerit terrā cū denarijs qui vocantur boſa ⁊ poſtea vēdiderit terrā ꝓpriā ꝑ expēſa ſua ⁊ ſue vxoris primo ſoluat̄ ei ꝑ matrimonio ſuo oīs terra qua emit ſi maior terra empticia ſit q̄z vēdita hoc diuidatur totū inter omnes heredes Si minor fuerit terra empta q̄z vendita recipiat plenā recōpenſationē de denarijs qui dicunt̄ boſa ꝙ ſi nō inueniatur ſuſtineatur.

Om man ſel ſin iord oc wordher ey laugt iord Capl'm xl.

SEl man ſin iord oc wordher ey laugt i iordh thz ther i peninge wordher fwnnet ware boſa En bonde om han køber førſte iord met boſa oc ſel ſine eghen iordh for ſin coſt oc hans hnſtrues ſa møghz ſom kiøpt er gialdes huſbunde for hans fadherne om købe iordh er til er købe iordh mere en bondhē ſolde ſkifftes mellom arwinghe er købe iordh mynne til tage fylling aff boſa ar ey boſa til haffue hiem giald.

Si vendiderit ⁊c̄ Si vendiderit maritus terram et emerit terram pro illa pecunia terra empta veniat in diuiſione iter maritum et heredes vxoris ſed ſi ſolum pecunia ſuſpecſit veniat inter boſa Item de alio articulo ratio dictat ꝙ heredes de bonis vxoris refundat marito reſtaurā pro ſua re vendita ſi bona poſt vxorem ſuperſint alias habeat maritus dāpnū qui ſibi melius nō prouidit fortaſſis prima ps loquitur cū ꝯ ſiquis a nō dño inſti de rerū diuiſione.

Si quis vēdiderit terrā nō appropriatā c.xli.

Quicunqȝ terrā vendiderit et eam appropriaŕ nō poterit et illa legaliter reuocata fuerit per contentionē q̄ dr̄ dele ꝛ ille qui vēdidit debet expo nere preciū integraliter et ſoluere regi tres mar-cas et bondoni tres quia non poteſt appropriare Sed quicunqȝ vendiderit alteri terram teneť eaȝ appropriare et tueri per cognatus ſuos infra tri-ennium quia legittima preſcriptio nō currit prius que dicit̄ laugheudh nec minus currit q̄ȝ trib⁹ an nis Poſtea ille qui emit defendat ſe per cognat⁹ ſuos niſi aliquis impetierit qui tūc nō erat infra ā-nos diſcretionis vel mulieres nō hn̄tes tūc tuto-res vel ſi illi quorū intereat erant tunctpis extra patriam quando terra vendebatur.

Hwo ſom ſel whiemelt c.xli.

Hwo ſom whiemelt iord ſeel oc deles hwn eff ther lade wdh werdh hin ther ſolde oc bøde iij mark bōde oc ſo kōmg forti at hā ſolde whie-melt En ho ſom ſeel annen iordh han bør athi-emle hannū thn̄ iord oc warie hannū thn̄ mȝ ſine frendher e til thiſſe ath hin haffuer trpghi winthē laugheud a ther han køpte forti ath laugheud er ey mynne en tre winther Sithn̄ a hin ther køpte at warie mȝ ſine egne frendher vthn̄ at the kalle a ther ey wore kommen til olders eller quinne ther ey haffdhe retthe waria eller the men ther wore vthn̄ lantȝ thn̄ tӱth ther iorden ſoldes.

Quicunqȝ terram vendiderit ꝛc. De venditore rei aliene qualiter puniatur de emptione § de emptionibus per totuȝ Iteȝ hec preſcriptio currit tribus annis hoc de iure cōmuni verum eſt in vſucapiōe qui habet tres annos preſcriptio ta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

meu habet ⁊ et amplius vt inſtitu de vſucapionibus et lon gi temporis preſcriptionibus per totum ſi quando terra ven debatur quia contra tales perſonas non currit preſcriptio vt de integrum reſtitu c requiſiuit et c. beneficio.

¶Nota langheudh kan enghen mã fo pa nogher iordh vthẽ logligh ſkode oc enghen man kan fo logligh ſkodhe vthen aff retthe egher man vt hic et ꝑ toto titulo de ſcutacione vendi tione et alienatione terrarum vndhertaghẽ arff.

¶Si contentio oritur vtrum plus vendi tum erat vel minus Capl'm xlij.

SI aliquis vendiderit terram et, oriatur cõten tio inter eos vtrum plus emerit vel minus ſi ille qui emit poterit allegare legittimã preſcriptiõʒ trium annorũ ꝙ tanto tempore fuerat in plena poſſeſſione abſqʒ q̃rela obtinebit in cauſa Sed ſi contentio ſit inter eos de dicta terra infra tres ã nos tunc requirendum eſt teſtimoniũ de placito ⁊ ſi teſtimonium placiti non affuerit tunc pocior eſt cauſa vende ntis.

¶Om trette wordher a huat ſolth wor mere eller mynne c.xlij.

SEel man annen iordh oc ſkyl thẽ om huat heller han køpte mere eller mynne haffuer then ther køpte laugheud a wkerth tha ma han withne hin ighen thẽ ſolde En ſkyl thẽ a indhẽ tre winther tha ſtaar thʒ til things withne En er ey things withne til tha wordhẽ hin nermere thẽ ſolde at winne.

¶Si aliquis dixerit ſe emiſſe Capitull'm xliij.

SI aliquis dixerit ſe emiſſe tam terram ſororis q̃z fratris ⁊ ipſa eſt non maritata et in cōmnnitate cum fratre et ſi teſtimonium pro taciti non affuerit ꝙ terra vtriuſqz fuerit nominata tūc ille qui vendidit defendat ſe lege ꝙ non vendidit niſi partem ſuam Sed ſi conuictus fuerit ſoluat tres marcas et ſoror vtatur terra niſi tutor eius vel ipſa perſonaliter alienauerit eam.

¶ Om man kaller ſigh athaffue køpt bode ſyſthers iord oc brodhers c.xliij.

KAller nogher man ſigh athaffue køpt bodhe ſøſthers iordh oc bødhers oc er hwn 'vmmānet oc mz brodher i fellegh oc er ey things witne til at neffnd wor bode ſerlige tha ware hin med logh ther ſolde at han ſolde icke mere en ſin eghn̄ lodh En brøſther hannum logh bøde iij marck.

¶ Oc ſyſther holler ſin iord vthn̄ at henne retthe warie eller hwn ſelff haffuer thn̄ aff hendeth.

¶ Si aliquis ⁊c̄ Nota de preſcriptione vt̃s .c c. proximo ⁊ de teſtiō placi.vt̃s. c.c.xviij.

¶ Si aliquis ⁊c̄ Nota quicunqz promiſerit alicui bona ſua vendere ad implemendum tenetur obligatus ¶ Si vero bona alterius vendere promiſerit et nō impleuerit quid ſoluat regi et bondoni patet per thord. in'cor. §. lxxxi.

¶ Si aliquis ⁊c̄ Facit § nunc ad manendum iuſti quib⁹ alienare licet vel non.

¶ Qui non debet terra defendi c. xliiij.

TErra dz fendi per noīatos de cōſanguinitate q̃ dr kyns neffnd Si eccl'a 'contenderit cum aliquo bondone de terra et illa pl⁹ valet ſecundū cōſuetudinem ville q̃z marcā argenti dn̄t veredici ſuo diſcerner̄ iuramēto Sz ſi terra valet marcā ar

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

genti vel minus et bondo retinet eam in ſua poſ-
ſeſſione tunc ipſe defendat ꝑ kyns neffnd Sed ſi
terra ſit in poſſeſſione eccleſie et alterius nõ tunc
dñt tutores ecc̃ie et alĳ meliores ꝑrochiani xĳ ſuo
iuramẽto ad iudicari eã eccleſie ꝉ alteri alicui Si
aliquis habuerat terrã xl annis in quieta poſſeſſio
ne debet eam abſqȝ omni lege tanq̃ȝ iuſto titulo
poſſidere Sed ſi eccleſia xxx annis fuerat ĩ poſſeſ
ſione abſqȝ q̃rela obtinebit terrã abſqȝ omni lege.

¶ Hwor men ſculle iordh warie c.xliĳ.

IOrd mȝ at warie kãmer icke ãnet til en kyns neffnd Skyl bonde wedh kirke om iordh oc gialdher iord mere en mark ſølff aff rette by wyr thing tha ſculle ſandmẽ ther om ſkylie En gialder iord mark ſølff eller mÿnne oc haffuer bondhen i hefft tha worde han wedh kyns neffnd En om iord er i kerkens hefft tha ſculle kirke warie oc andre kirke mẽ the beſte ſo at the are xĳ ſwarie henne iordhñ anthñ til eller fra Haffue bãde hafft iord fyrthiwge vinther i heffdh ware logløøs for kirken En haffuer kirken hafft iordh tretiwge winther heffdh ware logløøs for bondhen om thet ſtood wkerth.

¶ Terra debet defendi ⁊c̃ De poſſeſſore ꝙ teneat̃ defendere poſſeſſiõȝ ſuã et ꝙ dicit de xl ãnis verũ ẽ de iure cõmuni etiã ſine titulo ẜm leges ꝑ l. cum notiſſimi C de preſcriptionibus xxx annorũ ſed ſecus ẜm canones vt in c. Si diligenti et c. ſi de preſcrip. Item contra eccl'am requiritur preſcriptio xl. an norũ ſed ꝓ eccl'a ſicut pro alĳs de iure cõmuni vt in c. ĳ. et c. ad aures de preſcrip. ex quo patet ꝙ eccleſia citius preſcribit q̃ꝫ priuat9 oppoſitũ deberet eſſe quia a ꝑuato ſepatur reuerti non ab eccleſia et ea rõe prohibetur alienatio feudi in eccl'aȝ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

non in priuatū vt in l feudorū de alienatione feudi ſed ratio iſtius deciſionis eſt fauor eccleſie Tutores eccleſie Non ex facto defuncti conueniunt heredes C de emptionib? ſi putes xij: q.ij.epūs qui filius ber. de pigno c.ex pſeutiū v ex ſucceſſione.

¶ Si eccleſia Nota q eſt in optōe eccle vtrū velit alienantē res eccle vel recipientē ꝯuenire xij.q.ij.ſi q̄ de reb? et c. ſiquis q̄ licz alan? § ſi tu vel cura li.et l.vlti. ad iuſtar minoruz et ibi dicit ber de pingnoribus c ex pn̄tiū in v ſua neceſſitate Item cōtor henric? in ſūma in hec vba in re male alienata eccla hz acciōem perſonaliter in alienationem vel accionem in rem contra poſſeſſorē xij.q.ij.appoſtolicos

Itē decretalis hec ꝯſultiſſimo de re ꝛ nō alie i vi dicit ꝛ ꝓhibet alienatiōes rerū eccleſiaſticarū niſi i forma iuris cōmunis io.in no.vū dicic ar.Itē dicit innocen q ꝑpoſitus abbas et rectores vniuerſitatis et hmōi poterint pſtare auctoritatē in iudicijs et cōtractib? alenationi rerum eccleſiaſticaꝝ ſeruata forma iuris ꝯmunis hec io.mo.i.c.dudū de re eccl.nō alie i vi.

¶ Item Nota q eccla fungitur iure minoꝝ et io.de hmōi alienatione require ſ li.i.c.xxx.in fine.

¶ Om by eller bool ſkil a c.xlv.

Qui dixerit ſe minus habere de terra q̄ dicitur bool q̄z deberet debet totū bool ꝑ legez prie ae equalitatem ꝛ equitatem funiculi reducere Sed ſi vnum bool diſcordauerit cū reliqua tota villa reducenda eſt ad equalitatem funiculi.

¶ Om by eller bool ſkyl a c.xlv.

Man ther ſeier at han haffuer mynne aff bool en hannum hører hā kōmer alt bool til rebs En ſkyl bool wed annet tha kommer han al by til rebs.

¶ Si villa vl bool diſcordauerit tūc q facit ſz ꝛ ſi ꝯ ſi dicāt ſ.ſi. mū regūdoꝝ de mō diuidēdi per funiculū ſoli vide ifra e.c.lv.

¶ Si aliqua terra hic ponit vnū ſpecialē locale ſtatutum,

¶ Om ornum er i by Caplm xlvi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

SI aliqua terra q̄ vocat̄ ornū ſita ſit ī villa dʒ eē ex ātiquo ⁊ ſpāliter ſignata cū lapidibꝰ vel foſſis vl' ſtatuis q̄ dicūt̄ ſtabel nō menſurat̄ ad eq̄litatē ville qꝛ diminuit de tota villa Sʒ ſi cōtentio ſit vtꝝ illḋ ornū vel vna ꝑs q̄ dꝛ deel ſi iacet ī villa illa dʒ ſcire ꝑ noīatos ī ꝯgnatōe qui dicūt̄ kyns neſſnd qui ē ī poſſeſſiōe ꝯ eiꝰ ſit ornū et nō tenet̄ mutari ad villā Sʒ ſi nō ſit ſpāliter ſignatū cū lapidibꝰ foſſis et ſtabel diſtribuatur per funiculum.

¶ Om ornū er i by Capitulū xlvi.

OR ornū i by tha ſcal hwn ware aff areld oc ſo ſeer merckt mʒ ſteen oc mʒ ſtabel oc meth grꝛfft hwn rebes wed by ey forthi at hwn ſkerther al by En worḋ ſkelnʒ a huat hellē thʒ er ornū ellē en deel om thʒ ligghē vbygd wide hin thē i hēde haffuer mʒ neffn i kyn at thʒ er hans ornū oc a ey atſkifftes til by En er thʒ ey merckt meth ſteen oc mʒ ſtabel gange mʒ reeb.

¶ Si ꝑua villa cōtendit cū maiori c.xlvij.

SI aliq̄ ꝑua villa edificata ſit in mark et vna ſit diſtributio agroꝝ ⁊ pratoꝝ ⁊ cadit ad maiorē villā que vocat̄ atelby ⁊ ſi poſt contētio oritur quid ꝑtinet ad villā q̄ dꝛ torp quid ad maiorē villam q̄ dꝛ atelby hoc dn̄t ſcire qui morant̄ ī maiori villa ⁊ ſi videt̄ ill' q̄ aliqḋ dāpnū incurrit ꝓpter illam paruaʒ villā que dicitur torp pn̄t eos reuocare ad communeʒ villam ſi dampnū illud ſit intollerabile ⁊ ſi noluerit redire prefigi debet eis terminus de placito ꝙ redeant ⁊ ſi vltra id reſideāt ſoluāt rḡi ius ſuū Tn̄ ſi habitauerit ibi tribꝰ ānis ſine q̄rla ī placito ꝓnūciata nō pn̄t de iurē reuocari

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om torp ſkypl wed atelby c.xlvij.

Ok torp giorth vth a mark oc er alle agher ſkifft oc engh oc ſkypl thē at hwat til torp hør rer oc hwat til atelby tha ſculle the widhe ther i atelby bo Tycker thē oc ther i atelby bo ath thet torp ſtandher thē til ſkadhe tha mwe the kalle thē effther ighen om then ſkade er thē vtolligh Wille the ey effther fare tha ſculle men legge thē lagdag aff thingi thē effther atfare Side te effther oc the ære loglige opkraffde ligge koninghñs ret med To om the haffue trygge vinthēs heudh a therē bygge wkert a thingi tha mwe mē thē ey vpdele.

¶ Si aliq̄ parua villa ꝛc̄ Notādū eſt ꝙ edificari cōcedit̄ ſine dampno alteri⁹ etiā in loco publico ff ne q̄s in loco publico l. ſi q̄s a ꝑncipe facit c. ad audiētiā i v̄ in curia i glo de eccl'e edificandis trib⁹ annis Nota hic ꝑſcriptionē triennalem.

¶ Quicunq̄ʒ habitauerit i wongh c.xlviij.

Quicunq̄ʒ extra cōmunē villam habitauerit in wongh licet in terra ꝓpria habitauerit debʒ in terra ꝓpria habere introitū et exitū ad forta oc fægangh abſq̄ʒ omni diſpendio vel redire ad villam communem.

¶ Om man ſectes i wongh c.xlviij.

Hwa ſom ſectes i wongh fra atelby dogh at han ligghes a hans eghʒ tha ſcal han anthen a ſyth eghʒ kōme ſig til forta oc fægangh alle eghē ſkadeløs eller flytte op til by effther ighen.

¶ Quicunq̄ʒ facit vt̄s et c. primo de hoc inſti de ſeruitutibus ruſticoꝝ prediorꝝ § ideo aūt hec ſeruitutes.

¶ Om reeb oc iordh Capitulum xlix.

Nullus pōt negare alteri diſtributionē funicu-
li nec renūciare ſi aliquis petierit et voluerit
ſcire ſuū ſtuff et ſuā ſpecialē emptionem in aliqua
parte que dr deel vel villa tūc pōt et debet admit
ti funiculꝰ ⁊ hēat quilibet quantū tenetur vel quā-
tū habuerat anteceſſor ſuꝰ ⁊ in nullo diminuat ter
ram alterius niſi illius qui tenetur habere dimi-
nutionē q̄ dicit ſkerth hoc eſt ille qui vendidit Vox
cuiuſlibet ad iudicātis ſe ad diſtributionē funiculi
potior eſt q̄z illius qui eum voluerit adiudicare.

Om reeb oc iordh Caplm xlix.

Reeb mo enghn mā forſie a by ho ſom a kal
ler Hwo ſom wil wide ſigh til ſtuff eller til
ſerkøb i nogher deel eller by lade tha reeb ganghe
oc haffue tho ſo møghz ſom han haffde ther han
feck aff anthn kiøb eller ſtuff eller hans for eldher
oc ſkierte enghn man othn hin ther ſkyldug er ſki
ert at haffue thz er then ther ſolde Man er e ner-
mer at wide ſigh til reeb en hin ther hannum wil
wide fra.

Nullus pōt negare ꝛc Hic admittitur mēſuratio p funicu-
lum de hoc notatur inſtitu de accionibus § preterea.

Hwor man ſcal dele ſig til rebs c.l

Quicunqz voluerit ſe reduci per legē et conten
tionez ad equalitatem funiculi hoc ē ho ſom
ſigh vil dele til rebs Primo debet cōqueri in pla-
cito qꝫ i equalitatē habet de ſuis compoſſeſſorib
et minus de terra q̄z tenetur et petat equalitatem
cū funiculo tūc prenominabit ſibi ⁊ aduerſario ſuo
ꝓ primū placitū qd ſequitur ſi aduerſarius ſuꝰ ha-
bitauerit intra hareth Sed ſi habitauerit extra

hareth tūc ꝑnominabit̃ ei placitū ad dimidiū mē
ſem ⁊ alter faciat eū citari ad domiciliū ſuū cū duo
b⁹ viris quinqꝫ dieb⁹ añ placitū ⁊ illi hoc dn̄t teſti
ficari i placito ꝙ fuit legittime citatus Sed ſi ap-
paruerit q̄ citati fuerāt ꝓfiget̃ eis termin⁹ dies q̄n-
tus de placito vt terra illa de qualis orta eſt ꝑ fu-
niculū diſtribuat̃ Inſuꝑ nominētur de placito bo
ni et veraces qui in die illo pn̄tiaꝫ ſuā adhibebūt ⁊
ſciāt ſi re⁹ ⁊ cauſatus iuſticiā adhibeat et illi dn̄t
ꝓnunciare in placito ꝙ factū fuit in die illo et ſcd̄m
teſtiōniū eoꝝ debet ꝓmulgari iudiciū ad diſtribu
tionē funiculi ſi neceſſe fuerit vł hoc iudicare ratū
⁊ firmū de quo noīati in placito ꝯcordabāt Si im
pedimētū rei venerit i placito qđ dꝛ wither maals
thing ⁊ ipſe nō ꝑſonaliter cōparuerit tūc ꝑnoīat̃ ſel
aliud placitū Sꝫ vltra t̃ciū placitū nō pōt aliquis
excuſari ꝑ pedimētū niſi ſit adeo infirmus ꝙ nō
poſſit venire vel in negotio regis vel in ſāneth qđ
dicitur forbodh vel in ꝑegrinatione extra terram
vel ſi vocatus ſit ad ſuperius iudiciū vel ſi deberꝫ
tueri terrā ſi dies ille eſſet certus terminus ſuus
qui vocantur laugdagh' iſta ſunt impedimēta legit
tima Sed ſi aliquis dixerit ſe velle comperare illo
die tunc nullū impedimētum pōt eū excuſare niſi
ifirmitas ⁊ ꝑegrinatio Si oēs ꝯpoſſeſſores accep
tauerit funicilū i placito nec vn⁹ nec duo pōt ipe-
dire ¶ Hwor man ſcal dele ſig til rebs c.l.

Hwo ſom ſigh wil dele til rebs han ſcal førſt
kære a thingi at hā haffuer wiaffnꝫ aff hās
egher oc mynne en ham bør oc bedes iaffnꝫ met

reeb tha nekkneſ hãnũ thing for oc hanſ dele mã
thz thing ther neſt effther er om han ſidher indhñ
hæreth Sidher mã vthñ hæreth tha legges hãnũ
halffmonz thing fore hin thẽ kærer hã ſcal ſteffne
thñ ther for ſaghñ er fem næther for thing mz to
mẽ at hans hws ſo ſculle the oc withne a thingi
at hau wor loglige ſteffnd Kõme the til ſwar thẽ
ſteffnde wore tha legges thm̃ fore xv daghe a thĩ
gi at rebe thñ iord ther thm̃ ſkpl om gode thinghø
ringe oc ſande mẽ ſculle nekkneſ til awer atwære
oc atwithne om oc ſe wat hin for ſaghñ er bim-
dher ret oc the ſculle ſie athingi huat giord wor a
lagdag effther therẽ withne ſculle men anthñ ma-
le reeb til om behoffgiøres eller dømo thz atſtãde
til thingøringe worde ſamſette ther om Kommer
hinds forfald ther ſecthz er a withẽmaals thig oc
ep hã ſelff tha nekkneſ hanũ ãneth thing fore En
lengher en a tredie thingh mo ep forfald mødes
vthñ han er ſo i ſiwge ſengh at han mo ep kõme
Eller i komghrns ſpſel eller forboth Eller i pelle-
gris ferd vthñ lãdz Eller hã ær kallet til høgre dõ
Eller for høgre worneth Eller ſcal wærie ſin iord
om hans rette lagdagh wor I thyſſe er lagh for-
fald i alle dele En om mã tagher wedh geẽ maal
a thingi tha mo hannũ enghñ forfald hielpe vthñ
pillegrimſ ferd ene Taghe alle eghẽ wedh reeb
a thingi ſithñ mo thz ep en man eller to formene.

¶ Quicũq3 rc̃ Nota q̃liter deuenit ad funiculi diſtribuciõem
Nota hic ĩpedimẽta legittima et ẽ aduertẽdũ pprimo fiat q-
rela de ineq̃litate deinde añ citatõz nominẽt thinghørige

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

veredici ad experiendū an ſit neceſſe ꝙ terra diſtribuit̄ funi-
culi iuxta eoꝝ dicta fiat vel maneat in diſtributa ſi dixerit ꝙ
fiat tūc citatur aduerſarius per duos ad domū et ī tercio pla
cito ꝓceditur ad diſtributionē niſi occurratur legittimū im
pedimētū vt hic Nota hic ſit dubiū de piſcatura quia de ea ħ
nō loquitur et ideo per thorđ § vi ſit cor. Quicūq; ꝛc̄ Nota hic
in ꝺ faciat eū citari ad domiciliū ꝛc̄. ſed de meliori conſilio et
iudicio videtur citari apud eccleſiā ſuam coram ꝓchianis
ꝓpter maius periculū euitandū concordat cor thorđ § viij
Faciat eū citar i Si pro cauſ triū marcaꝝ cōuictus fuerit ali
quis excepta executie manhelleth maal ſi appellare volue-
rit vel aliquis nomine eius iuditiū regis appellet ī eodē die
in placito quo cōuictus fuit et inter recedendi arripiat īfra
quindenā ſi appellauerit et non fuerit perſequutus tūc ſoluat
bondoni tres marcas et regi tantū ſi non appellauerit tunc
teneatur aduocatus ſub pena triū marcarū aſſumptis ſecū
quatuor fidedignis ad domiciliū conuicti accedere et bondo-
ni iuſticiā facere et regi ita tamen ꝙ prius ſeruentur ibi tria
lagdaghe ſi aduocatus ad primam monitionē non fecerit
bondoni iuſticiā ſoluat ſibi vt dictū eſt pro contumatia tres
marcas et tantū pro ſecūda monicione et tantū ꝓ tertia mo-
nitione et tantū pro quarta et ſi tunc ſibi non fecerit iuſticiā
exinde poſſit eū cogere per litteras regis ad faciendum ſibi
iuſticiā et ad ſatis faciendū ei ꝓ contumatia aduocato autē
et ſequacibꝰ ſuis ſi bondoni iuſticiā facerit non debet imponi
cauſa herrewerck vel rapine Thorđ § xiij.

Quicunq; voluerit ſe reduci ꝛc̄ Vtrū leges debent ſolum
feſto vel profeſto patet ꝑ thorđ in cor § lxxxvi et infra li. ij
c. de neſſningis in ꝺ debent iurare in glo.

Item nota hic per argumentū in § ſed ſi. ꝙ leges ſolū debēt
quinta die poſt firmationem legis.

Legittimū impedimentū Nota legitima ſunt hec ſcilicet in-
firmitas impedimentū negotij regis Itē expeditio regis Itē
peregrinatio vel extra terram vocatūs ad ſuperius iudici-
um Item ſi deberet terram ſuam defendere in certo termi-
no iſta omnia hic īn textu continentur.

Itē in captiuitate vel carcere detētus extra de pig c ſigni-
ficāte et de ꝓcura c accedēs Itē capital' inimicitia, vt extra de

purga c cũ in inuẽtute Itẽ timoꝛ amiſſionis rex ꝓbabilis ar. ꝙ me;cã c abbas Itẽ etiã ꝓbabilis metus vel timoꝛ cruciat⁹ coꝛpoꝛis vel moꝛtis ar ꝙ me cã c cũ dilectus filius Itẽ de periculo moꝛtis l'capitali ĩimicitia qꝛ locus nõ tutus. vide textũ vt lice non cõceſſ c accedens Itẽ exceptõ foꝛmi eſt iuſtũ impedimentũ ꝑ procuratoꝛẽ vel alios legittimos in pꝛincipio lit⁹ iij. q. vi. c. Siquis. ¶ Kõmer hindz foꝛfald Si iniuria paſſus infirmatus nõ valens venire ad placitũ quo executio cauſe ſue ꝑ veredicos vl'neſſninges ſeu denominatos aut quocũqz modo alius dz determinari cũ reſtitut⁹ fuerit ſanitati veniat ad placitũ et habeat per ſe viciuos ſuos ſex teſtificantes ꝙ in infirmitate fuit impedit⁹ et tũc ꝑ duos teſtes ex nouo citent ad diſcernendũ ꝓrio placito ſubſequenti et idem poſſunt facere heredes ſi infirmus moꝛiatur thoꝛd §. xi.

¶ Enghen man mo bygge foꝛta. c. li.

Nullus põt occupare foꝛtã quia communis eſt oĩm quicũqz poſſeſſoꝛũ eſt in villa qñtũcunqz habet ſemꝑ dz cõqueri de foꝛta ⁊ poteſt ſe aliquis eam diminuerit Omnes fundi qui in villa ſunt tã antiqui q̃z ex nouo iurati dñt habere foꝛtã illi ſũt fundi iurati qui pꝛi⁹ fuerũt agherlandh ⁊ nũc per iuramẽtũ facti ſũt fundi ſic tñ qd de illa ꝑte terre iurata q̃ dr deel exponat̃ foꝛta Quicũqz habitauerit extra villã cõmunẽ dz in ꝓpꝛijs venire ad foꝛte ⁊ ſi oẽs trãſtulerint ſe de cõmuni villa excepto vno ſolo hoĩe tũc ipe põt eos cũ maioꝛi ratione reuocare ad villã cõmunẽ q̃z ipſi eũ ad ſe niſi ipe q̃rimoniam de eis nõ moueret infra tres ãnos Si deuaſtata fuerit villa cõmunis tũc diuidit̃ illa terra q̃ pꝛi⁹ fuit foꝛte ſicut alia terra tã ad villã q̃z ad bool.

¶ Enghñ man mo bygge foꝛte c. li.

Enghñ mã ma bygge a foꝛte foꝛti at foꝛte a re alle mẽz hwo ſã er egher i by hwre møghet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

om han haffuer i by han mo e kalle a forte om ā
nen mā haffuē thz mynſketh eller røgt Alle toffte
thet i by ære ſculle haffue forte bode gamel toffte
oc ſworne toffte Thz er ſworne toffte ther førre
wore agher landh delt oc gøre hēne til toffte tha
ſo at om thē ſamme ſworne delt gøres oc forthe
Hwre ſom mā boor vthē atelby the ſculle aff the
re eghē ſelffue fange thē forte Ere alle mē flytte
fra atelby oc ſither en effther tha er hā nermer at
kalle thē elfther en the hannū borth vthē at han
thier oc tool ſo lengi thz er iij vinther vkerth. ødes
al by tha ſkifftes thz ther førre wor forthe ſo ſom
annen iord til by oc til bool.

¶ Nullus pōt de forta. i. via cōmuni qui nō pōt occupare vel
inhabitari vidi inſti de rer diuiſione ꝫ vniuerſitatis et ꝓ iſto
facit c. xlvij. ſ. e. in fine Itē terra vel bona cōmunitatis deſola/
ta ad quē ſpectat nō bar. de lur ſꝫ in li. ff. de collegijs illi Itez
hoc eſt etiam preſcriptio triennalis.

¶ Hwor om xij egher ſculle ſwærie c. lij.

INter fundū ꝫ furtā inter fundū ꝫ agherlandh
inter ſiluaꝫ et agherland et inter ꝑtes q̄ dicunt
deld et viā principia et de ſtrata regis que vocant
komghēs herſtræde debēt xij compoſſeſſores ſuo
ſcire iuramento et ſi in villa non ſunt xij recipiant
tot de villa proxima donec xij fiant et quid ille xij
legittime ad illud vocati iurauerint in recto termi
no de placito ſūpto ratū erit et firmū et ſi diſcor
dauerit ꝙ a pluribꝰ factū fuerit firmum erit Sz
ſi ſex vnū iurauerit et alteri ſex aliud tūc tres de-
bent adnominari ad illos et quicunqꝫ duo ex illis
tribus ſuper premiſſis conſenſum prebuerint qđ il

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

li iurauerelnt firmū erit Quilibet qui villam inha bitat mo wide ſigh til forthe oc fagangh.i.poteſt et debet ſe adiudicare ad forte et ad paſcua peco- rum ſi per triennium ibi habitauerat ſine querela.

¶ Hwor om xij egher ſculle ſwarie c.lx.

MEllom toffte oc forte mellō toffte oc ager lan doh oc deelt i mellom oc alle vphoff Oc kom- ghn̄s herſtrade ſculle xij egher mz there eedh wi de En ere ey xij men i by tha ſcal man taghe aff then by ther thm̄ er neſt til xij mē ere Hwat ſom the xij ſwarie loglighe til kraffde a retthe lagh- dagh a thingi laught thz ſcal ſtande En ſkyl thm̄ a tha ſtande thet ther flere giorde om thet ther ſauth er En ſwarie ſex eet oc ſex annet tha ſculle neffnes tre til oc hwilke the to fylge thet ſtandhe En om flere neffn komme til ſtande thz the førſta giorde Hwer man ther i by boor ſcal widhe ſigh til forte oc til wtgang om han haffuer tryggi winthers heudh okerth a hans byggi.

¶ Inter fundum ꝛc̄ Al pluribus notatur pro maiori parte ſu/ per e.c.l.in fine Item tunc tres notatur pro teſtimonio ſeni/ orum Item per ad iunctionem illorum trium efficitur maior pars vide c.i.de arbitrijs in vi quilibet qui villam de iure cō muni preſumitur ꝙ quis habeat forte et fegangh ſimile in c. frequens de reſtitu ſpoli in vi.

¶ Om en manz ſkow oc annen mānz mark møder Capl'm liij.

SI terra vnius et alterius ſilua concurrunt tūc ille cuius eſt ſilua tantuz poſſideat terra quā tum frondes et radices extenduntur niſi terra ſit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

communis tunc rex poſſideat terram ꝛ bondones ſiluam.

¶ Om en mans ſkow oc annen manz mark mød Capl'm liij.

Mødes en manz ſkogh oc annen manz mark tha a then ther ſkogh a ſo langht ſom grenamoher oc rood rindher vthen thet er almyunigh oc tha a komīghn̄ iord oc bondhn̄ ſkogh.

¶ Si terra vnius Silua ſemel diuiſa nunꝗ̄ pōt fune ſolari diuidi licet campus diuidatur § vi. Item facit § ſi cicius inſti de rerum diuiſione iſtud capl'm ibi ſi terra ſit communis ꝛc̄
¶ Item ſi terra vnius concurrit ad aquam communem tūc aqua eſt regis et alter retinet terram ex quo ſequitur ꝙ piſcatura eſt regis ſed terra illa nō ſeruat piſcatoribus nec ad iutrandum nec ad rethia vel caſulas ſine licentia poſſeſſoris vt infra li.iij.c.lxi.wraagh in glo.
¶ Niſi terre ſit communis ¶ Nota hic ar.ꝙ ſi aliqua aqua ſit communis et bondones terram poſſideut tunc aqua eſt regis et boudones poſſideant terram vt hic in prima glo.et infra li.iij.c.lxi.in glo.

¶ Om mageſkifft Capl'm liiij.

Nullus poteſt alium cogere ad diuiſionem que vocantur maghe ſkiffte ſine voluntate alterius.

¶ Om maghe ſkifft Capl'm liiij.

Inghen man mo nøde annē til at maghe ſkiffte vthen hin annens wilie.

¶ Nullus pōt Hic ponitur modus diuidendi ꝑ funiculum ſed ſi aliquis pro iſto facit titulus de noui operis nunciatione in canonibus et in legibus.

¶ Om ſolſkifft gangher i by,c.lv.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Gangher ſolſkifft a bp hoc eſt ſi ſolaris diſ-
tributio tradita fuerit ville tūc quilibꝫ debꝫ re
ſignare ſuū heud ī toto mark niſi ſit ornū vl' kirke
ſtuff vel alicuius ſpālis emptio de qua neſcit cui-
noceat hoc eſt hwen thꝫ ſcal ſkerte Iteꝫ nulla ps
que dr deel in qua iacet ſtuff pōt diminui vl' auge
ri Poſtea diſtribuūt primo fundi qui iacent ī villa
p ſolarē diſtributioneꝫ ita q nullus poſſit impe-
dire Sed ſi funiculus ſolaris ceciderit in habitatio
ne vl' ſub habitatione alicuius ⁊ ille qui ibi habitat
noluerit recedere ille qui impetat plenaꝫ habeat
ptātem recipere de terra ſua q̄ in habitata eſt hoc
eſt de eius mark iordh vbicunqꝫ voluerit funiculū
p funiculo So hegner mā landbo tofft ſicut fun-
dū illū in quo habitat et etiā gard ſedhe et ſic quē
libet fundū in quo habitatio eſt qui prius fuit iha
bitatus q̄ꝫ totū mark deles til rebs Si ſed aliqs
occupauerit.i.inuaſerit terrā alicui9 vel cū tugurio
qd dr hielm vl' cū aliquibus aliis domibus ille qui
terram poſſidet non pōt deſtruere domos illas
ſine vſorm iudicio placiti ⁊ cū tribus terminis qui
vocantur laugdag Sed ſi ille qui occupauerit ter
ram remouerit domos ſuas ī primo laugdag ⁊ le
gē dederit quē putauit terrā eſſe ſuā excuſat9 erit
ſi in iudicium expectauerit ſoluit regi tres marcas
et bondoni tres Sicut fundi diuidūtur in villa ſic
diuidendū eſt totū mark iord eadem eſt lex ſi ſe-
pes deſtruuntur.i.deles op.

¶ Om ſolſkifft gangher i bp c.lv.

Gangher ſolſkifft a bptha ſcal hwer mā giffue
ſin heudh vp om alle marke for vthn at thet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

er ornū eller kirke ſtufft eller noghē māz ſerdeles
køb ther man wed ey hwem ſkal ſkerte Enghen
deel ther ſtuff ligger i mwe men anthū øge eller
mynſke Si thū førſt toffte thē i by ligger ſo at en-
ghū mā mo thz mene En faller nogher māz reeb
wdhē ānen māz byggi oc wil hin ey rymme thē a
boor tha haffue hin wol til thē a kaller attage aff
hās wbygde iord a mark hwore ſom hā wil reeb
for reeb So hegner mā lādbo toffte ſom thū toft
hā boor ſelff opa oc ſo gardſet tofft oc ſo hwilkhū
tofft thē noghz bygdh er a ther førre wor bygdh
en mark deldes til reebs En bygghē mā a annē
māz iord anthū mz hielm eller mz nogher andher
hws tha mo hin ey thē iordhū a the hws aff bry
de ethū things doom oc mz trynne laugdage en
rymmer hin ther bygde aa førſte laugdage oc giff
uer logh aa at hā menthe at thz wor hans eghz
ware anghēløs En tool hā dom byde iij mark bō
de oc ſo konūghū iij mark So ſom toffte ſkifftes
i by ſo ſkifftes al marke iord Thz ſammer er logh
om garde deles vp ſo ſom hwſe deles vp.

¶ Gangher ſolſkifft in § Sed ſi aliquis ꝛc Nota qui ſic occu-
pauerit terrā alteriꝰ iniurioſe ſolnat leſo tres marcas et regi
tantū vt hic ſi fuerit laycus. ſed ſi fuerit clericꝰ ſatiſfaciat le-
ſo ne trahat' ad iudiciū ſecularis et ibi ꝯtra c olim de iniuriis
et dāp da cōuincat' vt extra de iudiciis ac c q̄lit' ꝛ qū vbi dr q
in defectu iuſticie iudic' ſecularis eccl'a pōt ſe intromittere vt
extra de foro cōpe c licz et c ex tenore et ratio, eſt q2 nemi iuſ-
ticia eſt de neganda vt in c preallegato q̄liter. nec iuſticia
eſt vendenda vt infra li. ij. c. l. Si exactor in glo. Nota hic ſine
iudicio placiti nullus pōt alterius domū q̄uis in terra alie-
na edificatā diſtruere vt hic ꝛ infra li. ij c. xxxvij. Siqs habu

erit Nota poſſidēs terrā nō domū edificatā in terra ſua abſ-
q3 iudicio placiti remouere vel diſtruere pōt vt hic et li.ij.c.
xxxvij.et li.i.c.lv.§.vi.⁊ c.xlvij.§.ij.⁊ iij.⁊ iiij.⁊ c.li. Itez in fine
huiꝰ capituli.ibi ſicut fūdi eadē qꝛ ēratio de ꝑte ⁊ de toto ⁊
ecōuerſo ff .de remend. ið.l.que de tota Nota occupare.i. in-
uadere quaſi ex improuiſo vel ante capere.

¶ Om warie Capl'm lvi.

Quilibet villa debet habere vias q̄ ex antiquo
fuerūt q̄s nullus pōt impedire nec diminuer̄
Sed ſiquis impedierit ſoluat regi tres marcas et
recuꝑet viā bene Stratam regis que dr̄ komghēs
herſtrade debent facere cōpoſſeſſores in q̄libet vil
la ſuꝑ quālibet mark Sz ſi tm̄ ſit thoor føre i via
vl' miricaq̄ dr̄ moſe l' magnꝰ amnis vl' aliqđ taliū
tūc dz toto ꝓchia illos adiuuare ad edificatiōm
pōtis ſi neceſſe fuerit Nullꝰ p̄t vias ex antiquo in
ratus ip̄edire l' claudere q̄ ducūt ad villas forēſes
vl' ad placitū vl' ad ſiluas vl' ad littꝰ maris Viā cō
munē tociꝰ hareth dn̄t oēs ih̄itatores illiꝰ ꝓuicie
facere ⁊ reparez repatā ſeruare Itē via cōis dz eē
xiiij vlnaꝝ in latitudie ſz forta dz eſſe via cōis xij.
fawna in latitudine vl' adeo lata ꝓut ſufficit om-
nibus compoſſeſſoribus.

¶ Om warie Capl'm.lvi.

Til hwer by a rette fire waie affgange the thē
aff a reldh haffue til ganghz oc thm̄ mo ēghē
mā formene eller ſpille En hwo ſom thm̄ mener
ellr̄ ſpillē gialde komghn̄ iij.mark oc gøre thn̄ wai
wel ferdi Ower hver bymark ſkul'e the eghr thē
a mark bo komgens herſtrade gøre En er ſo mo
ghet thoorføre a anthen moſe eller ſthore aa tha

ſcal alt kicke ſoghñ hielpe thm̃ til atgøre bro om
medh tørff En er thz alt haretz wap tha ſcal alt
hareth hielpe til at gøre bro oc at holde ſithñ En
ghñ mã mo ſworne warie lucke ellr̃ mene ther til
købingh eller thingh eller ſtrand eller ſkog løber
Atel warie ſculle ware xiiij alne brede En forta
.i. via ſcal ware xij fawna bredh eller ſo bredh
ſom alle engher wille at orwes.

Quilibet villa De hoc ff de via publica Item ff de locis et itinerib? publicis et ff de dampno infecto l. qui vias publicas Debet tota prochia iurare Delictũ herrewerck ſit illð ſi aliquis communẽ pontem vel ſtabella placiti fregerit et illi q̇ pontẽ reperare cõſueuerunt cõſtituant executorẽ huius cauſe Si v̇o ſtabella placiti fracta fuerit cõſtituitur executor ex parte cõmunitatis q̇ illud placitũ tenet viſitare thorð § liij.

Thwore man ſcal mølle bygge c.lviij.

Nullus põt de nouo edificare molendinuz niſi poſſideat aggerez q̃ dr̃ dam z locum aggeris ſit tñ q̄ p inundationẽ nõ dampnificet aliquẽ nec in agris nec i pratis nec etiã noceat molendinis ex antiquo edificatis cũ inundatione q̃ dr̃ bagflodh. Itẽ ſi molẽdinũ fuerit edificatũ nemini cõtradicẽte et ſine interdicto et ſi ille qui edificauit habuerit legalem poſſeſſionem que dr̃ laugheud tunc ipſe debet ſcire inundationem et locum inundationis aggerem et locũ aggeris et ligamen aggeris cuz iuramento ſuorũ cognatorũ nominatorũ qui vocantur kyns neffn laugheudh ẽ tres inundatiões hoc eſt trynne flodemaal ſine querela Itez ſiquis conquerat̃ anteq̃z molendinũ conſummatũ ſit et anteq̃z alius habuerit leugheudh tunc dñt illuc deſtinare diſcreti viri qui diligenter videãt z cõſiderẽt

ſi inundatione ſua terrã alicuius occupauerit pter ſuam qꝛ nullus põt terram alicuius ꝑ inundatio nẽ occupare ſine volũtate ſua nec fodere nec inha- bitare.

¶ Hwore mã ſcal møllebygge c.lvi.

Man mo ey gøre mølle aff ny othñ han a dam oc damſtz tho ſo at ther fløder ey a annen mãz agher eller engh oc ſpiller ey mz bagfold the gamle møller thẽ aff ærelo mølle ere Wordhẽ møl le giort othen forboth oc alle mentz a kallende oc for hin ther giorde laugheud a tha a han atwi- de flod oc flodſtz dam oc dams bond meth hans kyns neffn laugheud er trynne flode maal othen kære Kalles a føre en møle werdhẽ giord oc før en hin fangher laugheud a ther giorde tha ſculle ſyns men til wiſe oc wide huat heldher han flø- dher a ſÿth eghet eller a annẽ mans forthi at en ghen man mo fløde a annẽ mans iord othñ hãs willie oc ey grawe oc ey hws a ſetthe.

¶ Nullus põt de nouo edificare molendinũ Si vero poſſeſſi onez alicuius q̃ dr mølledam vel fiſkedam deſtruxerit reddz eũ dampnẽ cum iure quadraginta marcaꝝ et tantuz ſoluat regi vel ꝓ hÿs cauſis debet ſe defendere ſuorũ iuramento cognatorum thord. Nullus põt Facit l. manifeſte § de ſerui- tutib⁹ ⁊ aqua et ff de edẽdo l ſi quis ex argẽtarÿs § ĩ imutio Trinne flodemaal intelligitur ſpacium triũ annoꝝ thord:

¶ Eadem lex eſt de ſepibus que dicuntur fiſke garde que eſt de molendino c.lviii.

¶ Item nullus poteſt ꝑ aque ductũ reducerẽ aquã de alterius fiſkæ garde nec de antiquo curſu vel terra alterius.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Sligh ſamme logh er om fiſke garde ſom om mølle c.lviij.

Man mo ey felle wand aff ſin ærpltz reen fra annen manz fiſke garde oc ey fra annē manz iordh

¶ Eadem lex Si conteutio ſi de piſcatura tunc quilibet liceuciā piſcandi habeat ſicut habeat terram rebdraghū in campo ſuo thord. Nullus pōt per aque Quicūqz aquā deduxerit extra antiquum curſum repet illud infra dies qnindecim et oib9 poſſeſſorib9 ſoluat tres marcas et regi tātū thord § vij.

Finis Primi libri.

¶ Regiſtrum Primi libri

Hwilket barn erffue ſcal c i
Hwat hie ſcal thn̄ ther barn døber c ij
Om kone hier ſigh atwære meth barne c iij
Hwo neſth er at erffue c iiij
Hwre møghz hwer tagher aff arff c v
Hwre boſcap ſkifftes ther ey er barn til c vi
At fad ma ey holde ſønner mz therē mødhrne c vij
Brodher ma ey holde ſyſther meth ſig vgifft men han wil c viij
Om barn døør vthi felligh c ix
Om vt arffninghe c x
Hwre eth ſamſyſken erffuer mere en annē c xi
At bonde ſøn i felligh haffuer icke forlødes c xij
Om ſøn føre ſin kone in til ſin fadher oc modher c xiij
Hwat fadher tørff ſelie ſÿth barn i hende c xiiij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om hiemfredh c xv.
Om eth ſyſken kaller a anneth at thet haffuer wiaffneth c xvi
At arff bedher arff c xvij
Om ſtipſyſken ſkil om arff c xviij
Om elſte brodher quenes met andre ſyſken i fel-
ligh c xix
Om man quenes i encke bo c xx
Om ſlegefredh barn c xxi
At fadher ene mo ſigh barn giøre c xxij
Hwem arff ſcal kreffues oc gialdh c xxiij
Om man tagher hoor kone withn̄de c xxiiij
Om hoor børn c xxv
Om man døør meth møgel giald c xxvi
Hwor lēge mā mo haffue ſlegefred mz ſig c xxvij
Hwo warie mo ware c xxviij
Om kone ma ſin børn oc there gooz gøme c xxix
Om ſtifadher oc ſtipbørn c xxx
Hwo ey mo warie ware c xxxi
Om fletføringh c xxxij
Hwre men ſculle quenes c xxxiij
Hwo iordh maa affhende c xxxiiij
Om kone iordh c xxxv
Hwre gāmelt barn gootz ma affhende c xxxvi
Hwre iordh ſcal købes c xxxvij
Om things withne c xxxviij
Om ſielegifft c xxxix
Om mā ſeel ſin iord oc wordhē ey laugt iord c xl
Hwo ſom ſeel whiemeit c xli
Om tratte word a hwat ſolt wor meē ellē myn-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ne c xlij
Om man ſiet ſigh at haffue køpt bode ſyſthers
iord oc brodhers c xliij
Hwore men ſculle iord wari c xliiij
Om by eller boolſkyl at c xlv
Om ornū i by c xlvi
Om torpe ſkyl wedh atelby c xlvij
Om man ſectes i wongh c xlviij
Om reeb a iord c xlix
Hwore men ſculle dele ſigh til rebs c l
Enghen man ma ſorte bygge c li
Hwore om xij egher ſculle ſwarie c lij
Om en mā ſkogh oc annē mā iord mødes c liij
Om mage ſkifft c liiij
Om ſolſkifft gangher i by c lv
Om wari c lvi
Hwore men ſculle mølle bygge c lvij

Concordantie Primi libri

Om arff in primis c xxvij
Om kyns neffn li i c i
Om xij egher eeth li i c lij,
Om coſtebotz eedh li iij c xlij
Om ſam frendher eedh li i c xviij et xx
Om xij men edher eeth li i xxxiiij c li ij c ax li iij c
lij et lxij
Om haretz neffn li iij c lxiiij
Om hion ſkielnet li i c xxiiij et c vi
Om købe iord li i c vi et c xxix
Om fadher mā holde ſine ſønner li i c vij

Om brodher mo holde ſyſther li i c viij
Om giffthē maal oc hiemfredh li i c xij ꝛ c xvi et c xxxiij
Om leer wide oc voldtect l i c xxxiij ꝛ c viij et li ij et xvi ꝛ duobus capitul' ſequētibus
Om ſlegefred oc hēne børn li i c xxi ꝛ c xxij et xxv c ꝛ c xxvij ꝛ li ij c xviij
At quinne ma forgøre ſyth gooz li i c xxxiij ꝛ c viij
Om aar oc dagh li i c xxiij
Om giordh li i c xxiij ꝛ c xxvi
Om trel eller cloſter mē eller fletføring ma erffue li i c xxv
Om warie c vij ꝛ c xxviij ꝛ tribus capitulis ſequētibus ꝛ c xxxiij
Om ſlegefred børn worde ecthe om there fader thigher there modher ſithñ c xxv li i § i
Om fletføring li i c xxxij ꝛ c vij ꝛ li iij c xix
Om iord li i c xxxiiij ꝛ c xxxv et ad' finē primi libri fere per totū ꝛ li ij c xxi
Om hele gifft li i c xxxix ꝛ li iij c xlv in textu et in margine
Om heud li i c xliiij ꝛ xlvi
Om thing ſteffue oc lagdage oc geen' maal li i c l
Om forfald li i c vij ꝛ c l § iij ꝛ li ij c xviij ꝛ xviij vi c Si eps nota ibi
Om forte oc toffte li i c lij
Om mageſkifft li i c liij
om ſolſkifft li i c lv
om warie li i c lvi
om mølle oc fiſke garde li i c vltimo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

om things withne li i c xxxvij z c xxxviij
om kirke iord l i c xliiij z lv c
om kone ma barn døbe oc huat ſie ſcal ther barn
døbes li i c ij
om oldarff oc om arff gangher ighē til oldefadh
oc oldemodhē oc om brodhē erffue ſyſther oc ſyſ-
ther brodher oc brodher tagher to dele oc ſyſther
en deel li i c iiij
om bonde erffuer i kone iordh li i c vi § i
om kone mo erffue i bonde iordh li i c vi § ij
om ſtiffbarn ſcal haffue ſin arff forſt li ij § vltima
om mā ma warie ware ther haffuer meen for an
thē older eller wuith eller fletføring li i c vij § i
om mø eller encke ma forgøre ſyth gotz li i c viij
z c xxxiij
om modher ma thage lige lodh wed ſtipbarn li i
c ix
om warie eller fadher eller oldefadher mwe ſelie
eller affhende børne iordh li i c xxx § vi
om modher ma fange børne iord til wethē giald
forti hwn forthæret henne iord mz thē i felligh li
i c xxix § iij
De cōſuetudine qn̄ cōtrariatꝛ legi vtruꝫ vꝫ li i c i in
margine z in ꝓlogo in danico c i quaſi in fine
Vtrum voluntas defuncti ſit adimplenda li iij c
xlv in margine.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Incipit liber Secundus.

¶ Om ſandmen Capitulū primū.

IN quolibet hæreth debent eſſe octo ve
ridici duo in quolibet fierthingh ſed de
nulla cōmunitate q̄ dr̄ fellegh ⁊ de nulla
prochia plures q̄z vnus quilibet illoꝝ de
bet habere poſſeſſionē ī illa fierthingh in qua ipſe
eſt veridicus ad minus villicationē hoc eſt felle-
brøde ⁊ nō colonū Itē nullus pōt eos deſtruere vl'
diſtituere niſi ipſi demerauerit ſuū boos loth piu-
rando vel ſi recepint maiorē ꝯductiōe q̄z deberēt
qd̄ dr̄ heſtelie tñ nullus pōt vtrumqz habere exacti
onē et veridicam in vno hæreth.

¶ Om ſandmen Capl'm primū.

SAndmen ſculle wære otte i hwert hæreth tho
i hwer fierthing aff enghē felleth aff enghen
kirke ſoghē tog mere en een Huer ther ſcal haffue
enghē i thē fierthingh ther han er ſandmen i ath
mynſte felles brøde oc ey landebo Enghē mā mo
thē oc afftaghe vthē at the forſwærie therē boos
loth ellē tage mere heſteleie en the ſculle Tho mo
enghē mā i eeth hæreth haffue bode leen oc ſand
menz eedh.

¶ In quolibet hæreth ⁊c. Simile de teſtibus ſinodalib9 de q̄b9
xxxv.q.v. epūs vel ſunt ſicut publici notarij iurati et hic in
fine q idem non poteſt eſſe aduocatus et veridicus ratio q2
idem non pōt eſſe iudex et teſtis cū diuerſa officia ſint diuer/
ſis diſtribuenda ꝑ c. Singl'a de prebend in vi et nemo poteſt
habere duo officia in eadē cauſa de teſti. inſup ꝑ ver in alma
nia dicunt bedelli iudicij tales dictāt ſñias et ſi vincunt ſunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

falſarij ꝛ infames ſimile i l ff ad legē cor de fal l luci9 ff de hijs
q̇ vocantur in famia Nota hō legaliter conuict9 non pōt re-
cipi i nefnıngh vł veridicū vł denoiatū vt cor p thord § lxxvi
et infra e.c.lxvij q̇ conuictus in glo et in textu Item frēs bona
mobilia bondonū in cōmunitate habentes nō pn̄t cōpelli ad
hoc vt accipiant veridicā et fiant veridici vt hic et ſimile in-
fra li.iij.c.xix. Si puer in primo.

¶ Thwære om ſandmen ſculle ſwærie c ij.

VEridici dn̄t iurare de homicidijs de violētia
mulierib9 facta de markeſkel de poſſeſſioni-
bus eccliaꝝ ſi plus ſit q̄ȝ marca argēti de mutilati
one que dr affhogh de quadā iniuria que dr herre
werk de vulnerib9 de ligatiōe q̄ dicunt bandh.

¶ Om ſandmen Caplm ij

SAndmen ſculle ſwærie om man drab om aff
hog om quinne tect om herrewerk om mar-
keſkel om ſaar om gudzhws enghū om thet er
mere en mark ſølff om bandh.

¶ Thwære ſandmen ſculle ſwærie.c.iij.

VEridici debēt iurare in placito tocius terre q̄
dr landzthing de homicidio de violentia mu-
lierib9 facta de herrewerck de affhog ꝛ ſi quis fue
rit delatus de ꝓpria libertate per vim alterius.
Sed in placito cuiuſlibet hæreth debent iurare de
bonis eccleſie ſi aliquis bondo cōtenderit cōtra eā
ꝛ de vulneribus de markeſkel in illo hæreth vbi ter
ra illa icet de qua contenditur.

¶ Hwære ſandman ſculle ſwærie c.iij.

SAndmē ſculle ſwærie a landzthingh om mā
drab om quinne tect om herrewerck om aff
hog oc om man vordher føreth meth wold aff ſin

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

eghē frelſe Eñ a haretzthing om gudz hws eghñ wedh bonde oc om ſaar Om markeſkel i thz ſamme hareth thet dele iordh liggher.

¶ Verdici de quibus debent iurare ſimile in l cognitō ff de officio eius cui mandata eſt iuriſdcō et ff de iuriſdictione oīm iudicū li ij et iiij ꝙ non omnia ſunt cōmittenda in floribus vt ibidem Nota hic dubitatur per quos veredici citātur ad placitum generale. reſpondetur vt in cor iſtorū primoꝝ duorū capitulorū per thord § iiij. Nota ꝙ violentia vna diſtintiōe fit tribus modis ſcilicet captiuitate dilatione et ligatione p̄mo captiuitate vt infra c c lxxxix Siquis § vltimo et in glo. Itē dilatione infra eodē c xxx Siq̄s § vltimo ⁊ i cor § xci ⁊ §. xcij. Item de legatione vt hic c. ij. in fine et hic c. iij. et infra c c. xxx § vltimo et in cor § xxix. Verdici debent iurare Nota clericus ordines habens et coronoam Si vulnerauerit vel occiderit laicum vel econuerſo ſuper hoc non debet veredici diſcernere. Thord § ij. Nota quotuplex eſt violentia notatur infra li. iij. c. xlviij. Veredici Markeſkel ſcilicet in loco rei ſimile c ſtatutuz de reſcriptis in vi et c. ſane de foro competenti Si quis fuerit delatus de ꝓpria libertate ꝑ vim et qualiter iſta vis legitime habet fieri declarat' in cor thord § ij. q. ij. et infra c. c. xxx. Siquis intrauerit § vltimo Veredici debent iurare in placito cu'libet hereth de vulneribus et intellige de vulneribus ante mortem vulnerato inflictis ſed poſt mortē debent iurare de morte et non de vulneribus vt infra c xij in glo.

¶ Hwre ſandmen ſculle i kalles c. iiij.

Per litteras regis debz quilibet veredicus inſtitui et in placito illius hareth in quo debet eſſe veredicus ⁊ exactor regis debet eos cum iuramento aſſumere Itez ſic iurabunt qui inſtituuntur ſic deus iuuat eos ꝙ nec prece nec p̄cio nec ꝓpter amiciciciam alicuius nec ꝓpter fauorē cognatorū aliud faciunt q̄z qd̄ iuſtū ſit in ſuo iuramento.

¶ Hwre ſandmen ſculle i kalles c. iiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

KOmīghīis breff ſcal kiwſe ſandmen i oc ā thʒ hæretʒtingh ther the ſculle wære ſandmenʒ i oc komīghīis ombolmā ſcal thm̄i edhe. oc ſo ſcul le the ſwærie ther the edes i ſo hielpe hannū gud at han ſcal ey gøre for gawe eller for frenſcap el- ler for nogher wild annet en thʒ reteſte oc thʒ ſan neſte ther han wed i hans ſandmāʒ eedh.

¶Per literas ⁊c̄ Tangit de iuramēto veridicoꝝ ſimile eſt de teſtibus de quoꝝ iuramento in glo c.fraternitatis de teſti. § c.c.i.l.teſtimoniū ⁊ l eos ſic etiā iurat notarius de q̊ notat̄ in c clericiſ ne cle.vel monachi Per litteras ⁊c̄ Nota ꝙ priores lrē valent niſi qui primas litteras impetrauit eis illegittime vſus fuerit aut ex malicia aut ex negligentia de reſcrip.plez et infra e c x Si rex § vltimo Itē littere ſecūdo impetrare prio ribus ꝑiudicant ſi de eis mētionē faciant de reſcrip.c.ceterum Item ſi expreſſe nō continet nomē ei⁹ q̇ impetrauit vl̓ impe trare facit § de ꝓba l ad ꝓbationē non valet Item nō valet ſi expreſſe non cōtinet nomen eius quē vult cōuenire ſcʒ reruʒ ij.q.iiij.c.quiſqʒ. Item Nota ꝙ vltimū teſtamentū iudicatur firmus aliis quia teſtamentū cuiuſlibet hois poſt mortē con firmatur et nouiſſimū hois teſtamētū immobile perſeuerat de cele miſſaꝝ c martha Iteʒ Nota ꝙ rex extra ꝓuinciaʒ ſuā nullum citet ſed aduocatus regis infra ꝓuinciā ex ꝑte regis impetat et conuincat Thord § xxix.

¶Om ſandmen tage mere en rette heſte- leie Capl̄m v.

SI ꝓbatū fuerit ꝯtrā veridicos ꝙ receꝑint vl̄ tra dimidiā marcā argēti pro eoꝝ heſteleie q̄ quidē dimidia marca argenti diuidatur inter illos omnes octo licet vnus eoꝝ receꝑit ām̄ittent primo ſuū booſloth ⁊ poſtea ſuā veridicam Item qui vo cauerit auxiliū veridicoꝝ hoc ē hin thr̄ ſandmē kal ler op ſiue iurauerit cū eo ſiue contra eū l̓ omnino

nichil tñ debet eis dare heſteleie Item in codē pla
cito vbi debent iurare dñt recipere ſuum heſteleie
cū teſtimonio placiti tunc poſtea nō oritur inde cō
tentio Sz ſi detentū fuerit eoꝝ haſtelcie vltra tha
ma thz deles meth raan.

Om ſandmen tage mere en rette heſteleie c.v.

Worde ſandmen ther i prøwz at the tage me-
rr heſteleie en therē reth er tha haffue the førſt
forgiort there booſloth oc ſithen there ſandmēz
eedh There retthe heſteleie er alle otte en halff
mark ſølff togh at en tagher then halffue mark
ſølff tha ſcal han tog ſkiffte thm̄ e mellom alle an
dre ſandmen Hin ther ſandmē kreffuer op hwat
heller the ſwarie meth hannum eller a modh ellē
icke meth alle the ſcal han togh giffue heſteleie.
A thz ſamme thing ther the ſculle ſwarie ther ſcul
le the ther heſteleie tage meth things withne tha
kommer ep ſithen dele A En holles heſteleie
ther ower tha mo ther deles meth raans dele
effther.

¶ Si probatum De ſolario veridicorum ſimile de ſolario ad
vocatorum C de ſuffra.l.iſta et de ſumptib⁹ teſtiū vt § de teſ/
tibus l qm̄ ſed alia poſita ſunt ſpecialia Item licet marca ar
genti ſit multiplex tñ hic in legibus et in communi loquela
danica atq3 litteris intelligitur vt hic de quinq3 ſolidis groſ-
ſorum niſi adiectio alia fuerit appoſita vt quia marca argen/
ti coloniēſis vel aliter Item hic eſt defectus in iſto capitulo
q2 nō loquit̄ de veridicit in villis forenſib⁹ q̄ntū ſoluāt ꝓ ſuo
booſloth iſte defectus corrigitur per thord § xi Nota Secula-
ris ptās que ꝯuicerit clericū in iuditio ſecular iſecūduz eſti/
mationem iniurie condempnabitur in expenſis et dampnis
ꝑ iudicē eccleſiaſticū de iniur͛ ꝛ dāp da c olim Itē Nota ſnīa

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

contra clericum in iudicē ſeculari ſic lata per iudicem ſecula-
rem et nulla quia nullam habuit iuriſdictionē in ipm. laycis
eñi non licet de clerico legem dare xcvi.diſt.bñ quidem xvi.q.
vij.non placuit ymmo tanq̈ȝ ſacrilegis fuerit puniendus eadē
cā ⁊ q eadem Siquis principū et quia in hoc offendit eccleſiaſ-
ticam libertatem et ꝓpter hanc iniuriam punitur in expē-
ſis quas ꝓpter hoc fecit dāpna que pertulit tali occaſione re-
ſarciat vt patet in textu c olim vbi dr ꝙ taxatione ⁊c̃.debȝ iu-
dex taxare p̄mo de expēſ et dāpnis in iudicio petetis iij.q.iij.
offeratur v̇ q̇d fieri et poſtea debet iurare et tali iuramento
ſtabitur tanq̈ȝ legittime ꝓbatum ¶ vñ vi.l.Si qñ ij.q.i. In
p̄mis ⁊ vcš de hijs q̄ vi metus ve cā fi.c.vlti vbi de hoc ver
in predicto c.olim et concor piſa.in v̇ libellus § ij. Item ſeu et
(re iudi.c.cū te.

¶ Nar ſandmen ſculle ſwærie c.vi.

Jnfra minus q̈ȝ ſex ſeptimanas non perficitur loghmal cū veredicis quia ad hoc debent eſſe tria placita ⁊ inter q̇dlibet eoꝝ dimidiꝰ mēſis In p̄mo placito debȝ publicari cauſa id ē liwſe ſyth loghmaal tunc prefigendū eſt eis placitum ad dimidium menſem et veredici citentur ad placitum tunc in tercio placito vnus conqueritur et alter reſpondet et tūc teſtimonium proferetur ꝙ veredici ſunt rationabiliter euocati hoc ē loglige til kraffde vt de cauſa illa iurare et ſine iuditio nō tenentur et poſtq̈ȝ iudiciū prolatum fuerit tūc nō poſſūt dimittere quin oportet eos iurarē de cauſa illa ſub periculo ſuoꝝ booſloth Sandmē oc raās neffing pñt de omnibꝰ ſuo iuramēto iudicare ad que fuerint loglige til kraffde.i.citati in oī tēpore āni quādo tenetur placitum quia latrones qui dicuntur mordher et fures et predones nunq̈ȝ debēt pace perfrui quia nulli danī pacem.

¶ Nar ſandmen ſculle ſwarie c vi.

INthet mynne en ſex vgher fulkommes logh maal mȝ ſandmen forti at ther ſcal try thingh til halfue monȝ mellom hwerth A thet førſte ſcal man lìwſe ſÿth loghmaal oc thet ther mā ſkadhē tha legge men thm̄ halff monȝthing fore oc ſteff ne ſandmen til thingi tha a thet tredie thing ſec= ther en oc annē ſwarer oc lade withne thiwghe at ſandmē ere loglige tilkraffde om atſwarie tha ſcal dom til ganghe ath thm̄ bør om atſwarie. Sithn̄ dom er tha mwe the ey forlade thȝ vthn̄ the ſculle ſwarie oc there booſloth ligghet there wedh Sandmen oc raans neffingh mwe ſkilie om alt thȝ ther the ere logelighe tilkraffde alle ti= me ors ther thinȝ holdes forti at mordhē oc thyff oc raans men ſculle aldrig fred haffue thi ath thi frede enghen man.

¶ Infra minus ſtatio eſt quia cum matura deliberatione de bet ſententia ſimile in § curare de accuſationibus iuſti et c.i. de dilationibus Non poſſunt dimittere ſimile de notario pub/ lico quicūqȝ fuerit requiſitus tenetur facere inſtrumentū re/ quirenti et etiā omni tempe omni tempore quia latrones fures ⁊c̄ Non debent gauderi ferijs quia periculū eſt in mo= ra vt notatur in c primo de feri de immunitate eccl'e c inter. Item q̄ iuramētū veridicorū et neffniugor et denominator ſic ſtabile Si infra ſex ſeptimanas non impetitur ſuper ſuo iu ramento Thord § xxviij. Poſſunt de omnibus ſuo iuramēto iudicare ⁊c̄ Nota in dieb? feriatis iudicia liberalia que ad pie= tatem pertinent poſſunt tractari ſicut p inſignes latrones et fures puniientur § c.l.ij. Hec henricus in ſumma ti. de fe. Itē vbi actio vel res ſit tempe peritura puta actio furti iniurie dampni et alijs vt̄s de iudi.c. ſignificauerūt vt ff e l i § excipi= untur et l̄,ij. et in cā. vero que pertinet ad pacem et concor

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

diam qnolibet die feriato poſſunt expediri § e.l.vlti. tranſa
ctiones pacta vti ibi ver Hec faciunt cauſas veſtis tractare
diebus Par celus admiſſum manumiſſo res peritura Ter
minus aſpirans mora teſtis abeſſe volentis Cunqȝ poteſtatꝫ
patrie ius filius exit Hec ver de ferijs c cōqueſtus in magna
gloſa in fi.ꝛ de iſta materia q̄re infra eodem c lxxxij. Sabba-
to in glo. Iudiciū ꝓferetur ꝙ tenētur de cauſa illa iurare ꝛc
Nota non debēt veridici diſcernere admonitionē illorū fylling
qui ipſos ad diſcernendū inuocāt ſine cōſenſu executoris cau-
ſe et talium fyllingh q̇libet ſoluat bondoni tres marcas et re
gi tātum thord § xxvij. Nota exequi.i.aliquid perficere ad ef
fectum ducere.i.ad finē rei ducere c Infra minus ꝛce De illis
fyllingh q̄ infra e.c.iij.q.neſthingi Steſtnes ſandmē til things
ꝛc Item non debet aliquis ad placitū generale veridicus ci-
tare niſi executor cauſe vel aliquis alius ex parte ſua ad hoc
in placito conſtitutus vel aliquis qui veridicorū heſtelegħe
exſoluere ſufficit cum emenda ſi conuincatur quia ſuū heſte-
leghe non exposuit legittimo tempe thord § iiij.
Nota hic ſcilicet in capitulo Infra minus.corrigitur dubium
de ſtockeneſtu ꝙ proſecutio cauſarū que fit per ſtockeneſtnd
fieri debet per quindecim dies per tria placita et non per ſex
ſeptimanas hec thord.§.vij.

Skyl ſandmen at Caplm vij.

SI diſcordeuerint veridici tūc ratū erit qđ plu
res faciunt niſi ita ſit ꝙ octo meliores de pro
uincia et epiſcopus teſtificati fuerit vel ꝙ fecerint
vlogh vel vreth vel vtrumqȝ Sed ſi omnes iura-
uerint vnū et tamē manifeſte periurant vt ſi iura-
rent aliquē occidiſſe alium qui illa die nō fuit in ꝓ
uincia illa que dicitur bygd tamen bene poſſunt
demereri ſuum boolloth quia veritas ſemper de-
bet periudicare legi Sed ſi omnes vnum iura-
uerint et meliores illius prouincie ipſos non incu-

ſauerint ratum erit qđ iurabant Si quidam veri
dici iurauerint in placito vno et alij nō ſint in pla
cito tunc debet eoꝛum impedimentum pꝛonūcia-
ri vt ꝙ vel neſciebant vel fuerunt legittime impe
diti tunc debent ipſi iurare in pꝛoximo placito ſe-
quenti vel iterū ſuum pꝛonūciare impedimentū ꝛ
ſi in tercio placito non iurauerint āmittent ſuum
boos loth ſi eſſent in terra illa et extra lectum egri
tudinis.

Skyl ſandmen at Caplm vij.

Skyl ſandmen at tha ſcal thz ſtande ther fleſt
gioꝛde foꝛ vthn̄ ene thet ath the beſthe bygd
men oc the ſanneſte otte oc biſcops withne ath
the haffne enthn̄ gioꝛth wlogh eller wreth eller
bødhe.

En ſwarie the oc alle eth oc tho ſo apenbarlige
a meen ath hwer man wedh ath the ſwarie me-
en ſo ſom ath the ſwoꝛe annen man til annes ba
ne ther ey woꝛ i the bygd ther hin woꝛde dꝛapē
i ellē a thet landh tha mwe the tho wel therē boo
ſloth foꝛgiøꝛe foꝛti atſandmē ſculle ey ware riger
eller karer en loghen.

Om the fleſte gode men i byghen' ſecthe thēm
ey oc ſwarie the alle eth tha ſcal thz ſtandhe.

Swarie ſomme ſandmen a eth thingh oc ere
the andꝛe ey a thingi tha ſculle men there foꝛfald
gøꝛe enthen ath the ey wiſthe thet thingh eller
the woꝛe i laghe foꝛfaldh ſo ſom føꝛre er melth.

En ſwarie the ey a thet thredie thingh eff-
ther ath the andꝛe ſwarie thaba there boos

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

loth om the wore innen landes eller vthen hu-
ghe ſengh.

¶ Octo meliores de ꝓuintia et Epiſcopos teſtificati fuerit ⁊c
Nota pōt aliquis pace priuari in teſtiōnio corundē l; veridici
iurauerint ꝙ pacē hēat et emendat et illud tenendū ē in oibꝰ
cauſis ꝓ q̇bus aliquis conuincit᷑ vel ꝺfendit᷑ per placiti veri-
dicos neffningos et denominatos thorð xix Itē Si aliquis ſu
per quacūq; cauſa teſtimoniū habet et aduerſarius ſuꝰ ſimi-
liter hab; tūc illud teſtimoniū tenendū eſt ꝓ firmo in q̊ epūs
et oc to meliores illius hæreth teſtimonio ſuo cōſenſerit thorð
§ xx. Itē quidq̇d iudex ligauerit iuſte et non errantibꝰ claui-
bus ſcilicet faciat extra cōſcientiā ꝯtra iuſticiā in grauamē ꝑ-
tis et in iuditio ⁊ per grām ligauerit erit ligatū celis diſt.i.de
pe.c.q̇d peniteat per io.xxiij.q.v.remittūtur et per archið hec
ar.in c.ad ap̄lice in v̇ ligaueris de ſe et re iudi.in vi. Et epūs
teſtificati fuerīt Si aliquis epūs vel eiꝰ officialis leges firma
uerit et eas ſoluerent fit ip̄e excuſatus et leges date ceſſari nō
debeant thorð § xv Si diſcordauerint Qualiter melioribꝰ cre
ditur ſimile l in iureiurādi § i.de teſti.et ẜ.c.lij.li.primo Item
pn̄t reprobari per alios ples et meliores ſicut notarius pub-
licus reprobatur per teſtes vt in c.iij.de ꝓba § et ſi om̄s con-
cor l placuit § de iudicijs et c ſi de trāſac § Si quidā ſimile de
teſti ꝙ excōicent᷑ ſi ſcd̄o vocati nō cōparuerint et de alijs cōtu-
macibus niſi fuerūt vna ꝑemptoria pro oibus vt in c.i.de di
lationibus Nota hic dubitatur Si diſcordauerint teſtes per
quos falſi teſtes conuincantur rūdetur vt in cor thorð § ij.⁊
ẜ.li.i.c.xxxviij. in glo.Item nota ꝙ crimina dn̄t aptiſſimis ꝓ-
bationibus ꝓbari § de ꝓbationibꝰ l ſciant et infra e.c.xv. Si
aliquis in glo et infra li.iij.c.lxiiij. Si imputatū in glo Nota
hic eſt defectus quia in iſto § Sed ſi om̄s textus nō loquit᷑ ꝙ
pace priuatus debet reſtitui pace ſua veridicis legittime pro
piurio cōuictis et talis defectus corri per thorð in cor § xviij.
Item in iſto eodē c eſt alius defectus quia textus iſte nō loqui
tur ſi aliquis pōt nichilominꝰ pace priuati ſi teſtimonio epi ⁊
alioꝝ fidedignoꝝ veridici fuerint ꝓ piurio legittime conuicti
licet veridici iurauerint ꝙ pacem habeat ⁊ emēdat et iſte de-
fectus ſimiliter corrigitur per thorð in cor § xix.et vtrum iſta

correctio tenenda ē in alijs cauſ de neſſningiſ ⁊ denoīatis ibi-
dē patebit Nota in iſto c Si diſcordauerint ⁊c̄ ē ad huc alius
defectus q̄ textus iſte nō loquitur ꝗd agendū ſit Si executor
cauſe fuerit ꝯuictus in alijs ꝑtibus ⁊ hoc nō fuerit notorium
vtrū diſcernāt veridici neſſningi vel noīati iſte defectus corꝑ
Thord in cor § xxxiiij. Itē nota ꝙ hic eſt defectus in iſto c Si
diſcordauerint de homicidio q̇ defectus cor ꝑ thord § lxix Per
lrās regis Quartū capl'm ſecūdi libri Nota quō debeat puni-
ri qui lrās regis illegalit' ꝯtra aliquē impetrauerit declarat'
in cor thord § xxxv. Si diſcordauerit § iiij. Si quidam veridici
Nota q̄uis iſte textus loquitur de veridicis legittime impe-
ditis tū hic ſubintelligitur de veridicis neſſningis et denoīa
tis violent' impeditis qui defectus corrigitur ꝑ thord in cor §
lxiiij. Nota in c vij. ſcꝫ Si diſcordauerit i § Sed ſi oms in fine
dr ꝙ veritas ſit ꝑ octo meliores de ꝓuincia ⁊ ipm ī indicio diſ
cuſſa ⁊ in iuſtitia ꝑ eoſdē finita ⁊ ſimile de ꝑiurio in lege xij.
hoīm ꝑpetrato qui quidē lex rata maneat ⁊ firma donec per
octo meliores de ꝓuincia et cp̄m cōuincatur ſed alio modo
manifeſtatur vt p̄iudicat legi ſcꝫ ꝑ euidentiā facti in aliquo
crimine vt extra ar de co.ha.cle.⁊ muli.c. tua ⁊ c.fi.⁊ infra
li.ij.c lxxxv. Si quis imputauerit et alio modo ſi ſit de hoc in
placito confeſſus vt infra e.c.lxxxix. Si quis captiuatū vel le
gittime conuictus vt infra eodem c c.vi. Siquis iuratus in
fine Biſcops vithne Nota Si pace ꝓuatus pōt teſtimonio epī
et aliorū fidedignorū veridicos conuincere debet pace ſua re
ſtitui Thord § xxiij.

Om man drab Capl'm viij.

SI occiſus quis fuerit quinta feria poſt nonaꝫ vel aliquo dierū an̄ quintā feriam ⁊ placitum vniuerſale qḋ vocatur landzthing ſequitur in ꝓximo placito tunc tenentur cognati occiſi illud publicare qḋ dr liwſe in eodē placito ⁊ ſi occiſus fuerit quinta feria poſt nonā tūc pn̄t expectare ad aliud placitū qḋ proximo fuerit proſecutū.

Om man drab Capl'm viiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Drabes man a torſdagh for noen eller hwil-
khñ dagh for torſdagh oc er landzthing a thñ
neſte løwerdagh tha ſculle frẽdher thz liwſe a thz
ſamme thingh En drabes mã effther noen a torſ
dagh tha mwe the byde til annet thingh ther er
neſt effther.

Si occiſus q̇s ⁊c̄ Nota Siquis in aliquē vindictã tulerit pro-
pter exceſſus cognati vel amici ſui hic nō loquitur ⁊ ideo cor-
rigitur q̇d inris ſit per thorð § lxi. Nota hic fit quedaz correc-
tio p thorð § iiij. ꝯtra eos qui interfueriut morti alicui⁹ quã
ta fuerit emenda circa regē ⁊ cognatos interfecti Si occiſus
infra quartũ tēpus accuſetur homicidiũ et eſt locale Si occi
ſus quis fuerit ⁊c̄ Itē Vetherweds bood quī morti alicuius
interfuerit ſoluat heredibus interfecti ſex marcas ⁊ regi tres
marcas Thorð § v. Item nota q̄uis textus iſte loquit̄ de ho-
micidio generaliter tñ ſi vxor alicuius occiditur opere vel mã
dato vel conſilio vtrum veridici vel denominati de hæreth diſ
cernant corrigitur per thorð § xxi.

Om ex males loglige effther c ix.

SI legaliter non fuerit proſecutum .i. om logh-
lige males ex effther oc liwſes ex ſom logh
er et placitum q̇d dicitur landzthings preterierit
tunc nullus poteſt proſequi cãm illam que dicitur
effther male ſine licencia regis Et ſi rex non de-
derit licenciam proſequẽdi cauſam que dicitur eff
ther male tũc nichil amplius poteſt extorqueri q̄z
iuſta emenda hoc eſt xviij mark ther hoc eſt tryn-
ne atten mark penninge ſufficiens valoris vel ar-
genti .i. caucio vel iuramentum quod dicitur kyns
neffn ſi negauerit incauſatus Et ſi ille qui cauſaz
debet proſequi noluerit hoc eſt effther male in pla
cito quod dicitur landzthingh et noluerit petere li

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

renciam a rege infra diem et annum vt proſequi poſſit cauſam tunc debet rex adiudicare reum ad emendam ſi confeſſus fuerit et ſi negauerit defen det ſe cum kyns neffnd Et ſi ille qui incauſat no- luerit aliquid iſtarum acceptare tunc debet rex ip ſum iudicare excuſatuz pro cauſa illa quia nullus debet contra alium aliq̄z fouere ſimilitatē qd̄ dicit̄ bøleſaagh.

¶ Om ey males loglige effther c.ix.

Males ey loglige effther oc liwſes ey ſom logh er oc forgangher landzthinghz tha mwe mē ey effther male vthen komghens orloff En giff- uer komghen ey orloff til effther at male tha kan han icke fanghe ther effther male mere en retthe manne bødher thet er trynne atten mark pennin- ghe eller ful ſølff wyrthingh for ſo manghe pen- ghe eller kyns neffnd om hin dyl ther for ſaagh er En wil hin ther effthermaal ſcal haffue ey eff- ther male a retthe laghthingh oc ey fanghe orlof effther ath male aff koninghen indhen dagh oc iamlingh tha ſcal koninghen male hin wedh bø- dher ther for ſaghen er om han gangher wedh En dyl han tha ware wedh kyns neffnd. En wil then ther ſecther wedh enghe thyſſe tage thē ſauth er tha er komghñ ſkyldug at male thñ ther ſecthz wor oc hans frēdhē anghēløs oc orſage for the dele forthi ath bøle ſaag ſcal enghen wedh an nen bære.

¶ Sufficiens valoris vel argēti cautio ꝛc̄ Nota cautio eſt no mē gñale oīm ſecuritatū cū quis ſecurus redditur per ipſaz

de eo qđ ſibi ꝓmittitur Nota cautionū alia fideiuſſoria quia
fideiuſſor ē qui ſe ꝓ alio obligat ad ſatiſſaciendū alia pignora-
titia quia pignus.i.vadiū qđ ꝓ aliqua re datur vt poſtea re-
colligatur alia ypotecaria eſt cū res comēdatur ſine depoſi-
tiōe pignoris ł cautione ſole interueniente alia iuratoria q̄ in
telligit̄ qn̄ ydoniā cautōem pſtāre nō pōt alia cyrographoria q̄
fit qn̄ ſcriptio manu ꝓpria debitoris datur creditori Si lega
liter ꝛc̄ Tractatur de in integrū reſtitucione infra annū ꝛ di-
ez ſimile de reſtitutione minoris et ſimile de ſupplicatiōe pn-
cipi porrigenda C de precibus imꝑatoris offerend̄ per totū et
ſi ille fa l qui accuſare C de edendo q: ſine accuſatore nullus
debet condempnari vt l iubemus C de ꝓbationib⁊ Nota q̄ta
fuerit emenda interfecti quere infra libro tercio c xxi.
¶ Sufficiens valoris vel argenti catuio ꝛc̄ Nota ſm̄ ł imperi-
riales ff mād̄ l ſi mādato ꝙ nomine ſufficientis cautōis intel-
ligimus pignora vel fideiuſſores concordꝫ in ꝑte textus hic in
đ ſufficiens valoris et infra li.iij.c.xxi. In principio etiam con
cordet ber de conuerſione coniugatorum c ex publico in đ ſuf-
ficienti.

¶ Om konnīghn̄ giffuer effther maal c.x.

SI rex dederit alicui effther maal tūc debet il-
le publicare illđ qđ đr liwſe ꝑ lrās regis ī pla
cito qđ đr landzthing ꝙ ipſe optinuerit effthr̄maal
poſt ꝯgnatum ſuum occiſuꝫ et ī placito debet pub
licare occiſorem illius quod dicit̄ liwſe ſicut fuiſſet
occiſus ī illa ſeptimana ante proxima ꝛ poſtea ꝓ-
ſequi cām ſuā quod dicit̄ logmaal ſicut ꝑtractū eſt
de homicidio Sꝫ ſi q̄s optinuerat lrās regis ad eff
thr̄ male ꝛ nō fuerit eis vſus in tribus placitis ſed
celauerit in trything nichil valebunt.

¶ Om konnīghn̄ giffuer effther maal c.x.

GIffuer konnīghn̄ effther maal tha ſcal hin thr̄
effther maall liwſe mꝫ konnīghn̄ breff a landz

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

thing at han haffuer fanghz effther maal effther
ſin døde frende oc a thet thing ſcal han lyuſe thn̄
dødes bane ſo ſom han wor død i then ſamme
vge ther neſt fore oc fylge ſithen ſyth logmaal ſa
ſom førre er ſaut om man drab En ho ſom til eff
ther maal fangher konnghs̄ briff oc dyl thet .try
thing tha er thz ſkyldugh icke hannū atdwe.

Si rex ꝛc̄ Nota in ſi qualiter perditur ius ad qđ quis reſti/
tuitur per lapſū triū placitoꝝ ſicut reſcriptū per lapſum vni
us anni ꝑ c. Si aūt et c clerumqz de reſcrip. Itē qualiter ꝑ/
ditur ius nō inuenientis debito tempe ad exigendū debitū vl
hereditatē vtſ̄ c. xxiij. quicunqz li. primo et ſimile infra e. c°
xxxiij. qui voluerit § ij ſi teſtimoniū et infra e c. lvij. qui volue
rit Si rex dederit ꝛc̄ Nota q̄uis textus iſta loquitur de illo
qui obtinuerit effthermaal tū non facit mentionē de premio
laboris illius qui fuerit executor homicidij ideo defectus huiꝰ
c corri ꝑ thord § lvi. Itē Nota vtrū aduocatus regis pōt aſſu
mere ſibi executionē cauſarū in illo hæreth vel villa forēſi vbi
eſt aduocatus iſtud dubiū cor per thord § lvi.

Hwilke ſandmen til ſculle Caplm xi.

Vbicunqz fuerit homo occiſus ſiue in villis fo
renſibus ſiue alibi tunc debent illi veridici iu-
rare qui ibi ſunt veridici vbi fuerit homicidiū ꝑpe-
tratū ita etiā debet fieri de oībus de quibus veri-
dici tenentur iurare.

Hwilke ſandmē til ſculle Caplm xi.

Hwore ſom mā wordher draben huat heller i
købing eller a land hwedhn̄ ſom han er helſt
tha ſculle the ſandmē e om ſwarie ther ther ere
ſandmē ſom gerninghn̄ worder giord Thz ſam-
me er log om alt thz thē ſandmē ſculle om ſwarie

Hwor ſandmen ſculle ſwarie c xij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

SI veridici voluerint iurare aliquē ad emēdaꝫ
ſic iurabūt ſic deus adiuuet eos ꝙ ille vindi-
cauit vel vulnus vel ictus vel coact⁊ fuit ad defen
ſionē vite ſue vel rerū ſuaꝝ ⁊ tenet̄ ꝓpter hoc frui
pace Sꝫ ſi noluerint eū ſuo iuramēto pace priua-
re tunc debent iurare ꝙ ipē interfecit hoīem inno
centē ⁊ tenet̄ ꝓpter hoc pace priuari Sꝫ ſi cā mor
tis q̄ dr bane ſaagh publicata fuerit ī placito qđ dr
landzthingh tūc tenent̄ veridici ſuo diſcutere iura
mento quid fuit cauſa mortis que dr bane.

Hwar ſandmen ſculle ſwarie c xij.

VIlle ſandmen ſwarie man til bødher tha be-
de the thm̄ ſo gudh hielpe at thn̄ mā haffuer
anthn̄ ſaat eller hogh eller wor nøt til atwarie
ſyth eghꝫ lyff eller ſyth eghꝫ gootz oc bør ſin fred
forti at holde En wille the ſwarie hannū fredløs
tha ſculle the ſwarie at hanꝫ drap ſagheløs mā oc
bør ſin fred atmyſte En om bane ſagh wordher
lwſt a landzthinghꝫ tha ſculle ſandmen fange hā
num bane man oc hwat hannum wordt til bane
oc lyffs lath.

Vbicunqꝫ fuerit vc̄ Nota hic vt videtur corrigit̄ error et re-
mouetur dubiū de areſtatione So ſcriſt landzdomer oc andre
gode men meth hannū af landzthing Hwo ſom beſettis log
lighe i berck eller i købingh oc mo thꝫ deles meth horingh om
thꝫ forſømes mꝫ ſandmen oc ſcal bødes ther fore iij mark bō
dhn̄ oc ſo komghū at mynſte Hec ſcripta ſūt de placito toci⁊
terre Anno dm̄ M cd lxv. Itē Nota homicida ex induſtria .i.
ex ꝓpoſito innocentē per inſidias occidit occidendus eſt ſecus
ex cauſa ar.xv.q.i. Siqͥs nō reatus et infra in plurib⁊ capittul
p inſidias ſi xxiiij. di § de hijs iſte q̄ p agreſſionis inſidias oc-
cidit ab eccl̄a emunitatē nō habeat de tali loqͥt̄ hic ſcꝫ ī p̄mo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

et de homici nec public? latro extra de immūitate eccle c iter
alia et § q̄ndo liceat vnicuiqȝ ſine ſe vindicare l.i.⁊ ij.⁊ xvij.q.
iiij. ſicut antiquitus Item qui ea ſpe in eccleſijs vel cimiterijs
delinquunt vt ibi liberentur non defenduntur ibidē extra de
immunitate eccleſie c vltimo.

¶ Om teghn̄ gialdꝫ Capil'm xiij.

SI emēda fuerit exhibita hoc ē om both feſtes
hiemme et non fuerit diſcuſſum de cauſa cum
iuramēto tunc tenetur rex habere teghn̄ giald hoc
eſt xij marcas denarioꝝ Sed ſi aliquis iurat? fu
erit ad emendam tunc rex nichil amplius ꝑcipiat
q̄ȝ tres marcas de curia ſua pro blodwide ſiue fu
gam inierit ſiue moriatur.

¶ Om teghn̄ giald Capil'm xiij.

FEſtes bood hiemme oc wordher ex ſworen
om tha a komghn̄ tegen̄ giald thȝ er xij mark
penninge En ſwaries man til bødher tha tagher
koningh icke mere en blod wide En ſlyr hā fred
løs eller døør tha a koninghn̄ aff hās bo iij mark
for blod wide ſo at han oc tho holler ſin fredh.

¶ Si fuerit emenda ſtatio iſtius eſt vt exemplū alijs pateat
ideo in publico fiat cōpoſitio et nō in ſecreto al' pena cōmittit
publice em̄ vtilitatis eſt ne crimina maneāt impunita de ſen.
excōi c vt fame.

¶ Om affhogh Capl'm xiiij.

SI voluerint veridici ſuo iuramemto aliquem
pace priuare pro affhogh tunc debent iurare
q᷒ ipſe recepit hominem innocentem et duxit euȝ
ad lignū quod dicit̄ ſtock oc hamleth hanū ꝛ tene
tur ꝑpter hoc priuari ſua pace et q᷒ poſſet eum
ita bene occidere ſicut demēbrare ita Et voluerit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ipſum iurare ad emendã tunc dñt ſic iurare ꝙ il-
la vice nec voluit ipm demẽbrare nec occidere ſed
qđ factũ eſt ex improuiſo vẽit ⁊ ꝓpter hoc tenetur
frui pace ſua.

¶ Om affhogh Capl'm xiiij.

Wille ſandmẽ ſwærie man fredløs for affhog tha ſculle the ſwærie at han togh ſagheløs man oc ledde til ſtock oc hamlede hannũ oc er for thi ſkyldugh ſin fredh atmyſte oc matte om wel tage aff hãnũ lyff ſom lymme En wilie the ſwærie hã til bødhẽ tha ſculle the ſwærie ath i thñ wai ther the mødes tha wille han ey lyff aff hannum taghe oc ey lymme oc thet ſkede aff wode oc er thi ſkyldugh ſin fredh atholde.

¶ Si voluerit ⁊c̃ Melius eſt ꝙ iuret' ſup credulitatẽ q2 hic ſe-
q̇tur ꝑplexitas ſicut ẽ in c.xij.di.c.tñ eſt.

¶ For hwilketh affhogh ſandmen ſculle
ſwærie om Capl'm xv.

De quolibet affhogh ita bene de oculo ſicut de alia mutilatione tenentur veridici iurare Vbi cunq3 et ꝓ quocunq3 affhogh emẽdatũ fuerit fiertingh mã bødher põt pro illo affhogh homo ꝑuari pace ſua.

¶ For hwilketh affhogh ſandmẽ ſculle
ſwærie om Capl'm xv.

Om alhonne affhogh ſo wel om øwe ſom an neth ſculle ſandmẽ om atſwærie Hwore ſõ fierthing man bødher bødes for affhogh ther mo man ſwæries fredløs fore.

¶ De quolibet ⁊c̃ Nota hic in c primũ ſup̃ mutilationez quo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ad ꝑuaricationē pacis equipari homicidio ſic alibi quo ad ir-
regularitatē in cle unica de homici ⁊ in ú mutilet in glo. Itē
vbi ſoluit quarta ps emēda homicidij vide infra i li.iij.c.xxxv
Item Si diſcordauerint veridici neſſuingi vel denomiāti qd
iure hic in iſto c cor ꝑ thord in cor § lx.

¶Om quinne teckt Capl'm xvi.

SIquis ſuꝑ aliquē cōqueratur de muliere que
vim paſſa eſt q̄ dr moltaghn̄ ⁊ ſi veridici volūt
ipm pace priuare cū ſuo iuramēto tūc dn̄t iurare
q ipſa fuit oppſſa ꝑ vim contra voluntatē ſuaȝ ⁊
tenetur ille qui eā oppreſſit ꝑpter hoc priuari pa-
ce ſua Et ſi notoriū fuerit q ipſa nō fuit per vim
oppreſſa tūc debent iurare q nō oppreſſit eā per
vim ⁊ nō contra volūtatē ſuam et tenetur ꝑpter
hoc frui pace ſua.

¶Om quinne teckt Capl'm xv.

KEret mā effchē kone ther mȝ wold er taghn̄
oc wille ſandmē ſwarie hannum fredløs tha
ſculle the ſwarie at hwn wor taghen meth wold
imod hēne eghn̄ willie oc hafft til haath kone oc
er thē thē hēne tog forti ſkaplovg fredløs atware.
En er thȝ witterligt at hwn wor ey woltaghn̄
tha ſculle the ſwarie at han togh henne ey meth
woldh oc geen hennes eghn̄ willie oc er forti ſkul
dugh ſin fredh atholde.

¶Siquis ſuꝑ aliquē cōqueratur ⁊c̄ De materia iſtius capituli
⁊ aliorū duorū capitulor ſequētiū notatur in l raptores c. de
epis ⁊ clericis et l unica T de raptu v̄ginū iſti de publicis in/
dicijs Itē lex iulia de adulter ⁊ extra de raptoribus c penl'⁊
ſi in quib⁹ etiā notat de pena eī cōmittit ſtuprum cū volē-
te etiā ſine raptu datur dimidietas bonor ⁊ hoc cognatis vt
hic per dictū c Item lex ſi in volente ſiue raptu eſt pena capi-

talis iu § ſiu aūt in dicta l unica a fortiore cū raptu ut dicit l raptores et l unica ſed fallit ſi meretrix eſſet ut p glo dicti §. Item lex hic infi ubi ppter hoc Item melius dicit et pōt illo modo obſtaute pace ſua frui ꝛ idē ſupra c.xiiij.

Om kone wordher woldtaghen c.xvij.

Quecunqȝ mulier ſe dixerit p vim oppreſſam cū primo poſſit euadere manus eius et in ppriā libertatem venire tunc debent cōqueri vim ſibi illatam coram villanis hoc ē for granner oc grānekoner oc a kirke ſteffne et poſtea in placito qđ ſi fecerit pſumēdū ē q ſibi ſit violentia illata ꝛ tūc veridici tenent p illa cauſa iurare Sȝ ſi tacuerit ꝛ ſuſtinuerit poſtqȝ fuerit manifeſtū corā granner ꝛ grannerkoner q ita fuit q iſte habuit et cōcubuit cū iſta muliere vl'ꝛ ſi ipa fuerit impgnata et prius tūc pſumendū ē q ipſa nō fuit violēter oppreſſa ꝛ tūc nō erit neceſſariū iuramentū veridicoꝝ Item quicūqȝ incauſatus fuerit pro oppreſſiōe violenta et veridici iurauerint ipm excuſatū tūc ille qui qrimoniā mouet omi carebit emenda et lege pro illa cauſa ſcȝ leer wide quia maior iuſticia ſemper pre iudicabit minori.

Om kone wordher woldtaghen c.xvij.

Hwilkhē kone ſigh kaller woldtaghē athwar førſte ſynne hwn kōmr aff wold oc i ſin eghē frelſe tha ſcal hwn kære woldh ther wedh henne er giorth for granner oc grannekoner oc a kirke ſteffne oc ſithē a thingi tha er wel ventelicht ath henne er wold giort oc ere ſandmē forthi ſkyldughe om ſo wordher melth atſwærie En tol kone oc thier effther at thȝ er apēbaret oc mā wedh b

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

de grãner oc grãnekoner at thn̄ mã haffuer hafft
thn̄ kone ellr̄ om hwn haffuer hafft thn̄ man eller
om hwn wordher meth barne oc karer ey føre
tha er venteligt at hwn wor ey woltaghn̄ tho thr̄
alligeuel wor ildhe mz fareth oc thørffue ey sand
men til gãge hwo som lecces for voltecht oc swa
rie the hannū angherløs tha er hin ther a deler bo
de ſkyld wedh bood oc wedh annen logh for leer
wide forti at mere logh taghr̄ a thn̄ mynne bort.
Quecunqꝫ mulier ſe dixerit per vim oppreſſam ⁊c̄ Si aliqͥs
alicui abſtulerit filiam ſororē vel ſuã cognatã ⁊ ipſam carna
liter cognouerit per nuptias vel ſine nuptijs diſtinguant ve-
ridici ſuo iuramēto vtrum prima vice oppreſſa fuit vi vel nō
licet ipā poſtea conſenſerit ⁊ ſi iurauerint q̄ ipā oppreſſa fu
it vi ſit ipſe pace priuatus et nichilominus diſcernant veri-
dici vtrū fuit ſibi ablata vel non ſed ſi ad hnc conuincitur ſol
uat bondoni xl marcas et regi tantū et preter hoc poteſt can
ſam hærwerck proſequi ſi ſibi factuꝫ fuerit tempore quo abla
ta fuit cognata hec patent per thord in cor § xcij.
Nota quotuplex eſt violentia. nota infra libro tercio c xlviij.
Quecunqꝫ proppriam libertatē. in c veniens de ſponſa tacu
erit. Nota q̄ preſcriptio colligitur ex taciturnitate ff de inter
rogatorijs actionib9 l de etate § qui tacuit et cōſenſus p̄ſum
mitur ex ducturna taciturnitate ff de vſucapionibus l cū qui
dam § diuus et ſupra libro primo c xxxiij. § vltimo de violen
tia ibi et infra c.c. xviij. in fine.
Quecunqꝫ mulier etcc. Nota hic oritur dubium.
Si mulier facit ſe a viro clamdeſtine et voluntarie cog-
noſci ſed poſtea conſenſum et voluntatem mulieris ad im-
plere renuueus ab ea recedit mulier in fraudem verſe ſe p̄
vim oppreſſam coram villanis et mulieribus circa eccleſiam
et in placito horribiliter clamat vtrum preſumitur q̄ talis
mulier fuerit per vim oppreſſa iſtud dubium corrigitur per
thord. §. xxix. in cor et clarius in cor § xcij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om lønligh Caplm xviij.

SI aliqua puella vel mulier admiſerit virū clā-
deſtine cum volūtate ſua et poſtea fuerit pub
licatum licet ipſa tacuerit et nullum incauſauerit
tūc poſſunt eius cognati impetere quēcunqʒ volu
erint et ab eo recipere vel iuramentū cognatorum
ſuorū qd dicit frendher eedh ſi negauerit vel emē
dam ix marcarū ſi confeſſus fuerit vel bøde hās
māhelleth ſi noluerit ſtare iuri Sʒ poſtquaʒ cong-
nati ſemel recipiūt emendā pro ea ſi poſtea nolu-
erint ceſſare tūc nō poſſunt amplius cognati ꝓ ea
emendā accipere niſi violentia fuerit facta Sed il-
li qui ꝓpinquiores eius tutores ſunt hoc ē the thē
hennes giftther maal woldher debent illud ꝓſeq̄
et nō alij ſed de illa emēda ipa nichil recipiat quia
vis non fuit ei illata ſed cū voluntate ſua fuit.

¶ Om lønligh Caplm xviij.

LAdher nogher mø eller kone ligghe hos ſigh
i løøn mʒ ſin eghen willie oc wordher thʒ opē
baret tho at hwn thier oc ſecther enghen man tha
mwe tho frendher kalle a hwem the wille oc the
wide the gerningh oc haffue aff hannum anthen
frendher eedh om han dyl eller ix mark boot om
han gangher wedh En faller han aff loghen tha
bøde hans māhelleth om han wil ey ſtande til ret
te En ſithē frendher haffue en ſynne bood for hē
ne taghʒ wil hwn ther effther gøre ilde oc lade en
oc taghe en annē tha mwe frēdhē ey boot hwer
ſynne for henne taghe vthen at hēne gøres wold
The ther neſte warie ere ſculle dele thyſſe dele oc

ep annen mā oc thī bood tagher hwn icke vp for
thi at thet wor meth hennes eghen willie oc en-
ghen frende vthen hennes rette marie ther hen-
nes giffther maal ſculle wolle.

¶ Si aliquis puella vel mulier ₰c. Si confeſſus fuerit Nota
allegans turpitudinē ſuam non audiendus de re indica c la/
tor In prima gloſa per ber et de donationibus c inter dilect?
per textum.

¶ Item non eſt audiendus allegans turpitudinē ſuam quia
aſſimilatur conuicto quia ſi medio tempore mota fuerit que
rela per ipſum contra aliquē nō poteſt eū cōuincere vt infra
e c. lxvij. qui conuictus Si aliqua puella ₰c Nomen marcarū
aliqui textus habent tres marcas. Item pro iſto c facit inſti
de iniurijs § patitur ſed cuȝ voluntate quia volenti non fit
iniuria de ſen. excommuni c contingat in gloſa et iniuria tol/
litur diſſimilatiōne ff de iniurijs l non ſolum § i ₰ ibi in glo.

¶ Niſi violentia ſed leges quia tunc ſi meretrix eſſet falleret
vt in § Item lex in gloſa inſti de publicis indicijs
Si aliqua puella ₰c Nota de cōcubitu illicito ſupra li. primo c
viij ₰ c xxxiij. et infra c c xxxiij ₰ in li iij. c. xxxvij.

¶ Nota concumbens cum meretrice vel ancilla niſi cōmiſe-
rit furtum de iure non debet ſuſpendi ff de furtis l furtū vbi
dicitur ꝙ ſiquis meretricem vel ancillam aliam rapuerit vl'
ȝalauerit non lucrificandi gratia ſed libidinis exercende nō
committitur furtū licet alias peccat ff de furtis verum Item
de materia huius capituli ¶ Si aliqua quere in cor p'thorū
§ xcij.

¶ Si aliqua puella Ibi iuramentum cognatorum ₰c Nota
iſte textus non facit mentionem de thinghoringh et ideo fiat
hic correctio de thinghoringhe ſi lex firmata fuerit in placito
et quot illi thinghoringhe erunt et ſi ſe abſentauerint cum
leges dantur legittime de placito nominati quantum ſoluāt
conquerenti et regi.

¶ Item per quot horas ante meridiem illi qui leges firmauit
debent conquerentem expectare Iteȝ ille thinghoringh teſti-
monium perhibere debeant vtrum affuerit leges dando et

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

expectauerit quando conquerens illos petit et quod plures teſtantur vtrum ſit ratū et quod pauciores teſtātur verū ſit irritum et quod ſoluant pro falſo teſtimonio et q̇ in illa con/gregatione aliū vulnerauerit vel occiderit quid ſoluat vltra ius commune iſte defectus et iſta dubia corrigantur et declarantur p Thorꝰ in cor § xv.

¶Om kone døør aff barne c.xix.

SI aliqua mulier mortua fuerit de partu ſiue ſit legittima ſiue concubina tunc non dn̄t verid ici de morta ſua iurare quia ipſa nō cōcepit puerū ſine voluntate ſua.

¶Om kone døør aff barne c.xix.

UOrdher anthn̄ mās huſtrue eller hā ſlegefred døød aff barne tha ſculle ſandmen om henne døød ep om ſkilie forti at barn awledes ep wedh henne vthen hennes eghen willie.

¶Si aliqua xc̄ ſecus in caſu c Si aliquis de homicidio Nota purgato furnicare eo ipſe purgetur fornicaria xce. vt infra li iij. c xxxvij. in glo Nota non pōt denunciare de crimine de q̇ egit penitentiā xxiiij. q. iij. § ecce in v̇ corrigi huiꝰ archi de offi ordi in c quia plerum in v̇ eccleſiarū in vi.

¶Om ſlegefred dather Caplm xx.

SI filia alicuius concubinaria fuerit clamdeſtine deflorata et non fuerat prius in placito legittimata tunc nullus qui pertinet ad eaꝫ ex parte patris poteſt inde mouere querelam Sed ille q̄ ſunt propinquiores ex parte matris Sed filius de clamdeſtine coitu et voluntarie nichil recipiat de illa emenda quam pater ſuus emēdauit pro leer wide quā intulit matri ſue.

¶Om ſlegefred dather Caplm xx.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

VOrdher mãz ſlegefred dather forligghen oc er ep thing liwſt tha mo enghū ther til henne høꝛer a fa·dherne dele thÿſſe dele mē thi ther neſt ere a mødherne oc gifthermaal ſculle woldhe Thū ſøn ther kone fangher i løøn tagher icke aff then bood ther hans fadher bødher foꝛ leer wide foꝛ hans'modher.

¶Si filia ꝛce Ratio pꝛime ꝑtis eſt quia filius naturalis nō dicit᷑ ꝓpꝛie filius nec habet agnatos vt iu auct᷑ ex complexu § de in teſtis nupcijs et auct᷑ nec pꝛi § de naturalibus liber꜡ ꝛ inſti de cognatoꝝ ſucceſſione § vulgo per glo.ſed ſuccedūt mri et ideo ꝓpinquioꝛes ex ꝑte eius admittuntur vt hic ſed filius non quia tempoꝛe delicti non erat filius in rerum natura ideo contra eum non eſt delictum ſicut rei qui nō eſt nō datur pꝛiuilegiū de eccleſijs edificandis c ad audientiam. Item de ratione pꝛime ꝑtis huius capituli Si filia s̄ li pꝛimo c.xxij.§ iij.ꝑ textum quere.

¶Om markeſkel Caplm xxi.

SI fuerit oꝛta diſcoꝛdia de markeſkel tunc dn̄t veridici de illo ha·reth ponere ſtatuas vl'lapides hoc eſt ſtabel eller ſteen in loco quo volunt et ibi iurare ꝙ recte fecerunt markeſkel Et ſi vtrūqz fuerit diuiſio ibi markeſkel et tocius ha·reth tunc dn̄t quatuoꝛ de vno ha·reth et quatuoꝛ de alio ꝓut verius ſciunt debent ſuo diſcernere iuramento diuiſionē eoꝝ ha·ret et poſtea publicare in placito qd̕ factū ē Sz ſi aliq̇s vixerit et recoꝛdat᷒ fuerit ꝙ de illa diuiſiōe pꝛi᷒ iuratū fuerit tūc āplius nō iurabit᷑ de eadē Itē ſi illius nulla ſit memoꝛia et rex voluerit equitando dirimere markeſkel tūc ratuz erit qd̕ ipē fecerit Cauci᷒ tn̄ ē ꝙ iuretur q̄z rex equitando dirimat qꝛ maioꝛē hn̄t noticiā inde qui ſunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

viciniores q̄z illi qui ſunt remoti Itē ſi ita ſit ꝙ hō̄
qui moriant̄ in vna villa habent aliq̄d emptū ī alia
villa tūc debent appetere in placito ꝙ emerūt qd̄
dr withēmaals thing hoc ē vno placito priuſq̄z iu
ratū fuerit de p̄miſſis vel priuſq̄z rex equitādo di-
rimat markeſkel oc kalle aſt wffkiøb et fatentur
markeſkel tha wærie the there køb mz kyns neffn
Si hoc ſit cū lapidib⁹ vel ſtabel vel foſſatis ſigna
tū tho at markeſkel ſcal ſwæries aff ſtz Sz ſi nō
appeterit hoc eſt om the ey kalle a ſtuff kiøb ꝛ nō
fatent̄ markeſkel anteq̄z fuerit iuratū tūc nichil p
ficiūt hec tha dwer thē̄ icke ſithē̄ therē a kallend.

Om markeſkel Capl'm xxi.

Skyl mā om markeſkel tha ſculle ſandmē aff
thz ſāme hæreth ſtabelle anthē̄ mz ſtock eller
meth ſteen oc ſwærie ſithē̄ i thē̄ ſtz thē thē̄ ſkelnet
er at the haffue giort reth En er thz bode marke-
ſkel oc hæretzſkel thē mā ſkyl om tha ſculle fire aff
eth hæreth oc fire aff eth ānæth hæret the thē neſt
ere ſithē̄ ſkilie om thz ſanneſt the wide oc ſwærie
a at the giorde reth oc liwſe ſithē̄ a thingi En er
nøgher mynē til at ther wor føre ſworē om oc le
wer nogē mā aff the thē ſwore tha ſcal thē ey me
re om ſwæries. en er ey nyþne til at forre wor om
ſworē oc vil komghē̄ ride markeſkel tha ſtor thet
oc for fulle tha mo han ey kōme aff w ware til ſa
ath thz er lønt for anthē̄ there ther i the dele er
Bvdher er tho ath markeſkel ſwæries en ridhes
forthi ath thet er thē̄ meſth witthēlicht ther neſt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſidhe Er om markeſkel ſo.ath the ther bo i en by haffue købt i annen by tha' ſculle the kalle a there kiøbe paa wethermaals thingh thet er eth thingh før en ſworen wordher om eller føꝛre en komghñ ridher markeſkel oc kalle a ſtuffkiøb oc ganghe med markeſkel tha warie the therẽ kiøb mꝫ kyns neffn om thet er merckt meth ſteen ellẽ mꝫ grøfft togh at markeſkel ſwaries aff ſtꝫ En kalle the ey a ſtuffkøb oc ganghe ey wedh markeſkel føꝛre en ſworet er tha dwer thm̃ ſithñ icke there a kall.

¶ Si fuerit oꝛta diſcoꝛdia de markeſkel ꝛce. Pꝛo iſto c. facit l. ſu finalibus ff finium regundoꝝ.

¶ Swaries man fredløs Caplm xxij.

SI aliquis pace pꝛiuatus fuerit et aduerſarij ſui emendam habere noluerint tunc fugiat de terra infra menſem ⁊ diẽ ⁊ ſi fugere noluerint tũc pōt rex cōfiſcare bona ſua ⁊ pꝛiuſq̃ꝫ ipſe compoſu erat cũ cognatis interfecti nō tenetur rex eũ recipe re ad pacis ſecuritatẽ hoc eſt recipe ab eo fredkøb Et ſi fugerit de terra vel moriatur tũc debent ꝓ-pinquioꝛes cognati ſui emẽdare duo ſaal Jlle qui ꝓximus eſt ex ꝑte patris ſicut eſt pater vel ſenioꝛ filius vel cognati recipiãt ſtwth de cognatis pat-nis ⁊ emẽdet vnũ ſaal Sed illi qui ꝓpinquioꝛes ſunt ex ꝑte matris ſicut frater vl' ꝓpinquioꝛes cog nati ſi frater nō ſit recipiãt ſtuth de cognatis ma ternis ⁊ emẽdẽt vnũ ſaal Jtẽ ſi ille habuerit duos fratres qui pace pꝛiuatus eſt qui ꝑ ſe hñt bona et ſue iuriſdictōnis ſint hoc eſt the ther lage ophol ds men ere foꝛ thm̃ tũc ſenioꝛ frater erit ꝑncipalis in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

illo ſaal qđ emendabit̄ ex ꝑte pr̄is hoc eſt debet eē
forman ⁊ iunior frater dz eſſe principal' hoc ē for-
man in illo ſaal qđ emēdabit̄ ex ꝑte matris Et ſi
nō reptus fuerit niſi on⁹ frater tunc ipē debet eſſe
forman in illo ſaal qđ emendabit̄ ex ꝑte patris Sz
ſi ille pace priuatus habuerit duos filios tūc dn̄t ip
ſi emendare illa duo ſaal tn̄ ille ſenior debet ſolue
re illud ſaal qđ ex ꝑte patris emendabit̄ ⁊ ſi nō ha
buerit niſi vnū filiū tunc ille ſoluat illđ ſaal qđ emē
dabitur ex ꝑte patris et reliqui cognati ſoluant il-
lud ſaal qđ ſoluendū eſt ex ꝑte matris.

¶ Sw ærieſ man fredløs Caplm xxij.

SW æries man fredløs oc uille hās wedher ſa-
ge ey bood tage tha fly hā land indhn̄ dagh
oc monz flyr han ey tha ma komghn̄ ſkøle ower
hannū oc ey a komghn̄ fredkøb aff hannū at tage
for en hā er forligt med hin dødes køn En flyr hā
land eller døør tha ſculle hans neſte frendhr̄ bøde
thwenne ſaal herdes han oc wdhi land tha bøde
frendher tho to ſaal thn̄ ther neſt er a frendher ſo
ſom er fadher oc elſte ſøn eller andre frendher om
the ere ey til han tagher ſtwth aff fadhernes fren
dher oc bøder en ſaal a fadherne En the ther neſt
ere a mødherne ſo ſom er brodher eller andher
neſte frendher a modher om brodher er ey til ta-
ge ſtwth aff mødherne frendher oc bøde en ſaal
En haffuer hin ta brodher ther fredløs er flyd oc
ſelffue haffuer gaaz oc lage opholdz men ere for
thn̄ tha er hin eldher forman i thn̄ ſaal thr̄ a fadh-
ne bødes oc thn̄ vnge forman i thn̄ ſaal ther a mø

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

dherne bødes En er ey mere til en en broder tha er hā forman i thñ ſaal thē a fadherne bødes En haffuer hin fredløſe mā to ſønner tha ere the neſt vp atholde the tho ſaal ther ſauth er tho ſcal thñ el dher then ſaal ther a frendherne bødes vpholde En er ey mere en en ſøn til tha holdher hā vp thñ ſaal ther a fadherne ſcal bødes oc thñ annen ſaal giffue hin ther neſte er a mødherne.

¶ Siquis pace priuatus ⁊c Iſtud caplm eſt locale quia de iure communi non datur emenda pro homicidio ſaltem pe-cuniaria ſed ſi areptus fuerit morte puniatur diuerſitate q̄-litatis mortis ſecundum diuerſitatem facti et iuxta conſue tudinē terrar̄ vt extra de homici p totū ff et § ad corneliam de ſiccariȷ̈s.

¶ Siquis pace priuatus Nota hic vtrum quo die, veridici vel denominati diſcernere debeant quilibet pro quacunq̄ cauſa pacem habeat. Si pace priuatus fuerit et ad tres dies et ad tres noctes ſecuritatē habeat pro cognatis interfecti ⁊ vtrū ſint pace priuati qui talem pace priuatum vulnerauerint vl occiderint in tali treuga a rege data et vtrum veredici de ta li pacis factura diſcernere dn̄t talia dubia ⁊ tales defectus corriguntur et declarantur per thord § lxviij.

¶ Siquis pace priuatus Nota quacunq̄ cauſa aliquis pace priuatus fuerit nō reſtituet eum rex paci anteq̄ ſatiſfecerat iniuriam paſſo concordat thord in cor § lxxx et hic in i et in fi ne ſed textus ille loquitur de cognatis ſed thord de iniuriam paſſo.

Siquis pace priuatus ⁊c Si aliquis pace puetur per ſtocke neſſn et ipſi conuincant et cōuictus pace reſtituitur tūc paci reſtitutus ⁊ iniuriā paſſus tenet medietatē cū rege pcipere de iure qd ſtocke neſſn perſoluerunt p iuramēto ſuo Thord § xij Siquis pace puatus ⁊c Nota cognati interficient nō cōpel-lātur cōtribuere cū homicid thord § vij. ⁊ iij. Si forte pace pri uati fugerint tūc ppinquiores ſoluāt duo ere ſaal ⁊ tūc ſm antiquam terre cōſuetudinem recipiunt ſuum ſtuth de cog-nat vt hic c in § iij. ⁊ iiij. ⁊ in cōſtitutiōe Erici reg datie § viij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Nota textus hui9 capituli nō loquit᷑ de nominib9 pace pri/
uat; ſcribenđ ⁊ ideo iſte defect9 corrigitur p̱ thorđ § xxxviij.

¶ At cloſter mo ey taghe fredløſe mē c.xxiij.

CLauſtrum non pōt recipere pace priuatū ſed
quēcunqȝ legaliter conuictū clauſtrum recepe
rit vel plenā emēdam pro eo exhibeat vel expo-
nat eum ſi nondū ſuſcepit habitum.

¶ At cloſter mo ey taghe fredløs mē c.xxiij.

CLoſter mo enghū fredløs mā taghe en e huil
khū lagfeld man ther cloſther tagher tha bød
fult for hans brøde om han er mwnck eller bro-
dher eller legge hannū och om han er i werſens
cla-dher.

¶ Clauſtrū nō poteſt ⁊cſtatio ṗme ptis quia ꝓſcriptus nul/
libi debet habere pacem quādo priuatus ē pace ff de interdic
tis et relegatis Item ff de bonis dampnatorū et in l.faudor
de pa iura ſi C preterea Sed ſcđa ps ptȝ quia quāuis mona/
ſteriū delet pctm̄ quo ad deū non tn̄ penā duplicam delicti in
auct᷑ de monachis § ſi vero intra coll᷑.hic tn̄ excipitur ſi habitū
cepit quia ſumma eſt ratio que religionem fouet ff de religio
ſis et ſumptibus fuēris per totum.

¶ Om oreget man Caplm xxiiij.

PAuper qui vocatur oreget man non pōt cogi
ad ſolutōez alicuis ſaal hoc eſt ettebo ot at-
holde Ille vocat᷑ oreghȝ man qui non hȝ domum
nec terraȝ et nichil ſoluat nec expeditōem pr̄ie ſue
nec aduitōem pr̄ie qđ dicit᷑ landwern.

¶ Om oreghȝ man Caplm xxiiij.

ORegħȝ man mo mā ey nøde til ettebood op
athalde Thū er oreghȝ man ther ey haffuer
ſelff hws oc iord oc ey redher lething oc lādwern

¶ Pauper qui vocat᷑ oreghȝ ſtatio ē q: talis paup̱ nō dȝ egere

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſimpliciter ar c odardus de ſolu ¶ qui bonis cedere pñt p to
tū Jtē queritur vtrū ſemp excuſatur paup q₂ nichil habet et
non eſt in ſolucudo quere infra e c lxxxix. Paup ᷓc Nota ma-
nis eſt actō q̃m excludit in opia debitoris Jtē nichil pōt dare
vel ſoluere qui nichil h₃ Jtē qui nichil h₃ eius piculo nichil ē
Jtem impoſſibiliū nulla eſt obligatio Jtē obligatio paupris
remanet in efficax ꝓpter inopiam Jtē paup ne egeat nō eſt
fraudend⁹ alimētis quotidianis habita ratōe hec ber ī c odar-
dus Jtem pauperi panniculario dimitti debēt qui dicent cō-
dēpnato ad mortē pāniculária dimittūt henric⁹ ī c odardus

¶ Hwo ſcal etteboočh opholde c.xxv.

SI duo diſcordauerit quis eorū ꝓpinquior eſt
ad ſolutionē ettebod tūc ille qui primo incau
ſatur vel debet acceptare et ſoluere ettebood vel
oſtendere aliū ꝓpinquiorē de ꝯgnatis illi⁹ q̇ p ace
priuatus eſt cum ſuo kyns neffn.

¶ Hwo ſcal ettebood opholde c.xxv.

EN ſkyl mā a huilke therē nermer ere ettebood
op atholde tha ſcal hin ther førſt ſecthes āthū
taghe medh thñ a ſal athbøde eller wiſe annē thē
nermer ær m₃ kyns neffn aff hins neſte fredher
ther fredløs er.

¶ Hwo bøde ſcal m₃ annen c xxvi.

QUe rematior eſt i cognotiōe q̃₃ ad quartum
gradū illū nichil oportet contribuere ad emē
dam niſi voluerit Et ſi cognati debēt recipe emen
dā tales etiā nichil pñt recipe niſi qd̄ ſponte offerē
Jtē clerici ₇ meliores nō recipiūt emēdā nec emen
dabunt quantūcunq₃ ſūt ꝓpinqui q₂ in nullū dūt
vindicare nec aliquis in eos Sed ſi clerici ₇ mulie-
res ſunt ꝓpinquores heredes interfecti tūc recipi
unt vnu₃ ꝓ hereditate.i. gørſum ſi aliȳ ſpſken non

l

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſunt et reliqui cognati recipiant alia duo ſaal.

¶ Hwo bøde ſcal mz annē c xxvi.

HWo ſom pdhermere er i byrd en at fierde mā ne han tørff icke bøde vthn̄ at han wil Thages oc bood indh tha tage the vthn̄ fierde manne togh tørffue the ey bødhe vthn̄ the wille Lerdhe mē oc quinner the bøde icke oc the tage oc ey bod ind hwr ner ſom the are i byrd forti at the nwe a enghn̄ man haffne oc enghn̄ man a thm̄ Ere lerde mē oc quinner hins neſte arwingh thī drapen wordher tha tage the en ſaal til arff oc gørſum om ey ere andre ſyſken til oc frendher taghe the andre to ſaal.

¶ Qui remotior ⁊c. Nota q̄ta erit ſumma pecunie in q̄libet ſaal ꝓ emenda interfecti et vtrum cognati cōpelli pn̄t cōtribuere cū homicid̄ declaratur in cor ꝑ thord̄ et corrigat̄ § lxxij. et ſupra e c xxij. Siquis pace priuatus § iij. ⁊ iiij. de cōtributione Qui remotior Ad quartn̄ gradū ſile eſt de cōtractu mrimoniali in c nō debet de conſang ⁊ affinita et ꝙ excipit̄ de clericis ⁊ mulieribus ratio elicit̄ ex ſexu ⁊ ſtatu eccleſiaſtico q̊ꝛ vterqꝫ deſiderat pacem Itē eadē ratione cōtractus hic claudicat q: recipe pn̄t emēdā ⁊ nō tenēt̄ exponere de q̄ claudicacione in c de illis qui infra annos de deſpō impuber in glo vel ī c in indicijs li vi. Lerde mē oc quinne. Anno dm̄ M cd lix Rex ⁊ regni cōſiliarij ꝓ lege decreuerūt ꝙ ſi clerici et mulieres ſūt heredes interfectoris nichil ſoluere dn̄t de emēda interfecti. ſꝫ ſolūmodo alij cōgnati vt hic ptꝫ in § Itē clerici et mulieres.

¶ Hwo ſom huſer fredløs man c xxvij.

QVi pace priuatū hoſpitauerit ſciēter poſt mēſem ⁊ diē ſoluat regi tres marcas ⁊ ſi negauerit defendet ſe iuramēto xij hoīm ꝙ neſciuit ipſum eſſe pace priuatū vel ꝙ ipſum non hoſpitauerit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Hwo ſom huſer fredløs mã c.xxvij.

HWo ſom huſer fredløs man vithñde effther dag oc moneth bøde komghñ iij marck vpl han warie ſigh mz xij mẽz eedh at han ey wiſte at han wor fredløs eller at han herbergarz hannum ey meth alle.

¶ Qui pace priuatum ꝛce. Poſt de materia hui⁹ c ¶ de hijs qui latrones occultant Qui pace priuatũ ꝛc̃ Nota Anno dñi M cd lxvi Rex et regni conſiliarij decreuerunt ꝓ lege ꝙ pace priuatus põt capi et deprehendi vbicunqꝫ inuentus fuerit ſaluis ſctẽ eccleſie preuilegijs nec ĩ curia ſeu domo ꝓpria nec etiã domibus aliorum pacem habebit et rõ eſt ꝙ lex perhibet ipſum hoſpitari vt hic c firmiter in glo.huius capituli et s. eodem c.xxiij.clauſtrũ in glo.in ꝑncipio.

Qui pace ꝑuatũ hoſpitauerit ſoluat tres marcas regi vt ꝭ Itẽ ĩ ꝯſtitutõe Erici reg⁹ dacie filij criſtoferi reg⁹ § viij.ſoluat leſo tres marcas ꝛ eius heredib⁹ ꝛ regi tantũ Itẽ ĩ ꝯſtitutõe Erici regis ꝑoris erici filij ſoluat xij marcas leſo ꝛ regi § xvi.

¶ Om man ſwaries til bødher c xxviij.

SIquis iuratur ad emendã emẽdet primo vnũ ſaal de bonis proprijs poſtea exigat ſtuth de cognatis ſuis ad reliqua duo ſoluenda Sed qñ aliquis iuratur ad emendam vel ſic firmauerit emendam ſi nichil habuerit de cognatis tñ ſoluat quidquid promiſit vl' ad quid fuit iuratus Si cognati noluerint eũ iuuare qd dicit ſtuthe tũc poteſt eos cõuincere hoc ẽ ſøghe tilnaams Pro nullo forefctõ ꝙ fecerit homo poteſt recipere ſtuth niſi ꝓ ſolo homicidio.

¶ Om man ſwaries til bødher c xxviij.

SWaries mã til bødher tha bøde han en ſaal aff ſyth eghz gootz oc kraffue ſithñ ſtuth aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſine frēdher til the andre to En e ther mā ſwæri-
es til bødher eller bood feſtes fāgher hā icke ſtuth
aff frendher holle tho all bood op ther han feſte
eller han wor ſworen til forthi at hwat ſom man
feſter thʒ ſcal man vt giffue En ſipthe frendher ey
meth hannū tha mo han ſøge thm̄ til naamis For
enghn̄ brøde ther man gører tagher han ſtuth aff
frendher vthen for mandrab ene.

¶ Siquis iuratur ad emēdā ꝛc̄ Nota ꝙ aliqui dicūt ꝙ iſtud capitulū nō eſt abrogatū niſi in ꝑte ſcʒ ꝙ qn̄ homicidia defen/dit ſe et ſua et in defenſione inuaſorū occidit tūc licite vtatur ſtuth ſcʒ iuuamē cognatoꝝ alʼſecus vt patet infra li.iij.c.iij. in magna gloſa Siquis iuratur ad emendā Hoc eſt locale et inuitat homines ad delinquendū.

¶ Hwar man ſcal dele herrewerck c.xxix.

Quicunqʒ voluerit conqueri de herrewerck de-
bet ſic conqueri oībus modis et citare et pro-
ſequi cauſam ſuā ſicut predictū eſt de homicidio.

¶ Hwar mā ſcal dele herrewerck c xxix.

HWo ſom wil herrewerck dele hā ſcal alle the
ſamme lwnde ka-re a thinghi ſteffne oc ſyth
logmaal fylge ſo ſom ſaut er om mandrab.

¶ Hwilkʒ herrewerk er c.xxx.

SIquis intrauerit domū alʼterius ꝛ fregerit do-
mū et diripuerit inde cū cōſilio prehabito et ꝓ-
uiſo vel pecora vel veſtimēta vel arma vel aliqͣs
alias res quas bondo poſſidet vel de ipſo bondo-
ne vel eiꝰ familia ther a holdher hoc ē herrewerck
Itē ſi vulnerauerit domeſticū vlʼ domeſticā vlʼ vul-
nerauerit aliquē de familia eius qui in eius felleth
eſt in domo eius vel violauerit hoc eſt herrewerck

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

etiaꝫ Sed ſi in pace conueniūt hoc eſt om the hit-
tes ſothe i curia alicui⁹ bondonis ⁊ poſtea diſcor-
dauerint hoc nō ē herrewerk Siquis ligauerit bō
donē in ꝓpria domo ſua ſine demerito ſuo et rece
perit filiam bondonis vxorē eius et adduxerit per
vim hoc eſt etiā herrewerk

¶ Hwilkꝫ herrewerk er c xxx

GAngher man mꝫ raathꝫ raath i annen manꝫ
hws oc brydher hws oc tagher wth anthen
fæ eller klædher eller vaben eller andher coſte ther
bondhen han a fra bondhñ ſelff eller hās hion thē
a holdher, tha er thet herrewerk En hitthes the
alle ſotthe i annen bondes gardh oc wordher ſit-
then a atſkilie thet er ey herrewerk forthi at thet
wor aff wodhe En bindher man bondhñ i ſÿth
eghñ hws vthñ hās ſkyld eller tagher bondhens
dathē ellē bōdhñs kone oc føør borth meth wo-d
thꝫ er oc herrewerk

¶ Siquis ītraueait domū alterius ⁊c. Nota ſi aliquis aliquē
de curia ſua vl' eccleſia expulerit vl' fugauerit vel traxerit ex-
tra curiā ſuam vl' eccleſiā et poſtea cum in fuga exiſtētē ex-
tra curiam leſerit hoc delictū ſit huſfredh brode coucor thord.
in cor § lxxxij. Si aliquis aliquem fugauerit vl' expulerit de
aratro ſuo hoc delictū ſit hærrewerck ſi ipſum leſerit ꝑtꝫ per
thord § lxxxiiij. ¶ Nota in capitulo Siquis iuratur ⁊c. quid
ſit emenda pro homine occiſo in primo ſaal ⁊ quid in ſecūdo
⁊ quid in tercio declaratur infra in tercio libro c xxi Siquis
ꝓ homicidio Nota prohibitū eſt vindicare in aliquē cōſāgui-
neū interficientis q̄ diu vixerit qui occidit vt patet in cōſtitu
tione Erici regis dacie § ix et ſimile infra li iij. c. xxi. Siquis
pro homicidio in glo ⁊ de ſimilibus ſiſe debet eſſe iudicium de
baptiſmo et eius effectu c maiores.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Siquis iurauerit ⁊c̄ Nota hic eſt defectus quia textus hui⁹ capitl'i nõ loquitur de fractore pontis cõmunis vel ſtabellorū placiti vt talis fractura ſit delictū hærrewerck iſte defect⁹ cor-rigit' in cor ꝑ thord ∫ xlvij. Itē Nota in v̇ diripuerit pecora ⁊c̄ ꝙ ſi proſecutio harrewerck ꝓgreſſum non habuerit quia ſi deficit teſtimoniū ſex viroꝝ nichilominus ſoluat incauſat⁹ bõ doni tres marcas vt infra li iij. c. liiij Siquis equitauerit vel ſe defendat cuꝫ noīatis de cõſanguinitate vt infra c cxxxiiij qui voluerit Quicunqꝫ Nota de homicidio ſupra c viij. Siqs intrauerit Vide inſti de iniurijs' ∫ ſed et lex cornelia cuꝫ glo. ſua et s̃ li i. c l. Iſta Nota in iiij. ∫ iſtius capituli qualiter iſta violentia fiat Nota ꝑ thord in cor ∫ lxxvij. ⁊ s̃ e c iij. Veridici ∫ primo Nota quotuplex eſt violentia notatur li. iij. c. xlviij. Meth raadhꝫ ⁊ce. Nota pro quacunqꝫ cauſ aaliquis impetit' ꝙ ad illam cauſā conſiliū dederit vel mandauerit ꝓ qua cau ſa aliquis priuari potest pace ſi iuramēto coguatorū qd dicit' neffn i kvn ſe non defenderit ſoluat bondoni xl marcas ⁊ regi tantum Si autem impetitur ꝙ conſiliū vl' mādatum dederit ꝙ aliquis vulneratus fuerit ſi cognati ipm non defenderint ſoluat bondoni xij marcas et regi tantū thord ∫ xiij. Si auteꝫ accuſatur ꝙ ꝓpter conſiliū eius et mādatuꝫ fracta ſunt bra-chia vel tybie et cognati eū non defenderint ſoluat bondoni xl marcas et regi tantum. pro hijs cauſis debet accuſatus ci-tari ad placitū tempeſtiue thord ∫ xiiij. Siquis intrauerit. vtrum q̇ interfecerit vel vulnerauerit vel v̇berauerit aliquē in domo ſiue curia alicuius cum conſilio preuiſo et prehabito poſtqꝫ conuictus eſt vtrum liberabit' per ſolutionē xl marca rum vel vtrum ipſo iure ſit pace priuatus patꝫ in cõſtitucõe Erici regis xp̄oferi regis filij. ∫ i ⁊ v. Item Nota Siquis inter fecerit vel vulnerauerit vel verberauerit aliquē in domo ſi-ue curia alicuius cū conſilio preuiſo et prehabito vel in eccle ſia ſi captiuatur operibus recentibus capite priuatur ita ptꝫ in cõſtitucione Erici regis prioris erici filij.

Item Nota ꝙ qui ita deliquerit vt dictum eſt in cimiterio eccleſie ſimili pena puniatur quaſi in domo ſiue curia ꝓpria perpetraſſet vt patꝫ in cor ∫ lxxxiij. et iufra e c. iij et vbi-cunqꝫ in glo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om man ridher annen mans korn
op Capitulum xxxi.

SIquis anonaȝ alicuius equitando vaſtauerit per vim hoc eſt ridher annen manȝ korn op vel in ea pauerit gregem ſuum per vim hoc ē etiā herrewerck tamen debent meliores de placito nominari vt hoc videant et teſtificentur quantum fuerit dampnum.

¶ Om man ridher annen manȝ korn
op Capitulum xxxi.

RIdher man annē manȝ korn op meth wold eller hiorther ſÿth fa· ther i meth wold thȝ er oc herrewerck tho ſculle gode menȝ a ſpn til ath thet neſte thingh.

¶ Siquis anonam alicuius equitando vaſtauerit ꝑ vim ⁊ce. Hoc eſt locale hic Nota ꝙ qui pauerit gregem ſuum in anona alterius ꝑ vim eſt herrewerck et infra libro ſecūdo capitulo xlviij. Siquis venerit.

¶ Hwilkȝ manȝ hws er c xxxij.

VBicunqȝ aliqius habitauerit vel cum tugurio tenturio vel foſſatis vel ombraculis qui dicūtur tÿſbooth et illuc introduxerat ſe et res ſuas ibi pōt cōmitti herrewerck in eo et in rebus ſuis ſicut in domo ſua ſic etiā eſt in naui qui onerata eſt cnȝ fareroſte Domus ꝗ ꝑducitur debet eſſe dom⁹ ꝓpria cōducentis vſqȝ ad expletōm termini.

¶ Hwilkȝ manȝ hws er c xxxij.

HWore ſom man bygghē anthā mȝ tiald eller mȝ grüfft eller mȝ rÿſbooth oc haffuer ther i ført ſig ſelff oc ſine coſte ther mo hā brÿde a hānū

herrewerck ſo ſom i hans eghꝫ hws So er oc om man er a ſkipſt. oh ther bygdh er mꝫ fare coſte.
Hwilkꝫ hws man leier thꝫ er hans eghꝫ hws til leier maal er vthe.

¶ Vbicunqꝫ De domo ꝓpria vide inſti de iniurijs ¶ ſed ꝛ lex cornelia Itē quicūqꝫ aliqꝫ. in taberna q̄ dr̄ rijſbooth loco aggere circūdato vel in naui vel cimiterio ꝑ in ſultū q̄ dr̄ rathū raadh lefit vel de hijs locis fugauerit vel taxerit et poſtea eū i fuga exiſtentē lefit hoc delictū ſit huſfredh brode ptꝫ ꝑ thord in cor § lxxxiij. Nota domns q̄ cōducitur ꝛce. et ſil'e ē de agro. vel de terra vt infra e c lxxi § i c qū aliqs Vbi dr̄ ꝙ qui ſemiat ꝛ vult iurare ꝙ habuit agrū cū voluntate et licentia cū cernerit pōt ſegetes tollere ſine q̄rela rapine Itē ſil'e ifra e c neſſningi c xxxix § v i fine Itē ſil'e infra e in c lxi Si aliquis § i. Itē etiā ſil'e ptꝫ ifra li iij. c. liiij. Siqs eqtauerit § ij. iij. iiij. ꝛ v.

¶ Om land bo er ſelff huſbonde for ſig c xxxiij.

Colonus eſt domeſticus ꝓ ſe hoc eſt ſelff huſbonde ꝓ ſe ꝛ in eo pōt cōmitti herrewerck et nō in villico qꝛ quicquid reliqtur ꝯtra curiā in qua villicu moraᵗ hoc teneᵗ ꝯqueri qui curiā poſſidet Sed ſi aliquid iniuria illatum fuerit villico ꝛ vxori eius vel pueris eius in mēbris eoꝝ tūc pōt ꝓ hoc villicus cōqueri excepto domeſtico.

¶ Om land bo er ſelff huſbonde for ſig c xxxiij.

Landebo er ſelff huſbonde for ſig oc pa hannū mwe mē herrewerck brydе oc ey a bryde forthi at hwat ſom gøres a then gardh ther bryde ſi dhē i thꝫ er bondhēs kare En gøres noghꝫ a brydhēs lymme eller a hans kone eller a hans børn tha mo brydi ſelff dele vthē hans huſbonde.

¶ Colon9 locale ē. ſꝫ rō pme partis pōt eſſe qꝛ ibi eſt ius regale vl' reale ꝛ ſic dūs teneaᵗ tuere ac c qꝫ frequēᵗ vt lite ſi ꝯteſta

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

❡ Sex ſculle withne om herrewerck c xxxiiij.

QUi voluerit herrewerck cõqueri debet habe re teſtimoniũ ſex bonoꝝ hoĩm de illo hæreth vbi illud factũ eſt in illo placito qd̃ dr̃ landzthingh et illi ſex debent teſtificare ꝙ poſſit legaliter cõque ri de herrewerck Et ſi teſtimoniũ nõ habuerit tũc incauſatus dz ſe defendere ꝑ neffn i kyn.

❡ Sex ſculle withne om herrewerck c xxxiiij.

HWa ſom herrewerck wil dele han ſcal haffue ſex gode mẽz withne aff thz hæreth ther the gerningher ere i giorde opa thz thingh thẽ landz thing er oc the ſex ſculle withne at ſo er wedh hã nũ brød at han mo dele herrewerck loglighe En om hannũ bryſther withne tha thũ ther ſecthz er ſcal ſigh wærie nız neffn i kyn

❡ Qui voluerit ⁊c̃ Nota hic teſtimoniũ ſex virorũ qũo ꝑſes te ſtes requirunt̃ q̃ꝫ duo tractat glo in l.teſtium § de teſtibus et de iſto ſupra c.xv. Nota in § ⁊ ſi teſtiõniũ ⁊c̃ q̃liter ꝑditur ius cauſe herrewerck nõ habẽtis teſtimoniũ ſex virorum vt hic et infra c.c.c iij. Si aliquis ⁊c̃ ſimile infra c c.quod ad veſtimẽta et ſimile ꝫ.c.c.x.ſed rex et ſupra libro primo c. xxiij. quicunqꝫ et extra de reſcriptis c.ſi autẽ et c.plerumqꝫ.

❡ Om nogher mãz fæ dræber mã c.xxxv.

SI equus alicuius vel aliquod aliud animal qd̃ homo põt licenter habere hoẽm ꝑcuſſerit ad mortẽ et ſi illud animal fuerit adiudicatũ ad mor tẽ illius tunc bondo qui illud aĩal poſſidet ſoluat pro eo tres marcas ⁊ tũ ſe lege defẽdat ꝙ neſciuit ꝙ illud animal habuit illã ꝯſuetudinẽ Et ſi ter cõ tigerit illud idem de eodẽ animali dum ẽ in poſſeſ ſione bondonis ſoluat ꝑ eo plenã emendã.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om nogher mãz fæ draber man c xxxv.

Slaar mãz heſt man til døde eller nogher ãnet fæ ther mã er loffuede at haffue ſo ſom er nød eller ſwyn eller hwn oc wordhẽ thz ſworẽ til mãz bane bonde ther otte bøde fore iij mark pẽninge oc giffue ther til logh ath hã wyſte thz ey ath thz fæ haffde thyſſe kynne En timer thz trøſter i bon-dhñs heffud om thz ſãme fæ bøde fore fulbødher

¶ Si equus alicui⁹ ꝛc̃ vt inſti Si quadrupes § i ſimilis peua ix marcarꝫ ſupra e.c.xviij.

¶ Siquis educauerit. vt ſeqꝛ́ inſti Si quadrupes § ceterũ.

¶ Om mã fødher wilt diwr op c xxxvi.

Siquis educauerit lupos vel eorꝫ catulos vl' vrſos vel eorũ catulos vel aliquid taliũ quod ẽ willediwr ſoluat ꝑ eis quicquid deliq̃rint ꝛ ſi ſo-luti fuerit ꝛ ſi aliquis eos occiderit nichil ꝑ eis ſol-uat ſed in poſſeſſiõe bondonis non pñt occidi.

¶ Om mã fødher wilt diwr vp c xxxvi.

Fødher man wilt dhwir op ſo ſom er 'vlffue hwelpe eller biørne hwelpe huat ſom the byr-de ther føre bødhe the fulbødhẽ ther thm̄ op fød-dhe oc thm̄ haffuer i hefft En wordhẽ the løſe oc draber 'annẽ mã thm̄ bøde icke føre en i bondhñs hefft mwe the icke drabes.

¶ Om man fangher døød aff thz ther ey lewer Capl̃m xxxvij.

Siquis ſubmerſus fuerit in ſpeciali fonte ali-cui⁹ tunc ille qui fontem poſſidet ſoluat tres marcas et ſi erat ꝯmũis 'oibus villanis nichil ſol-uat ꝑ eo idem eſt de leergraffue Itẽ ſi aliq̃s ſub-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

merſus fuerit in aliquo møle dam vl' fiſke garde ſ
ſi ceciderit de domo vel domus eū obꝛuerit ꝓ eo
nichil emendabitur.

¶ Om man fangher døød aff thet ther ep
lewer Caplm xxxvij.

OM noghē mā dꝛuckner i annē māꝫ kelde thē
mā a ſerlige thē foꝛ bødhē hā iij mark En oc
te thn̄ alle granner tha bødes icke foꝛe ſo er oc om
leergrawe En dꝛuckner man i mølle dam eller i
fiſke garde eller i andꝛe gioꝛth wā eller faller ſelff
aff h wws eller hws fallē a hānū thē bødes icke foꝛe

¶ Siquis ſubmerſus fuerit in ſpeciali fonte ꝛc. vt ff ad legē
aquileam l qui foueas.

¶ Om mā haffuer hws a ānē māꝫ ioꝛd c xxxviij.

SIquis habuerit domū in terra aliena ꝛ ipſe ē
poſſeſſoꝛ illi9 dom9 ꝛ ſiquis fregerit domum
illā ſine voluntate ſua tunc pōt poſſeſſoꝛ agere in
eū ꝑ herrewerk ꝛ nichil ad eū qui terrā poſſidet.

¶ Om man haffuer hws a annøn māꝫ
ioꝛdh Caplm xxxviij.

HAffuer nogher man hws a annē māꝫ ioꝛd ſo
at hā er lage egher at oc bꝛyder nogher man
thꝫ hws op vthn̄ hās willie tha mo hin ther hw-
ſeth atthe dele thꝫ til herrewerk oc kōmer icke hin
wed atdele ther ioꝛdhn̄ atthe.

¶ Si aliqs habuerit domū in terra ꝛc̄ vt iuſti de iniurijs C ſꝫ
ꝛ lex cornelia ꝛ ff de hijs qui effuderūt vl' eiecerūt l i § habita
re Nota ſiqs fregerit domū alicuius licꝫ edificatā i terrā al-
teri9 pt leſus agere i eū ꝓ herrewerk vc hic qꝛ poſſeſſoꝛ terre
debꝫ iudicio placiti violēter edificantē ꝯuincere ꝛ nō domū illi-
us deſtruere l' frāgere vt li.i.c.lv. § vi. ꝛ c.xlvij. § ij.iij. ꝛ iiij c.li.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Sed ſi funicul9 ſolaris ceciderit in habitatione vel ſub habitatione alicuius et ille qui ibi habitat noluerit recedere ille qui impetit ptātem habeat recipe de terra ſua inhabitata vbicunq; voluerit funiculū ꝑ funiculo vtš li· c.lv. Haar ſolkiſſe § iij. Sed ſi aliquis habitauerit ibi tribus annis ſine q̄rela in placito ꝓnunciata nō pōt de iure remoueri vel reuocari vtš li i. c.xlviij. Si alqua in fine.

¶ Om mā røſſues i annē māz hws c.xxxix.

SJquis fregerit domū hoſpitis et inde' recepit vel equos hoſpitū ſuoꝝ vel alias res ipis atti nētes tūc pt bōdo ꝯqueri de herrewerck ꝑ violatione domus et hoſpes pōt cōqueri rapinā qđ dicitur raan Jtē ſi aliquis ſpoliauerit plauſtrū alicuius i q̄ vxoꝛ ſua ſedet hoc ē etiā plenū herrewerck

¶ Om mā røſſues i annē māz hws c xxxix.

BRodher mā bōdhīs hws op oc tagher thē oth hans geſtes heſte eller andꝛe coſte ther geſte a tha mo bondhī dele herrewerck foꝛ hws bꝛod oc geſte raan foꝛ ſine coſte ther han tabz En røwer nogher mā bondhīs woghī ther hās huſtrue ſither i tha er thz ful herrewerck.

¶ Siquis fugerit. inſti de iniurijs ¶ ſed et lex coꝛnelia et § patitur et inſti vi bonoꝝ raptoꝝ § ſane Nota hic intelligitur Si delictū huſſeedh fiet in villa forēſi executio illius delicti habz fieri coꝛri ꝑ thoꝛđ in coꝛ § lix.

¶ Om neſſningh Capl'm xl.

NEſſningi debent iurare de handhraan ꝛ boraan ꝛ hioꝛthraan ꝙ quidam vocant marckraan de improuiſio fcēō quod đr wodes gerning et de furtu De quo ſeruari debet placitū ita ꝙ i ꝑma placito debet hō publicare hoc eſt liwſe ſuum raan Tūc ꝑfigitur aduerſario ſuo placitū videlicz

aliud placitū ſi primū fuerit vtile hoc eſt ſi duo vł tres hoc teſtificati fuerīt ꝙ illud ſit illorū wether maals thingh ⁊ ꝙ reus fuit legaliter citatus hoc ē tilkraft vt inde et poſtea iuret ille qui cauſaȝ mo uet Sȝ ī tercio placito dn̄t neffningi iurare aduer ſariū eius illud feciſſe vel illuȝ defendere Itē Si ī cauſatus an̄ iuramētū fuerit cōfeſſus ſe ita feciſſe tūc nō tenētur neffningi hoc ſuo dirimere iuramē to et rex tenetur inde nullā habere pecuniā ſed tū bondo recipiet inde ſuū reth Sed incauſat? poſt exponere quid vult ⁊ defendere ſe ꝑ legē videlicȝ ꝙ illud recipit ex improuiſo hoc ē aff wode ita ꝙ pu tauit iſtud ſuū eſſe ꝓpriū vel ꝙ illud habuit cum voluntate illius et ſi defecerit in lege tūc exponat quid alius impetit ⁊ ſoluat regi tres marcas et bō doni tantū Et ſi nichil confeſſus fuerit anteq̄ȝ iu ratū ſit cōtra eū tūc debēt neffningi inde iurare ⁊ ille poſtea nulla alia lege defendatur.

Om neffningi Capłm xl.

NEffningi ſculle ſwarie om handraan om bo raan om hiorthraan ther ſomme kalle mark raan om wodes gerning oc om thyffneth Ther om ſcal gømes try thingh Thȝ førſte thing hwas mā ſyth raan tha neffnes thing for hans dele mā a anneth thing gøres førſte thing nyth thȝ er ath to mēȝ withne ellr̄ flere at thȝ er thr̄ withr̄maals thīg oc at hin ther ſecthȝ er worloglige tilkrafft at ſtande hin til retthe ther hannū ſecthede oc ſithn̄ ſware hin ther ſaagh giffuer A thȝ tredie thingh ſculle neffningi anthn̄ ſwarie hin ther ſaagh wor

m

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

dher giffuẽ til raan ellẽ fra En gangher hin wed
ther ſecthz er wed hins coſte ther hãnũ ſecthz føꝛ-
re en ſwoꝛet woꝛdher om tha ſculle neffning thẽ
om ey atſkilie oc ey a komĝhñ ſin reth tog tagher
bondhñ ſin reth En alt mo hin ther foꝛ ſaghen er
vtlegge met loghñ at han feck thet hã woꝛde ſec
thz foꝛe affwode ſo at han hougſede at thet woꝛ
hãs eghz, eller hã feck thz mz hãs willie ther a kal
ler en bꝛyſter hãnũ logh legge wdh thz ther hin a
kallede oc bøde a iij mark bõdhñ oc ſo komĝhñ .
En gãgher hã wed icke føꝛre en hannũ woꝛdher
ſwoꝛen a hand tha ſcu'le neffning ſwærie om oc
mo hin kõme wedh engh en annen logh.

Neffningi dũt Notatur c xij s̃ c ij de iſto iuramẽto ⁊ ꝑ fine
facit ff ad legẽ aquileãle interdũ Item ſi rapina ſcz raan ꝑſe
cutionem nõ habuerit ꝑ neffningos nichilominus incauſatus
ſoluat iniuriã paſſo ſcz bondoni iij marcas vt hic in § Item
Si incauſatus añ iuramentũ et infra li iij c liiij. Siquis equi
tauerit. vel ſe defendat cum iuramento xij hominẽ vt infra e
c. lxxij. Qñ aliquis. neffningi ⁊ce. Nota textus iſte et ſilr c vi.
Infra minus s̃ c nõ faciunt mentionẽ de illis fyllingh qui ve
ridicos et neffningos ad diſcernendũ moneãt ſeu inuocant
Hic defectus coꝛrigitur ꝑ thoꝛd § xxij et idem ius ſeu eadẽ ra-
tio eſt de denominatis pꝛo quacunq; cauſa Nota hic in textu
huius c c vltimo § iij intelligitur notabile q̃d ſi iniuriã paſſ⁹
contra iniuriantẽ ſcz raans man iuramentũ ſuuz non expo
ſuerit neffningi non tenentur diſcernere vt infra eodẽ c xli.
Qui iurauerit et ſimile infra li iij c lxiiij. ſi imputatũ per tex-
tum de nominatis in hæreth ſiue ſtockneffndh. Nota hic de
citatõne ſcz c xxxix § iij ⁊ s̃ li i. ⁊ v. q̃ſi in ꝑncipio in i li c xxxvij
in glo § iiij. Itẽ in cõſtitutione criſtoferi regis filij voldemari
regis § xxvi ⁊ ibidẽ § xxxiiij. et li iij c lviij et ibidẽ de contuma-
cia Neffningi ⁊c̃ Queritur vtrũ res alienas occupare licz co
ductiue ſiue cõceſſiue acquiſitas vſq; ad expletionẽ termini ſi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ne pena legis ptȝ ſ̃ e c xxxij. Vbicunqȝ § vltimo et īfra e c lxx
§ i ⁊ hic § v in fine ⁊ infra e c lxi Si aliquis § i ⁊ infra li iij e
liiij. Siquis equitauerit § ij.

¶ Om raan liwſes oc fylges ey c xli.

QVi iurauerit raan contra aliquem in placito
quod dicitur withermaals thingh et poſtea
nolnerit ꝓſequi cū nefſningis tūc ſoluat regi tres
marcas et bōdoni tres et nefſningi nō accedāt.

¶ Om raan liwſes oc fylge ey c xli.

Thā thē raan ſwarier a witthēmaals thingh
oc wil ey ſithen fylge nefſningh til tha bødhe
han bondhen iij mark oc iij mark koninge oc gā-
ge ey nefſningh til.

¶ Qui iurauerit raan. vt ff ad l i turpillis § ſiquis Qñ aliqd
fuerit de iſto iuramēto vide ſ̃ e c Nota hic corrigitur dubiū de
ſtocknefſn i iſto c. q̇ iurauerit ꝑ thord § vij de emēda bōdonis
et regis qui cauſam ſtocknefſn non ꝓſequitur.

¶ Naar nefſningh ſculle ſwarie c xlij.

QVando aliquid fuerit publicatū cōtra aliquē
de q̊ nefſningi debēt iurare tūc debēt in tercio
placito ad iudicari vt rectū iurent tūc tenētur nefſ
ningi requirere conſiliū de melioribꝫ illius hareth
vtrū dñt iurare aut non vel quid debēt iurare et li
cet oēs vnū iurauerint vel fecerint ſi tñ iurauerint
contra meliores ⁊ pl̄es qui dicunt̄ fleſte men illius
hareth ipi pn̄t ſuo carere booſloth.

¶ Naar nefſningh ſculle ſwarie c xlij.

ITThz tredie thingh effther at mā liwſes raan
a handh eller mā ſecthes for noghz anneth thē
nefſningh ſculle om ſkilie tha ſculle the dømes
til atſwarie reth. Ther effther ſculle the nefſ-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ningh there raad rage aff the beſte mẽz raad ther
i hareth ere om the ſculle tilgãge eller ey oc hwat
the ſculle ſwarie forthi at tho the gøre alle eeth oc
ſwarie effther the beſte oc the fleſte haretz men
thamwe the togh there booſloth forgøre.

¶ Qñ aliquid fuerit In q̊cunq̄ʒ hareth vel villa forenſi facta
fuerit rapina ĩ placito illius hareth dñt neffningi illiꝰ hereth
diſcernere et qui accuſatur ꝓ cauſa rapine debʒ in placito ſui
hareth tẽpeſtiue citari ad illũ placitũ q̊ neffningi dñt diſcer/
nere et ſi ille nõ hʒ brofiel tunc debet citari in placito gñali.
Thord § xvij. Nota hic ſcʒ in iſto c qñ aliquid corrigitur dubiũ
ꝑ thord § vij. vtrũ ſtokeneſſn tenẽtur iurare anteq̄ʒ iniuriaʒ
paſſus iurauerit contra iniuriantẽ eodẽ placito et vtrũ tenẽ/
tur ſtockneſſn et neffningi iurare anq̄ʒ monẽtur ad diſcernẽ/
dum per duos fyllingh.

¶ Hwre neffning ſculle ſwarie c xliij.

HIc iurabũt neffningi Sic iuuet me deus et li/
ber quẽ teneo ꝗ ille hõ ſpoliauit illũ illa re ꝓ
q̃ fuit cauſatꝰ ꝛ ideo teneẗ illud exponere ꝛ emẽda
re regi iij marcas et bõdoni iij marcas.

¶ Hwre neffning ſculle ſwarie c xliij.

SO ſculle neffning ſwarie So hielpe mig gud
oc thẽ hellige bogh ther ieck holdher a ath
thñ man rønthe annen at thʒ fa ther han worde
ſecthʒ fore oc er forti ſcyldugh vd atlade oc bøde a
iij mark bõdhñ oc iij mark komghen.

¶ Om hwr møghʒ raan mo ſwaries c xliiij.

PRo vna ciroteca vel quãtuʒ cirotheca valet vl
quacunqʒ re quã aliquis in manu ſua habu/
erit p̄t adiudicari raan quia maius dedecus eſt ſic
ſpoliari q̃ʒ alio modo Pro minori nõ p̄t adiudica

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ri raan q̃z p̲ re valente dimidiã marcã denarioꝝ

¶ Om hwat møghet raan mo ſwaries c xliiij.

HAnd raan mo ware hath ellr̃ hanſke eller ſo
møghz ſom to hãſke gialdher hwat ſom mã
haffuer i hende forti at thz er mere ſkam at wor-
de ſo rønth en andher lwnde Enghñ ãdhñ raan
mo ware mpñe en halff marks coſt therneffning
ſculle om ſwaries thz er halffmarks coſt thr̃ gial-
dher halff mark penninghe.

¶ Pro vna cyrotheca Facit C galmaꝝ ff de rerũ diuiſione de
quo etiã i libro feudoꝝ de pace tenẽda § ſiq̇s q̃nq̃ Nota hic eſt
defectus quia hic ſubintelligitur indiſcrete hoſpitãs expẽſas
et pabulũ inuito dño ſiue domeſtico violenter rapiẽs q̇d iurꝫ
et q̇d ſit agendũ corrigitur p̲ thord in cor § lviij. Itẽ nota q̄
p̲ modica re põt aliq̇s p̲ raan conuinci vt pro vna cyrotheca
vt hic et etiã ſiſr infra c c cp. Siq̇s ſeu.furẽ in glo et ibi p̲ fur-
to Nota g̃nalr̃ ad oĩa delicta Siq̇s p̲mibit ſe conuinci emẽ-
dabit p̃m o iuſt emendã p̲ delicto et poſtea pecuniariã vt i
li iij c xxviij. Siquis p̲mibit.

¶ Om boo raan Capl̃m xlv.

HOc ẽ boo raan q̃n aliquis intrauerit curiã al-
teri9 z inde diripuerit pecora ei9 veſtimẽta vł
arma vel aliq̃z aliam rem valentẽ dimidiam mar
cam denariorum.

¶ Om boo raan Capl̃m xlv.

THz er bo raan at mã gãghr̃ i annẽ mãz gard
oc taghr̃ ther borth aff hãs fa eller klader el
ler vaben eller nogher andher coſte ther gialdher
halff mark penninghe.

¶ Hoc eſt boo raan Pro iſto c ⁊ cſequenti ff ⁊ § vi bonorum
raptoꝝ ⁊ optime ff ⁊ C de abigeis.

¶ Om hiorthe raan Capl̃m xlvi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

HOc vocatur hiorth raan ſi aliquis intrauerit i alteri⁹ foldh in campo ⁊ in mark edificato ⁊ inde recepit vel pecora vl' aliqđ aliud aīal vl' equ⁹ qui dicuntur hors vel anonā vel ligna q̄ dicuntur timber vel aliā rem valentē dimidiā marcā.

¶ Om hiorth raan Capl'm xlvi.

HIorth raan er thz om mā gāgher i annē māz foldh vthe a mark oc taghī hors elller nødh eller ānet fæ eller korn eller høø eller timber ellī ā-dher coſte ther halff mark gialdher.

¶ Hoc vocatur Vide ſupra c primo.

¶ Om man faller for raans dele c xlvij.

QVicunq⁊ legaliter ꝯuict⁹ fuerit ꝓ raans dele tenet̄ totū exprimere ꝓ bōdone ꝓ quo ipm ꝯuincerat ⁊ inſup iij marcas ei ⁊ alias tres regi.

¶ Om man faller for raans dele c.xlvij.

HVilkhū mā ſom faller for raans dele mz neff-ningh hā er ſkyplough at rette wed bondhen ther hannū feller til thz hā er feldh til oc iij mark a oc ſo komghen.

¶ Quicunq⁊ et hic Nota qualiter primo fiat reſarcō dampni ⁊ poſtea pena pecūiaria vt hic ⁊ ifra li iij c xxxiiij ⁊ ifra e c lviij § iij in fine Itē li iij c xxij Siq̇s aliū occiderit ⁊ c xxiij Si-quis primo recipit ⁊ c xxiiij Quodcunq⁊ cōcordat C de ſepul-chro violato auct' Itez q̇ dūm Itē e c xxviij Siq̇s ymiſit Itē e c xxix Pro vulnerib⁹ Itē e c xxxviij q̇ habet § ij Itē e c xlviij Si quis venerit § ij Itē e c xlix Duodecim pecora § ij in fine Itē e c li quicunq⁊ Itez e c lij Si pecora quaſi in fine et c liiij ſi̇liter Itē e c liiij ſil'r Item e c lxi minor § i ⁊ ij ⁊ e c lxv § ij Itez e c lxvi et c lxvij et c lxviij in ꝑncipio Quicūq⁊ ꝓ iſto inſti vi bono rū raptoꝝ in principio et q̄liter vltra dampnū dat' pena vt h ⁊ inſti de obligationib⁹ q̇ ex delicto naſcūt' C furtoꝝ gn̄a.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om mã ſlaar annẽ manz agher vp eller engh Capittulum xlviij.

SIquis falcaſtrauerit alterius pratū totaliter qḋ ḋr mellom egh oc ende vel agrū ipſius mellom egh oc ende quãtūcunqꝫ ſit ꝑuū vel maius ſemẽ vel fenū ⁊ illud detulerit licet min9 valet q̃ꝫ dimidiã marcã tñ p̄t hoc ꝯquerẽdo reduci ad raan.

¶ Om mã ſlaar annẽ mãz agher vp ẜc c xlviij.

EN ſlaar mã annẽ mãs engh vp mellom egh oc ende eller ſker agher vp mellom egh oc ende hure møghꝫ ſom ſa dhñ er eller engh oc tagher thꝫ bort tho at thꝫ gialdher mynne en halff mark tho mo han to thꝫ dele til raan.

¶ Siquis falcaſtrauerit Tñ ꝓ neceſſitate q̇s p̄ot vt ĩ § finali auct̃ de pace tenẽda coll̃ x Siq̇s falcaſtra Si ſemẽ ⁊ fenū detulerit reduci p̄t ad raan vt hic ⁊ ĩfra e c lxxij q̇cūq̄ ſemẽ § ij.

¶ Om wodhes geningh Capl̃m xlix.

SIquis ĩcauſatus fuerit ꝓ violatõe feſti qḋ ḋr hellibrøde vel blodwide et ſi iurauerit ꝙ hoc fecit ex improuiſo hoc ẽ aff wode et ſi neffningi q̇ dñt hoc ſcire iurauerĩt illū hoc feciſſe ex improuiſo ſatiſfaciat leſo et nichil regi vel epo.

¶ Om wodhes gerningh Capl̃m xlix.

Hectes mã for hellibrøde ellr̃ blodwide oc ſwer hã at han giorde thꝫ aff wode oc ſwarie the neffnige ther ther om ſculle ſkilie hãs gerning til wodes gerningh tha bøde han wed hin ther han brød wed oc hwerkñ wed kom̃g ellr̃ wed biſcop.

¶ Siq̇s incauſat9 fuerit ꝓ violatõe De hoc in c i ⁊ ij de delict9 pueroꝝ ſꝫ vbi culpa p̄ceſſit q̇s tenet̃ de cauſa quia dedit operã rei illicite. nota in c Sicut dignū de homicid ⁊ ꝑ glo ṽ ĩ cul-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

pa in c i de homicið li vi ⁊ ar a contrario ſen ſu in c Johãnes
¶ ti idem dicit glo in c iij de delictis pu. ⁊ puer x annoꝝ doli-
capax ꝓpter delictũ excõmunicatur et iure punitur tali pe-
na ſpũali Itẽ Nota ꝙ puer minoꝛ xv annis peccãs extra homi-
cidiũ ſolũ emẽdat ad leſum et nõ ad epiſcopũ vel regẽ idez ſi
neffningi iurauerint eũ ſic feciſſe bene iurant ſi ita ſit ſed nõ
emẽdat niſi vtſ. Neffningi debent Vide hic modũ eligẽdi iux
ta pſitatem modũ Nota ex improuiſo facto require ĩfra libro
iij c xxxvi § v. Et hoc fecit ex improuiſo. nota cũ quis ex im ꝓ
uiſo delinqt vel etiã ſi occidit ibi voluntas adeſſe nõ cẽſetur
de homicið c Significaſti ſed qͣliter cõſtabit hoc qꝛ forſan ſol⁹
erat ob defectũ ꝓbatõnis ꝑ ꝓpriũ iuramentũ faciet fidez ꝙ
ſolum deũ habet vltoꝛẽ ¶ de rebus creð li ij et pꝛecipue cum
de conſcia alicuius queritur ſtatur ſoli iuramento ipſius in c
pꝛeallegato Significaſti per ver in ð ſi ita eſt Item Nota ꝙ
duo requiruntur ad hoc ꝙ aliquid ſit factum ex impꝛouiſo pͥ
mo ꝙ ibi voluntas adeſſe nõ cenſetur vt de homicið c Signi-
ficaſti. ſecũdo debẽt opa rei licite adeſſe et ſiquis vult excuſari
per opus ex impꝛouiſo debꝫ adhibere oẽm diligentiã quã po-
tuit et debuit de homicið c. Johãnes ⁊ c Quidã Item. nota
ꝙ ſiquis vult excuſari ꝑ hoc ꝙ fecit ex impꝛouiſo debet excuſa
ri per iuramentum neffningoꝝ vt ſ li ij c xxix ſm le munici
pales iuroꝛũ Nota ꝙ nullus puniatur bis in idipſum vt hic
et infra li ij c lxxxij in glo.

Nota barn innen xiiij aar ther tagher inteckt fee aff annen
mans foldh eller gardh tha er thet hærrewerck eller raan vt
li iij c lxx § iij et iiij. Satiſfaciat leſo.

¶ Sed quid ſi ſuſtinuerit penam coꝛpoꝛalem nunquid ſatiſ-
faciat leſo diſtingue aut tenetur pꝛo maleficio et tunc ſi ſu-
ſtinuerit penam in coꝛpoꝛe tunc tollitur actio ꝙ cum effectu
ita amplius non tenetur ſoluere licet pꝛoueniat ad pinguio-
rem foꝛtunam vt notatur de homicið c. ſicut dignum § eos
inſuper ĩ glo. maius quã appꝛobat archið xiiij. q. vi. c. ſi res
gloſa penl᷑ et io. an. de re. iuris c. pctm̃ libꝛo vi. et hen. de do
et contu. c. finem di. ij. aut pꝛo debito tunc ſecus niſi fauen
te ſubire penam et ibidem.

¶ Item non enĩ couſurget duplex tribulatio ſup̱ vno et codez
crimine quia nullus punitur bis inidipm̃ ber in c ſicut dignũ
in ꝟ maius vel ſi habeat ⁊c̃.

¶ Hwar gãmelt barn hellet mo brydc c l.

QVi minor eſt quindecim annis ſatiſfaciat leſo
⁊ nichil regi vl' epiſcopo niſi ꝓ ſolo homicidio

¶ Hwar gãmelt barn hel let mo brydc c l.

ER barn mynne en xv winther gammel bꝰde
wed ther then hã brød wedh oc ey wedh ko
ninghñ oc ey wedh biſcop vthen for mãdrab ene

¶ Qui minor ẽ xv annis Nota iſte text⁹ põt intelligi de pma
parte puerilis etatis a ſeptĩo anno cõpleto vſqꝫ ad explecio
nez vndecimi anni qꝛ puer in illa pte etatis dꝛ ſꝫ vñ a purita
te qꝛ purus aer et ſic nullo mõ ex leguꝫ ſeueritate punitur de
delic pu.c.referende ſed text⁹ li'ij.c. xcv. § vlti.i n q̃ dꝛ ſi pueri
ſunt adeo adulti in exerti vel dolica paces ⁊cc. Poteſt intelli/
gi de vltima parte etatis pueril' in q̃ aliqñ malicia anticipat
pub'tatem ſcꝫ ab vndecimo anno completo vſqꝫ ad xv annũ ĩ
qua malicia etiã ſupplet etatem qꝛ tũc puer multotiẽs dꝛ do/
lica pax ⁊ ſic aliqñ punit' vt ibi et de delic pu.ca.pur; ⁊ ſup̃ e c
xlix Siqs icauſat⁹ i glo ⁊ ſil'r ifra li.iij.c.l.§ vl.ſcꝫ hoc tñ ꝓuiẽ

¶ Hware neffningi ſculle i tages c li.

NEffningi debent eſſe octo in quolibet hareth
ita ꝙ duo in'qualibet fierthingh qui ſunt ho
mines triũ marcaꝝ et qui ſunt bõdones hoc ẽ the
ther vp holle for thm̃ ful landwern ⁊ bõdones de-
bent venire cũ eis ad placitũ et in illo placito qđ
ꝓximo ſequit' epiphaniã dñi et noiare eos corã ex
actore quos ad hoc decreuerint nominãdos Exac
tor debet eos inſtruere in eed ꝙ rogent deum ita
eos iuuare ꝙ q̃zdiu fuerit neffningi de oib⁹ ad q̃
vocati fuerit iurabũt ꝙ veri⁹ didicerit hoc ẽ othñ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

wilo Et ſi bondones neglexerint et noluerint eos
noīare corā exactore tūc pōt ip̄e ꝓ ſe recipe neffni-
gos Et ſi aliqua fierthingh diſcordauerit cuꝫ alia
ita ꝙ quidā volunt habere iſtos ⁊ quidē alios tūc
ſtādū ē in iudicio pluriū Hoc tñ ſciendū ē ꝙ q̄ꝫdiu
ceptus fuerit aliquis qui priꝰ nō fuerat neffningꝰ
qui tñ ita cōpos ē ſui ꝙ p̄t ſeip̄m tueri ⁊ ſi adeo ſit
debilꝭ qd̕ dr wkfør ꝙ nō pōt eſſe tutor ſui tūc qui p̄-
us fuerat neffningꝰ pōt ad iudicari ꝯtra volūtatē
ſuā Et ſciendū ꝙ ſi aliquis noīatus fuerit ad iura
mētū neffnigoꝝ qui priꝰ fuerit neffningꝰ exactor
nō p̄t eū āmonere dūmodo met voluerit Et ſi ra
tionabilit̄ nō p̄t oñdere ꝙ aliquis i ſuo fierthingh
nō fuit neffningꝰ poſtq̄ꝫ ip̄e fuit ⁊ ip̄e noluerit ac-
ceptare in debito triū marcaꝝ ꝓcellatur.

¶ Hware neffningi ſculle i tages c li.

NEffningh ſculle otte ware i hwert haret to i
hwer firthing the ther tryggi marks men ere
atelbøndher oc ey bryde eller lādebo mē the ther
opholde for thē ful lādwern oc bøndhē ſculle kō
me til thīgi mꝫ thē a thꝫ thing ther neſt er effther
tolte dag iwle oc neffne for vmboſmā thē thē the
haffue til neffnd. vmboſmā ſcal thē i ethe. thyſſe
lwnde at the bede thē ſa gud hielpe at ſa lēge ſā
the ere neffning at om alle the maal thē the wor
de kraffde til om at ſwarie oc thē hører at ſwa-
rie at the ſculle ſwarie thꝫ retteſte oc vthē wild. en
forglømme bøndhē thē oc wille ey tage the til ther
neffnig ſculle ware oc ey vp rethe for vmboſmā
tha ma vmboſmā tage ſig ſelff neffnigh En ſkyl

fierthing a innēbrothes oc ſomme wille haffue en
oc ſōme annē tha ſculle the ware neffning thē fl-
eſt haffue til taghз Tho ſcal thet gømes at e me-
dhñ annē er til ther ey haffuer neffningh waret
thē tho er ſo føre at hā mo ware ſin eghñ warie
ta mo hin ey nødes til thē føre haffuer neffning
wareth Tho at nogher mā neffnes til ther føre
haffuer neffning wareth oc wil hā ſelff ware ta
mo umboſmā hānū ey wrette En kan hā ey ſelff
ſkel a gøre at nogher mā er til i hās fierthing thē
ey wor neffning ſithñ han worde wil han ey i gā
ghe tha ligger hans tre mark ther wedh.

Om nogher mā wil ey neffning ware c lij.

SI exactor extorſerit a bondone tres marcas
legaliter pro eo ꝙ nō vult acceptare neffnin-
giā ꝛ recepit eas ab eo ꝓpter hoc nō eſt bondo ex
cuſatus ſed quotieſcunqз vocatus fuerit ad neffni
giam ꝛ nō receptauerit ſoluat tā diu tres marcas
donec nō habeat tres marcas.

Om nogher mā wil ey neffning ware c lij.

Nøgher umboſmā bondhes tre mark loglighe
forti at hā ey wilde ware neffning oc taghē
thē aff hannū tho er hā icke orſaghe ther mз mē
e ſo offthe ſom hā kreffues loglige til neffning at
ware om hā ey i gangher gialde e tre mark ſo lē
ge ath han wordher ſo fatugh at han haffuer ey
tre mark.

Si exactor rē Vtrū exactor poteſt intimādo aliquā cauſaз
contra aliquē publicare in placito et poſtea per monitionez
duor fullingh cōtra iniuriantē exequi patet in conſtitutione
Erici regis prioris Erici regis filij § vltimo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Si exactor extorſerit Vide penã uolẽt fieri nekning ſimile
in certis ſtatut cõmunicatũ cõtra recuſantes officia publica
¶ Ath nekningh ſculle ey ſwærie thẽ ſamme
dagh ther the i tages Caplm liij.

NEſkningi nõ debent de aliqua cauſa ſuo iura
mẽto diſcutere illo die quo inſtituuntur quia
nõ poſſunt habere min⁹ q̃ȝ viij dies vt veritas inq
rat in cauſa quã debent iurare.

¶ Ath nekningh ſculle ey ſwærie then ſam-
me dag ther the i tages Caplm liij.

NEſkninge ſculle ey ſwærie eller ſkilie om no-
gher maal a thẽ ſamme dag ther the ethes i
forti at the mıwe ey haffue mynne en viij netthẽ rã
atlede ſannẽ om thȝ ther the ſculle ſkilie om.

¶ Nekningi nõ debent Nota quõ requirat de veritate et qñ
p̃iudicat veritas lege require ß e c vij Si diſcordauerint i tex
tu ⁊ in glo et vlterius diſtinguit ſic quia aut veritas ẽ occul-
ta aut dubia aut manifeſta ſi occulta tunc veritas non p̃iudi
cat legi qꝛ eccleſia non iudicat de occultis nec vllus iudex ni
ſi deus ſolus aut veritas dubia et tunc niſi veritas in iudicio
diſcuſſa legittime fuerit et iniuſticia finita nõ p̃iudicat legi vt
ß e c vij Si diſcordauerint in textu vbi dꝛ q octo meliores de ꝓ
uincia ⁊ ep̃us ⁊ce. aut veritas fuerit manifeſta et tũc aut in
cauſa ciuili aut crimĩali ſi in cauſa ciuili vt de emptione ⁊ vẽ
ditione vel locatione vl aliq̃ cauſa cõſimili Siq̃s cõfiteatur ex
tra ius. i. extra placitũ ſi ꝓbari legittime põt tunc veritas p̃-
iudicat legi vt § de non nũerata pecunia l gñaliter ⁊ l aduer-
ſus ⁊ ff de ꝓbationib⁹ l cũ de indebito § vltio de fide inſtru-
mẽtoꝝ c ſi cautio in q. ix. § Si debitã aut in cauſa criminali ⁊
tũc aut veritas põt ꝓbari ꝑ euidentiã fcti puta ꝑ euidentiaȝ
patrati ſceleris ⁊ tunc veritas p̃iudicat legi vt infra e c lxxxi
Siq̃s imputauerit et extra de coha cleri. et mulie. c tna et c
ſi aut veritas fuerit manifeſta in cauſa criminali ꝑ ꝯfeſſiõeȝ
⁊ tũc aut illa cõfeſſio facta fuerit extra ius. i. extra placitũ ⁊

tunc illa confeſſio nõ ꝑiudicat nec veritas preiudicat legi vt extra de iudi c ac ſi clerici et § e l iiij· aut veritas in cauſa criminali legittime facta fuerit manifeſta et tūc veritas ꝑiudicat legi vt infra e c cvi. Siquis iuratus in fi Et ꝙ aliquis ſit manifeſtus iu crimine ꝑ euidentiā facti vel ꝑ coniūctõꝫ patꝫ infra e c lxxxix. Siq̄s capti in fine ibidē ꝑ glo hoſtis et de iſta materia etiā q̄re infra e c xciiij Siq̄s amiſit in gloſa magna Neffningi Simile de reo citato ꝙ inde liberatus reſpõdere nõ teneatur vt in c ꝑterea de dilationib⁹ e ꝑ auct offerat C de lite conteſtata Itē ſimiliter ſi aliquē in placito aliquis ꝓ aliq̄ cā ꝓ q̄ nõ ē citatus ad placitū habeat ſpaciū deliberandi quid rn̄deat ad ꝓximū placitū ptꝫ ꝑ thord in cor § ix.

Om vmboſman wil ey kreffue neffning c liiij.

SI exactor noluerit infra tria placita q̄ erunt a placito ꝓximo q̄d eſt poſt epiphaniā neffningos inſtituere ꝛ nullū legaliter cõuincere quia non vult acceptari neffningeā Rex põt euꝫ priuare exactione ſua quia nõ vult iuſticiā facere bondoni et q² quicunqꝫ incauſatus fuerit ꝓ raan ipē tenet̄ ꝑ legem prie vel defendi vel conuinci.

Om omboſmā wil ey kreffue neffningh c liiij.

Vil omboſman hwerken ey neffningh fange indhī tredie thingh effther thꝫ thing thī neſt effther tolte dag iwle er oc enghen man lagſøghe forti at han wil ey ganghe i tha haffue komghī goot reth til attage hans leen fra hannū forti han gør bondhen rethløs forthi ath hwilkhen man for raan ſecthes han er ſkyldugh mꝫ ful logh enthen at waries eller atfelles.

Si exactor ꝛc Nota q̄d iuris ſit ſi noiatus ad nominanduꝫ de noiatos nõ iuuocauerit Iteꝫ q̄d iuris ſi aduocatus illum noiare noluerit q̊ denominādos debꝫ noiare ꝛ tūc vtrū iiuriā paſſus nomiet ad nominādū quē voluerit iſta dubia corrigāt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

⁊ declarant in corp thorđ § lxxiiij ⁊ hoc idē faciet ſi aduocat⁹ vl' eius official' nō ſit ī placito vel aliquis illorū impetitur ꝓ cā pl'i vt ibidē Si exactor ſit ſupior nō faciēs iuſticiā punit' vt ff de officio p̄ſidis p totū et ſpāliter in l illicitas ibidē. Rex pōt eū ꝓuare exactione ſua quia officiū ſuū nulli dꝫ eſſe dampno ſuꝫ ff de furtis l ſi ſeruus cōmunis § ꝙ vero iiij q iij § ventur⁊ ber de fide c ij in v diſpendiū Unde nō dꝫ ꝓmū cōſequi vnde pe nā meretur xvi q i legi ff de neg. l fine hereditaria ber e c ⁊ v Quia non vult iuſticiā facere bondoni Nota in iſto iudicio ſi cauſa de q̄ iudicatur ſummā triū marcarū continet et non vltra emendet bondoni tres marcas pro iniuſto iudicio et re gi tm̄ ſi v̇o cauſa traſcendit ſummā triū marcarū ſoluat bon doni ſex marcas et regi tantū § xxij Thorđ Si exactor Nota rex pōt eū priuare exactōe ſua qꝛ nō vult iuſticiā facere bon doni ⁊ ratio eſt qꝛ nullus pōt iuſticiā vendere vt extra de pur gatōe c accepimus per textum et ſ̄ li p̄mo c lv gaar ſolſkifft a by in glo.

¶ Om neffningi ſkilie at Capl'm lv.

SI quatuor vnū ⁊ reliqui quatuor aliud iura uerint tunc tres neffningi de ꝓximo hareth adducētur ⁊ quorūcunqꝫ iudiciū duo ex illis trib⁹ p ſua iuramēta approbauerit ratū erit.

¶ Om neffningi ſkilie at Capl'm lv.

SWarie fire eth oc andre fire anneth tha ſculle tre til aff neſte hareth oc the ther neſt ere ſi thende oc huilke fire aff them the tho fylghe thet ſtande.

¶ Si quatuor vnū ⁊c Nota hic ſi diſcordauerint veridici neff ningi et denoīati q̄d iuris corrigitur p thorđ in cor § lx Si quatuor vnū ⁊ce. ſil'e infra e c lxxix Si neffningi et idē ē ſi vn⁹ illorū moritur vel peregre ꝓficiſcit' vel receſſerit de ꝓuincia vl' de hareth vel factus fuerit villic⁹ ar infra e c lviij Siqs neffni gor p textū ⁊ infra e c lxxix Si neffningi p glo.

¶ Man ſcal ey ſelie ſin ſwen leen i hand c lvi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Nullus debet famulo ſuo ſuã cõmittere exacti-
onẽ exequendã ſed debet eã cõmittere alicui
bondoni qui poterit de bonis ſuis ſatiſfacere hijs
quibus iniuriã fecerit ⁊ qui in illo hæreth habitaue-
rit et qui poſſet cuilibꝫ exhibere iuſticie cõplemẽtũ.

¶ Man ſcal ey ſelie ſin ſwen leen i hand c. loi.

Enghũ mã ther leen haffuer ſcal thet ſin ſwen
ſelie eller betale mẽ ſcal thꝫ befale annẽ bonde
i hendher thẽ thꝫ følge mo oc ithꝫ leen boor oc pẽ-
nige haffuer wedh a thette at gøre thm̃ reth thẽ
the bryde wedh.

¶ Nullus debet Notio ponitur ĩ textu qr debet eẽ poſſeſſiona-
tus vt emẽdet ſi ĩ iuſtũ iudiciuũ fecerit de qua emẽda in cor
thord § lxxix ⁊ v § xvij Itẽ in cõſtitutõe criſtoferi § xxxi.

¶ Om neffnig døør eller far bort c. loij.

Siquis neffningorꝫ mortuꝰ fuerit vel pegrina
natõez inierit vel receſſerit de ꝓuincia vel de
hæreth vl' factꝰ fuerit villicus tũc illi qui ĩ ſua fier-
thingh morãt aliũ dñt noiare et exactor debet eũ
ſicut prius dictũ eſt inſtituere.

¶ Om neffning døør eller far bort c. loiij.

Om neffnigh døør eller far pellegrims ferd el-
ler far aff ſyſel eller aff hæreth eller wordher
bryde tha ſculle hans fierthings men tage annen
i oc vmboſman hannum i ethe ſo ſom førre er
ſauth.

¶ Siqs neffningorꝫ. qliter in locũ ꝑdeceſſoris eligat' ſucceſſor.

¶ Nar raan ſcal deles Capl'm loiiij.

Qui voluerit raan cõqueri debet illð infra an-
nũ cõqueri ⁊ ſi hoc non fecerit reus iuramẽto

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

xỹ hoim ſe purgābit.

¶ Nar raan ſcal deles Capl'm lviij.

Hwilkhn̄ ſom wil raan dele a nogher man tha ſcal han dele thz indhn̄ thn̄ iamligh thẽ raan er giort deler han ſithen tha for han icke mere en tolff menz eedh.

¶ Qui voluerit vt ff de vi ꝛ vi armata l i in pncipio § ānus C vide vi l ij ꝛ qꝛ reus hic purget ſe eſt contra l q̇ accuſare C de edendo quia accuſatō eſt in tota extincta ſicut in ſili dicit de accuſa c iniuriaꝝ ꝛ de tali abuſione qꝛ reus negās ſe pur/get et ſimil' abuſio de q̄ in c ad nrām de pbationibus.

¶ Om man wordher delth mz raan oc wil ey ſithen ſtande til retthe c lix.

Qui aliū conuincerit ad raan hoc ē hwo ſom deler vel ſøgher annē til raan ꝛ ipſe noluerit poſtea ſatiſfacere tunc prefiget̄ ei dies quinqꝫ de placito ad domū rei vt exigat ablata et emendaꝫ triū marcaꝝ ꝛ ſi re⁹ ꝯtumax fuerit ꝛ noluerit emēdare tūc iudiciū pmulgabit̄ qꝛ ille qui eū conuin-cerit poſſit ab eo accipe naam extra curiā ſuā q̄ dicitur gardzleed occulte ꝛ nō manifeſte tamen ille qui recipit naam debet iudicare vicinis ſuis vl' vni vel duob⁹ qꝛ recepit ſed nunq̄ꝫ recipi debet naam ſine iudicio placiti quia ſi prius recepit tūc pro eo poteſt fieri raans man vel fur.

¶ Om man wordher delth met raan oc wil ey ſithen ſtande til retthe c lix.

Hwilkhn̄ mā annē ſøgher fulkōmelige til raan oc wil hin ey ſecte thẽ forſaghn̄ er tha legges hānū fem dage til hās hws attaghe wth hās oc trygi mark boos a Er hā owerhøre oc wil ey bø-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

de tha dømes hãnũ naam at tage effthẽ ſÿth løn
lige oc ey apẽbarlige vthñ gardzleeth thoꝰ ſcal hã
thẽ tagher ſeie til hãs grãne en ellẽ thoꝰ thz hã tog
En ey ſcal mã tage naam vthñ things dom forti
at tagher hã førre en hã fangher dom til ta ma hã
ther fore worde anthñ rans mã eller thyff.

¶ hwilke neffning ſculle ſkyli om raan c lx.

Si ille qui cõqrit raan et ille qui eam intulit
ambo habuerũt terraz in illo hareth vbi ille ſe
det cui imputatũ ẽ crimẽ illud videlicet raan tunc
illi neffningi dñt illud ſuo diſcernere iuramẽto qui
in illo hareth habitãt licet ille qui aliũ incauſauerit
ſederit in alio hareth ita tñ ꝙ illa terra ſit inhabi-
tata ꝑ colonũ vel ꝑ villicũ vel ſi ipſe eã ꝑ ſe araue
rit in primo autũpn velo vere.

¶ hwilke neffning ſculle ſkylie om raan c lx.

HAffuer bodhe hin ther raner oc thñ ther rent
wordher iord i thz hareth thẽ hin ſidhẽ i thẽ
raans ſagh wordher giffuen tha ſculle the neffni-
ge ther om ſkilie ther i thz hareth ere tho at hin ſi
dher i ãneth hareth ther ſaag gaff om iordhen er
bygd mz landbo eller mz bryde eller hã pyrketh hẽ
ne ſelff a then neſt grøde.

¶ Qui aliũ cõuicerit ad raan Pro iſto faciũt iura de pignore
ꝑtorio et melius de pignore iudiciali et eſſet meliꝰ ꝙ iudex aſ-
ſignaret ei q̃ꝫ ꝙ ꝑ ſe caperet vt C de bonis auct iudicis poſſidẽ
di ꝑ totũ et ꝙ dicit occulte ideo forte ne veniẽt ad arma ꝑ l cqſ
ſimũ ff de vſufructu etiã ſi tacite admittunt re ꝑſſalie de qbꝰ
in c vnico de iniuriis ꝛ vi et ſine iuditio nõ valet vt l ſi qsi tã-
tã C vnde vi ꝛ inſti vi bonoꝝ rap circa mediũ ꝛc Nota hic fit
quedã correctio huiꝰ capi ꝑ thord ſ ij ex grã regꝭ voldemari ꝙ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

cericus pōt cōmittere lauco cām rapine v hærrewerck proſe-
quēdā in iſtis legibus regni dacie Nota ſi reus legaliter ī pla
cito cōuictus contumax fuerit pōt punire per naam nō ſolū-
mō ꝓ raau ſꝫ vt om̄ibus cauſis extentes in c lx li ij Itē. nota
ſm thordonē § xxxviij Si aliquis de aliquo ius qđ naam dicit̄
recepit cōtra leges q̄ in libro legali continētur tūc habeat li-
cenciā cauſā hærrewerck vel rapine ꝓſequendi contra illū ita
tū ꝙ aliꝭs pro quibus cōuictus erat prius ſatiſfaciat Itez q̄re
vlterius de naam infra li ij c cij ſcz Qui aliū conuicerit ad naā
Item queras vlterius de naam infra li ij c lxviij q̄ſi ī pncipio
Qui aliū cōuicerit ad raan Nota textus ille non loquitur
vtrū eſt cauſa hærrewerck ſi aliquis receperit naam contra
leges terre iſte defectus corrigitur in cor thord § xxxij. Si
aliquis queritur vtrū res alienas occupare licet pꝫ s̄ c xxxij.
Vbicunqꝫ v hic in § i v s̄ xxxix neſfningi et infra li iij c liiij ſi-
quis equitauerit Sed ille ſtatio quia actor debet ſequi forum
rei et forū capitur hic ex domicilio de quo in c cū ſit gn̄ale de
foro competenti et e finali et non p̄ſumitur domiciliuꝫ niſi ſit
reus immobilis culta vt hic al' p̄ſumit' derelicta vel nō cura
ta a dn̄o ar inſti de rerū diuiſiōe § quia ratione.

Com felles fæ oc om wedh oc om giald c lxi.

SI aliquis impecierit aliū in placito ꝙ conceſſe
rit ei denarios vel equum vel alias res vel in
pignorauerit et tunc incauſatus tenetur exponere
tantum quantum fuerit conceſſus et inſuper defē
det ſe xij hominum iuramento ⁊ ſi conuictus fue-
rit totum exponat qđ alius impetiuit Sed ſi nolu
erit et iudiciū ſuſtinuerit et efficiatur contumax et
infra certū terminum qđ dicitur lagdaghe nō ſatiſ
fecerit tunc tenetur emendare bondoni tres mar-
cas ſupra id quod cōquerebatur et regi tres mar-
cas ac ſi eſſet ꝑ neſfningos cōuictus ⁊ ita poteſt ali
quis exercere naam ſi legaliter conqueſtum eſt
in placito Et ſi lex firmata eſt et non in placito

tunc non eſt lagdeelth met lagdaghe Sed quid-
quid inpignoꝛatur in placito in eodem placito oꝛ
ſolui et redimi.

¶ Om felles fæ oc om wedh oc om gialdh c xli.

OM felles fæ oc om wedh oc om giald om no
gher man kaller a ſo a thingi at han haffuer
leeth annen ſine penninge eller heſth elle nogher
ādher thing hwat ſom thꝫ er helſt ellē ſath a wed
tha er hin ther ſectes ſkyldugh oth atlege ſo mø-
ghꝫ ſom han gangher wed oc giffue ther a xij mē
eedh En faller han atloghen ladhe wdh thet ther
a er kerth En tol han dom oc woꝛdher owerhø-
re oc rether ey indhen lagdaghe tha er han ſkyl-
dugh ath retthe wedh bondhe ower thet ther a
er kerth iij mark oc iij marck komghen ſo ſom hā
woꝛe fallen foꝛ neffningh oc ſo mo ther effther
naam deles om thet er lagdeelt a thingi En woꝛ
log feſt oc ey a thigi tha er thꝫ ey lagdeelt En alth
thꝫ mā ſecthē a wed a thigi thꝫ ſcal mā løſe a thigi.

¶ Si aliquis impecierit aliū ſtatio quia cōfeſſio pꝛo iudicato
hebetur ff de confeſſis ꝙ autem reus defendat ſe iuramento
ꝑ nou ꝓbato eſt contra leges qui accuſare C de edendo et ſ̄ e
c lvij Item congruum eſt ꝙ puniatur pꝛo contumatia bon-
doni et regi ſimile in c finez de dolo et contu ſed ꝙ in ꝑncipali
puniatur ac ſi confeſſus non placet Conceſſerit ei denarios
vel equū ꝛc̄ Nota ꝙ ſi aliquis alicui conceſſerit hoīem et ex in
curia moꝛitur ſiue perierit homo ille quantū ad ſeſtimatiōez
nō tenetur reddere quia liberū coꝛpus non recepit eſtimacio
nē vt de oꝛd cogni c ij de iniuris dāp da c i ber ſꝫ operas amiſ
ſas et ipenſas in curatōne preſtabit vt de iniuris ꝛ dam da
c i in ꝟ operas et iupenſas et in medicos ff ſi quadꝛu pau. fe
dicitur l ex hac ff de cicc et effn l vlti et ff ad legem aquile-
am l qua actōne in ꝑncipio et ff ad l rodiani de iactu l i C coꝛ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

poris et ff de ciec et effu l i § ſed cū homo tn̄ ſi homo perÿt ſ.
ſolidoꝝ fit cōdempnatio vt in § ſed cum homo et illud fit pro
pena non pro eſtimatione niſi dederit occaſionē dampni tunc
qui occaſionem dampni dat videlicꝫ ꝓpinquam dampnū de
dediſſe videtur ſecus tamē eſt in illo qui non vt accideret de
contingentibus nichi omiſit .i.omnem diligentiā quam po
tuit et debuit adhibuit de iniuris et dam da c ſi culpa ſed ſi
pn̄s fuerit ī dāpno dato ſcilicet maiori nō cōſiliū dans nec co
operans ſed ſi neceſſe fuerit amminiclm̄ preſtate proponens
ſoluat regi tres marcas et leſo ſex marcas thorð § v ſed ſi cō
ſilium dederit vel mandatum in dampnis maioribus et hoc
conuictus ſoluat leſo xl marcas et regi tantum thorð § xiiij
Nota ꝙ Henricus in ſumma dicit ꝙ qui dicit ſe ſoluiſſe ꝓba
re tenet̄ hoc ipm̄ et allegat c hÿs qui de ſo.

¶ Om borghen Caplm̄ lxij.

SI aliquis fideiuſſerit ꝓ aliquo et poſtea no-
luerit ſoluere tunc ille qui fideiuſſiōꝫ recepit
agat ī eo tan q̄ꝫ pro debito Itē nota ꝙ nullus po
teſt ſe eximere de fideiuſſione niſi ſoluat quod pro
miſit tamen nō debꝫ aliquis allud exequi per neſſ
ningos.

¶ Om borghen Ccplm̄ lxij.

OM nogher mā borgher for annen oc wil hin
ep gialde ther borge worth tha ſcal diſſlighes
a hannū kalles ſom for annē gialtd Forti at huat
ſom mā wordher borghꝫ fore thꝫ ſcal han gialde
oc enghn̄ mā mo ſie ſig aff borghn̄ Tho ſcal thē
ep neffningh til ganghe oc ep om ſkilie forti at thꝫ
er ſo ſom annē gialdh

¶ Noluerit ſoluere ꝛc̄ quia dicit ſe ſoluiſſe queritur q̄d iuris
reſpondetur per l vltimam C de ſolutionibus et liberationi-
bus vbi dꝫ ꝙ notandū eſt illud ꝙ qui dicit ſe ſoluiſſe probare
debet Itē dicit ber in glo. vltima quaſi in fine de ſolutionibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſuper ea xviij q̊ ꝙ onus ꝓbandi reo incumbit ꝓpter ſuū de-
lictū infra actōnis ff ad le aquiliā inde veratius § hec actio et
alibi punit inficiator C de nō munerata pe auct cōtra qui ꝓ-
priā Item onus probandi incumbit reo in multis aliꝭs caſib9
vt patet in c vt nrm̄ vt eccleſiaſtica beneficia ſine diminu in ꝺ
actore nō ꝓbante per ber Item nota ſi auctor non probat q̄r
nullā habet preſumptōem reus nichil preſtabit et ſoluitur ſic
s̄ de cā poſ cū eccl'ia. ſi vero auctor habet preſumptōe3 pro ſe et
contra reū tūc contra talē preſumptionē defertur reo iura-
mentū et etiā qn̄ actor habet vnū bonū ꝫ honeſtū teſtem ber.
de iureiuran c vlti gloſa vltima Queritur pone ꝙ aliquis te-
netur ſoluere pecunias infra certū tempus dedit fideiuſſore3
non ſine ſoluta pecunia infra illud tempus cōtigit ꝙ creditor
relaxat debito rem nunquid fideiuſſor poſtea obligatur ꝓ il-
lo tpe dilationis videtur ꝙ non Item queritur iiij § ij comple-
to ff locati et conducti contrariū arguitur in l ſed ſi manente
ff de pretorio Solūmodo dicit doc aut aliquis fideiuſſor fideiuſ-
ſerat ſi ſimpliciter tūc ꝓ lōgato termino ꝑ dilationē ad huc
tenebitur ſic l pro iſta parte all' ſi vſq3 ad certū tēpus tunc ter-
mino elapſo fideiuſſor non erit obligatus niſi nouus conſenſ9
intercedat ita l pro iſta parte hec henricus de fideiuſ c con-
ſtitutus Nota tres caſus in quib9 fideiuſſor agere poteſt con-
tra debitorē. primus ſi diu in debiti ſolutione ꝫ obligatione ſte-
tit vt de fideiuſ c ſi ſecūdus ſi bona ſua dilapidauerint i' c lu-
cius § ſi ff mādati. tercius ſi fideiuſſor fuerit cōdempnatus
in l pro ea C mandati. quartus ſi conuentū erat inter partes
et tunc habet locū quia fideiuſſor agit cōtra debitorē adhuc
alius caſus ſi fideiuſſor ſit ſcolaris in l licet ff ex quibus cauſ
maiores et in l licet ff de arbitris hic in c cū ꝺ fideiuſſ Si ali-
quis ꝑus tū fideiuſſor poteſt gaudere ꝑuilegio fideiuſſorū vt
bn̄ficio diui adriani ff de fideiuſſoribus l fideiuſſor et beneficio
noue conſtitutionis in auct de fideiuſſoribus coll' i in aucte
preſente C e ti et notatur in c peruenit e. ti. quia hic non
prohibetur §. Item Nota quia per ſolutionem et condi-
cionalem nouationem expirat fideiuſſio C de fideiuſſoribus
cum ſimilibus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om man gangher i borghen for then mã ther lyff eller lymme haffuer forgiort c lxiij.

S Jquis fideiuſſerit pro fure vel aliquo qui vel membra vel vitam demeruerat tunc debet illum aſſignare coram iudice et nõ illi a quo ſumpſit Si autem fugerit per infortuniũ vel cum conſilio illiusqui pro eo fideiuſſit tenetur omnia debita ſua emẽdare ꝛ inſuꝑ xl marcas regi ꝛ xl bondoni.

¶ Om man gangher i borghen for then mã ther lyff eller lymmer haffuer forgiort c lxiij.

G Angher mã i borghñ for thyff ellr̃ annẽ man ther ſÿth lÿff eller ſine lymer haffuer forgiort tha ſcal hã thñ ãtworde for recther oc ey thñ mã hã togh hãnũ aff En wordher oc ſo at hã ſlipper bort anthñ mꝫ wlicke ellr̃ mꝫ hins raad thr̃ borge mort bøde al thñ brøde thr̃ hin giorde the hã worde borge fore oc ther xl mark bondhñ oc ſo kom̃ ghñ forti at han antworde mãnen icke indh.

¶ Siquis fideiuſſerit pro fure vl' aliquo ꝛc̃ Nota defectũ iſtius capituli pro fideiuſſiõe ſupplet et corrigit correctis thordonis § xli Siqnis fideiuſſerit ꝑ fure facit l barſathanã ¶ de fideiuſſionib⁊ et l ad cõmentariũ ¶ ꝺ cuſtodia reorũ vbi nota diu⁊ ꝙ tal' fideiuſſor nõ emendet eadẽ pena ſaltẽ corpali qua reus fuiſſet puniẽdus ſed al' corpaliter vel pecuniarie iuxta arbitrium iudicantis ſed ſecundum iſtas legas ſtatuitur certa ſpena.

¶ Om hin wil fly ther borghñ ſetthe c lxiiij.

Q Vicunqꝫ poſuerit fideiuſſorẽ ꝑ ſe nõ tenetur alicui ꝑ delicto ſuo rñdere niſi illi ſoli ꝑ quo fideiuſſit Jtẽ ſi illo voluerit fugere qui fideiuſſiõeꝫ

poſuit ꝓ ſe ⁊ hoc illi innotuerit qui ꝓ eo fact⁹ eſt fideiuſſoꝛ tūc dꝫ hoc iudicari iudici vel exactori ⁊ illе dꝫ eū detinere qꝛ ip̄e nō pōt eū cape niſi eū recepit ī carcere vel in ſtock qn̄ fideiuſſoꝛ ei⁹ fact⁹ fuit.

¶ Om hin wil fly ther boꝛghn̄ ſetthe c lxiiij.

Hwilkhn̄ mā boꝛghn̄ ſetther hā er ſkildugh foꝛ the gerning enghn̄ mā atſware othn̄ thn̄ ene thē hās boꝛge woꝛdhē En wil hā fly thē boꝛghn̄ ſetthē oc woꝛdher hin war wed ther boꝛge woꝛt tha ſcal hā ſie recther til at hā ſcal hānū opholde foꝛti at hā mo hānū ey ſelff tage othn̄ thꝫ ene om han togh hānū i ſtock eller i fiedher ther han woꝛde hans boꝛghe.

¶ Quicunqꝫ ꝛc̄ Primū intelligitur ſi ad tēpus qꝛ an̄ tp̄c nō tenet alteri ff qui ſat; dare cogūtur l ſi deceſſerit et ff ſiq̄s cautōib⁹ l eū § homo Itē ꝯtra § Itē ſi ille facit l ait pretoꝛ § ſiq̄s debitorē ff de hijs qui in fraudē creditoꝝ facta ſūt vbi ꝑmittitur ꝙ retineat debitoꝛ in fuga conſtitutus ſꝫ iū ponit diſtinctio an cepit eū de carcere an cippo vel nō.

¶ Hwo boꝛge mo wære c lxv.

Clerici clauſtrales ⁊ mulieres qui nō ſunt xviij annoꝝ nō pn̄t fideiubere ꝓ hijs qui vel debēt carere vita vel mēbꝛis Sꝫ clerici et vidue pn̄t fideiubere ꝓ pecunia ſi ille qui fideiuſſionē debet accipere voluerit acceptare qꝛ hn̄t vnde ſoluāt hoc eſt the haffue fulth wed a thette Sꝫ puelle ⁊ pueri et vxoꝛ alterius vl' clauſtralis excepto abbate nō pn̄t fideiubere ꝓ denarijs et nec pꝛo alia re nec filius bondonis q̄ꝫ diu ſit in cōmunitate cū patre ſuo licet ſit adultus.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Hwo borge mo wære c lxv.

LErde mē oc cloſther mē oc quinner oc the ther
ey ere kōne til lage oldher thz er attē winthē
the mwe ey borge wære for the mē thē ſculle mi-
ſte anthen lyff eller lymer En clerke oc encker om
him wil thē borge ſcal taghe the mwe worde bor
ge for penninge forti the haffue ſelffue there eghz
til at gialde aff En møør eller børn ellē noghē mā3
huſſcue el er cloſter mē othē abbet mwe ey borge
wære for pēninge oc ey for annet forti ath enghē
māther ey haffuer eghz mo noghz aff hende Oc
ey bōdens ſøn i felleg mz ſin fadher mo borge wæ-
re tho ath han er fulworen.

¶ Clerci. de quo ff qui ſat; dare coguntur l de die § qui mulie
rem et in glo et § minori ſed mulier ad hec pōt gaudere ſena-
tus cōſulto vel lauetno vt C et ff ad ſenatus cōſultū velleya-
nū et clericus ſimiliter ſi monachus vel religioſus de ſeculari
dicendū vt in c puenit de fideiuſſoribus et in glo dicta] § qui
mulierem Item an filius ptāte patris conſtitutus poſſit fi-
deiubere vide l qui ſatis dare ff de fideiuſſorib? ⁊ mādatorib?.

¶ Hwo mo eller ſcal raan ſwærie c lxvi.

DE vna cauſa poteſt vnus liwſe ⁊ alter iurare
et quicunqz fuerit ſpoliat? qd dicit rønt ille de
b3 iurare licet alius liwſer th3 ſi ipē eſt tutor ſui q2
ipē ſcit quis eū ſpoliauit Sz ſi illi fuerint ſpoliati
qd dr rønt q nō ſunt ſui tutores ⁊ compotes tunc
debent eorū tutores hoc conqueri ⁊ publicare ⁊ iu
rare et conſequi cauſam illā Et ſi illi qui non ſunt
ſui tutores et compotes impetuntur ab aliquo p
raan tūc debent tutores eo2 p eis rūdere.

¶ Hwo mo eller ſcal raan ſwærie c lxvi.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om en ſaagh mo wel en liwſe oc ãnẽ ſwarie
en hwo ſom rønt woꝛdhẽ hã ſcal ſelff ſwarie
tho at ãnẽ liws om hã er ſin eghũ warie foꝛti at
han wed beſte wo hannũ rønthe En woꝛdhe the
rønt ther ey ere there egne warie tha ſculle there
warie bode liwſe oc ſwarie oc følge ther tale til
fulle ſa ſom ãdꝛe En deles oc raan med thm̃ ther
ey ere there egne warie tha ſculle there warie oc
foꝛ thm̃ ſwarie.

¶ De una cã ⁊ce. ſi intelligit̃ ꝙ indiſtincte põt ſpoliat⁹ iurare
ꝙ tal'cũ ſpoliauit ẽ ꝯtra c ſi de iureiurãdo ⁊ l admonẽdi ffe
ti ⁊ l i bone fide i C de rebus credit; ⁊ iureiurãdo i ꝗbus habe
tur ꝙ iuramẽtũ nõ debet deferi actoꝛi niſi ſit ꝑſumptio ꝓ eo
⁊ ſemiplena ꝓbatõ Itẽ ꝙ pupilli ⁊ furioſi defendãt̃ ꝑ ſuos tu-
toꝛes ⁊ curatoꝛes ⁊ etiã agere inſti de auct̃ tutoꝝ ⁊ curatoꝝ.

¶ Hwre bryde mo raan ſwarie c lxvij.

Villicus põt iurare raan ꝓ omibus attinẽcijs
ad curiaʒ illã in qua ſedet ſed domeſtic⁹ eius
debet ei illud officiũ iniungere ⁊ publicare in placi
to ꝙ iṗe ẽ eius fellebryde et ſi iṗe ꝑ ſe habuerit ali
am curiã ⁊ in ea villicũ tunc ipſe eſt ibi domeſtic⁹
⁊ tutoꝛ illius licet ipſe ſit villicus alibi et ꝓ curia il
la põt conꝗri raan ſi fuerit ibi ſpoliatus.

¶ Hwre bryde mo raan ſwarie c lxvij.

Bryde mo wel raan ſwarie om alt thet ther til
thñ gard høꝛer thñ hã er bryde foꝛe En tho ſcal
bondhñ hãnũ om biwde at dele the dele oc a thi-
gi liwſe at hã er fellebryde oc retthe ſwen En haf
fuer hã ſelff annen gardh oc ther bryde i tha er hã
thẽ huſbõde oc warie foꝛe tho at han er annẽ ſtʒ

o

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

bryde oc mo han for then gardh dele raans dele om han wordher ther rønth.

Villicus pōt intrare raan ſtatio qꝛ villicus habet dominū vtile ſ ſi ager verti l ij Domeſticus fa l ij ℭ vbi in rem actio exer- ceri debet ⁊ c qm̄ frequenter vt lite non conteſta.

ℭ Hwat feld mā mo aff hende c lxvij.

QVi cōuictus erit p raans neffning vl' alio mō vl' ad iuſticiā regis ⁊ bōdonis ita q tenet ſol uere tres marcas tūc nō pōt bona eius alienari ſi ue ſint mobilia ſiue immobilia anteq̄ȝ ſatiſfecerat tam regi q̄ȝ bōdoni' Et ſi medio tpe incurrerit ali- quā q̄relā nō pōt aliquē cōuincere hoc ē nō pōt eū pſequi et nullꝰ pōt eū recipe i villicū niſi voluerit p eo iuri ſtare ⁊ ſatiſfacere qꝛ poſtq̄ȝ aliqs ē lega- liter conuictus et incauſatus nō pōt ſe et ſuas res transferre de illo loco anteq̄ȝ ſatiſfecerit.

ℭ Hwat feld mā mo aff hende c lxviij.

THā mā ther feld wordher mȝ raans neffnig eller nogher andhē lwnde anthā til komgēs reth eller bōdhēs ſo at hā er ſkildug atgialde ſine iij marck tho mo hās gooȝ ey aff hēdes hwerken bo fæ eller ānet for en hā haffuer reth giort bode bōdhē oc ſo komghē Oc hā mo enghē mā ſøge om hā fangher nogher dele oc enghē mā mo han nū tage til bryde vthē at han wil ſware oc retthe for hānū forti at ſithē mā er anthē feld eller ſecthȝ tha mo han ey flytthe fare coſte oc ey wyde ſigh annen ſtȝ borth.

ℭ Qui conuictus ⁊ce. Nota qui appellauerit ad iudiciū regis et nō fuerit pſecutus quid iuris Itē ſi nō appellauerit vtrū aduocatus teneatur ſub bonoꝝ teſtimonio bondoni iuſticiā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

facere et regi de curia conuicti et ſi aduocatus non fecerit bõ
doni et regi ius de curia conuicti quid ſoluat Item ſi aduoca
tus et ſui ſequaces fecerint boudoni et regi ius de curia con/
uicti illis non debet imponi cauſa hærrewerck vl' rapine hec
dubia corriguntur per thord in cor § lxxix Nota hic ſcilicet in
iſto c Qui conuictus erit per thord § ix corrigũtur aliqua du
bia ſcꝫ ſi aliquis pace priuetur per ſtockneſſu et ipſi conuin/
cãtur et conuictus pace reſtituitur a quibus recipiat emendã
et reſtaurum pro iniurijs et dampno patet per thord § quo
ſupra ſcꝫ § ix Qui conuictus Nota qui legaliter conuictus
eſt erit poſtea inhabil' ad omnia legittima proſequẽda vt hic
in cor thord § xxxviij ⁊ ſ̃ c c i in glo Nota homo legaliter con/
uictus Item Nota ſi quis occiderit legaliter conuictum propt'
hoc non priuabitur pace ſua et ſi quis eum vulnerauerit vel
verberauerit nichil pro eo ſoluat vt infra li iij c xxviij ſi quis
per miſit per textum hic in parte in § Et ſi medio tempore .
Qui conuictus iſtud eſt locale et ratio ẽ quia bona ſua ſunt
obligata tunc ibi et ſi facit c decreuimus de ſen. ex in vi qualit'
etiã excõmunicati et interdicti nõ admittunt' ad agendũ vel
prõcinandũ defendẽdũ et de ꝓba poſt c ceſſiõeꝫ.

¶ Om man tagher feld mã til ſig c lxix.

Si quis receperit in curiã ſuã vel cõmunitatem
aliquẽ legaliter conuictũ vel incauſatũ ille qui
eũ incauſauit agat in eũ qui eũ recepit primo in
vno placito ſecundo in alio et tercio in tercio et ſi
ille qui eũ recepit in domũ ſuam nec voluerit ꝓ eo
ſatiſfacere nec eũ dimittere cũ rebus ſuis tũc debꝫ
iudicari cum illo placito recipere naam de curia il/
lius bondonis qui eum tenet Sed ſi ille fuerit in/
cauſat⁹ ⁊ nõ legaliter cõuict⁹ qñ venit in curiã illi⁹
debꝫ ſe transferre cũ bonis ſuis de curia illi⁹ q² nõ
põt euꝫ recipe nec tenere anteq̃ꝫ ſe excuſauerit pro
cauſa ſibi impoſita.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶Om mã tagher feld mã til ſigh c lxix.

TAgher annẽ mã i ſin gard ellr̃ i ſin ſellegh no gher mã ther lagfeldh er eller ſecthet tha ſcal hin ther hannũ ecther kalle a bondhñ ther hin er tilfaren a eth thingh oc a anneth oc a tredie wil hin ther hannũ togh hwerkhñ for hannũ retthe el ler lade hannũ borth mz ſine coſte tha ſcal hannũ dømes a thingi at tage aff thñ bondhe gard ther hãnũ holdher ful naam En er hã ſecthz oc ey feld thñ time hã kom i bondẽs heuth tha ſcal hã vtfare effter mz ſine coſte forti at han mo hannũ ey hol de oc ey taghe føre en hã haffuer ſig orſaghz for thñ ſaag hannũ gaffs.

¶Siquis receperit ff de receptis arbitriis li ij C de hiis q la trones occultant l i Nec eũ dimittere Nota q hic põt elici de textu q villicꝰ ſeu inq̊linus ſeu colonꝰ q̊rũdã ſi bona in q̊bus reſidẽt vlterius in habitare noluerint ſm leges terre dñis ſu is p̃dicent et reſignẽt ꝛ ſatiſfaciẽt et liberi recedant ſm leges terre ab eiſdem vt notatur et plene declaratur in cõſtitutiõe regine margarete filie regis voldemari § xxij ꝛ eadem rõ et idem ius ẽ ſi dominus inq̊linũ villicũ ſeu colonũ noluerit in habitare p̃dicet ſibi ſecũdũ leges terre vt dictũ eſt ꝯcordat rex ꝛ cõſiliarij regni ꝛ gñalis cõſuetudo Siquis receperit hic orit̃ dubiũ Si aliquis recepit legaliter conuictũ in ſolutione legis vł iuramẽto xij hoim vtrũ tł's leges ł iuramẽta infirmãtur vł viciantur ad remoẽndũ tł'e dubiũ So ſcryfflandz dømer oc andre gode men mz hãnũ aff landzthinghz hwilken mã ſom i logh er ſom fordeelt er thz bør thñ mã ſelff atbetale meth iij mark komghñ oc bor ey at forkrenckes hins logh ther han ſwor meth Hec ſcripta ſũt Anno dñi M cd lxv de placito gene rali Iucie.

¶Om lagfeld mã haffuer annẽ mãz fæ c lxx.

NUllus dz legalit̃ cõuicto cõcedere iumẽta ſua

vel pecora vel alias res nec conducēda tradere tā
din ꝙ poſſit putari ꝙ eius ſit ꝓpriū et ſi illa ſupe
rius dicta fuerint recepta et capta in eius poſſeſſi-
one tunc ille qui cōceſſit debet ab eo cui conceſſit
exigere vl' cui vendidit vl' cōducenda tradidit ⁊ nō
agere i eū cui ille.i.cōuictus conceſſit vel qui ab eo
.i.cōuicto recepit.

¶ Om lagfeld mā haffuer annē māz fæ c lxx.

Man ſcal ey lagfeld mā fine øgh læ eller at leie
ſæle eller andher coſte i hand ſælie at hā for
ther a ſo laugheudh at mā wēthe at thz er hans
eghz Tho at thz er annē māz fæ oc wordher thet
taghz i hās heuth ta ſcal hin thē otte kalle a hind
ther han læde eller ſolde at leie oc ey dele med hin
ther togh.

¶ Nullus debet ſtatio quia faciēs cōtra legē nō defendat a le
ge vt de uſu c qui fruſta ff de minoribꝰ l auxiliū in § ſiqs Nul
lus dꝫ Nota hic eſt defectꝰ ꝙ qui aliquē legittime cōuictū i cu
ria ſua recepit ſi ꝓ hoc incauſat' tūc aut iuramēto cognato-
rū nomiatoꝝ ſed defendet aut exponat illū aut ſatiſfaciat
ꝓ eo.et iſte defectus corrigit' per thord § xxviij.

¶ At lagſøct mā mo ey orghe ſig c lxxi.

Siquis fuerit legaliter cōuictꝰ in curia ꝙ dicit'
bypoe felleth ⁊ ſi teſtimoniū affuerit ꝙ fuerit
poſitꝰ i cōmunitate tūc ipe nō pōt adiudicare bō
doni hoc eſt liwſe omnia pecora ſua et ſeipſuz fa-
cere paupem qd dicit' oreghz niſi hoc prius factuz
fuit q̃z ipe fuit icauſatꝰ Tamē landbo pōt cōmit-
tere villico ſuo quātū vult qn̄ abinuicē dnt ſeprari
niſi ipoꝝ ꝯmunitas publicata fuerit in placito tūc
nō pōt eiꝰ minꝰ aſſignare q̃z qd placitū teſtificatū

fuerit ab eo Et ſi ꝓcurator bõdonis fuerit ꝯuict⁹ ꝓ raan qd̓ dr bõdhũs rette ſwen vł ꝓ alia cauſa ł ſatiſfaciet ꝓ eo vel exponat eũ cũ denarijs ſuis ⁊ ſi nõ habeat exponat tamẽ eũ.

¶ At lagſøct mã mo ex orghe ſig clxxi.

ON wordher mã lagſøgt i ãnẽ mãz gard i byde felleth oc er withne til at hã wor laugt i felleth tha ma hã ex liwſe bõdhen alt ka til oc gøre ſig oreghz vthñ at worth giort føre en han wor ſecthz Tho haffuer bondhen wold til ſin byrde i hand at ſelie thñ time the ſkilies at ſo møghet ſom hã wil for vthñ at thet felleth wor liwſt a thingi tha mo hã ex ſelie hãnũ mynne en things withne er til En wordher bõdhñs reſwẽ for raan feld eller for ãnẽ ſaag tha ſcal anthñ bõdhñ bøde for hã nũ ellr̃ leghe hãnũ wd wz hãs pẽninge om han haffuer haffuẽ hã oc ex pẽnige legge ſwennẽ tho wth.

¶ Siquis fuerit rõne fiat fraus ipſi iudicio vt in ſili ff ne qd in frau patro l j § i ⁊ ꝓprie infra annũ vt ff qui i fraudẽ creditorũ li § i § ſi ꝓcurator cõcor iuſti deno xalib⁹ actõnib⁹ § i.

¶ Hwilkz agher raan er c lxxij.

QVãdo aliquis recepit anonã alterius quã arauit ⁊ ſemiauit abſqȝ ꝯtradcõe aliqua et q̃rela ⁊ ab eo nõ fuit añ mediã eſtatẽ ꝑ iudiciũ placiti ab iudicata h̊ vocatᷣ aghẽ raan licȝ ille poſſidet agrũ de q̂ recepit anonã ⁊ q̇ arauerit ⁊ ſemiauerit abſqȝ q̃rela ⁊ ille tacuerit q̇ terrã poſſidȝ tũc p̃t ip̃e ſemẽ ſuũ cũ creuerit de t̉ra tollere cũ iuramẽto xij hoim q agrũ illũ habuit cũ volũtate ⁊ licẽcia Et ſi deſe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

terit in i.la lege amittet ſemẽ ꝛ laborẽ Et ſi dixerit ꝙ ſemiauit ex improuiſio qḋ dꝛ wode et nõ cũ volũtate tũc tenet̃ habere tãtũ quãtũ ibi ſe miauit qḋ dꝛ fructgialo et nichil ꝓ labore Itẽ oẽs cãe iſte q̃ dꝛ dele executõi mãdanda ſunt te terminãde añ mediã eſtatẽ et ſi prius nũ fuerit ꝓſecute tũc debet ille metere qui arauit et dare bõdoni plenã penſiõꝫ qḋ dicit̃ ſkyldh de agro ſuo Et ſiquis recepit fructus ꝓut ſuperius dictũ eſt añ mediam eſtatẽ legalit̃ executos hoc ẽ lagdeelt tũc erat iṗe ꝓ eo raãs man tam ille qui ſeminauit q̃ꝫ alius Item ſi ille q̇ terram alterius arauit et ſeminauit dicit ꝙ terra illa ſit ſua ꝛ hoc ſi fuerit diſcuſſum añ mediam eſtatẽ tunc ſemen illud debet reponi inter mediatores ideſt cõpromiſſarios hoc eſt gange til iaffnetz hẽde et qui terrã obtinuerit obtinebit et ſemen Et ſi aliquis eorũ ſemen illud receperit anteq̃ꝫ illud fuerit laghdeelt videlicet terra illa et alius obtinebit terrã tũc ille q̇ recepit fruct⁹ erit raans man.

¶Om hwilkꝫ agher raan er Cap̃ lxxij.

Thꝫ er agher raau om mã taghẽ annen mans korn ther hin orde oc ſaade villſketh oc wordhẽ ep deelt aff hãnũ fore metſõmer mꝫ thins dõ tho at hin otte thñ agher ſelff ther han togh korn aff forti at hwo ſom erier oc ſoer vthñ kære oc thẽ hin ther iordhñ a tha mo hã vinde ſin ſeed aff nıꝫ xij mẽꝫ eedh at hã feck thñ agher mꝫ loff oc willie byſther hãnũ log haffue thñ ſeed forgiort oc ſÿth arbeyde En ſier han at han ſodhe thñ agher aff

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

wode oc ep mz wille tha er han ſkyldug at haffue
ſin fructgiald effther ighñ oc haffuer tabz ſyth at
beide Thÿſſe dele ſculle alle deles for mytſõmer
en deles the ep er fore mytſõmer tha ſcal thñ ſka-
re thẽ ſode oc giffue bondhñ ful ſkyld for ſin aghẽ
En allſeed ther ſo er ſooth oc thẽ mã deelth haff-
uer ſo op for mytſõmer ſom føre er ſauth tagher
then mã ſadhñ ther ſodhe tha mo hã worde raãſ
mã Sier hin mã oc thẽ annẽ mãz iord ſodhe at ior
dhen er hãs eghen oc deles thz for mytſommer ta
er then ſeed ſkylough atgãge til iaffnetz hende oc
hwort ſom iordhen withnes thÿñd gãgher ſadhñ
En tagher ãthen there then ſeed førre en iordhen
er lagh deelt oc vinner hin annẽ then iord tha er
hin raans mã ther ſaden togh.

¶ Quando aliqs Facit l ſiqs in tantã C vide vi ⁊ q̄ amittet
ſemẽ inſti de rerũ diuiſiõe § qua rõ in § ⁊ ſi dixerit facit l ſi ſ
uus ſuũ § ſi oliuã ff ad legẽ aquilcã añ mediã eſtatem Vide
aũt hic finit lex § hÿs ꝯſequẽter coll ⁊ ſeminauit facit glo iſti
de rerũ diuiſiõe § q̄ rõe in § Itẽ ſi ille hic ponit ad ſequeſtra
tiõz vt C de ſeqneſtrationibꝰ li ij de ſequeſtratiõe fructuũ l i i
glo ꝟ ſequeſtrari Qñdo ⁊c.nota querit vtrũ res alienas oc-
cupare licet cõductiue ſiue cõceſſiue acq̄ſitas vſq ad expletio
nẽ termini ſiue pena legꝭ ptz ſ̃ e c xxxij vbicũq § vl. in textu
⁊ in glo vt hic i § pmo ⁊ ſ̃ e c xl Neſſuingi § v in fine ⁊ ſ̃ e c
lxi Si aliqs § i ⁊ li iij c liij Siqs eq̄taverit De dubio vtrũ ſẽp
eſt ſtandũ dictꝭ cõpmiſſorꝝ vl cõpromiſſariorꝝ Semẽ illud debz
reponi iur mediatores.i.ꝯpmiſſarios.nota ꝯpromiſſio ẽ tri-
plex ſm Henricũ boic vna ẽ penal id ẽ ex ꝯſenſu ptiũ apponit
pena ⁊ tũc idẽ eſt q̄ arbitriũ alia ẽ iudicial id ẽ ex ꝯſenſu ⁊ vo
lũtate ptiũ ſm leges ⁊ iura int eos iudicat tercia ẽ ꝯdicional
vt ex ꝯſenſu ptiũ vis cauſarꝝ ⁊ poteſtas trãſſert penitus ad
compromiſſarios et nõ ad partes videlicet pſones litigãtes.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Nota hoc nomē arbiter eſt equiuocū qñ𝔮 accipitur ꝓ iudi-
ce de legato aliqñ ꝓ arbitrio iuris neceſſitate adito aliqñ pro
eo in quē partes mera voluntate cōueniūt. aliquādo ꝓ diſpē
ſatore vel ordinatore ar le ff vel C mandati l ve mandata hic
archid in c de arbitrijs de off de in vi Nota ꝙ arbit ſunt illi q̇
de conſenſu partium eliguntur et in eos ſub pene ſtipulatōe
cōpromittitur vt pene metu ipſoꝝ ſententia ſtetur/ aliter eñ
non valet arbitriū niſi pena valetur C de arbitris l i et i hoc
cōcordet henricus boic qui dicit ꝙ promiſſio ſi ſit penalis tunc
idem eſt ꝙ arbitriū Itē effectus arbitrij eſt vt ei ſtetur niſi
ꝑpetuo et male arbitratū eſt extra de arbitris c non ſine et
ibidem concordet iohānes andree dicens Non valet arbitriū
ſymoniacū vel doloſum et ber in c non ſine· ſuper v̇bo fauen-
tes infra et ita per grām arbitrati ſunt vnde cōpetebat excep
tō doli ſi ageret ex illo arbitrio § iiij l arbitrioꝝ non abſtente
iuramento quia iuramentū ad hoc non extenditor niſi ad ea
que legittime arbitrentur vel illicitū eſſet et nō ſeruandū ex-
tra de iureiurā c quinta vall' De compromiſſione conditiona
li dicit cardinalis in glo ordina in c contingit in v̇ vinculū de
iureiuran li vi ꝙ ſicut promiſſio illicita nō obligat ſic nec iu-
ramentū illicitū ſuper hoc impoſitum concor io et ar ibidem
Item promiſſio etiā ſi iuramēto vallata fuerit non obligat
ad illicita vel impoſſibilia vl' ſaluti animaꝝ obuiantia ſed ad
licita et honeſta debet intelligi et reuerit io hic in no textu c
cōtingit li vi Nam impia eſt promiſſio que ſcelere adimpletᷣ
xxij q iiij. c in mal' et nota ꝙ contra promiſſionē conditiona
lē excipitur ſi hmōi cōpromiſſarij dixerint contra leges vel iu-
ra in criminibus excepte accionis ſecundū henricū boic in v̇
cōpromiſſionis et hic poteſt etiā allegari c non ſine de arbitr
et ſimiliter dicta io an et ber in dicto c nō ſine de i reqre ſup
li p̄mo c xvi in glo Itē nota ꝙ in cauſa ſua iudex aliqs eē nō
debet de app c dilecti filij.

¶ Om afferrie Capl'm lxxiij.

Q Vicunqȝ ſemē alterius arando eradicauerit
hoc eſt errier annē manȝ ſecdh op tenet emē

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

dare regi tres marcas ⁊ bōdoni tres licet terra illa ſit ſua Quia quilibꝫ debet ius ſuū in placito proſequi hoc eſt dele ſigh til rette ⁊ per ſe iuſticiā, non ſumere Simile modo de illo eſt qui pratum alterius falcaſtrauerit Sed ſiquis falcaſtrauerit alterius pratuꝫ totaliter quod dicitur in mellom egh oc ende et dixerit eſſe ſuum et poſtea per iudiciuꝫ āmiſerit terram tūc efficitur pro eo raans mā Tamen pro afferrie et pro aff ſleth ⁊ qui falcaſtrauerit quod dicitur ſlaer ower reen dare debet iuramētū duodecim hominū ꝙ putauit eē ſuū ⁊ exponat anonā vl' quod de terra alterius receperit ⁊ nichil emēdet ⁊ ſi defecerit in lege exponat totū et emendet regi tres marcas ⁊ bondoni tres.

Om aff errie Capl̄m lxxiij.

FOr aff errie wordher mā exraans mā wthē lag hefftꝫ reeb togh thꝫ aff hānū En hwo ſō errier annē māꝫ ſeed op tha haffuer han brøth iij mark wedh bondhē oc tre mark wedh kōnghen tho at iordhē er hans eghē forthi at mā ſcal dele ſigh til rette oc extage ſig ſelff reth So er thet oc om mā ſlaer annē māꝫ engh op En ſlaer man all engh op'mellom egh oc ende oc'ſeier at thꝫ er hās eghꝫ oc gaugher iordhē hannū ſithē aff hēde tha er han ther fore raans mā Tho ſcal bødes for aff errie oc fore om mā wides at hā ſlaer ower reen oc for aff ſleth giffue xij mēꝫ eedh hin ther a kallr̄ at hā tencthe at thꝫ wor hāꝫ eghꝫ o lade tog vdh. korn eller høø ther a bids iord ſtood oc bøde icke

a En brøſther hannum log lade wdh oc bøde iij
mark bōdhā oc ſo komīghā En ſithā log er giftuē
wil han ey lade wd agrøde mē holler awer tiyn-
ne lag dage bøde, oc fore ſom ſauth er.

¶ Quicunqꝫ ſemen alterius Nota nullus poteſt pro quocūqꝫ
crimine in famatus corā non ſuo iudice vel corā nullo iudice
et extra placitū ſiue iudiciū ſibiipſi indicere purgatōem vt ex
tra de pur. c cū dilectus filius per textum Itē nec pro qua-
cunqꝫ cauſa incauſat⁹ poteſt coram nullo iudice ꝛ extra pla-
citum ſiue extra iudiciū iudicere ſibiipſi defenſionē legis ſcilicꝫ
iuramentū xij hominū vel alio quocunqꝫ modo vt hic in § q-
libet debet ius ſuum ꝛc et ratio eſt quia nullus poteſt eſſe iu-
dex in ꝓpria cauſa C de iudeis et celicolis l null⁹ et hic ī glo et
infra li iij c l Si aliquis in glo Quicunqꝫ C ne quis ius ſibi
di l vnica et ff ad legem aquilcā l ſi ſern⁹ § ſi oliuam C Nota
ꝙ cū § Sed ſiquis concor ſ e c xlviij Siquis falcaſtrauerit.
Nota hic incauſatur aliqs ꝓ in iuſta dilatione feni defēdat ſe
iuramento xij hominum vt hic ſed ſi aliquis incauſatur ꝓ de-
uaſtatione prati per vim cum pecoribus ſuis defendat ſe cū
neffn i kvn vt infra li iij c xlviij Siqs venerit § vlti.

¶ Om mā hugher i annē māz ſkogh c lxxiiij.

SIquis intrauerit ſiluam alterius in qua nullā
habet partem ꝫ ibidem ſucciderit ligna et one
rauerit plauſtrum ſuum et ſi aliquis de compoſ-
ſeſſoribus inuenerit eum in loco qui dicitur ſtobe vl
anteqꝫ venerit ad cōmunē viā ꝫ abſtulerit res que
vocāt farecoſte qs ſecū habet ꝓpter hoc, non erit
raans man Sed ſi venerit ad cōmunē viā ꝫ oñde
rit de quo illud habuit tūc nō pt detineri ſed res il
le dnt oñdi cū teſtimōio bonoꝝ ꝫ ſi nō habuerit ali
quē cui dctās res appriare ſibi poterit tūc agat in
eū vel pro raan vel ꝓ furto ſimile quid ē de ano-
na et de feno.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om mã huggher i annẽ mãz ſkogh c lxxiiij.

Gar mã i annẽ mãz ſkow oc huggher ther hã
aa ſelff ey lodh i oc legher a ſin vaghñ oc kã-
mer nogher egher wedh ther rethe egher er oc fi-
ner hannũ hos ſtobe eller føre en hã kommer til
atelwa-ie oc tagher han fra hin the fare coſte thẽ
han farer mz tha wordher han ther fore ey rãns
man En kõmer han til atelwa-ie oc lier aff hwẽ
han feck thz met retthe ſkell tha mwe mẽ hannũ
ey opholde mẽ ſculle fare til hws meth hannũ oc
lade til ſine mz withñs byrdh the coſte oc kan hã
ey fa reth hiemel til tha dele wedh. hannũ ſo ſom
logh er til anthen raan eller tyffneth ſo er oc om
korn eller høø.

¶ Siquis intrauerit q̄ non erit raaus man rõ quia vim vi.
repellere licet in continenti ſecus ex interuallo ſicut in ſimili
dicitur de adulterio vt infra c xxxvij li iij Siquis intrauerit ſil
uam Si aliquis ſucciderit ſiluã alicuius et ſucciſam detulerit
tunc poſſit iniuriã paſſus ꝓ illa ꝓſequi cauſam herrewerck
vel rapine ſi vero ſiluã ſucciſam iacere ꝑmittit tunc ꝓſequat᷑
cauſa herrewerck tñ debet ſilua ſucciſa valere iij marcas de
nariorꝫ et ſucciſor debet poſſeſſorẽ in dampnẽ reddere et; ſibi
emẽdare xl marcas et regi tantũ Veridici debent ſuo iuramẽ
to pſcribere dampni ſui quantitatẽ ſed ſi ſilua min⁹ valuerit
q̄ iij marcas tũc defendat ſe iuramẽto cognatorꝫ vel ſoluat
tres marcas thorð § xviij Si nõ habuerit aliquẽ cui dictas
res appropriare poterit tunc agat in eũ ꝓ raan vel ꝓ furto
hoc verũ niſi agens receperit res ſuas tũc nõ poterit i eũ age
re ꝓ raan ꝓ hijs qui in poſſeſſione ſua habet li.ij c lxxv § i

¶ Om mã aghẽ ower ãnẽ mãz agr ellr eng c lxxv

SIquis plauſtrũ ſuũ duxerit ſup agrũ alicius ł
pratum indebite ꝫ remotus fuerit ab illo qui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

agrnm poſſidet ꝛ amiſeritibi planſtrũ vł alias res tunc ille qui eũ impediuit ne iter faceret ſup pra-tum ſuũ vel anonã nõ efficitur raans man.

¶ Om man agher ower annen mãz agher eller engh Capitulũ lxxv.

Vil man enthen aghe ower manz enghe eller agher thẽ ey er ſayplough wari atligge oc wre-gher hin hannũ borth ther agher a oc ladher han tha vognẽ eller andher coſte effther ſtande tha er hin ther ey fore raans mã ther hãnũ meenthe at-fare ower hans engh eller korn.

¶ Siquis plauſtrũ. facit li i c vide vi Item Nota hic in iſto c datur intelligi ꝙ qui plauſtrando violenter vaſtauerit agrũ vel pratũ alterius reſarciat dampnũ cũ iure bondonis et re-gis ne iter faceret ſuper pratũ vel anonã indebite et ſimile ſ e c xxxi ſiquis anonã et etiã quaſi ſile infra li iij c xlviij Si-quis venerit § ij qr ibi loquitur de pecoribus ſed a fortiori de plauſtro qr maius dãpnũ fiat in agro vł in prato plauſtran-do q̃m pecora paſcẽdo et rõ quilibꝫ qr ꝯuis ĩ terra ꝓpria ha-bitat habeat tũ introituꝫ et exituꝫ ad forte et feegangh ſine omĩ diſpendio vt ſ l i c xlviij Quicunq̃.

¶ Om mã vfprmer annẽ a farne waie c lxxvi.

Qui aliũ in via ſua que dicit̃ farne waie viola-uerit id ẽ vfprmer vł tollendo ab eo iumenta ſua que dicũtur døgh vel plauſtrũ ſuũ euerterit vł ita impedierit ꝙ nõ põt abire cũ rebus ſuis ꝛ eas ibi dimiſerit et ſiue eas detulerit ſiue ibi remãſerit tũc ille qui eũ ſic impediuit efficit̃ raans mã Ta-mẽ ſi ille iterũ recepit res ſuas tũc nõ põt ĩ eũ age-re ꝓ raan ꝓ hũs q̃ in poſſeſſione ſua habꝫ Sed ſi ille qui eũ ita ſpoliauit res ablatas ſecũ domũ de-tulerit ꝛ ali⁹ eas ĩ curia ſua cũ bonorũ teſtimonio

inuenerit vel ſi eas currere dimiſit ⁊ ita inuenerit
tũc põt in eũ agere pro raan.

¶ Om mã ofyrmer annẽ a farne weie c lxxvi.

EJnner mã annã a farne weie oc gør hannuz
ofyrmo anthen at hã tagher hãs øøg aff han
nũ eller welther hãs voghen om eller tøuer hãnũ
ſo at hã mo ey bort fare mz hãs coſte mẽ forladhẽ
thẽ ther then ther hãnũ rønthe hwat helldhẽ hã
førde the coſte bort eller hã lod thẽ effther ligge
tha er hã e hãs raans man at the coſte en kennes
hã wed the coſte oc tagher thẽ effther i ſin heud
ſo ſom førre tha mo hã ey ſøghe hannũ mz raans
dele for thet hã haffuer ſelff i hefft. en om hin thẽ
rønthe førre thẽ til hws anthen heſt eller andher
coſte thẽ hã rønthe oc for hin ther rønt wordhẽ oc
kẽner ſyth i hãs gard mz gode mẽz withne tho at
hin ther rønte fører anthñ hiem eller lade løbe oc
ſynner hin ther otte effther gode mẽz withne ther
viſte at hã wor rønt tha ma han mz raan dele thz.

¶ Qui aliũ in viatiõ q̃ habẽti nõ datur interdictũ vnde vi in
ſti de accionib9 pncipio Itẽ circa iſtud c corrigant aliq̃ dubia
ſiue defect9 p thordonẽ § lxxvij ⁊ infra c cxxviij ſi ille in glo.

¶ Om komĩghñs mãz bryde oc biſcops c lxxvij.

SJ villici hoim regis et epoꝝ deliq̃rint ad tres
marcas debent cõponere cũ domeſticis ſuis ⁊
nõ cũ aduocato.

¶ Om komĩghñ mãs bryde oc biſcops c lxxvij.

AJle komĩghñs mẽz bryde om the bryde til tre
mark tha ſculle the retthe wed therẽ eghñ huſ
bõde oc ey wed vmboſmã ſo ſculle oc biſcops mẽz

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

brpde.

¶ Si villici hoiez regꝭ ꝑuilegiũ ꝛ q̄utũ ad iſtas ꝑſonas ſcꝫ ep̄os ad villicos hoim regꝭ .i. nobiliũ armatoꝝ q̄ dicũt̄ homes regꝭ i. vaſalli regꝭ ꝛ hn̄t tres marcas cũ ſuis ſicut ep̄s cũ ſuis vt ꝫ

¶ Om biſcops nefning c lxxviiij.

NEffningi ep̄i dn̄t eſſe duo ĩ q̄libꝫ quarterio et duo in qualibet ꝓchia ꝛ ꝓchiani dn̄t inſti tuere ꝛ exactoꝛ debꝫ eos ad iurandũ aſſumere iſti nō dn̄t eſſe ſil' niſi ĩ vno ān̄o poſt ntitatē dm̄ dn̄t ip̄i inſtitui ſicut alij neffningi ꝛ illo nō iurabũt niſi de de hellibrøde.

¶ Om biſcops nefning c lxxviij.

BIſcops neffninge ſculle to wære i hwer fiertig ellr̄ to i wer kirke ſoghn̄ oc thm̄ ſculle ſogne mē til tage oc vmboſmā ſcal thm̄ i ethe The ſculle icke ſāmel wære i mere en een iāling Effthr̄ iwl ſculle the oc ſkiffthes ſo ſom andre neffninge oc the ſcul e ep ſwærie vthen om hellebrøde thꝫ er om man bæries om hellegdagh.

¶ Neffniugi Iſti deputāt̄ ad certas cauſas ꝛ aſſimilāt̄ teſtibꝰ ſi nodalibꝰ ſeu publicis de q̄bus iu c ꝑterea de teſtis cogend̄ ꝛ xxxv q vi c ep̄os ſinodo ꝛ vocāt̄ hellibrotꝫ neffning.

¶ Om neffningh ſkyl at c lxxix.

SI neffningh diſcordauerint ĩ vna ꝓchia tũc accedant illi de alio quarterio tamē pociꝰ qui viciniↄ̄ ē Itē nota ꝙ neffnigi ep̄i nō poſſũt plꝰ de merere ſuo iuramēto q̄ꝫ tres mar. ꝛ ſi ꝑ iurauerit ꝛ in lege defecerit ſatiſfaciāt regi ſicut alij neffnigi.

¶ Om neffningi ſkyl at c lxxix.

SKyl neffning a i kirke ſoghn̄ tha ſculle neffni ge til aff annē fierthing om atſkilie tho e thn̄

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ther neſt er ſidhen Biſcops nefſnige mwe ep forſwarie mere en iij mark En ſwarie the wrangt oc falle the tha ſculle the ſecthe wed komghen ſo ſom andre nefſningh.

¶ Si nefſningi diſcordauerint Idē eſt ſi vn⁹ illoꝝ moritur vel peregre iuierit extra regnū ar ſ̄ e c lv Si quatuor vnū. et etiā ſ̄ e c lvij Siq̄s nefſningorū p̱ argumētū et etiā idē eſt ſi receſſerit de ꝓuincia vel de hereth vt in eodem capitulo Si nefſningi q̄ viciniores reqrunt ſic ī cōſecrationib⁹ epoꝝ vt notat̄ i c ſi archieps̄ de tēpo ordinā et tres marcas ſilr̄ ſ̄ e c liiij.

¶ Hwore ſectes forhellibrøde Cap̄ lxxx.

SI exactor epī voluerit de aliquo cōqueri debꝫ in placito q̄relā mouere ꝛ citare eū ad placitū et noīare hoīem quē verberauit et diē feſtū in quo hoc fecit et in quīto die poſt placitū dn̄t nefſningi apud eccl'aꝫ eoꝝ iurare ꝛ nō in placito Ceterū q̄ ꝑ hellebrøde impetitur poteſt vti oīb⁹ impedimētis ſupra dictis.

¶ Hore ſectes for hellibrøde c lxxx.

TIl biſcops omboſmā giffue annen māꝫ ſaag tha ſcal hā kære a tigi ower thn̄ ther han wil ſaag giffue oc lade hānū nefſne thing oc nefſne a thingi thn̄ mā ther hin borde oc then hellegdagh ther hā bordes oc a femte dag effther thing ſculle nefſning om ſkilie mꝫ there eedh hēme hos kirke oc ep a thingi Hwilkhe til males ſom han ther ſec ther tagher a thingi the ſanime ſcal hā haffue at kirke Hwo ſom ſectes for hilligbrøde hā mo nyde alle the forfald ther op føre er ſauth.

¶ Si exactor epī Iſtud capl'm ē loca leet ponit modū ꝓcedēdi ꝯtra violatores ceſtoꝝ Itē circūſtācie loci et tp̄is debent poni

patz ij q viij libelloꝝ et infra e c lxxxij Nota q̇ta die poſt pla
citū dn̄e leges dari vel ſolui ptz infra li iij c lij § iij.

¶ At neffningi ſculle ey thiende fra kirke ganghe Capitulum lxxxi.

NEffningi debēt iurare de illo lagdag q̇d eis
p̄fixū fuit de placito de cauſa ad quaz vocati
ſunt licet exactoꝛ nec cauſat? cōparuerit ⁊ ſi ſub ſi-
lētio receſſerit amittent tres marcas ⁊ ſi ſint ſine i
pedimēto ⁊ nō venerint puniant̄ etiā in trib? mar
cis ſed ſi īpediti fuerint tūc debent iurare quinto
die poſt placitū ad qđ veniūt.

¶ At neffningi ſculle ey thiende fra kirke ganghe Capitulum lxxxi.

NEffninge a then lagdagh thm̄ wordher lagt
a thingi tho at ey kōmer vmboſmā oc ey han
ther foꝛ ſaag er tha ſculle the ſkilie om thz thr̄ the
woꝛe til melte aff thingi foꝛti at gange the thiēde
fra kirke tha haffue the foꝛgioꝛt there iij mark. en
ere neffning vthen foꝛfalde oc kōme ey a lagdagh
til kirke tha tabe the oc there iij mark En ere the
i foꝛfald tha ſculle the om ſkilie femthe dagh eff-
ther thet neſte thing ther the kōme til.

De neffninge ſkulle ey th[illegible] fra kirc[illegible] gange

¶ Neffningi Nota modū iurādi p̱ neffniugos p̱ hellibrode et
ſi iuratur per verbū ſcio ſup ſctm̄ alienū tūc eſt illicitū vt dic
tū eſt ſup̄ e c xij in glo Itē nota q̄uis ille textus loquit̄ ſolū-
modo de neffniugis tn̄ etiā de veredicis et denoīatis ſi ſub ſilē
tio receſſerint et ideo defectus iſte corrigitur in coꝛ p thoꝛđ §
lxiij Debēt iurare q̇nto die ⁊c. Nota leges q̄ debent ſolui q̇n
ta die vel decima die ſ lii c l Quicūq₃ in glo et illa dies fuerit
feſtiua tunc ſoluant̄ in pfeſto pfeſti ſi pfeſtū fuerit feſtiuum
aūt ſoluant̄ in pfeſto pfeſti ⁊ plane intelligendū ē q̇ ſemp ſol

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

uaut' leges ꝑ q̃cũq̧ cã' excepto manhellecth maal ĩ ꝓria die añ feſtũ ꝛ dies ſq̊ leges firmant̾ nõ debꝫ cõputari thord ᵹ lxxxviij.

¶ Af hwem hellibrødde mo gøres c lxxxij.

QVicũqꝫ ůberauerit vxorẽ ſuã vl' pueros ſuos qui ſecũ ſũt in cõmunitate ꝓpter hoc nõ violat feſtũ niſi ipos vulnerauerit cũ armis l' etiã fregerit eoꝝ mẽbra q2 tenet̾ eos ſi deliq̃rit corripe cũ [v]iga ꝛ baculo ꝛ nõ cũ armis ſil'e ẽ etiã de mercenarijs Sed vxor põt violare feſtũ vulnerãdo maritũ ſuũ ſil'e ẽ de pueris ůberãtib⁹ parẽn ꝛ matrẽ Et ſi pueri qui dicunt̾ ſpſken pugnauerint adinuicem dũmõ nõ ſint.in cõmunitate ſil'et ambo ſint cõcordes nichilomin⁹ exactor p̃t ex agere in eis.

Af hwem hellibrødde mo gøres c lxxxij.

MAn mo a ſin huſtrue oc ſin børn ther i fellegh ere meth hannũ ey hellebrødhe a thẽ brydde uthẽ at han gør thẽ ſaar mꝫ od eller mꝫ egh eller ſlaar thẽ lyme ſøndher forti at hã ſcal refſa thẽ om te bryde mꝫ ſtaff eller mꝫ wondh oc ey mꝫ vaben ſo er thꝫ oc om leiehion En a huſbondhe mo huſfruẽ wel hellebrødde bryde oc bør a there for eldern mwe alle tide aar hellebrydde Ta oc ſpſken a annẽ om the er ſkylde at felleg Shie the bode thẽ hellibrødde giorde oc ere ſotte tha mo ombolſman tho giffue thẽ ſaag ther han wil.

¶ Quicunq̧ verberauerit Nota q̃uis iſte texeus iu fiue hui⁹ capituli ſolummodo loquitur de hellebrøde tñ in omnib⁹ cauſis ſcꝫ pro vulneribus et alijs poteſt exactor agere ĩ eos et nõ iniuriã paſſum et hic defectus corrigitur per tord ᵹ lxxiiij ni/ ſi vulnus fuerit promulgatum in placito et infra li iij c xxix in glo Qui verberauerit Nota de correctione domeſticoruꝫ ꝛ

eſt ſimile § de emendatione ſeruoꝝ l vnica et C de emēdatio
ne propinquorū l vnica Item de vxore Nota ꝙ vxor non debȝ
virum offendere inſti de iniuriis ergo a fortiori non debet euȝ
corrigere Ratio eſt de germanis quia vnus nō ē in ptāte al-
terius,et ita nō habet cū corrigere ar p̄dictoꝝ iniū.

¶ Hwilke thide hellibrøde brydes c lxxxiij.

DE ſabbato qñ aduent⁹ domini inchoatur vſqȝ
ad octauas epiphanie in occaſu ſolis feſtum
eſt et qui in hÿs diebus l pugnauerit violat feſtū.
Sil'e aſt de ſeptuageſima vſqȝ ad octauas paſche
et tota ſeptimana pentecoſtes ⁊ oēs dies quos ſa-
cerdotes plene feſtos pronunciant ſeruandi ſūt fe
ſti ab occuſu ſolis vſqȝ ad occaſum Sed ꝓ labore
in diebus feſtis nō debet aliquis incauſari niſi pro
illis feſtis quos ſacerdotes ꝓnunciant ⁊ hoc ab oc
caſu ſolis vſqȝ ad occaſum ꝓpter qd̄ impetit⁹ de
fendi pōt rȳ hoim.

¶ Hwilke thide hellibrøde brydes c lxxxiij.

FRa then løwerdagh at aff th̄n ther aduēt gā
gher indh oc til otthen dag effther tolte dagh
iwle til ſol er ſadh hwo ſom er ther bates i mel-
lom han brydher helleth So er oc fra ni oghe fa
ſte oc til otthen dagh poſke oc alle pinzewghe oc
alle the daghe ther preſther biwdhe fulhellith at-
holde fra om aff then ſol ſetthes oc til annē dags
aff then ther ſol er ſath En for hellidaghs arbey-
dhe mwe men ey ſecthes uthen the daghe ther
priſt biwdher fulth helleth thet er oc mellā thwig
ghe ſool marke thē fore ſculle mē waries meth rȳ
mēȝ eedh oc ey hange neffning til.

¶ De ſabbato Feſtũ violatᷣ dupliciᷣ vno mõ ꝑ delictũ vberatio
nis et hmõi Alio modo per delictũ laboris primo modo loquiᷣ
tur pri. ps et concor cũ ma c capellanus de feriȷ̈s et c ſeq̃u. ſe-
cundo modo loquitur ſcda ps qñ diciᷣ de veſpere in veſperã
et concor c i et ȷ̈ cũ glo de feriȷ̈s Item quando tutor cõfratruꝫ
vel ſororũ eos corripit pro hoc nichil ſoluat vt hic in capitulo
Quicunqꝫ § ꝰ ſi ſint in cõmunitate et ĩfra li iȷ̈ c xxx ȷ̈ in glo.
ꝰ ſup̃ l i c xxx i glo.

¶ De ſabbato aduentus domini Nota ꝙ q̃uis ꝓhibitũ eſt ĩ
diebus feriatis iurare vel leges ſoluere tam̃ ſecundũ canones
et iura in aliquibus cauſis eſt licitũ primo ꝓ pace ſeruanda
extra de feriȷ̈s c oẽs dies dominicos Item iurare licite ꝓ pa-
ce ſeruanda xxȷ̈ q v iuratur Item pro fama ȷ̈ q ſiiȷ̈ preſbiter
Item pro fidelitate ȷ̈ q iiȷ̈ nullam Itẽ pro reuerentia ſubiec-
tionis d xxiȷ̈ q̃mq̃m Item pro cautionẽ dampni diſt xviȷ̈ de
ſyracuſana Item ꝓ veri defectu xxiiȷ̈ q.ȷ̈ q̃mq̃m Hec omnia
habes per v Pax et fama fides reuerẽtia cautio dampni De-
fectus veri ſibi querunt magna tueri Item licitũ eſt veridicꝭ
et neſſningis in diebus feriatis de omnibꝰ ſuis iuramẽtto iu-
dicare ad que legittie fuerit vocati om̃i tpe ãni vt ſup̃ l ȷ̈ c vi.

¶ Et omnes dies quo ſacerdotes feſtos pronunciant ¶ Nota
ſi dubitatur de feſto tranſlato a priſtino die in aliaꝫ feriam
vtrum pro feſto celebrabitur tunc ſi feſtum transfertur cum
officio et hoc a ſacerdote perrochiali pronunciatum fuerit
feſtiuandũ tũc ille dies cũ officio et feſto tranſlatus ab oibus
feſtiuus celebrabitur.

¶ Dagh ſcal nekfnes ther hellibrøth ſcal
bryoher. Caplm lxxxiiȷ̈.

Quando aliquis incauſatur ꝓ hellibrøde tunc
debꝫ dies noiari qñ hoc fecit et q̃liter deliquit
et modum illũ qd dicitur mwndheuth quem tunc
arripet in placito proſequetur.

¶ Dagh ſcal nekfnes ther hellibrødhe ſcal
bryoher Capitulum lxxxiiȷ̈.

Ther mā ſectes for hellibrøde tha ſcal neffnes thē dag ther hā brød a oc hwre hā brød oc thē mwndhe ffth hā taghē a thigi thz ſcal hā ſplge.

¶ Quādo. ꝙ dies nominatur cū aliis circūſtanciis ē ſiſe ſicut in libello accuſatorio vt notat glo in l i cauſis § de accuſatio nibus et e ff l libellor ſilē ſc c lxxix Item actō expirat per annū ſimile de actis iniuriaꝝ Nota duplici pena non pōt qs effici dūmodo ſolū vna accō et hoc delicto oritur alias ſec? de iſto s li ij e iiij c Pro iſto dic ꝙ vbi in aliquo canone vel le- ge tranſgreſſor certa pena ſpālis eſt apposita gnāl pena trāſ greſſionis canonis vel legis non habꝫ ibi locū ar promiſſor notatur de iſto de elec c cupiētes § ad hoc vē ſi vo in v pucnt p card et io in no et iſta notari pnt ſem c infra Siquis vulne rauerit hec archid de hereticis in c ſup eo in v peniteat i vi. Nota ſi aliquis in anglatus vim vi cū moderamine inculpa te tutele repellando defendet ſe nō tenetur de delicto hellibro/ de q2 quilibꝫ omī iure licet defendere ſe ipſum li iij c Siqs aliū occiderit § iij in fine ſed ſi in vadēdo verberat tunc ſecus vt l iij c de ſabbato Itē ſi duo cōtenderint et alter alterum feſto verberat nunquid verberatus nō repercutiēs tenetur rñdet ꝙ non q2 nō ē tranſgreſſor legis ſed magis q cū percuſſit vt li iij c pro pcuſſiōe baculi et in capitul de vulneribus li iij p to- tū Itē oppreſſus ē ſed nō oppimit et ideo rex tenetur eū lege defendere vt in prohemio huius libri § iij Itē regis et pncipis ibi iniuſte oppreſſus defendere Itē apparet ex iuramento neffnigorū qui ſic iurabūt ſic me adiuuet deus ꝙ ille verbera uit hoim illū demōſtrando aliquem die feſto et verberans te- netur et nō verberatus niſi repercuſſerit Item afflictio non datur afflicto de tali ergo c ex pte Et ſi vulnerauerit aliquē ordinatū Nota ſi laycus clericū leſit et cōuictus fuerit ſoluat regiius ſuum pro blodwide licet epo ſoluat ius ſuū. clericus aūt ſi laycū leſerit ſatiſfaciat epo et non regi Thord § xxi.

¶ Om vmboſman Caplm lxxxv.

Si exactr incauſauerit hominē ꝫ noīauerit diē in quo deliquit ante diē illum ſi aliquid deli quid pro eo non agat in eum Nulla hellibrode

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

pōt durare vltra annū.

¶ Om vmboſman c lxxxv.

HEffner vmboſmā dag thē hā ſecthē mā huat ſom han haffuer brøt for thē dag thē nefnd er ther gangher ey ſithē ſaag efthē En enghē hel lebrøde ſaag mo ſtande ower iamlinge.

¶ Si exactor ante diē ſtō ē q̄rīa debet ferre ſm allegata et ꝓbata ſed de tali nichil eſt dictū ergo vī ibi vltra annū Nota pſcriptōez annalē ſie ſt q̄ in fraudē creditorū lii § i c lxxxv

¶ At for en ſaag gialdher flere iij mark c lxxxvi.

SIquis vulnerauerit aliquē in eccl'a vel cimiterio in die ſctō tūc ſpālit' emēdabit ꝓ eccl'a z cimiterio z ꝓ feſto z ꝓ violētia qd̄ dr̄ bloodwide Et ſi vulnerauerit aliquē ordinatū tāto pl' emēdabit At for en ſaag gialdher flere iij mark c lxxxvi.

HOgghē mā annē i kirke eller a kirke gard om helig dag tha bødes ſerlige for kirke oc kirke gard oc for hellibrøde oc ſerdel' for blod wide En hogghe mā wijdh mā eller mwnck tha bødher han ſo møghz mere.

¶ Siq̄s vulnerauerit In iſta ꝑte aggrauat' pena ex circūſtāciis loci tp̄is z ꝑſonaꝝ ſi'e inſti circa mediū z C de furtis z bno corrupto l atrocem z preſtat' emēda eccl'e violate ꝑſone ꝑcuſſe z ꝓ die violato det' pncipi quia contra ſtatuta ac de iniuris inſti vtp̄.

¶ Om thyffneth Capl'm lxxxvij.

SIquis iputauerit alicui furtū z deph̄ēderit cū cū aliq̄ furto legit illud in dorſo ei' z ducat eū ad placitū z aſſignet euz exactori z exactor req̄rat iudiciū placiti quid ꝑ tale furtū demeruerat.

¶ Om thyffneth Capl'm lxxxvij.

OM mã giffuer ãnẽ thyffs ſaãg oc taghẽ hã hã
nũ noghz i hẽde binde thz a hans bagh oc fø
re hãnũ til things oc antworde hãnũ i hẽde kom̃
ghn̄s omboſmã oc haffue things dom til huat hã
haffuer forgiort mz ſodan ſtyldh.

¶ Siqs iputauerit hic de pena furti criminali ſec? de ciuili i
ſti de obligationib? q̄ ex delicto naſcũtur § pena aũt ⁊ mod?
hic poſitus ē local' et de beneplacito ſtatuẽt ꝫ.

¶ Hwor fore thyff mo henges c lxxxviij.

SI fur furat? ſit res valẽtes dimidiã marcã vl'
plus tũc põt eũ exactor licite abſqz iudicio ſuſ
pendere ⁊ ſine pctõ ⁊ ꝓpter hoc nõ incurrit pctm̃
qꝛ culpa ſua dampnat eũ ſed null? bõdonũ p̄t eũ
ſuſpẽdere ne videant̄ hoc cauſa vltionis feciſſe ⁊ qꝛ
nõ põt ſibiipſi iuſticiã ſummere de ipſo.

¶ Hwor føre thyff mo henges c lxxxviij.

HAffuer thyff ſtolet halff mark coſte ellẽ mere
tha ma omboſmã henge hãnũ vthen dom oc
haffue ther icke ſønd fore thi hãs gerningher haff
uer hãnũ fordømpt oc ladher hãnũ hẽgi for reth
nes ſaag oc kom̃ghẽs wold oc ey for heffn En bõ
de mo ey hengi ſin thyf forthi at gører han thz for
heffn oc tho at ilde er wed hãnũ giort tha mo hã
ey tho wa·re ſin eghñ retther.

Poteſt eũ exactor licite abſqꝫ iudicio ſuſpẽdere Nota ſuſpẽſi ⁊
corpora dãpnatoꝝ pñt ſepeliri i cimiterio dũ tamẽ penituerit
xiij q ij c ſi verũtamẽ ad deponẽdũ eos de patibulis req̃rit licẽ
tia iudicꝫ ſecularis ne iuſticie contẽpni videat' ff de cadaueribꝰ
punitoꝝ li i ⁊ ij ſed' ipaz licentiã index denegare nõ debz quia
corp? xp̄i ſi cõfeſſi fuerit et penitent nõ debz eis denegari xiij
q ij c ſi ſꝫ raptori dãnato ad mortẽ denegat' pnia niſi reſtituat
ablata l' plenã ſecuritatẽ de redẽdo faciat ſi hẽat vñ poſſit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Si vero cū haberet vnde poſſit diſtulit accipere pniam vſq ad mortē et ſi nō poteſt ſatiſfacere ſi petit penitentiā dabit ei et etiam viaticū et ſepulturā ſi ꝓpinqui volunt ſatiſfacere ſi vero decedit impenitens tūc viaticū ꝫ ſepultura negabitur ei extra c ſuper eo et c in lris hec pſan? Sepultura iiij § iiij. et communicari § ulti et raptoꝛ § i Tha mo han ey were ſin eghn rettther Nota nullus ſiſet ſelſpoteſt eſſe iudex et actoꝛ ſ iudex et teſtis in eadē cauſa vel accuſatoꝛ et exactoꝛ vt hic i c Si fur furatus fuerit res. quia nemo debet habere duplex of ficiū in vna et eadem cauſa iiij q xli et c ij quia ſingula offi cia ſingulis perſonis ſunt cōmittēda lxxix q i breſbiteros ſſ ad trebellianū ille a q̄ § tēpeſtiuū ſſ de pact? ſi plures et vtp. li ij ar c lvi ſcꝫ nullus debet famulo ſuo ſuam cōmittere exac tiōez Si fur furatus fuerit minus vc De q̄ta iſtius furti decla ratur infra e c eo ſiqs ſcit furē in glo.

¶ Om vmboſman wil ey taghe thyff aff bondhen Capl'm lxxxix

SI exactoꝛ noluerit recipere furem de bondo ne vel eius officialis āmittet exactiōem ſuam quia facit bondonē eſſe ſine iuſticia hoc eſt retthe løs ꝫ tenetur emendare regi xl marcas et xl cogna tis ſuis Et ſi fur poſtea ſolutus fuerit qui eū liga uit iudicatur excuſatus.

¶ Om vmboſman wil ey taghe thyff aff bondhen Capl'm lxxxix.

OM vmboſmā wil ey taghe thyff eller hās vn dherſaathe tha haffue forgioꝛt ſyth leen foꝛ thi at han gøꝛ bondhn̄ retteløſe ac ſcal bøde kom ghen fyrithiwge mark oc ſo tyffnes frendher En woꝛdher thyff ſithenløs tha ware bondhen tho angherløøs ther hannū banth.

¶ Si exactoꝛ Si aliquis aduocato furē ſuū tradiderit in placi to ꝫ aduocatus ipm contra iudiciū placiti tm̄ liberꝫ dimiſerit

ſolnat bondoni xl marcas et regi tm̄ Thorð § xvi.

¶ Om thyff ſtiel mynne en halffmarks coſte c xc.

SI fur furatus fuerit minus q̄ꝫ dimidiam mercā et deprehēſus fuerit et ad plicitū ductus tenet̄ karactere furis ſignari et dare regi tres marcas ꝛ bōdoni inultā qð dicit̄ igiald et thwigild Sꝫ fur ſi venerit ad placitū ligatus cū furto quantūcūqꝫ ſit paruū et ſignū furis in ſe habuerit tūt p̄t ſuſpēdi et bondo recipiat igildh ꝛ thwigildh ꝛ rex portōnē eius totaliter.

¶ Om thyff ſtiel myn̄e en halff marks coſte c xc.

HWre møghet ſom thyff ſtiel mynne en halff markscoſte oc wordhī hā taghn̄ wed oc føꝛt til thing s tha er hā ſkyloug athaffue thyffs merke oc giffue bonthen igialdh oc thwigiald oc koninghn̄ tre mark En kommer en thyff thil things bwndhn̄ mꝫ thyffnet hure lith ſom thyffnet er oc haffuer hā føꝛre thyffs merke tha mo hā hænges oc bonde tage igiald oc thwigiald ſo ſom ſaut er oc kom̄ ꝫhn̄s hās howꝫ lodh all.

¶ Si fur furatus ſit res in l feudoꝝ de pace tenēda § ſiquis q̄uqꝫ habet de q̄uqꝫ ſolið et tātū etiā ſm leges ſielandie q̄ ibi marca facit x ß den̄ Sed in incia facit vi ß den̄ ið in incia dimidia marca facit iiȷ ß den̄ ſine pctō contra glo ioh̄ vi ð § . hiȷs ita ibi dicit nō occidas niſi ſis iudex ß nullus concoꝛ C ne q̄s ſibi ius in cauſa ſua dicꝫ in rub et mag xxiiȷ q v ſi homicidiū Si exactoꝛ concoꝛ inſti de obligationibꝰ q̄ ex quaſi delicto § i et ff de variȷs et extra ordinariȷs cognitis l ſi ſed de pena hic ſtatuta ſic placuit alr̄ puniet̄ ad arbitriū ſuperioris vt iuri bꝰ p̄allegatis vide ſ̄ e liȷ ꝯnota ꝙ aliq̄n liber hō licꝫ bona nō hꝫ ꝓ debito ditineri nō dꝫ ð pig c latoꝛ C ð acti et obli l ob es alienū ſed fallit hoc in l ait p̄toꝛ § ſi debitorē ff ſi in fraudē credi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

toꝝ ꝺ debitoꝛ vbi dicit̉ ꝙ fugiens per creditoꝛē pōt detineri
Alius caſus eſt in debitoꝛe fiſti in l ÿ C de exactoꝛibus tribu/
toꝝ li x.tercius caſus eſt qn̄ aliquis nec vult ſoluere nec cedeꝛ̄
qꝛ hoc facit ex malicia in li i C q̇ bonis cedere pn̄t cū ibi nota/
tis Item qui ab hoſtibus detinet̉ C de captiuis et poſt l vnt
reuerſ l ob hoſtibus et l vltima Itē pr̄ etiā pōt filiū obligare
quem ꝛ vendere pōt in maxiā neceſſitate C de prībns q̇ filios
diſtraxerīt l ÿ Itē ex conſenſu libera pſona obligari pōt ſi in
obſtagio de iurciurā c ex reſcripto al̉ oꝛdinatū ē vt qui bonis
cedit liber vadat q̊ vult § qui bonis cedere pn̄t li i de ſo odar/
dus alia Niſi ipſe confeſſus fuerit furtū in placito Nota ſcḋm
conſtitutionē erici regis dacie quaſi in pncipio null? pōt cap/
tiuari niſi ſpōte confeſſus iure.i.in iuditō aut legaliter cōuic/
tus vel manifeſto facinoꝛe depꝛ̄henſus pꝛo quo ſecundū leges
terre vita carere debeat vel mēbꝛis Nota ꝙ confeſſus in iure
ꝓ cōuicto habetur C de confeſſis l vna ver ꝺ fideiuſſo c ÿ ꝺ ex
confeſſione Itē ſēper ſtatur cōfeſſiōi contra ſe ſctē xiiÿ . q ÿ § i
ver ꝺ fideiuſſo c ÿ i ꝺ ex cōfeſſiōe Itē dicit hoſti ꝙ vno mō dicit̉
aliquis manifeſtus in aliquo crimine per euidentiam facti ar
extra de cohabi cle et muli c tua et c ſi Alio modo ſi ſit de hoc
in iure confeſſus vel conuictus ſꝫ ſola fama nō ſufficit vt ma
nifeſtus dicatur concoꝛ piſa vſura iiÿ § i Item de confeſſione
q̄re infra e c xxxiiÿ in glo in ꝺ confeſſus De ſolutione igildh et
twigildh concoꝛ lex infra e c cxiÿ Siquis iuuene in glo Si fur
furatus hic dubitat̉ quid ſit igildh et twigilgh ſed declarat̉
in articulis thoꝛ § xlv Item perdens res ſuas ꝑ furtum te/
netur eas rehabere vt ff et C de cōditione furtiua ꝙ aūt rex
habeat penam pecuniariā vel partem bonoꝛū furentis ra/
tio eſt quia publica vtilitas cui rex pꝛeeſt leſa eſt ſed ꝙ rex ca
piat oīa bona furentis eſt de beneplacito ſtatuentis vide ī
fra e c ÿ c Item dampnatur tacite conſuetudo certarū cōmu/
nitatū ſed ꝙ̄ totū furtum adiudicatur iudici et nō ꝑdenti vt
in cōmunitate erphoꝛdenſi.

Bonde mo ey lade thyff løbe vthen
things dom Capitulum xci.

SIquis captiuauerit furē l̉ aliū ꝛ eū ligauerit et
ad placitū nō duxerit ſed dimittit eū liberum

emēdabit ei xl marcas denariorū et xl regi tñ exac
tor non pōt eū impetere niſi ipſe prius cōqueſtꝰ fu
erat ꝙ amiſit res ſuas furtiue Sed poſtq̄ʒ fur de
p̄henſꝰ ē et ligatus cū furto cū teſtiōnio bonorū ſi
poſtea fugerit vel de domo alicuiꝰ vel ī via placiti
vel in placito ſine iudicō placiti tūc vbicunqʒ fuerit
dep̄henſꝰ poſtea pōt fieri ei ius ſuū Tamen ſi ita
fuerit ſolutꝰ ꝙ in ſua libertate eſt ⁊ venerit ad pla
citū nō ligatꝰ tūc nō pōt capi in placito ꝓ illa cāſq̄
ſibi imputabatᷣ ſʒ debʒ in placito accuſari ⁊ᵒ poſtea
ꝓcedēdū ē cōtra eū ſēm leges terre qꝛ quilibʒ tene
tur habere pacē ad placitū ⁊ de placito ꝓ omi cā
q̄ ſibi iponitᷣ niſi ipe ꝯfeſſus fuerit furtū i placito

¶ Bonde mo ey lade thyff løbe othen
things dom Capitulum xci.

TAgher man thyff eller annē mā oc bindher oc
fører ey hānū til things mē ladher hānū førē
løøs tha bødher hā hānū xl mark oc lo kom̄ghen
tho mo vmboſmā hannū ey ſecthe othñ at bonde
kerde thʒ føre at hā er ſelff for thyffnʒ wordhen
En ſithen thyff er fanghen oc bwndhen mʒ thyff
net wʒ gode mēʒ withne ſlipper hā wdh oc wor-
dher løøs āthen aff bōdñs hws eller a thīge wa-
ie ellē a thingi othñ thīgs dom tha mwe mē tage
hānū hwore ſom mā findher hānū oc gøre hannū
ſin reth Tho at hā wordher ſo løøs at hā far i ſin
eghen frelſe oc kōmer hā til things vbwndhñ tha
mo mā ey tage hannū a thinge for the ſagher thē
hānū withes mē ſculle mē hānū ſecthe a thinghi
oc ſøge hānū mʒ landʒ logh forthi at hwat ſaagh

ſom man giſfuer annen tha er han e ſkyldugh e
haffue fred til things oc fra for vthen hã gangher
ſelff wed ſkylo a thinge.

¶ Siquis captiuauerit primũ pz qꝛ pſumitur violentia ⁊ in
iuria facta ipſi captinato ideo ei refundit᷑ et etiã regi quia tã
gitur publita vtilitas ſecundũ patet quia intelligitur cõuic/
tus pro dampnatis ſunt habendi ff de confeſſis l i Siquis cap
Nota in iſto c nõ loquit᷑ de muliere cũ furto depheuſa vtruz
debeat ſuſpendi vel hũari et vtrũ impregnata debeat iudica/
ri vt fur iſte defect⁹ corrigit᷑ per thord incor § xxx Siquis cap.
In e vltimo c dicitur qꝫ quilibet tenetur habere pacez ad pla
citum et de placito pro quacũqꝫ cauſa Nota circa iſtũ textuz
oriunt᷑ multa dubia que corigunt᷑ et declarant᷑ per thord incor
§ lxx Pauper s̃ c xxiiij Si queris vtrũ ille qui tenetur ad pe⸗
cuniã ſeu aliquit pecuniare et non poteſt ſoluere in pecuaia
debet luere in corpore.i.aut debitor fraudulenter et doloſe diſ
ſipauit bona ſua et factus eſt non ſoluendo ⁊ tũc iſtã fraudẽ
luet in corpore ꝓpter iſtaz in carcerẽ rapiatur nec eo minus
debitũ ſoluere poteſt quia pecuniã illã non ſoluit pro debito ſz
per fraudem vt eſt caſus ff de hijs qui in fraudẽ creditoꝝ l ſi
§ ſi cum ſuũ glo in auct᷑ de fideiuſſoribus § qꝫ aũt cum ſua
gloſa que incipit l cos credere coll᷑ et ar ff ad l iuliani repetũ/
daꝝ l ſacrilegij aut non diſſipauit bona ſua vel diſſipauit nõ
tamen fraudulenter et doloſe ⁊ tũc aut queris de pecunia de⸗
bita ex malefitio aut de pecunia debita ex contractu vel quaſi
in primo caſu refert aut iſta pecunia debetur ex multa extra
ordinarie impoſita per officium iudicis et tũc qui nõ põt talẽ
ſoluere nõ debet luere in corpore ſed liberatur ex toto vt ff de
officio preſidis l illicitas § ſi C de modo multaꝝ l frau. hmõi
pecunia debetur ex mera pena ordinarie per legem vel cano⸗
nẽ impoſita et tuuc aut ille cui debetur non vult penã corpo⸗
ralẽ ſubrogari ſeu imponi loco debiti pecuniarij ſeu pene pe⸗
cuniarie ſed vult potius ſibi debitũ ſeruari rehabendũ tem/
pore ꝓſperioris fortune et tũc qui nõ poteſt ſoluere in pecu⸗
nia nõ luet in corpore ſic põt intelligi de reſtitu ſpo c cuz olim
vbi forte zamorẽ epiſcopus potius voluit expectare qꝫ oneꝛ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

piſcopus deuẽuiſſet ad piguiorem fortunã q̄ꝑ q̄ ꝑ lueret in cor‑
pore et et ratio quia alius pro alio inuito creditori ſolui non
debet vt ff ſi certum petatur l cũ quid et ff de ſolutionib⁊ l pau
lus eſt iſtam opinionẽ videtur tenere hoſti de ſolu c odardus
ar de officio orđ c dilectus licet innocen indicto c odardus et
archiđ xiiij q vi ſi res in glo adde vbi de hoc ⁊ce. et vnicẽ et io
an infra de inſtitu c auct̃ videantur dicere in diſtincte in pe
nis ex maleficijs propter iopiã etiã inuitis creditorib⁊ cõmu‑
nẽ pene fieri debere ꝑ l i i fine ff de pen ⁊ de ſcu ex c vt fame.

Om omboſmãl adher thyff løs Capitulum xcij.

SI exactor receperit furem ab aliquo ligatū ⁊ poſtea dimiſerit eum abſq; ſigno furis nõ poteſt agere in bõdonẽ qui eum ligauit.

Om omboſmã ladher thyff løs c xcij.

LAdher omboſmã thyff bwndhen a thingi aff bõdhen oc ladhẽ hãnũ ſithñ løøs vthñ thyffs merke tha mo hã ey kære ower bondhñ ther han nũ bant vthen thyſſe ene at wor hã wrettelige taghen oc bwndhñ oc for the bond aff dømpt.

Si exactor receperit furē ab aliquo l ſtotio quia imputet ſibi ipſi exactor per ſe quia fuit in culpa non faciendo diligentiã quam debuit ar ff ad legem aquileã l ſi putator.

Nota hic dubitatur quãtũ debetur regi ⁊ bõdoni ꝓ omiſſione rñdetur per thorđ in cor huius capitli § v.

Om man tagher thyff noghꝫ i hende Capitulum xciij.

QVi furem deprehendit cum furto et ipſe non poteſt oſtendere illum a quo illud habuit tũc poteſt ligari Si nominauerit aliquẽ a quo habuit et ille negauerit tunc ſimiliter ligabitur Item nota q̄ꝑ ad tercium hominẽ poteſt extendi q̃ſtio et il‑

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

e ſemper debet exponere quidquid confeſſus fu-
erit cū teſtimonio bonorū et nichil pro eo emenda
re ſed preciū ſuum āmittet Item, ſi teſtimoniū ha
buerit q̄ emit illud in foro tunc defēdet ſe lege xij
hoim q̄ nec fur ē nec furi cōſentiēs ⁊ venditorē ſuū
neq̄ ſit viuū neq̄ mortuū ⁊ amittet p̄ciū ſuū. Te
ſtimoniū em̄ remouebit ſuſpendiū quod dicit̄ baſt
oc bondh et iuſticiā regis.

Om mā taghr̄ thyff noghꝫ i hende c xxiij.

TAgher mā thyff noghꝫ i hende oc haffuer hā
ey ſkøde til hware han ferk thꝫ tha mo han
bindes En neffner han ſkødhe oc bryſther hannū
ſkøde eller hemel tha er thꝫ ſāme En tha mo mā
ey ſkiwde ſēghr̄ en til tredie māne thn̄ tredie mā
hā ſcal ey wretthe the coſte ther hā wed gaar hā
ſcal tha haffue withne til at vtlegge the coſte ther
til hānū ere fulde mꝫ ſkøde oc bøde ey a mē haff-
ue tabet ſyth werth En haffuer han withne til at
hā torff køpte thꝫ tha giffue tho logh at han er ey
thyff oc, ey thyffs wide oc wed ſin købe hwerkhn̄
lewēde eller døde oc haffue tabet ſyth werd Om
ther er withne forti withne rindhr̄ baſt oc bondh
oc komghn̄s reth.

Qui furē deprehēdit Siſe de actōe publicata ff de publicis
iudicijs p totū inſti de actionibus § alie aūt.

Hwr til mē ſculle withne haffue c xxiiij.

AD veſtimēta pata q̄ dicūt̄ ſcabte kledher ⁊ in
ſtrumēta pata q̄ dicūt̄ giorde antbodh ad ar
ma equos ⁊ vniuerſa pecora emēda debꝫ adhiberi
amicus Itē amic9 ē teſtimoniū alicui9 fidedigni

qui affuit ꝛ vidit quando iſtud emebatur ad hoc ſuff.ciunt duo boni homines.

¶ Hwor til mē ſculle withne haffue c xci.

Til ſcabte kledher oc giorth antbodh oc til vaben oc til heſt oc nøød oc til ãneth fa oc til alt thz ther ſerligt merke haffuer a ſig tha ſculle men withne til haffue. Mē er thz withne ther wed wor at køb køptes thz er ey nipnne en to men.

¶ Ad veſtimēta. qūo amici pñtes debēt eē in cōtractib⁹ iſtaꝝ reꝝ ꝟ duo teſtes ſufficiūt qꝛ i oꝛe duoꝝ ł triū ꝟc̄ Ix̄ē de teſtib⁹ c licet et ciu omi et vtrū teſtiōniū ſuſpectoꝝ videlicet circa hoc idem capl'm in gloſa Withne er Nota ꝙ ꝓnuuciatū fuit corā rege a moderuis regni cōſiliariꝭs ꝙ teſtes dicti lygkobs vithne ſnſpecti nō valent niſi ni caſu q̊ quis neſcit ēptoꝛē ł vēditorē ſnū Nota vocatur taliū teſtiū teſtiōiū al'magnū ſiue mercipiens.

¶ Om bondh Capitulum xcv.

Nullus pōt aliū ligare niſi deꝓhēderit eū cum furto vel iuenerit eū in domo ſua ſub nocti ſiletio ꝛ certū inuenerit ſignū ꝙ voluit furari.

¶ Om bondh Caplm xcv.

Man nio enghñ mã binde vthñ at han tagher hãnū noghet i hende eller at han taghr hãnū i ſÿth hws om natthe thide mz ſanth merke at hã wille ſtiele bondhens coſte.

¶ Nullus concoꝛ c ꝭ de furtis Et certum iuuenerit ſignū q̊d ſi non inuenerit certū ſignum ꝙ voluit furare ſed neceſſitate famis cōpulſus cupiens ſaturari de cibo alieno in domo alterius tunc non debet tanq̃ fur ligari q̃uis in nocte concoꝛ lex imperialis C de furtis l ſiquis propter vbi dicit ꝙ propt̉ neceſſitatem famis rem alienam occupare licet.

¶ Hwor mã ſcal lede effther ſine ſtolne coſte c xcvi

SIquis amiſerit res ſuas debet ſequi ad villaꝫ illa ad quā credit res ſuas aueniſſe et ibi debet publicare corā oībus qui dicunť granner et ſi aliquis cōfeſſus fuerit ſe habere res illas ꝫ dixerit de quo habuerit tūc non efficitur inde fur ſi alter cōfeſſus fuerit ꝙ habuerit res illas ab eo Sed ſi aliquis viator depoſuit apud ipm̄ res illas quē ipē nō cognouit tūc pōt ſe defendere iuramēto xij hominū ꝙ nō ē fur neqꝫ furi cōſcius ꝫ nunꝗꝫ zelauit res illas cū ille qui res illas hꝫ teneť ꝓ eis fieri fideiuſſor hoc ē taak ad ꝓrimū placitū ꝫ inde noīabūtur boni viri qui dicunť thinghøringe vt videāt ꝗd iſte expoſuit ꝫ ꝗd aliꝰ recepit qꝛ tūc ille qui depoſuit res illas apud eū ſ̄uandas nō pōt agere in euꝫ Sꝫ ſi ille venerit ꝫ depoſitū repetiuerit tūc debet totū reportari ſub iudicio illorū qui pñtes aderāt quādo ipſe depoſitū expoſuit ꝫ poſtea prout iuſtū eſt procedatur.

¶ Hwat mā ſcal lede effthē ſine ſtolne coſte c xcvi.

Taber noghet mā ſine coſt tha ſcal han fylghe til thē by ther han wenther at hans coſte ere til kōmen oc liwſe for alle granner tøllig thyffneth Gangher noghet man medh the coſthe oc ſeier aff hwem han feck tha rindher han thyffs naffn om hin ghangher medh ther han feck aff En om wæifarēde mā thē hā kēde ey laffde ellē lood the coſte i hans hws eller ſolde hānū thē atgø-me tha er han ſkyldugh atwide thet meth xij mēꝫ eedh at han er ey thyff eller thyffs widhe at han laffdhe aldhri løøn a the coſthe.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Tho er han ſkyplough ther coſthen haffuer i hēde
at worde taak for the coſte t il thz neſte thingh oc
the ther neffnes gode thinghøringe ower atwa-
re at han ſeel wt ther i hende haffuer om hin ta-
gher wedh ther otte forthi at tha mo hin man ep
ſecthe hannū ther coſte laffde indh atgøme En kō
mer hin ſithen ther the coſte indh laffde oc kaller
a the coſte tha ſculle the ſamme thinghøeringe thē
thm̄ togh wd antworde thm̄ effther indh oc the
dele ſithen there dele ſo ſom reth er
¶ Siquis amiſerit Vide que notantur inſti de obligationib⁹
que ex delicto naſcuntur § cōceptū et § que de fullone Siqs ī
ū confeſſus Nota ad hoc em̄ vt cōfeſſio preiudicet alicui exigū
tur pla ꝙ ſit maior xxv annis' qꝛ minor poſſit reſtitui contra
confeſſionē ff de minoribus xxv annis l nō omnia ff de confeſ
ſis l certū § in pupillo Item ſpōte et non coactus xv q vi c i ⁊
xxxi q ij c lotharius ff de queſtionib⁹ l i i ſāndetur ij § dinus.
Item ꝙ excerta ſcientia quia ſi errat in confitendo et poteſt
probare ſe erraſſe non nocet vt hic et C de iuris et facto igno
rātia l error fcti et ff deconfeſſis l non fatet' Itē ꝙ contra ſe cō
fiteatur quia confeſſio ꝓ ſe nō ꝓdeſt xiiij q ij § i ff de interroga
torijs accionib⁹ l de etate i ſte Itē in iudicio et corā ſuo iudice
al'non ꝑiudicat vt de iudicijs c at clerici et C e l iiij qn̄qꝫ tamē
confeſſio extra ius facta valet Siquis cōfiteatur ſe debere ex
certa cauſa puta emptionis vel locationis vel aliqua cauſa
cōſimili ſi probetur cōfeſſio iſta per teſtes qui fuerunt pn̄tes
in confeſſione condemnabitur ex eo C de non nuērata pecu-
nia l generilit' et l aduerſus et ff de ꝓbationib⁹ l cū de indebi-
to § vltimo de fide inſtrumētoꝝ c ſi cautō et iij q ix § ſi debitū
Item ſi aduerſarius ſit pn̄s al'non nocet ff de interrogatorijs
accionib⁹ l vlti. et ff e l certū § ſiquis Item requiritur ꝙ ſit
contra rerū naturā vt ſi confiteor me interfeciſſe hominē qui
viuit ff ad legem aquileā inde veratius § vltimo ⁊ hoc ſi ꝓ-
bo illū eſſe filiū meū qui ē maioris etatis ꝟ ego vel ſiquis cō

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

fiteatur fctm̄ eius noīe actō cum ab alio eſſe non pōt de ff
interrogantis actionib⁹ l ſi is cuius et l cōfeſſionibus Itez ꝙ
nō cū ſit contra ius c de libero hoīe al' non nocet ff de pactis iu
ris gentiū § et ſtipulo et § precedenti et de pactis c pactōnes
de conditō appo c ſi conditiones et xxxiij q ij c ſolz queri Item
ꝙ de relitigioſa ff de interroga actō l confeſſionibus Item in
confeſſionibus vel confitentibus nlle ſunt ptes iudicū i cog
noſcendo ſed inſententiando ſit quia debet ferre ſententiam
ex illa confeſſione ff ad legem aquileam l ꝓinde et de tranſac.
c preterea Item Siqnis confiteatur ſe ſeruuz talis confeſſio
nō nocet ei vt C de liberali cauſa interrogatiōe v maior ſpō
te ſciens contra ſe ius ſic ꝯ hoſti certū lis que facit ius nec na
tura repugnet hec ver de confeſſio c vlti. glo penultiā et de
iſta materia require s c c xc in glo in v niſi ipſe confeſſus Sz
ſi aliquis Nota ꝙ i textu huius § lex iſta loquitur de purga
tione cū xij hoīb⁹ pro furto et hoc ſm leges iſtas municipa
les et ſimpliciter munialis ſed in caſibus criminalibus ſecū
dū leges ſpirituales ſiue canones tunc reus ſiue infamatus
ſe purgabit cum viciniis ſuis in perrochia vel in ꝓximis per/
rochijs cū honeſtis viris bone opinionis qui hūc cauſam ilā
notam pro qua purgari debet infamatus de quibus etiaz
veriſimile ſit eos nulle amore odeo et obtentu pecunie deſera
re extra de purga canon c cum per manconella et ſimile con
cor infra li iij c lxij § ſcilicet c minor piſcis in quo quidem ꝑa/
grapho dicitur ꝙ reus defendet ſe cum xij hominib⁹ illi⁹ ꝑro
chie in qua habitat Item quidam libri tractant de ſortilegio i
l iij t vltimo vbi etiam dicitur ꝙ incauſatus defendat ſe cum
nominatis de perrochia in qua habitat idcirco cōſtitutiones
et leges cōtra ſctām eccleſiam aut eccleſiaſticas perſonas ſeu
eorū libirtates et contra leges ſpirituales et canonicas ſanc
tōnes ſunt reuocande fa pro hoc c i de imunitate eccleſie li vi.
et talis conſtitutio vel lex non meretur dici lex qꝛ lex donum
dei eſt ff de legib⁹ l lex eſt nec pro lege debet haberi vt iiij diſt
c leges inſtituantur per archid i roſario et taliū cōſtitutōnū
fautores cōſilio ope vel auxilio auctꝰ ſtatutorū prouincialiū
ſunt ipſo facto excōicati Item extra de proba c ad nrām dicit
pape in textu hec peſtis omī iuri cōtraria. i. hec lex daciana ſcz

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſi cõtra ſanctam ecclſiam et cõtra leges ſpiritnales et cano/
nicas ſanctões penitus a clero extirpetur. i. in iudicio eccleſi
aſtico ſecũdum eam non iudicetur Item ꝙ cõtra iura ſit in-
profecto, debet haberi x diſt c vides nec valet iuramẽtuȝ ꝯtra
hoc fctm̃ C de legibus l non dubiũ extra de foro cõpeten c ſi
diligenti, Hec henricus boic de iureiurãu c cum contingat ſi
v iij c et etiã ſ li i c xxxiiij Quilibet in glo q̃ſi circa finẽ.

Om enghen man gangher medh the coſte i by Capitulum xcvij.

SI oẽs in villa habitãtes negauerint ſe habere res illas quas ille dicit a ſe furatas tunc põt ipſe petere diſcuſſionẽ qđ vocatur randſaghe in tota villa et hoc non pñt ei negare Sed in curia vnius vel duoꝝ non põt aliquis facere diſcuſſionẽ qđ đr rand ſaghe niſi ſub ꝑiculo triũ marcaꝝ ſi ibi nichil inuenerit quod furatũ ẽ Sȝ ſi cũ licẽtia fctã fuerit diſcuſio per totã villã tũc debȝ exactor pñs eẽ ſi copia eius poterit haberi Sed ſi exactor ꝑ̃ſens nõ fuerit tũc pñt bõdones ĩ villis ſuis ſcrutiniũ facere et incipere vbi volũt et vbicũqȝ inuenerint res furatas quas pri⁹ publicauerat ſe amiſiſſe ſi inuenerit ſub ſera bõdonis l' vxoꝛ ei⁹ tũc nõ pñt dirige re cãȝ illã in aliũ h̃ ẽ ſkimde ſÿth ſkood q2 ꝑ⁹ oẽs negauerũt tũc ip̃e ꝓ reb⁹ ill' erit fur ⁊ dign⁹ eſt ſuſ pẽdio ſi furtũ ſit valẽs dimidiã marcam ⁊ amittet portõȝ ſuã in boſa Sȝ vxoꝛ ⁊ ei⁹ pueri nõ amittẽt portionẽ ſuã niſi furtũ iuentũ fuerit ſub ſe ĩ eoꝝ l' etiã ſi pueri adeo ſũt adulti ꝙ ſciunt ȝelare ⁊ occultãt furtũ cũ eis.

Om ẽghñ mã gãghẽ wed the coſte i' by c xcvij.

VIl alle the ther i by bo the coſte ther mã limſer at the mo han bedes at randſaghe ower

al by oc thz minne the hānū ey mene En een mās gard eller to ſerlighe mo man ey randſage vthen at han hetther ſine tre mark wed om han ſynner ther ey thyſſneth inhe En ther men loſſue ath randſaghe ower al by tha ſcal ombolman ower ware om hā er til er ey ombolmā til tha mo bøn ner ſelſſue randſaghe oc tagher til i by i hwore ſō the wille Oc hwore ſom the ſynne nogher the co ſte ther hin haffuer atlwdh oc er thz vndher bō dhēs laas eller huſſrues tha ma han ey ſkiwdhe thet ſithē annē man a hende forti at the alle vpl the føre oc tha er hā ſelſ i thyff at the coſte oc haff uer ther meth forgiort ſin hals om thyſſnet er ſo møghet oc hans gotz thz er hans howz lodh i bo ſæ En bøn eller huſſrue tabe ey there howz lodh vthen ath thyſſnet ſynnes vndher there laas el ler lucke eller bøn'ere ſo ſterke oc ſtinne at the kū ne ſiele oc løne.

¶ Si oēs in villa Unde qð notatur in dicto § conceptuz inſti de obligationibus que ex delicto naſcuntur quia inquiſitō nō facit niſi pſumptio ſit contra aliquē cū ꝙ fallit in rebus qui ſeipas dolo malo pnt occulta vt ſeruus vxor ⁊c Sed vxor fa cit l ij et p totū C ne vxor pro marito vel econuerſo vl' etiam pueri ar § impuberēs C de falſa moneta l i a contrario No ta adultus.i.exertus ab exercere q̄ſi exercens a puritate pue rili ad maliciā et eſt idē ꝙ dolicapax Nota ꝙ iſte pagraphus etiā Si pueri adeo ſunt adulti.i.dolicapaces pōt intelligi de malicia in caſibus cōſimilibus vt infra lima iij c l Etiā ſi pue riNota ꝙ ſcientes zelare ⁊ furtū occultare pnt āmittere po ſſiouē ſuā in boſee vt hic in fine vltimi pagraphi et hoc intelli ge cū iam puer q̄ſi cōpleuerat etatē puerilē et ſit dolicapax quia in puero quaſi adulto malicia aliquādo ſuppl etatē vt

de delic ꝑue c pueris de iſta materia quere infra li iij c l in tex tu § vlti et in glo et ſ li ij c xlix et in glo Deierare.i.per iurare Priuaricari.i.tranſgredi Infringere.i.priuaricator legis vel tranſgreſſor legis.

¶Om noghet hetthes vndher bondhēs laas Capitulum xcviij.

Qui ſcrutiniū fecerit qđ dicitur randſagher et inuenerit res furtiuas in horreo bondonis vel in domo qđ dicit ſaalhws vel in aliis domibus q̄ per ſerā non claudunt tunc bondo debet defendi cū iuramēto xij hominū q non ē fur neq; furis cōſcius ſed fuit ei apportatū inuidie cauſa et ꝑ hoc erit excuſatus ſi fuerit defenſus tñ qui impetit eū pōt ꝓcedere cōtra eū per neffningos ſi voluerit et ſi cōuictus fuerit iudicabitur reus quaſi fur.

¶Om noghz hittes vndher bondhens laas Capitulum xcviij.

Kan ther randſagher om hā hitther ſine coſte anthen i bondens lade eller ſaalhws eller andher hws ther ey er laas fore tha er bōdhen e ſkildugh atware med loghen at hā er ey there thyff eller thyffs wide men wor born hānū a hende for awendh oc er ſkyldugh atware orſaghe vthen at loghen feller hannū Tho wolde hin ther ſecther hannū hwat han wil heldher ſe en tolff mēz eedh eller ſøghe effther mz neffningh En faller hā at loghen tha er hā thyff for the dele.

¶Qui ſcrutiniū rc. in ꝟ ſi fuerit defenſus et queritur vtrum purgat9 de crimine pōt iterato de eodem crimine accuſari dicit henric9 boic q nunq̄ poteſt iterato accuſari niſi in tribus caſibus pmo accuſans ꝓ ſequat ꝓpriā iniuriā et ꝑ hoc ꝓbet

E

ꝑ ignorauit inq̄ſicionē et purgationē in dicta prius. ſecūdo ſi
ſecūdus accuſator vult probare ꝙ ꝑmus fuit pꝛuaricat? vt
patz per io in c habz hoc ÿ q v tercio ſi iſte vult probare ꝙ il-
le qui ſe purgauit deierauit vt in li amonend ff de iureiuran.
Itē qui iurat aliter ꝗ̄ debet ex integro eſt iurandū ff de iure-
iuran non erit Qui ſcrutiniū fecerit bene diſtinguitur inter
domos ſeratas et nō ſeratas et ꝙ dicit in fi ꝙ poſſit ꝓcedi cō-
tra eū ſi intelligatur poſt iuramentū preſtitū tūc cōtra dicit
gloſa in c et ſi xp̄e ſuper v̄bo cōtrauerſie quia iuramēto dela-
to et preſtito ampli? nō pōt repeti vt ibidem et hoc iuramen-
to ē maior̄ auctoritat̄ ꝗ̄ res iudicata ſm io de cal ibi ꝑ glo.

¶ Manghe men mwe bindhes for en
ſaagh. Capitulum xcix.

QUotquot deprehenſi fuerint in domo cum re
furtiua omnes poſſunt adiudicari fures ⁊ ō-
nes demeruerant ſua que dicuntur boſa. Sed ꝓ
rebus furatis que inuente fuerit in domo nullus
poteſt negari niſi domeſticus ſolus quia ip̄e ſolus
eſt tutor domus ſue niſi ita contingerit ꝙ aliquid
repertū fuerit ſub ſera illorū qui domū ab eo con-
duxerāt qui dicunt̄ ineſt men hoc eſt in ciſtis eorū
vel in cameris q̄ dicūtur bode.

¶ Māge mē mwe bindes for en ſaag c xcix.

SO māge ſom wed worde taghn̄ eller fūdhn̄
ther thyffnet gøres i hws thm̄ mwe men alle
for thyffue haffue oc the haffue alle ther boſa for
giort En for the coſte ther i hws wordher funnē
mo enghen mā bindhes fore vthen huſbōdhn̄ ene
forti at han er wærie athws Vthen at ſo ſkeer at
mā findher noghz vndher hans ineſth māz laas
eller lucke eller ineſt kone anthen ſo ſom i ther ky-
ſthe eller there bood.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Quotquot. qualiter pena debet reuerte ſuos actores ⁊ nõ de
bet egredi ¶ de penis l fcimus ⁊ ibi ꝑ glo.

¶ Om noghꝫ hittes vndhꝰ bõdens ſøns hefft c c.

SI reperta fuerit res furtiua in ciſta filij bõdo
nis cuiꝰ clauẽ itẽ filiꝰ portat vl' in camera ſua
ad quã ſpãlez hꝫ clauſurã q̃ dr lucke tũc iudicabit
tanq̃ꝫ fur ſuſpẽdio ſi fuerit cõuictꝰ vl' ſi cũ aliq̃ fur
to fuerit deprehenſus et de porcione filij ſoluet re
gi ius ſuũ et bondoni ius ſuũ.

¶ Om noghꝫ hittes vndhꝰ bondẽs ſøns hefft c c.

HItther mã oc noghet i bondhñs ſøns kyſthe
there hã ber ſelff nøgel til eller i hans herbarij
ther hã haffuer ſerlie lucke at tha er hã thyff for ſi
ne gernigher oc gangher a hãs hals om hã word
feld eller i hẽde tagñ tha gøres ſøns howꝫ lod at
gialde bondhñ ſin reth oc kom̃gen ſin reth.

¶ Si reperta fuerit intellige ſi fuerit dolicapax vt notat' s̃ c c
xcv et dr de portõne filij Si intelligitur de portõe peculiari te
net' catenꝰ q̃ntũ ẽ in peculio inſti ꝙ cũ eo qui ĩ aliena ꝑtãte §
ꝑterea ĩterdicta ſi intelligit' de portõne hereditaria et tũc aut
ꝑntes viuũt ⁊ tũnc ẽ contra nota in § ſui inſti de heredibꝰ q̃li
tate et differentia Itẽ nota q̃tuplex eſt peculiũ notat' s̃ li i c
xij in glo Itẽ nota ꝙ hic in textu dicitur ꝙ de portõe filij ſol
uet' regi ius ſuũ et bondoni ius ſuũ hoc non intelligit' de por
tione hereditaria et ratio patet vtꝑ li i c xiij Si filius in tex
tu vbi dr maritus eius nullã partẽ habuerit viuente prẽ et
mrẽ niſi aliquid ſpecialit' fuerit ei cõmiſſum et ſimile vtꝑ li i
c xiij Si filiꝰ i textu ⁊ i glo ⁊ ibi i c ꝓxio ꝙ diu pr̃ i tex. ⁊ i glo.

¶ Hwor møghꝫ mã mo forgøre mꝫ ſtpld c ci.

NVllꝰ in cõmũitate exiſtẽs nec domeſticꝰ nec do
meſtica pt' plꝰ ꝑ furtũ demereri q̃ꝫ vitã ſuaꝫ
⁊ portõeꝫ ſubſtãcie ſue niſi ita ſit ꝙ vnꝰ furat' ⁊ alt'

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

occultat ſcienter vel ſi pl'es dephenſi fuerint cum furto Nullus pōt p furtū plus demereri q̄z portio nē ſuā Sz ſi domeſtic9 ꝯuict9 fuerit ad xl marcas l' iij marcas ꝛ portio ſua nō p̄t tāta fieri tūc ſoluat de reb9 oim i cōmūitate exiſtētiū Sed ſi aliq̇s ali9 in ꝯmunitate exiſtēs cōuictus fuerat ſoluat portionē ſuā ꝛ nichil amplius.

¶ Hwar møghet man mo forgøre meth ſtylo Capitulum ci.

Hvſbonde eller huſfrue eller annē man i felleg mo ey forſtige mere en ſin eghen hals oc ſin eghn̄ loth howz othn̄ at en ſtiel oc ānē fiel othn̄ el' at flere worde taghen weth gerig Enghn̄ mā mo oc forſtiele mere en ſin eghn̄ howz loddn̄ wor dher huſbundhen ſøckt anthn̄ til xl mark ellr iij. mark oc er hans howz lodh ey ſo møghz tha gialdhe aff alle theres ther i fellegh ere meth hannum En hwilkhn̄ annē aff fellegh ther feldh wordher gialde ſin howz lodh oc ey mere.

¶ Nullus ꝛc. in § Si domeſticus ꝛc̄ hoc intellige de cōmunitate innata et tacita vt hic et etiā intelligi debet vt quidā volunt de cōmunitate peculij ꝓfectiui et ǒ li i c xij Si filius i glo. Sed nullus alius preter domeſticus cōuictus ſoluat plus q̄z porcionē ꝓpriā vt in § vlti huius capituli Itm ad § Si domeſticus habetur ſimile et ar ǒ e c lxx Null9. Nullus in communitate.i.in bonis indiuiſ et rō iſtius eſt q2 peua debet tenere ſuos actores et nō debet egredi C de penis l ſcimus de hijs que fiunt a maio per ca c queſiuit C ne vxor ꝓ marito vel ecōuerſo l ab maritorū vi q in c illud et fallit regula ꝙ q̇s nō cōdēpnetur vt egeat ratio quia dignū eſt vt mali meriti egeſtate laborant ff depoſiti l bona fides lxxxij ǒ non ſat9 Itē qn̄ dr ꝙ domeſtic9 puniat' etiā in portiōe alioꝝ rō quia fami-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſia ꝓpter delictum dn̄i qn̄qꝫ ponit̄ ſicut qn̄qꝫ excōmunicat̄ xi. q. iijqm̄ multos in penul. glo.

¶ Om naam Capitulum cij.

QVi alium cōuicerit ad naam qḋ dicit̄ ſøgher ⁊ poſtea recepit ab eo cōpoſicionē ꝓ illa cauſa tūc nunq̄ꝫ p̄t ampli⁹ aliquid ab eo extorq̄re qḋ dr̄ mere tage licet minus recepit q̄ꝫ tenebitur.

¶ Om naam Capiculum ciij.

HWilkhn̄ man ther ſøge annen til naam oc taghet en ſinne aff hannuꝫ for then ſaagh tha mo hā aldri mere tage tho at han haffuer taghꝫ myndre en til hører oc for enghn̄ ſaag thē hā wor føre feld fore forthi at thꝫ yoherſte fortagher alle the ther fore aff neffnde wordher.

¶ Qui aliūcōuicerit ad naam ſtacio eſt qui talis tacite renūcianit iuri ad plus petendū.

¶ Hwo i taag mo ganghe Cap ciiij.

SIquis iputauerit alicui furtū qui ꝑ ſe terrā habꝫ tūc ipſe p̄t ꝓ ſe fideiubere qḋ dr̄ gāghe i tagh for ſigh Sed ſi alicui colono imputat̄ furtū tūc ille qui terrā quā colit poſſidet debꝫ ꝓ eo preſtare caucionem q̄ dr̄ taagh ⁊ bōdo ꝓ villico ſimili modo Itē ſi mercenario alicui iputat̄ crimē iſtḋ tūc dꝫ ꝓ eo domeſticus ſuus fide iubere ⁊ p̄ſtare tagh ſi voluerit Sed ſi noluerit q̄rat ſibi aliū vbicunqꝫ poterit Sed ſi nullū habere poterit qui pro eo voluerit gange i taagh tūc pōt eū exactor ſeruare ad ratōem ſiſe ꝙ ē deineſt mā ⁊ ineſt kone.

¶ Hwo i taag mo ganghe Cap ciiij.

OM nogher mā giffuer annē thyff ſaagh ther ſelff haffuer iordh tha mo hā ſelff gange i tag

for ſig En om landbo giffues thyff ſaag tha ſcal hin ganghe i tagh ther iordhen a for hannū oc ſo bonde for ſin bryde En giffues leie drenge thyff-ue ſaagh tha ſcal hās huſbonde gange i taag for hānū om hā wil en wil han ey tha fange ſigh annē mā hwor hā kan En kan hā inghen man fange ther i taag gangher for hānū tha mo ombos-mā tage hānū til ſkiels Thet ſamme er om ineſt man oc ineſt kone.

¶ Siquis imputauerit Pro ꝓma ꝑte facit l ſciend in ꝓncipio ff qui ſatis dare cogunt Pro ſcda ꝑte facit dicta l ſciend § cū vero ff et ti ꝫ ſi nullū coucor l i § ſi C de exhibend ꝫ introducend reis et C de exhi reo l i.

¶ Om landbo wordher thyff c ciiij.

SI colonꝰ alicuiꝰ cōuictꝰ fuerit ꝓ furto tūc ille qui eū incauſauit dꝫ prio habere ius ſuū hoc ē igild et thwigildh ꝛ exactor tenet habere oīa aīalia ſua q̄ dicunt queghfæ q̄ pñt tranſire limē ꝛ bondo cuiꝰ terrā coluit debꝫ habere oīa alia q̄ ꝑ ſe domū nō pñt tranſire et ſi nichil ibi reptū fuerit niſi ea q̄ ꝑ ſe nō mouent tūc diuidant equalit iter exactorē et bondonē Sed ſi aliquid ſit ibi de quegfæ licꝫ nō plꝰ ibi q̄ꝫ vna ouis vel vnus porcus nichil ampliꝰ habebit exactor ꝓ iure ſuo.

OM bondēs lādbo wordher feld for thyffnet eller i hende taghen tha ſcal bōdhen ther han nū gaff ſaag først haffue ſin reth thꝫ er igildh oc thwigild oc ombosmā alt hās quegfæ ther ower dørther ſkel kan gāge oc atelbōde a øtelbyth Thꝫ er øtelbyth ther ey kan ſelf gange wth at døør En

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

er icke anneʒ til en øtelbÿth tha ſkÿfftes thʒ i tha
deele mellō omboſmā oc atelbonde naar hin ther
ſaag gaff feck ſin ret En er nogbʒ quegfa til tha
ath thet er ey mere en eth foor eller edh ſwin icke
kā omboſmā mere for ſin reth fange.

¶ Si colon⁹ ꝙ dñs rehabeat rē ſuā coucor inſti de obliga q̄ ex
delicto naſcūt̄ § manifeſtus fur eſt ⁊ § ſi ſʒ exactor ꝙ capiat
neſcitur q̄ iure ꝑmo qꝛ pena furis ē ſuſpendiū ꝉ alia pena cor
poralis vt ꝫ e clxxxviij. et clxxxv et ex actor dicit ſe metrīt ex
alijs rebus rei publice ꝙ āt poſſeſſor t̄re vel bondo capiat neſ
citur etiā qui iure cū ei ſolū cenſus dēat ſolui nec furtuʒ eſt
tale crimē ꝓpter qđ ſ̄m leges cōmunes fiat cōfiſcatō bonoꝝ
C de bonis dāpnatoꝝ auct̄ bona ſecus dei heretī ⁊ ſimile vt C
de hereticis auct̄ gazaros de q̄ dictū ē ꝫ e clxxxviij.

¶ Om mā tagſecthē ſine coſte i ānē māʒ hefft e co

SI aliquis occupauerit iumēta ſua vel pecora ī
alterius poſſeſſiōe ⁊ dixerit ea ſua eſſe ſiue ſit
exactor ſiue ali⁹ ſi ille negat qui ea hʒ in ſuo hefft ⁊
dixerit ea ſua eē ⁊ q̄ in curia ſua ſūt nutrita dʒ ea
defēdere ꝑ iuramētū xij hoīm ⁊ ꝑ teſtimoniū duoꝝ
vicinorū ꝙ in curia ſua fuerunt ei nutrita Sʒ ſi di
xerit ſe emiſſe illa dʒ oñdere vēditorē ſuū et ipe te
net̄ ei ap ꝓpriar̄ ea Si neminē habuerit q̄ ea volu
erit ap ꝓpriar̄ ⁊ ille q̄ impetit dixerit ꝙ ī domo ſua
fuerūt enutrita tūc dʒ oñdere ꝑ ſignum ꝙ dr̄ fyls
merke ꝙ ita ſit Teſtiōniū ꝙ dr̄ hiemføtz withns
ē iuramētū xij hoīm ꝉ teſtiōniū duoꝝ neffningoꝝ.

OM mā kēner ſÿth hors ellē nødh i annē māʒ
hefft oc kaller ſÿth ware oc dyl hin thē i hefft
haffuer oc keller ſÿth ware oc ſier at thet er hans
hiemfødh tha ſcal hā warie thʒ met xij mēʒ eedh
ꝉ triū ⁊ poſtea inuenerit furē ſuū cū equo ſuo ⁊ fur

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

oc thwige granne withne ath thz er hās hiemkød
En her han at hā køpte thz tha bør hānū at kōme
ſin købe wedh thz er thn̄ mā thr̄ han køpte aff oc
hā er ſkyldugh a hiemle hānū thz En haffur hā en
ghn̄ hiemel til oc wil hin ſie thr̄ a kaller ath thz er
hans hiemkød tha at hā ath børe fyls merketil at
thz er hās hiemkødh. Hiemkød withne thz er xij
mēz eed eller thwigge neffnings withne.

¶ Si aliquis Hic habet̄ ꝙ reus ꝓbet pecora eſſe ſuo ymmo
actor haberet ꝓbare C de ꝓbationib' l actor in hoc finis ca-
bene loquitur pōt tū ſaluari ꝙ re' ꝓbet ꝓpter iſtā q̄litatē ſcz
ꝙ ſicut nutrita in domo ſua ar c dndū iu delec i in glo ū elcō
nis q̄ ſi iniciū ſpectandū eſt et notat̄ in l ex pſona C de ꝓbatio
nibus c ad nrām cū glo extra de proba xij Ibi ponitur nuer'
teſtiū de beneplacito ſtatuantis Itē ſi in fine duoꝝ neffningo/
rū hic tollitur ꝙ duo neffningi equalent teſtimonio xij hoim
q̄t aūt teſtes equalent notario notat̄ in c cū ioh̄ de fide inſtru
vel finis loquitur de duplici teſtimonio neffningoꝝ ſꝫ primus
intellectus eſt melior Si aliquis ſcit furē ſuū ⁊c. Hic q̄rit̄ ꝓ
q̄nto vel vtrū ꝓ minori q̄ ꝓ dimidia marca vel ꝓ modica re
p̄t aliquis ꝓ furto p neffningos iurando conuinci Videt̄ ꝙ ꝓ
pua re ſicut ē galma pūt iurādo ꝓ furto neffningi eū cōuin/
cere et xiiij diſti vi e vl. iſti. de reꝝ diuiſiōe § galmaꝝ et cōcor
ber dere iudicata c cum c in ū iniuria et hoc idē cōcor infra c
c ſcꝫ ſi q̄s ſcit furē in glo et concor in pte ſ c c lxxxviij ſi fur fu-
ratus fuerit min' ⁊c et ſimile ſ c c xliiij pro vna cyrotheca.
Item in lege et iure curie regis regni dacie ticulo de furto
dicitur ꝙ pro quatuor denarijs debet legittiē cōuictus puniri
vt fur pro furto.

¶ Hwitther mā annē a ſin heſt Cap̄ cvi.

SI quis furat' fuerit alicui' equū i cāpo vel in
ſtabulo ⁊ qui equū poſſidꝫ ſtatim ſequit̄ furē
ſuū ⁊ vbicūqꝫ poterit eū app̄hendere licite p̄t eū de
tinere ſed ſi interuallū aliqd̄ fuerit ſcꝫ duoꝝ dieꝝ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſuum voluerit exhibere ſkøde vel ad vnã villã anñ vel duas retro tũc tenetur bondo ſequi eũ ad villã quam petiuit ſed ſi defecerit ertaagh vel ſkøde tũc ꝑuet furem ſuum.

¶ Hitther mã annẽ a ſin heſt Capi cvi.

Tagher thyff annẽ mãz heſt anthen inne med ſtool eller a mark oc ſagner bonde ſin heſt at genſthen oc wordher hwar wedh oc fylgher ſin thyff atgenſthen hwoꝛ ſom han naar hannũ tha mo han taghe hannũ En wordher ther nogher dwelie i mellã anthen tho dage eller mere oc fin‑ ner han tha hans thyff a ſin heſt oc biwdher hin ſkøde anthñ til en by fram eller to effther; tha ſcal bondhen til then by fylghe hãnũ ther han bedes til taag eller ſkøde En bꝛyſther hannũ taag eller ſkøde tha gøme bondhen thyff.

¶ Siquis furatus fuerit alicuius equñ. ꝓma pars loquit̃ de fure manifeſto et ſecunda de non manifeſto de quo iuſti de obligationib⁹ que ex delicto naſcuntur § manifeſt⁹ fur et rõ differẽtie hic capitur quia ꝓpter uõ notorietatẽ fcti petẽs ſe ad mitti ad ꝓbandũ eſt mittẽdus qui ſi in ꝓbatõne defecerit cõdempuabitur vt tacite conuictus et cõfeſſus ar l gñaliter § ſed iuramẽto C ſi certũ putatur.

¶ Hwr mã ſcal ſøghe effther vandne ſaag c cvij.

SI aliquis ſcit furẽ ſuũ et res ſibi furatas non põt inuenire debet ipm in placito impetere et citare eũ ad placitũ ſicut pꝛius dictũ eſt de q̃rela que dꝛ raans dele ⁊ in ſecũdo placito iurare ipſum hoc furtũ feciſſe ⁊ i tercio placito dñc accedere nefſ ningi ⁊ illũ ſuo iuramẽto vel conuincere l' excuſare.

¶ Hwr mã ſcal ſøge effthẽ vandne ſaag c cvij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

SI aliquis ſcit furē ſuū et res ſibi furatas non pōt inuenire debꝫ ip̄m ī placito impetere et citare eū ad placitū ſicut ꝓri⁹ dictū eſt de q̄rela que dr̄ raans dele ⁊ in ſcd̄o placito iurare ip̄m hoc fructū feciſſe ⁊ in tercio placito dn̄t accedere neffnigi ⁊ illū ſuo iuramēto vel cōuincere vel excuſare.

Hwar mā ſcal ſøghe effther vandne ſaag c cvij.

VEdh mā ſin thyff oc mo tho ey komme i ſine wedh ſine coſte tha ſcal han ſecthe then mā a thingi ther hā wenther thā ſaag a handh oc lade hānū ſteffne thing ſo ſom førre en ſauth om raās dele oc a thꝫ anneth thing ſwarie hānū a hand til ſo møghet ſom han tørff ſin eedh wedh hette A thꝫ tredie thing ſculle neffningi til oc ſwarie hānū anthen orſage for the coſte eller thyff.

Si aliq̄s ſcit furē ſuū placet ꝙ citetur ad placitū ſꝫ ꝙ tunc ſtet̄ iuramēto illius accuſantꝭ nō placet q̄ʒ crīmia dn̄t ꝓbari aptiſſimis ꝓbationib⁹ § de ꝓbationib⁹ l ſciāt et vtp̄ e c vij Si diſcorda i glo et infra li iij c lxiiij Si imputatū i glo ſcd̄o quia iuramentū nō p̄ſtandū per actorē ꝓ q̄ nō eſt p̄ſumptio nec ſemiplena ꝓbatō vt C de rebus creditis et iureiurā l in bone fidei ꝙ nō eſt in ꝓpoſitꝰ. t̄cio q̄ʒ talis nō ignorat fctm̄ alteri⁹ ꝫ ſic ſubiret auceps ꝑ iuriū cōtra l videam⁹ ff de in lite iurādo ſi etiaꝫ dicit̄ ꝙ hic nō ſtat̄ iuramēto accuſatoris ſꝫ potius neffningoꝝ ad hoc rn̄det̄ ꝙ tūc accuſator videtur ſup̄flue iuratur niſi fierꝫ iuramētū calump de q̄ de iura calūp ꝑ totū ſꝫ veri⁹ dicatur ꝙ hic ē iuramētū in litē qd̄ vocatur bogs eedh q̄ʒ iurat quātū valet ꝙ alter abſtulit.

Om mā wordher ſworen til thyff c cviij.

SI quis iurat⁹ fuerit ad furē hoc eſt ſworen til thyff p̄mo exponat totū ꝓ quo cōuict⁹ eſt et inſuꝑ thwigild et regi tres marcas Sed ſi cōfeſſ⁹

fuerit furtũ in placito vel repertũ ſuerit i ei⁹ hellr iudicabit̄ de eo tanq̄z de aliȷ̄s furib⁹ et rex ꝑcipiat portõnē ſuā ſꝫ ſi poſtq̄ȝ iuratũ ē de eo noluerit ex ponere tũc dꝫ aduerſari⁹ ſu⁹ accedere ad placituȝ vniuerſale qꝺ dꝛ landzthing cum teſtimonio de ſuo hæretzthingh ⁊ ibidē teſtificari qꝺ illa ita legaliter ſit conuictus omb⁹ ⁊ſup i curia ſua lagdagh kua tis ⁊ ipi nichilomin⁹ rēnuit ſtare iuri tũc ꝓfiget el placitũ vniuerſale ⁊ ſi tũc nõ venerit ⁊ ꝓ ſe rñderit et deſtando iuri ſe obtulerit tunc adiudicabit̄ ſuſ⸗ pendio tanquā ſi fuiſſet depꝛehēſus cũ furto.

¶ Om man wordher ſworen til thyff c cviiȷ̄.

EN wordher mā ſworē til thyff tha lade wth førſt ſo møghȝ ſom hā felde hānũ til oc ther a thwigild oc komghñ iiȷ̄ mark othñ han gangher wedh thiffneth a thingi eller hittes i hās hefft tha fare hā ſom andꝛe thyffue oc komghñ tage hans howȝ lodh En herdes hā wedh oc wil ey wtlade effther at ſoꝛet er tha ſcal hin ther a kærer meth withne aff hās hærezthingh fare til landzthingh oc withne ther a then mā er ſo lagſøckt oc wil ey ſtāde til rette ſo at gømt ware i hans gardh alle trynne lagdage tha ſcal neffnes foꝛ hannũ landz⸗ thing kommer hā ey tha til geen ſwar oc ſtoꝛ ey hin til rette tha formæler hās hals ſo ſom hā wo⸗ re taghen wedh thyffnȝ.

¶ Siq̄s In ꝑte tangit̄ pena furti nõ manifeſti ſcȝ pena dupli et ꝑ hoc põt intelligi expoſitio iqildh et thwigildh ſcilicet du⸗ plũ illius confeſſis quia in cõfeſſum nõ datur aliud iudiciũ ff de confeſſis li i ſi poſtq̄ȝ hic videt̄ ꝓcedi ꝯtra ꝯtũacē in cā cri⸗ miali ad ſniaȝ diffinitiuā ꝯtra glo c v̇ritat̄ de do ⁊ ꝯtũa ſup ꝟ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ꝓbatum ſed poteſt dici ꝙ dictū neſtniugoꝝ precedens fuit lo/
co ſuīe et iam ꝓceditur ad excutionē Nota Actio furti ꝑ mo
dico datur xiiij q vic vlti inſtitu de rerū diuiſione § galmaꝝ
ber de re indi t cum c v iniuria.

¶ Om man kaller annen thyff ower thwer
thingh Capitulum cix.

SI quis aliū vocauerit furem in audiētia placi-
ti hoc eſt owerthwerthingh ꝛ ꝓbare hoc con
tra eū per leges pꝛie diſſimulat emendabit ei tres
marcas ꝛ regi tres marcas.

¶ Om man kaller annen thyff ower thwer
thingh Capitulum cix.

RAller man annē thyff ower thwerthingh oc
ſplgher thȝ ey ſithen hannū a hand meth lo-
ghen bøde hannū ther han kallede thyff tre mark
oc iij mark komghen.

¶ Siquis alium vocauerit furem quia magna iniuria
ex hmōi vbis inferꝛ vt l ſi non cōuicij C de iniurijs ꝛ iſtie ti.
Vocauerit eū furē in audientia placiti Nota ſcdm aliquos
nō viciator actione īfamoſa ſi ſtatū penitet quis repētino aīo
hoc dixit ī habitꝰ ij q iij ſiquis iratus de pe d i § dino quia nec
lubricū lingue ad penā facile trahendū ē ff ad l i vl demal fa/
moſi § nec lubricū et inſultꝰ calor iracundie vicio caret ij q iij.
§ notandū Nota qui irat nō deliberato animo ſed calore ira
cūdie motus nō habet vltorē niſi deū vt ff de reg. iuris l ꝙ calo
re et C de iureiurando l iuſiurandū Hec henricus boic de iu
reiurā c q̄relam d una Sed ſi dixerit tale cōuiciū vel cōſimile
ex animo deliberato tunc ſecus Hec ber de ſen ꝛ re iudi c cuꝫ
te in d minima. Nota ꝙ iura preallegata et leges ſcdm doc/
tores nouos iure debēt ſic intelligi ꝙ calor iracūdie vel lubri-
cū lingue capitur dupliciter Vno modo quando fit ſine pre/
iudicio iniuriā paſſi et tūc eſt verū quod hic dicitur quia tunc
per penitentiā poteſt reuocari Alio modo quādo fit cū prein/
dicio in iuriā paſſi et tūc ſecus vt in c ſi culpa de ī iur et dāp

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

da ꝑ modernos doctores et credendũ ē ꝙ lex iſta municipalis debet intelligi vt dictũ eſt Vnde canon qui non ꝓbat ꝙ obijcit penã quã intulit pati dȝ xi q vltiã q̇ſq̇s xxij q iij calũpniator ꝛ c nõ ꝓbat ꝙ obijcit Itẽ Nota qualiter ex v̇bis iniuria irrogatur dctẽ gregorij in moralib⁹ in p̱ncipio vbi dicit ꝙ plus turbant verba q̃ȝ verbera in l ſi nõ cõuicij C de in iurijs et c olim de in iuris ꝛ dãp da. Itẽ ꝓferens contra aliquẽ verba criminoſa vel vicioſa punitur pena magni ſupplicij vt in lege xiiii c curie regis regni dacie titulo de v̇bis cõuitõꝶ et ſpālit' ſi in ſex caſibus ē excõicat⁹ ip̱o fctõ vt ptȝ i ſtatutꝭ ꝓuincialibus.

Om thyff er ſiwgh eller ex hiemme c cx.

SI ille qui pro furto impetitur infirmus ſit ita ꝙ ad placitũ venire nõ poterit vel ꝑegrinationẽ arripuerit tũc expectabit donec cõualuerit vl' redierit ſed ſi infra regnũ eſt et tñ extra terrã illaȝ tũc ꝓfigetur ei menſe onus Cetera omnia impedimenta ſupra dicta locum hñt in iſta cauſa Sed ſi cauſaȝ ſuã audiuit ꝛ citatiõeȝ et poſtea fugã inierit tũc nõ proderũt ei aliqua impedimẽta niſi rex fecerit eũ vocari.

Om thyff er ſiwgh eller ex hiemme c cx.

OM hin er ſiwg ther ſecthes for thyffneth ſoath han kan ex komme til things tha ſculle mẽ bidhe til han wordher føør En er han faren i pellegrims ferdh tha ſculle mẽ oc bide til hã hiem kõmer En er han indhen righȝ oc tho vthñ landȝ tha legge hannum en monet fore Alle the forfaldh ther føre er ſauth the mwe oc her ware om hã wor ex hieme thñ time han wor ſecthȝ En hørde hã ſin ſaag oc flyde hã ſithñ tha hielper hãnũ enghñ forfald vthñ at kõnghñ lodh hãnũ kalle.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Si ille q̄ ꝓ furto.ꝓma ꝑte fa ff Siq̇s caucionibus l nõ exigi
mus § ſiq̇s iuditõ ſed ſi infra maioꝛ ſimullatõ datu iu l i C de
delationib⁹ niſi rex ſit in p̄allegata l nõ exigim⁹ § Similc mo/
do vbi datur excep retẽto a mgrãtu ſiue dolo malo ipſius qꝛ
auctoritas ſuperioꝛis intelligitur excepta de elec c ſignificaſti
ff ad municipalcs l impatorẽs ff dc regulis iuris l neminẽ Si
ille qui ꝓ furto impetitur infirm⁹ ſit Nota q̄ꝛuis text⁹ iſte lo/
q̇tur de fure infirmo tũc põt intelligi de illo etiã q̇ iniuriã paſ
ſus ẽ et infirmatur nõ valens venire ad placitu⁊ q̇ executio
cauſe ſue per neffningos veridicos aut denoĩatos aut q̊cunq̄ꝫ
alio mõ debeat determinari q̇d iuris vel q̇d agendũ ſit pꝫ ꝑ
thoꝛd § lxxvij ⁊ ſ̃ e c lxxv qui aliũ in glo.

Om randſages i bondhens hws oc bondhen er ey hiemme Cap̄ cxi.

SI ſcrutiniũ factũ fuerit in domo alicui⁹ qđ di
citᷣ randſages domeſtico nõ exiſtente domi et
inuente fuerint res furtiue tũc domeſtica ligari nõ
debet nec abduci ligata ſed tenentᷣ ⁊ debent vicini
eoꝝ fideiubere ꝓ bonis illis hoc ẽ gange i taag do
nec domeſticus redierit ita ꝙ nec ocultentᷣ nec ab
ducantᷣ ſed cũ domeſtic⁹ redierit agat in eũ q̄ res
illas occupauit.

Om ranſage i bondhens hws oc bondhen er ey hiemme Capitlm cxi

OMm mã randſagher i bondhñs hws oc er hã
ey ſelff hieme oc hittes ther ſtolne coſte inne
tha mwe men ey huſfruen binde eller borth føre
bwndhen men ſculle granner i tag gange for the
coſte oc i worthnet til bõdhen kõmer hiem at the
føres ey borth oc ey fieles En ther bondhen kom
mer hiem tha dele hin ther the coſthe taghſatthe
ſoſom føre er ſauth thz ſtaar alth i bõdhñs ſwar

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

hwre han mo effther dele.

¶ Si ſcrutinium Vide ſ̄ e c Si omnes et ratio quia p̄ſumit̄ ignorās in domo non inuentus vicini ꝯtra hoc facit q̄ bona immobilia p̄n̄t pro eo fideiubere vt ſ̄ e c ſiquis putauerit et hoc fuiſſet melius ita ꝙ iniungeretur vicinis ad ꝓſpiciendū ne huius res auferant.

¶ Om mā finner nogher thingh c cxij.

SIquis inuenerit aliquas res et non publicauerit in eccl'a vel in placito hoc ē liwſe ther op ꝙ tales res inuenit poteſt pro eis effici fur ac ſi furatus fuiſſet illas.

¶ Om mā findher nogher thingh c cxij.

OMannē mā hitther noghercoſte oc hier ep til oc liws ep thz at kirke oc ep a thīgi at hā haff uer hȳth ſodane coſte tha mo han ther fore worde thyff ſo ſom han haffde thz ſtolz Thn̄ thr̄ hitter han ſcal ſeie huat han hitte en then then taber oc at liws han ſcal ſeie ierteghen oc merke.

¶ Om mā hitther guld eller ſølff c cxiij.

SIquis inuenerit auꝛ vl' argētū in campo vel in collibus vel ſubt⁹ aratrū ſuū hoc debet rex habere et ſi negauerit inueniſſe defendat ſe iuramento cognatoꝛ ſuoꝛ.

¶ Om mā hitter guld eller ſølff c cxiij.

HItther nogher man ſølff eller guld anthen i høie eller effther plogh eller nogher andherlunde tha ſcal koninghen thz haffue En dyl han at hā hitthe icke wærie ſig mz frendher eedh.

¶ Siq̄s inuenerit intelligit̄ qn̄ q̄s ꝓdens nō p̄ſumit̄ habuiſſe animū dereliquēdi vt inſti de reꝛ diuiſiōe § ſi Siq̄s inuenerit aurū ſ̄m iura legalia medietas cedit ipſi inuētori ⁊ alia medi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

etas ipo dn̄o ſolt niſi inueneret in loco regis vel in loco publi
co vel fiſcali inſti de rer̄ diuiſiōc § thezaurus fa l in § penul
tiō ff de iure fiſci vbi dicitur ꝙ medietas inuentori et medie-
tas fiſco cedit et ſi negauerit ſm hoc iniungitur iuramentū
ſine p̄ſumptione ſeu ſemiplena ꝓbatione et male quia cōtra
notata in c ſi de iuraturā et l admonēdi ff de iureiurando et
ibi per bar de ſax ferre Siquis inuenerit Nota de re inuenta
et in eccleſia vel in placito nō publiata oritur actō famoſa ſcz
criminalis et intellige ſi rei huius inuentō nō fuerit notoria
p̄cedente mora tūc inuentor huius rei dignus eſt ſuſpēdio qꝛ
periculū in mora ſcz ꝑiculū ſuſpēdi et hoc verū vbi ſn̄ia homōi
precesserit ſiue cōfeſſio in iure vel euidentia facti vt extra de tē
po ord c queſitū et hic ſcz c ſiquis inuenerit ſup̄. li ij c lxxxvi.
et idem eſt ius et eadem lex de illo q̄ acceperit rem alienā pu
tans ſuā eſſe ſi criminaliter fuerit p̄cedente mora iuridice in
cauſat⁹ ſʒ ſi ciuilit̄ fuerit in cauſat⁹ tūc ſec⁹ vt ſ̄ l ij c xxxix § v.

¶ Om mā for annē noghʒ at gøme c xxiiij.

SI aliquis depoſuerit aliqd̄ apud aliquez ſeruā dū vel inpignorauerit et domus eius poſtea diſtructa fuerit per incendiū ꝛ depoſitū cū alijs re bus domeſtici ꝑire cōtigerit ſi teſtimoniū bonoꝛuʒ affuerit nō tenetur reſtituere Et ſi ille qui depoſuit res ſuas apud eū noluerit in hoc cōtentus eſſe tūc defendet ſe ꝑ neffn i kyn ꝙ nō āmiſit ꝓpter eum Sed ſi ipſe ē mercatoꝛ hoc eſt køb mā defendet ſe cū cōuiuis ſuis.i.meth thʒ høgeſte lagh et ſi defece rit in lege exponat depoſitū ꝛ emēdet ei tres mar cas et tres regi Et ſi cū depoſito nichil āmiſerit de rebus ſuis ſoluat depoſitū ſuuʒ et remanet abſqꝫ omi lege Sʒ res cōceſſe q̄ dicuntur laan ꝛ bona eſti mata que dicunt̄ wirthings pēninge nō poſſunt ammitti.

¶ Om mā far annē noghʒ at gøme c xxiiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Far annẽ mã annẽ nogher coſthe atgøme eller ſetther a weth oc kõmer ildh i hws oc brẽdhẽ thz met andre bondhens coſte om withne er til at bõdhen tabet ſine coſte mz hãs tha er hã ſkyldug atwære anghẽrløøs En wil hã ey atorwes effther withne tha wære hin wedh nefn aff hãs høgeſte lagh bryſther hãnũ log lade wt coſthen oc bøde a iij mark bõdhñ oc iij mark komghñ En worde ey hãs egne coſte bort tagne mz tha gialde hã effthẽ thz ther hãnũ worde i handh faeð oc wærie ſigh mz enghñ log En laan oc wyrthpẽninge mwe ey fortabes.

¶ Si aliqs depoſuerit Si aliqs depo fa c bona fides de depo qr ꝑſumptõ facit et ſufficit in iſto caſu ad ꝯdẽpnatiõez xxx q v domin? deinde c ſi ꝫ ſi depoſitũ qr ſic ꝑſumit dol? ꝓpter quẽ ĩde poſito qs efficit ĩfamis ff de hijs notant infamia l i circa ꝓncipiũ cõcor l ſi creditor C de pignorancia actõne ſi res ꝯceſ ſa rõ qr dominiũ eoꝝ trãſfert i accipiẽtẽ ĩdo nõ ſubiacẽt ꝑicul ſꝫ eaꝝ eſtimatio l equalẽs reddat l vt nõ omis ꝙ ſi ff ſi certũ pe tat Nota ꝙuis cõmodatũ dicit res conceſſa tñ in aliqbus ca ſibus fortuit cũ amittitur nõ reſtituatur vt patz hic inferi?.

¶ Si res conceſſa Nota res cõceſſa q̃ nõ poteſt amitti dicit mutuũ ꝫ non cõmodatũ et ſic mutuũ dicitur q̃ſi meũ ſit tuũ ꝫ ſic omẽ ꝑiculũ rei mutuate ad te trãſfert et ſic res mutuata nunq̃ põt amitti vt hic in § vlti. Itẽ nota differentia int mu tuũ et cõmedatũ qr cõmedamus illas res que eodẽ i eſſentia debẽt reddi ſcz que nõ trãſeunt in poſſeſſionẽ recipient vt e quũ mancellũ et hmõi ſed mutuam? illas res que trãſeunt in poſſeſſionẽ recipiẽt vt denarios tibi mutuo i cũ ſint mei dã do fiunt tui Vnde cõmodari? de caſu fortuitu reglariter nõ tenetur niſi in tribus ſcz interuenit culpa mora vel pactũ No ta ꝙ culpa dicit tribus modis interuenire videlicet omitten do abutẽdo et delinquẽdo omittẽdo quia cõmodicarius nõ ad hibuit oẽm diligentiã quam potuit ꝫ debuit ff de accionibus

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

et obligationibus l ſ § xviij quoqꝫ abutendo ꝑn quia cõmo-dicarius equũ ad nundinas deberet ducere duxit eũ ad bellũ ff depoſiti l i dclinquũda quia rem cõmodatã cõmodarius vendidit ff c l i et dicitur cõmodatũ quaſi vtentis cõmodatum ẽ aũt cõmodatũ alicuius rei ad aliquẽ vſum gratuito fctã conceſſio et ad hic hoſti intempeſtiue nõ reuocando Hec in c vnico de cõmodato per textũ ⁊ doctores et nota ibidẽ ꝙ culpa eſt duplex vna eſt que adhibet᷑ in coſtudia rei et de tali loquitur principiũ decretalis de cõmodato Sed alia eſt culpa in qua caſus fortuitus accidit et de illa culpa loquitur mediũ textus eiuſdem decretalis. exemplũ aliquis ꝓhibitus eſt tranſire cum equo cõmodato per locũ vbi latrones erant et trãſfecit et ſic ẽ in culpa hec io an Itẽ ſcḋm textum eiuſdẽ decretalis dicitur culpa lata que eſt non intelligere qḋ omnes intelligunt vel neſcire qḋ omnes ſciunt. leuis culpa eſt que deſidia vel negligẽtia excludens ſolicitudinẽ prudentialẽ ꝙ̃ diligens eiuſdẽ ꝓfeſſionis adhiberet leuiſſiã culpa eſt que a diligentiſſimo hoĩe poterat ꝑcaueri cõmodarius graua ſui recipiẽs tenetur de omnibus hijs hoſti.

¶ Om mã ſkiel i lethingh Capl'm cxv

SIquis impetitur in expeditione ꝓ furto a quocunqꝫ fuerit ĩpetitus et res ille nõ fuerint inuẽte ſub eo defendet ſe tñ duob⁹ qui ſibi ſunt viciniores in tofte in illa ꝑte nauis et cũ alijs ſex quoſcunqꝫ habere poterit de illis qui ſecũ ſunt in naui et ſi tot non ſunt in naui defenditur ꝑ illos qui in ea ſunt exceptis illis qui eũ impetũt Si conuicerit eũ ad res valentes dimidiã marcã vl' plus fiat de eo ſicut de alijs furibus ⁊ amittat oĩa q̃ ibi habꝫ et inſuꝑ portiõꝫ ſuã domi Sed ſi domũ venerit non cauſatus vel ꝓ ſe legẽ in expeditione firmauerit ⁊ nõ dederit eam anteq̃ꝫ domũ venerit tũc defẽdet ſe iuramento xij hominũ.

Om mã ſtiel i lethingh Caplm xxv.

VOrdher mã ſecthz i lethingh for thyffneth aff ſtyres mã eller aff nogher ſkipper oc taghes hãnũ icke i hende tha ſcal hã warie ſig mz to mẽ ther hãnũ ere neſt om toffte a thz bord ther hã er a oc ſex andre ſkipper hwilke hã kan til fo En ere ey ſo mange til tha warie ſigh mz the ther til ere vthen the mẽ ther hãnũ ſecthe felle the hannũ til halff marks coſte ellr̃ mere tha fare mz hãnũ ſom mz andre thyffue oc haffue bode forgiorth the coſte ther han haffuer ther oc ſin howz lodh hiẽme En kommer han wſecthz hiem eller feſther logh i lethingh oc gaff henne ey føre en han kom hiem tha ſcal han waire ſigh meth xij menz eedh.

Siquis impecitur Rationabile eſt cum paucis propter expeditionem ſed ꝙ reus inuentus perdit portionem ſuaz quã habet domi non placet ſecunduz leges imperiales dummodo alias res ablata reſtituatur dño quia ſolum tenetur ad rei reſtitucionem et ad penam criminaliter vel ad duplum ſeu quadruplũ ciuiliter inſti de obligationibus que ex delicto naſcuntur § manifeſtus et § finali.

Item de reſtitutione furti cũ emenda dupli cõcorꝺ lex urã ff e c lxxxviij ſi fur furatus in textu et in glo.

Finis Secundi libri.

Regiſtrum Secundi libri.

Om ſandmen Cap̄ i
Hwar om ſandmen ſculle ſwarie c ij
Hwre the ſculle ſwarie c iij
Hwre ſandmen ſculle i tages oc aff c iiij
om ſandmen tage mere en rette heſte leie c v
Nar ſandmen ſculle ſwarie c vi
Skyl ſandmen ath c vij
om mandrab c viij
om ey males loglige effther c ix
om komīghn̄ giffuer effther maal c x
Hwilke ſandmen til ſculle c xi
Hwre the ſculle ſwarie c xij
om taghen gialdh c xiij
Om aff hogh c xiiij
For huilke aff hogh ſandmē ſculle ſwarie om c xv
om quinne teckt c xvi
om quinne wordher woltaghn̄ c xvij
om lønglige c xviij
om kone døør aff barn c xix
om ſlegefredh dather c xx
om markeſtel c xxi
om man wordher fredløs c xxij
om cloſther ma fredløs mā tage c xxiij
om oregedh man c xxiiij
Hwo ſcal etthe booth opholde c xxv
Hwo bøde ſcal niz annen c xxvi
om man hwſer fredløs man c xxvij
om man ſwaries til bødher c xxviij
Hwre man ſcal dele herrewerck c xxix

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Hwilkhz hærrewerck er c xxx
Om man ridher annē māz korn op c xxxi
Hwilket manz hws er c xxxij
At landebo er ſelff huſbōde for ſigh c xxxiij
Sex ſculle withne om herrewerck c xxxiiij
Om nogher māz ſlæ draper mā c xxxv
Om mā ſødher wille diwr op c xxxvi
Om mā ſāgher døød aff thz thē ey lewer c xxxvij
Om mā haffuer hws a annē māz iordh c xxxviij
Om mā røffues i annā māz hws c xxxix
Om neffningh c xl
Om raan liws oc følges ey c xli
Naar neffningh ſculle ſwærie c xlij
Hwre the ſculle ſwærie c xliij
Om hwor møghet raan ma ſwæries c xliiij
Om bo raan c xlv
Om iord raan c xlvi
Om man faller for raans dele c xlvij
Om mā ſlaer ānē māz agher ellē engh op c xlviij
Om wodes gerningh c xlix
Hwre gāmetlth barn hellith mo bryde c l
Hwre neffningh ſculle i tages c li
Om nogher mā wil ey neffningh wære c lij
Om neffningi ſculle ey om ſkilie a thn ſāme dag ther the i tages c liij
Om omboſmā wil ey kreffue neffning i c liiij
Om neffningh ſkilie at c lv
At mā ſcal ey ſelie ſin ſwen leen i handh c lvi
Om neffningh døør eller far borth c lvij
Nar raan ſcal deles c lviij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om mā wordher deelth inz raan oc wi ye ſithen
ſtande til retthe c lix
Hwilke nekfningi ſculle ſkilie om raan c lx
om fellegh oc wedh oc giald c lxi
om borghe c lxij
om mā ganger i borghen for then man thē lykk el
ler lymmer haffuer forgiorth c lxiij
om hin wil fly ther borghe ſecther c lxiiij
Hwo borghe ſcal warie c lxv
Hwo mo eller ſcal ſwarie c lxvi
Hwre bryde mo raan ſwarie c lxvij
Om feldh man at loghen c lxviij
om mā tagher feldh man til ſigh c lxix
om feldh man haffuer annē māz fæ c lxx
Laghſøgth mā mo ey orege ſigh c lxxi
Hwilketh agher raan er c lxxij
Nota pactū legis cōmiſſarie fit hoc modo vēdo ti
bi fundū certo p̄cio puta x ſcz ꝙ pacto tali adiecto
ꝙ ſi infra mēſem nō ſolueris decē fund? ſic michi
emt? ff l cōmiſſaria § de pactis pig legis cōmiſſa-
rie iij de pigno c ſignificāte ꝑ textū z ber
Om aff errie c lxxiij
om mā hugger i annē māz ſkow c lxxiiij
om mā aghr ower ānē māz aghr eller engh c lxxv
om mā ofrymer annē a farne warie c lxxvi
om komghns men brydi oc biſcops c lxxvij
om biſcops nekfningi c lxxviij
om nekfningi ſkyl at c lxxix
Hwre ſectes ſcal for helligbrøde c lxxx
At nekfnigi ſculle ey tiende fra kirke gange c lxxxi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

A hwem helligbrøde mo gøres c lxxxij
Hwilke tide hellith i brødes c lxxxiij
Dagh ſcal neffnes ther helleth brydes c lxxxiiij
Om vnboſmã neffner dagh thē helligbrøde gior des c lxxxv
Nota mã mo ey ware foghz oc ſãdmã l ij c i i fi.
Om for en ſaag gialdes flere tre mark c lxxxvi
Om thyffneth c lxxxvij
Hwor fore thyff mo henges c lxxxviij
om vmboſmã wil ey tage tyff aff bondhñ c lxxxix
Om thyff ſtiel mãne en halff mark c xc
Ath bõde mo ey lade thyff løbe vthñ things dom c xci
Om vmboſmã ladher thyff løøs c xcij
Om mã tagher thyff noghz i hende c xciij
Hwor til mã ſcal withne haffue c xciiij
Om bandh c xcv
Hwre mã ſcal lede effther ſine ſtolne coſte c xcvi
om nogher mã gãgher medh the coſte i by c xcvij
Om noghet hittes vndher bondhñs laas c xcviij
Mange mē mwe bindes for en ſaagh c xcix
Om noghz hittes vndher bøndhens ſøns laas c c
Hwre møghz mã mo forgøre mz ſtyld c ci
Om man c cij
Hwo i taagh mo gange c ciij
Om landbo wordher thyff ciiij
om mã tagſecthē ſin coſte i annē mãz hefft c cv
Om mã hitther annē a ſin heſth c cvi
Hwre mē ſculle ſøge effthē vandne ſaagh c cvij
Om mã wordher ſworen til thyff c cviij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om mā kaller a annē tykt ower thwerthing c xix
om thykt ey hwg eller ey hiemme c xx
om randſages i hws oc bōdhn̄ er ey hieme c xxi
om ſynd c xxij
om mā hitther ſolff eller guld c xxiij
om mā tangher annē noghet atgøme c xxiiij
om mā ſtiel i lethingh c xxv

Concordancie Secundi libri

Om landman li ij primis xij c ꝫ li iij c xlix
om effchēmaal li ij c ix et x
om bøøl ſaagh li ij c ix
om mādrab li ij c viij ꝫ xiij ꝫ xix ꝫ xxi ꝫ ſex ſeq̄ntibꝰ
ꝫ xxxiij et duobꝰ ſequētibꝰ et l et li iij c xxij ꝫ xxiij
¶ Nota heredes defuncti recipiāt vnū ſaal ꝓ emē
da ꝫ gørſom li ij c xxvi § vltima
om hærrewerck li ij c xxviij et quinqꝫ proximis et
xxxvij ꝫ ꝓximo ꝫ li iij c xliij
om kæ dræber eller ſaar mā li ij c xxxiiij ꝫ c ſequēti
ꝫ li iij c xxxiij
om raan li ij c xxxviij ꝫ decē ꝓximis ꝫ lviij et tribꝰ
ꝓximis ꝫ lxvi et ꝓximo ꝫ lxxij et quatuor ꝓximis
et li iij c l
Raan oc wyrtpēninge li ij c xiiij § vlti. ꝓ rebꝰ q̄s
hꝫ i poſſeſſiōe nō p̄t agere ꝓ raan li ij c lxxv § i ꝓ
re valente dimidiā marcā poteſt ad iudicare raan
li ij c xliiij § i
Om neffningh li ij c vi ꝫ xxxix ꝫ xlij ꝫ duobꝰ ꝓxi-
mis e li ꝫ quatuor ꝓximis ꝫ lx ꝫ lxxviij ꝫ proximo
et lxxxi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om hellibrøde oc blodwide li ij c xlix et ꝓximo ꝛ lxxvij et lxxx et ſex ꝓximis
om wodes gerning li ij c xlix ꝛ li iij c xxxviij et lv
Om bood li ij c xxiij et proximo et liij c xxij et tribus proximis
Om laan oc giald oc wed oc felles fæ li ij c lxi ꝛ c xiij ꝛ li iij c lvij
Om logh feſtes vthen thingh li ij c lxi
Om borge li ij c lxij tribus ꝓximis
Om lage alldher li ij c lxv ꝛ li i c ix ꝛ vij quaſi contra xxxvj
Om lagfeld mã li ij c xxij ꝛ lxviij et tribus ꝓximis
Om naam li ij c lix ꝛ lxi ꝛ lxx ꝛ c ij
Om farne wæie li ij c lxxvi
om herremãz bryddi li ij c lxxvij ꝛ li iij c vij et viij et xv ꝛ xviij ꝛ xix
Om bryddi li ij c lxvij,
om thyffneth li ij c lxxxvij ad finẽ ſecundi fere per totum ꝛ li iij c l ꝛ lxiij
Om withne oc hiemel li ij c xciij ꝛ c ꝓximo
om taag li c xxx ꝛ c l ꝛ c lx
om vmbodſmã li ij c liij ꝛ lvi ꝛ lxxxviij ꝛ ꝓximo ꝛ xci et xcij et ciij
Om randſaghñ li ij c xcvi ꝛ quatuor ꝓximis ꝛ cx.
om fynd li ij c cxij ꝛ ꝓximo
om gømſel fæ om wyrthne'pẽninge om købmgh logh li ij c cxiij
Om ſaar oc affhogh li ij c xiij ꝛ xv ꝛ li iij c xxvi et duobus ꝓximis ꝛ xxx ꝛ nouẽ ꝓximis
Om ſannẽ oc at ſannẽ ſcal ey wære righer oc ker

e

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

re in principio ꝓlogi ꝛ li ij c iiij et vij
Nota contra illos qui nolunt admittere teſtes li i c i ꝛ iij ꝛ viij vñ ꝛ xvi ꝛ xvij ꝛ xxxix ꝛ xl ꝛ li ꝛ lij bene et ſecundo li c vi et xxxi et xxxij bene et xxxix bene et lxxi ꝛ trib⁹ ſeqn̄tib⁹ et lxxxv et xcij et duobus ſequentibus et cv et cxiiij et vij et iij li c vi et xxxix et xlvij et li et lxvi et lxvij.

Incipit liber Tercius.

Om lethingh Capitulum primum.

Quando expoſitio ꝙ dicitur lethingh fuerit edctā quotquot fuerit i vno hakne vadāt ita ꝙ quilibet illorum ſuo anno ſine omi nominatōe ꝙ dicit̄ nekknd niſi aliquis ſit adeo ſenex vel iuuenis ꝙ nō poſſit ꝓpter hoc vel ſi mulieres vł clerici tñ oēs iſti mittere dn̄t ꝓ ſe pdoneū Itē nota ꝙ gubernator qui dr̄ ſtyres mā nullū pt̄ cogere i expeditōꝫ ire q̄ꝫdiu ali⁹ inueniri pōt in illo hakn ꝙ in expeditōe nō fuerat poſtq̄ꝫ ille fuit Sed ſi aliqs voluerit ꝓ aliquo ꝑgere ꝙ ſu⁹ hakne bro oher er hoc nō pōt gubernator impedire.

Om lethingh Capłm primū.

Ther lethingh bimdes wthe ſo māge ſom i en hakn ere tha fare hwer lyth aar vthn̄ nekknd vthen at mē ere ſo gamle eller ſo vnghe at the ere

eꝑ føre atfare eller quiner eller lerde mē alle thÿſſe ſcuile fa mē fore thm̄ tho the ther føre et Styres mā ma enghn̄ nøde til atfare i lething e medhn̄ an nē mā er til ther er i haffne lagh mz hānū ther eꝑ haffuer faret ſithn̄ hā foor En wil noghē føør mā fare for annē ther hās haffue brodhē er thz ma ſtyres mā eꝑ formene.

Sciendū q̄ c i ij iij iiij et v ſunt abrogata valet tn̄ eorū ſcia qn̄ ex expeditō regis fieret ꝑ naues vel ꝑ terrā ad imponendā penam nō venientibus vel non preparatis Itē Nota q̄ textus huius c nō loquitur de uonis theolonijs ⁊ iō defectus iſte corrigitur ꝑ thord in cor § xlix.

Om leie dreng eller trel kōmer i lethingh c ij.

Nullꝰ p̄t ſuū mercenariū qui leie dreng dr mittere in expedicōz niſi gubernator voluerit q2 ſi venerit in expeditōez de haffne pro bondone dz carere cute ſua Sz ſi ſeuus venerit in expeditōez i domeſtici ſui haffne tūc p̄t eū rex ad ſe recipe ſi voluerit vel reſtituere eū libertati.

Om leie dreng eller trel kōmer i lethingh c ij.

Bonde ma eꝑ ſin leie dreng ſende i lething for ſig vthn̄ at ſtyres man wil forthi at kōmer leie dreng i lethingh aff haffne for bondhn̄ tha ſcal hā miſte ſin hwdh En kōmer trel i lethingh a hans hulbōde haffne tha ma komighn̄ tage hānū til ſig om hā wil eller male hānū frels hwer man.

Nullus pōt ſuū mercenariū ⁊c Itē c vi vij ⁊ viij non obſeruant ⁊ qd̄ dicit de ſeuis ſcz trel de tali vide hic et ſpecialit in lege erici reg c xcv ⁊ xcvi Nota octo ꝑma capla tercij li. ſunt abrogata q2 nō ſunt mō in vſu moderno Itē § ꝑmi capitli ꝑmo libro ſcz Nomiati de cōſaugnitate ē abrogatus vt pz ꝑ thord in correctione § lxxxvij nec etiā pōt eſſe in vſu moderno.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Item capl'm xxxiiij ꝑmi li ſcilicet Quilibet bondo pōt ven
dere. eſt abrogatū vt per c ix clauſtrales li iij Itē § capitt' xxx
Vitricus ſcilicet Nota ꝙ quicunqꝫ tutor li i eſt abrogatus vt
patet ꝑ thord in cor § xlvi Itē capl'm xxviij Siquis iuratur li
ij eſt abrogatū vt ptꝫ per cōſtitutionē erici regis datie § viij
et ꝑ thord in cōſtitutione voldemari regis dacie in cor § lxxij
et eſt ratio iuriſtaꝝ et iure diuino et in legibus imperialibꝰ
qꝛ excitat et inuitat hoies ad delinquēdū et occidendū et ideo
includit in ſe mortale pctm̄ et iō reuocanda quia manifeſte
ſit contra deū vt ptꝫ in prologo huius legiſterij in ij § in fi et
hec lex ꝑſcripti c ſiquis iuratur ꝓprie nō eſt lex vel cōſtitucio
qꝛ lex donū dei eſt ff de legibus l lex eſt ꝛ etiā facit ꝓ hoc c i de
immunitate eccl'e li vi ſed aliqui cōtra quaſi homicidā excu-
ſare volentes qui ſe vel ſua defendere cogatur et in defenſiōe
illa inuaſorē occidit et iſta ratio eſt ſatis poſſibilis vt infra c
c xxij Siquis aliū occiderit § vltimo in fine Item capitulū lix
infra c Sepes eſt abrogatū vt ptꝫ ꝑ thord in cor § xliij et iſta
abrogatio ſit in principio huius capi. Itē ij § c xxxviij primi
libri ſcꝫ placitū eſt abrogatus vt ptꝫ per modernū et cōmunē
vſum qꝛ nō admittunē panciores in teſtiōnio placiti ꝙ octo.

¶ Om heſtelcie oc brynie Capl'm iij.

Gubernator debet ſibimet acquirere equū ꝛ lo
ricā et recipiat de quolibet haffne ix modios
ſiliginis ꝓ vtroqꝫ in feſto ſcti michaelis et tn̄ non
niſi illis ānis qn̄ expeditio exierit Quicunqꝫ guber
nator qui non eſt exactor aliquid amplius exigerit
cū violentia ſoluat regi tres marcas et ſi exactorē
careat ex actione ſua.

¶ Om heſtelcie oc brynie Capl'm iij.

Styres mā ſcal ſelff fanghe ſigh heſt oc bryn
ni oc tage aff hwer haffne ix ſkeppe rogh for
bode at ſcti mikels myſſe oc tho ep andher aar en
ther lethingh gangher wth Hwilkhn̄ ſtyres man

ther ey er vmboſmã oc tagher mere meth nogher thwangh holde komghen op iij marck en er han vmbuſinã miſte ſyth leen.

¶ Om vaben Caplm iiij.

Quilibet gubernator dz habeт integraliter oia arma q̃ dicunt fulmãz vaben et vnã baliſtã et xij pila triducta hoc ẽ tre thylth pile et vnũ qui ſcit ſagittare ſi ipe neſcit Itẽ quilibet haſtne bõde qui ĩ naui ẽ dz hre clipeũ gladiũ ferreũ pileũ ꝛ lanciaz.

¶ Om vaben Caplm iiij.

Hwer ſtyres mã ſcal haffue fulmãz vabẽ oc thẽ til eth armbøꝛſt oc tre thylt pile oc en mã ther ſkywlde kã ther mz om hã kã ey ſelff ſkywlde Oc hwer haffue bõdether a ſkib er ſcal haffue ſkiold oc try folke vabẽ Swerd iernhath oc ſpiwd.

¶ Hwo ſkib ſcal til redhe Cap v.

Nauez ꝛ oia vtẽſilia q̃ dicunt ſkib rede et clipeũ dñt oẽs emere qui ſunt in nauigio Sed guber nator dz nauẽ edificare ꝓ pecunia tanta de quãta oẽs qui in naui ſunt cõcordauerit Sz ſi noluerit in h̃ ꝯtent? eẽ tũc pñt ilie qui in naui ſũt met edifica re ſibi nauĩ tñ nõ pñt ei p̃iudiciũ facere h̃ ẽ forkøp cũ vna marca vl' duab? Itẽ fctã naui oms illi qui ſunt in ea qui dicũt ſkipꝑ dñt illã in die illo qui eis p̃fix? fuerit ad aquã trahere Sed q̃ nõ venerit pe na puniat pecuniaria ꝓut arbitratũ ẽ inter eos ꝛ ſi aliquis diu tenuerit eã ꝛ exponere noluerit guber nator p̃t agere in eũ.i.extorq̃re illã ab eo cũ tribus marcis hoc dñt ſcire qui vocant ſtyres mã vel ſkib neffning quos q̃dã for wide neffning et illã q̃ dicit

wide nõ debet ſibi gubernator vſurpare ſꝫ dn̄t ꝓ
uenire ad cõmunē vtilitatē oim̄ in naui exiſtenciū
Sed ſi extorſit eã cũ trib9 marcis tũc gubernator
debet habere tres marcas ꝛ alij qui dicũt ſkippere
debēt tollere illã pecuniã qui dicit wide.

¶ Hwo ſkib ſcal til redhe c v.

Skib oc ſkib rede oc ſkiolde ſculle alle the men
ther i ſkiben ere købe en ſtyres mã er ſkydoug
ſkib atgiøre for ſo mãge pēninge ſom ſkipp̄ wor-
de om ſatte En wil hã ep atorwes at thz the haff
ne hannũ bodhz tha nwe ſkipp̄ giøre thm̄ ſelffue
ſkib tho mwe the hannũ ep forkiøb giøre meth en
mark eller to Ther ſkib ere gordhe tha ſculle alle
ſkipp̄ a thn̄ dag ther thm̄ wordhē forlawt ſkib vt
drage oc op drage ther thz hiem kõmer En hwo
ſom kõmer ep til gialde ſo wide ſã wide wordher
lauth oc ſkipp̄ giffuer ia til En ſo lēge ma hã ther
wÿth er holde the wide at ſtyres mã ma thm̄ de
le wt mꝫ iij mark Thz ſculle wide ſtyres mē eller
ſkib neffnig thē ſõme kalle fare wide neffnig The
wide ſculle ep ſtyres mã haffue mē ſculle legges til
alle ſkippers therff En deel han thm̄ wt meth iij
mark ta a ſkipp̄ wide oc ſtyres mã aa iij marck.

¶ Om nogher man feller vdgerd c vi.

Si qs detinuerit p̄ciũ nauis vl' aliqd ius nauis
ꝛ p̄ciũ clipeoꝝ qd dr ſkioldekiøb vl' noluerit ci
baria ad nauē deferre die ſibi p̄fixo l' alias res qs
ſecũ tenet de iure ferre l' alicui alteri qui ſu9 haffne
brodher ē ꝯmittere ꝛ ſi ille qui vocãt ſkippere hoc
teſtant tũc p̄t gubernator tollere pecora ſua ad na

uez q̄ dꝛ ſtawēs hoc tn̄ ꝓuiſo ꝙ ñ p̄t hoc facere añ q̄ʒ nauis ſit ad aquā ductā hoc ē vtſkøth et res in poꝛtate ꝛ die ꝑfixo p̄terito.ſʒ ſi gubernatoꝛ nō rece ꝑit pecoꝛa ſua ad ſtawē an̄q̄ʒ de poꝛtu nauigaue rit tūc nō ꝑn̄t eiꝰ officiales poſtea recipe eo abſēte nec ip̄e met poſtq̄ʒ domū venerit an̄q̄ʒ ꝯuicerit eū ꝑleges Sʒ ſi pecoꝛa alicuiꝰ fuerit ablata ad ſtawē ꝛ ille noluerit ea redimere an̄quā nauis deducebaꝛ poſtea redimet in duplo plus q̄ʒ deberet pꝛius.

HEſther noghꝛ̄ mā ſkips wert eller ſkips rede ellr̄ ſkiold kiøb ellr̄ wil ey ſine wiſte føꝛe wth til ſkips a rete lagdag eller ādher coſte ther han er ſkildug vt atføꝛe anthn̄ ſelff mʒ atfare i lethig ellr̄ ſine haffne brødꝛe, i hād at ſellis oc witne thʒ ſkip per ta ma ſtyres mā tage hās fa til ſtawēs to ma hā ey tage āné māʒ fa til ſtawēs føꝛ en ſkib er vt fløth oc koſt a føꝛt oc thn̄ lagdag gāgher thr̄ ſkip per woꝛ foꝛlagt En tagher ſtyres mā ey fa til ſta wēs føꝛ en hā faar aff haffne ta mo hās woꝛnet ey ſithn̄ tage ther effther methn̄ han er boꝛte oc ey hā ſelff ſithn̄ hā hiem kōmer føꝛre en hā ſøghꝛ̄ thʒ wt mʒ loghn̄ En ther bōdēs fa moꝛdertaghn̄ til ſtawēs oc wil hā ey løſe føꝛ en ſkib boꝛt far ta løſe mʒ haflue mere en han ſculle føꝛre.

Om konighn̄s mā oc biſcops mā c vij

SI hoies regiſ vel ep̄oꝝ habuerit māſiōʒ vnā ſ p'ſes tenēt eſſe armati qui dicunt fulweffnet ꝛ ꝑgere in expeditōe i expēſa ꝓpꝛia ſʒ ſi domi ſede- rit ſine legittō ipedimēto vl' licēcia ſoluat regi de q̄ libet curia terciā ꝑtem vnius haffne vel remaneat

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

indē bonde ſi noluerit ſoluere qđ dictū eſt.

HWare thī konghn̄s mā ere ellī biſcops hwat heldher the haffue eth bo ellr̄ flere tha ere the ſkildughe athaffue fulwabē oc fare ilething a therī eghn̄ coſte oc tage there male En ſidher hā hiem me othn̄ lage forfall eller orloff gialde konghn̄ af wer gard hā haffuer en trithings haffne ellr̄ wa re inohe bonde om hā wil ey gialde ſom ſauth er

¶ Si homīes ꝛc̄ Nota ꝙ de textu iſti⁹ c ꝑt elici ꝙ ſi t̄re bōdoni l' regi ꝓ iure ſuo fuerit eſtiāte qđ iuris l' qđ agēdū fuerit ptz ī cor ꝑ chord § lxxviij ꝛ i cōſtitutōe regine margarete volde mari filie § xxiiij et in cōſtitutōe erici regis dacie § iiij.

¶ Hwo man mo taghe Cap viij.

REx pōt ſumere ſibi homīes ꝑ totū regnū ſuū in quocūqꝫ nauigio voluerit ꝛ dux in ducatu ſuo ꝛ filij regū ꝛ ꝯgnati regū vl' comites nō recipi unt hoīes id ē fidelitatē ab aliquib⁹ Epi etiā nō re cipiūt homines extra epatum ſuū.

¶ Hwo man mo taghe c viij

KOmghen ma ſigh mā tage ower alt hās ri ghe i hwilke ſkiben ſom han wil oc hertugh i hans hertughdom oc andre konghens bøn ellr̄ frendher eller grawer tage i mā vthen there eghn̄ leen Oc biſper ſculle ey men tage vthen there biſ cops døme.

¶ At mē mwe ey ſkippē mynſke c ix.

Clauſtrales nō poterāt t̄rā de qua plenā land wern ſoluebat̄ emere poſt gn̄ale cōſiliū quod innocēci⁹ papa celebrauit Sꝫ de terra quā poſtea emerant faciāt expeditānē vel cōponant ꝟm volū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

tatē regis ſimile eſt de omnibus monachis.

¶At mā mwe ſkippeu mynſke c ix.

Cloſtre mē mwe ey iord kiøbe ther landwern gick aff ſithen thet general conſili war ther innocencius pawe haffde Hwat ſom the haffue ſithen kiøpt ther aff ſculle the anthen lethingh vt- giøre eller fanghe a komghen ſo ſom hans willie er thet holdes bode om grawmwncke oc ſorthe oc om alle mwncke.

¶Clauſtrales legetur de c nuper de decimis quia de acqui- ſitis ꝑ̄ dijs poſt conſiliū tenent' dare decimas vt ī dicto c nuꝑ et vt ibi notatur iſtud cōſiliū fuit celebratū ſub anno domini. M ccxv pontificatus Innocencij Anno iij vt in ſpec'lo hiſtoriali vl' ſm alios Anno dm̄ M cc xviij pontificatus Innocencij. Anno xvij.

¶Om lerde menz iordh Caplm x.

Sacerdotes caſte viuentes in nullo ſeruiant re- gi hoc ē ſculle enghen retzſel opholde ſiue mā- ſionem habuerint in terra eccleſia ſue ſiue ī ꝓpria.

Preſther ther renlighe wille leue ſculle aff eeth bo enghen retzſel opholdhe hwat heller thet bo er a kirkens iord eller a ther eyghen iord om the haffue.

¶Sacerdotes concor c non minus in glo v tributo de immu- nitate eccleſie Nota ꝙ ordinatū et diſtricte ꝓhibitū in conſti- tutione regis voldemari § ix eſt ne quis cuiuscunqꝫ conditō- nis exiſtat ſe de bonis ſacerdotū ſeu clericorū decedentiū niſi veri heredes aliqualit' intromittere ꝑ̄ſumāt Itē in cōſtitucōe criſtoferi regis filij voldemari regis dacie § i dicit' ꝙ epī et ꝑ- ſone eccleſiaſtice iuribꝰ iuriſdictōnibꝰ ac libertatibus ſuis bo- noꝝ ⁊ familie gaudere debeāt libere ꝓut ex antiq̄ cōſueuerunt Siue māſionē habuerit in terra eccleſie Nunquid rectorie do- mꝰ ſcꝫ dos eccl'e gaudet immūitate eccleſie dicunt inno et io

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

au ꝙ ſit ꝙ tales dom⁹ ſint fctā ſctoꝝ dn̄o ꝯſecrate vt notat̄ ex
tra de immūitate eccľe c xij c inter xvij q iiij idem ſtatuim⁹
vbi de hoc notatur ſ; alij hoc v̇bū intellgūt qn̄ dom⁹ hmōi ec
cleſie vľ rectoris ſint infra paſſus xl ab eccleſia xvij q iiij ſicut
antiquit⁹ et ſi ſint infra fines deſignatos xli ꝺ ep̄o ſ; certe vbi
nō denegatur immūitas licet vlteri⁹ diſtēt vnde iuxta opi/
nionē ꝑmā dicam hmōi dom⁹ etiā vlterius diſtantes immūi
tatis ꝑuilegio gaudere ar extra de ꝯſecra eccľe vel altaris li
vi c i Item cū ꝑma opinione innocencij et io an concoꝛ ſtatu
ta ꝓuincialia ꝺ excōmunicam⁹ oēs qui de domib⁹ manerijs
vel grādis archiepōꝝ epōꝝ et aliaꝝ ꝑſonaꝝ eccľiaſticaꝝ contra
ipſoꝝ voluntatē vel cuſtodiā reꝝ eorundē aliquid auferūt vel
cōſumūt aut iniurioſe cōtractāt Itē denūciam⁹ excōicatos oēs
illos qui eccleſias iure ſuo malicio ſe ꝑuare ꝑ̄ſumunt aut ꝑ
maliciā libertates earundē infringere vel ꝑturbare cōtendūt
Item in cōſtitucione regine margarete regis voldemari filie
ꝑ̄cipitur ꝙ quilibet ꝑ̄ſbiter habeat vnā curiā ꝑncipaliorē in ꝑ
rochia ſua ꝓ reſidentia ſua liberā et exemptā de oīb⁹ onerib⁹
regijs vna cū familia ſua in dctā curia morante.

¶ Om landbo vdgerdh Capľm xi.

Coloni cuiuſcunq; ſiue ep̄i ſiue ſacerdotis ſiue
clauſtri ſiue eccľe ſiue bōdonis ſiue militis qui
pri⁹ nō fuerāt exēpti ꝑ priuilegia ſoluāt expeditō-
nē ꝑ ſe z plenū landwern ſi terrā arauerit que dici
tur rebdraghn̄ niſi rex dimiſerit eos exemptos.

Landbo e hwes ſom the erebiſcops preſthers
cloſthers. kirkens bondhens eller herremanz
ther ey wore føre frelſe oc vndhertaghen mz pri-
uilegi holde vp lethingh oc landwern om the errie
rebdraghen iordh vthen at konighen ladher thē̄
frelſe.

¶ Coloni ſtatio qꝛ occupant terrā in regno ꝛ ſic res tranſit cū
onere ſuo ad eccľam lxxij c i de cenſibus vbi de hoc.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶Aff hwr møghz iord lithing gøres wth c xij.

Quicūqz habuerit terrā valentē marcā auri vl' plꝰ faciat terciā ꝑtē vniꝰ haffne qꝛ tercia ꝑs nō ichoat a miori t̃ra q̃z q̃ valz marcā auri Sz ī terra valēte q̃tuoꝛ marcas argēti inchoat hꝰ ē rijs ſexta ꝑs haffne ſz de miori terra q̃z q̃ valz duas marcas argēti nullꝰ faciat expeditōz Sz ſi exceptio orta fuerit īter gubernatores ⁊ alios q̃ vocāt̃ vdghertz mē tūc dn̄t ſcurſmē hoc ē farwtthe neffnig hoc eſt ſuo diſcernere iuramēto q̃d incauſatꝰ dz exponere

Hwo ther haffuē mark guld i iord eller mere giøre wt trithings haffue forti at trithīgs haffne rijs ey a myn̄e en een mark guld en a fire mark ſølff rijs xij thinghs haffne Aff mynne en ij mark ſølff giøres ey lething En wordher ſkelnet a mellō ſtyres mā oc vdgertz mā tha ſculle ſcurſmen oc ſkips neffningh withne mz there eedh hwat hin ſcal wt giøre ther ſecthz er.

¶Aff hwr møghz feſte landbo ſcal wtgøres c xiij

Colonꝰ qui ſoluit octo ſolidos argēti adpēſionē faciat ſextā ꝑtem vnius haffne et ſi minus ſoluerit ad pēſionē q̃z quatuoꝛ ſolidos argēti ſiue terra ſit rebdꝛaghn̄ eller kēnelandh ſoluat ſolidū argenti ad menſam regis.

¶Aff hwr møghet feſte landbo ſcal wtgøres Capl'm xiij.

Landbo thē redhē otte øꝛtug ſølff atſkildh giøre wt trethings haffne Thn̄ ther iiij øꝛtugh redher gøre wt ſetthings haffne En redhē hā myn̄e en iiij øꝛtug ſølff wat hellē thz er rebdꝛaghen eller

kēneland rede en ørtugh ſølff til komghn̄s bordh.

¶ Om man boor a ſin eghen iord oc tagher annē mãȝ fellet til ſigh Caplm xiiij.

Qvi habitat in terra ꝓpria et recipit cōmunitatē alterius ad ſe ſiue ſit ille homo alicuius dn̄i ſiue nō tantū ſoluat ad expeditionē quantum ipſe prius ſoluit.

¶ Om man boor a ſin eghen iord oc tagher annen mãȝ fellet til ſigh Caplm xiiij

Hwilkhn̄ mã boor o ſin eghn̄ iord oc taghr annē mãȝ fellegh til ſig hwat heller hin er herre mã ellr̄ ey giøre ſo wth ſom hã giorde førre.

¶ Hware herremē mwe feſte iordh c xv.

Qvicūqȝ ſit qui vocatr herremã et nō habuerit plenū plogs ari tūc pōt recipere terrã ad firmã donec tantū habuerit quantū ſibi ſufficiat ad vnū aratrū et inde nō facere expeditionē.

Hwre herremē mwe feſte iordh c xv.

Hwilkhen herremã ſom haffuer mynne en ful plogs ari tha mo hã feſte til ſig iord e til han haffuer ful plogs ari oc giøre tho ey lethingh aff then iordh ther han feſte.

¶ Quicūqȝ vel ql itcunqȝ homies dominoꝝ poſſūt firmare terrã & nō ſoluere lethingh ē ſpãle ꝑuilegiū nobiliū.

¶ Om mã haffuer iord i flere ſkiben c xvi.

Siquis habuerit terrã in pluribꝰ nauigijs & illã totã arauerit ad vnã curiã et fructꝰ illiꝰ repoſuit in vno horreo vnã ſoluat inde ſolutiōȝ hoc ē en retſel Sȝ ſi i diuerſis locis repoſuerit fructus illos ſoluat etiã inde pl'es ſolutiones Itē ſiquis ſederit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

in querſede et arauerit terrã in nauigio et repoſu
erit fructũ in horreo vbi ſedet et nõ in alio loco tũc
ſoluat querſede vbi ſedet et nõ alibi et nõ expedici
onẽ Itẽ ſiquis ſederit in nauigio z arauerit terrã
iacentẽ ad querſede z repoſuerit fructus in horreo
in nauigio tũc faciat in expeditionẽ z nõ querſøde
Item notandũ eſt qꝫ expeditiõ q̃ dicit̃ lething ſꝫ
debet ſolui qd̃ dr̃ røthes de fructib⁹ pceptis de ter
ra z nõ de ſeminib⁹ terra mãdatis.

Om mã haffuer iord i flere ſkiben c xvi.

HAffuer mã iord i flere ſkiben oc erriet thet alt
thil en gardh oc leggher thet alt i en lade tha
rethes ther ey aff mere en en retſel En legger hã
thet i flere ladher tha redher han flere retſel Si-
dher man i querſøde oc erriet iord i ſkiben oc ſtan
dher ladhe ther ſom han ſidher oc ey andherſteth
tha redher han querſøde oc ey lethingh Sidher
mã oc i ſkiben oc erriet iord ther querſøde liggher
oc legghet fruct i lade ſom i ſkiben er tha gør han
lethingh oc ey querſøde lethingh ſcal e rethes aff
then affgrøde ther taghen er oc ey aff thẽ ther lig
gher i iordhen eller ſaa ſcal.

Siquis habuerit ſtõ qr occupat domicilia in diuerſis locis
z ideo in diuerſis locꝫ ſoluat expedicionẽ ſec⁹ ſi occupat vnũ
domiciliũ hic dubitat̃ quid ſit querſede.

Man ey købe annen manz ſkiben op c xvij.

SI quedã pars domorũ alicuius edificata fu-
erit in nauigio vnius z alia pars in nauigio al
terius tũc vbicunqꝫ fruct⁹ exponitur in horreo ibi
faciat expedicionẽ Sed querſøde z alie ſolutiones

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſoluantur ibi vbi dom⁹ illa q̄ dicit̄ ildh hws eſt Itē ſiquis habuerit terrā in nauigio alio ꝛ illā arauerit ad curiā in qua pri⁹ ſedit tūc nō ſoluat inde pl⁹ q̄ꝫ vnā ſolutionē.

¶ Mā mo ey købe annē māꝫ ſkibē vp c xvij.

STādher māꝫ hwſe ſomme i en mānꝫ ſkibē oc ſomme i annēs tha hwore ſom lade ſtandher oc lade i legges ther ſcal lething vtgøres ellr̄ quer ſede redes oc andre retzle rethes thr̄ ſom ild hws ſtādher Faar mā iord i annē māꝫ ſkiben oc errier thꝫ til thn̄ ſamme gard thr̄ han ſaath føre i ta gial dher hā ey ther fore mere en een retſel.

¶ Si quedā ratio pꝫ ex p̄cedentib⁹ q̄lit̄ aūt decime ſoluātur eccl'ijs de terrꝫ fructib⁹ pꝫ extra de decimis.

¶ At mē mwe ey ſkiben mynſke c xviij.

QVicūqꝫ haffne bōde habuerit tantū de terra q̄ntā ſufficit ad vnū aratrū ꝛ poſtea pl⁹ emerit ſoluat de terra quā emit tantū quantū in prius ſoluebat̄ ad expedicionē et ſi minus habuerit tunc pōt emere tantū ꝙ ſatis ē ad vnū aratrū Sed homines dominoꝝ pn̄t emere quātū ſufficiūt q2 faciunt quidquid dn̄t qn̄ ꝓ rege et terre defenſiōe vite ꝑiculū nō formidāt Sepe etiā ꝯtingit ꝙ terra quā emerint hoīes dn̄oꝝ ꝛ illa quā pri⁹ habuerint trāſeat ad nauigiū poſt mortē illoꝝ.

¶ Capitulum xviij.

HWilke haffne bōde ther haffuer en plogs errie oc køp ſithn̄ mere gaar aff then købe iord ſo møghꝫ ſā føre aff hēne gick. en haffuer hā mynne ta mo hā købe til ſo at hā haffuer en plogs erie

En herremē nwe købe ſo møghz ſā the kwn ok-
ke forti at the giøre thē fulth aff at the hetthe thē
hals for komghā ocfor lādſens fredh Offte word
oc ſo at thā iord thē herremē køber oc thā the haff
ue føre gangher til ſkiben effther there døødh.

¶ Quicunqʒ haffne bōde ſtō pma ptis qꝛ res tranſit cū onere ſuo vt ſ̄ ec xi ſʒ hoies ſpāle puilegiū nobiliū vt vtſp̄e c xiiij.

¶ At men mwe ep tho trithings haffne
ſanmel legghe Capitulū xix.

SI pueri qui dicūt ſpſkē ſiſ reſident in cōmuni-
tate quotquot ſint et quātūcunqʒ valet terra
quā hn̄t ⁊ eā arauerit ad vnā curiā nō ſoluāt de ea
niſi vnā ſolutiōʒ Sʒ ſi ſepant tūt quilibʒ illoꝝ ꝑ ſe
faciat expeditōʒ Itē nota ꝙ poſtq̄ʒ ſemel ſepati ſūt
nō pn̄t poſtea ſiſ ponere terrā ſuā ⁊ inde dare vnā
ſolutiōeʒ niſi aliquis eoꝝ fletfører ſigh ad aliū.

SIðhe ſpſken ſammē i felleg hwre, māghe ſom
the are oc hwre goth iord ſom the haffue oc
errie the hēne alt til en gard ta redhe en retſel. En
ſkilies the at tha gøre hwer for ſig effther ath the
are ſkploug oc tha mwe the ep ſithn̄ effther ſāme
legghe oc wære vndher eth retſel vthen at annen
fletfører ſigh til hin annē.

¶ Si pueri ſtatio prime partis quia ſub vna familia et domo totum intelligitur ſed ſi ſeparantur quia ſepratorū ſepata eſt rō C de donatōib⁹ int̄ virū ⁊ vxorē l ſʒ marit⁹ ff de calūpniatorib⁹ l i ſa glo de decimis c ad audiētiā Itē nota qꝛ ſepata ꝑ diſiūct⁹ q̄ ꝯiūcta nō valēt ⁊ ecōuerſo vt notat̄ xvi q iiij ſ ꝑſcriptōnū ſʒ cōtra ſepata ꝑmā naturā raſſumat ff de cor le gū ſillicit⁹ l i ff de ope libertoꝝ l plane ff de adulter⁹ l adult. no ra q̄ntū ſoluat̄ ad expeditōʒ reg⁹ de quolibʒ haffne patet per thord. ſ lxxxviij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Itē Nota frēs bona immobilia bondonū ī cōmunitate ha/
bentes nō ſoluāt niſi vnā ſolutionē ad ius regū vt hic et ſile
ē ſi ÿ c i In quolibet § primo.

¶ Hwo ſtyres haffne ſcal erffue c xx.

Filius pōt hereditare nauigiū qđ dicitur ſtyres
haffne poſt prēm ꝛ pať poſt filiū ſed ſoror nū
quā nec mater nec fili⁊ cōcubinarius licet pater ei
ſcotauerit quidquid habet nec filia quia vbi nō re-
linquitur filius legittim⁊ poſt patrē tūc nauigium
qđ dicitur ſtyre haffn deuoluitur ad regē Item no
ta ꝙ nauigia que ꝑtinent ad ep̄m ſequuntur iudi-
cium ep̄i.

¶ Hwo ſtyres haffne ſcal erffue c xx.

Søn maa erffne ſtyre haffn effther fadher oc fa
dher effther ſøn oc brodher effther annen en
ſyſther erffuer ey ſtyre haffn eller modher oc ey ſle
gefredh ſøn oc ey dather Tho at mā ſkødher ſin
ſlegefredh ſøn alt thet han aa tha mo han ey tho
ſkøde hannū ſtyres haffne forti ath hwor ſom ey
er atelkone ſøn effther fadher eller fadher effther
ſøn tha erffuer komghn̄ ſtyres haffn The ſthyres
haffne ſom til biſcops dom ligghe the fylghe e biſ
cops dom.

¶ Frater poſt fratrē nauigiū heredetare debet ſi eſt heres ſu
is in aliÿs bonis et aliter nō § xix thord Filius pōt Quare fi/
lius et non filia vel mater quia tales ꝑſone nō ſunt habiles
ad ſeruiendū in expedicōe ſicut in ſimili de feudo in ti de q̈d
ſucceſſione in feudo c per ſucceſſis § ad filias quia potēti ad
illū ſeruiciū faciendū eſt talis hereditas deuoluēda ar de ꝑ-
thi in feu aliena per fredericū § firmiter quꝫ tū feudū deuo
luitur ad filiā ꝑpter pactū vel quia talis cōdicionis eſt feudū
vt in ti de ſucceſſis feu c ſeqť § filia vero Itē ꝙ fili⁊ illegitti/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

mus nō ſuccedat ar ex vſib⁹ feudi ti ſi de feudo fuerit ꝯtrouer
ſia c naturales vbi filij naturales tm̄ nō ſuccedūt i feudo neqꝫ
ſoli neqꝫ cū legittimiſ Itē ibi ſtyre haffn Itē. nota ꝑuilegium
eccleſie ꝙ bona eccleſiaꝝ non redeunt ſub rege ſicut bona no
bilium vtſup̃ e c xviij.

Om bothe maal Capl'm xxi.

SIquis ꝓ homicidio iuſtā firmauerit emendaꝫ
ſine gørſom tūc ſoluat xviij marcas denarioꝝ
ter vel recōpenſatōꝫ plenariā qd̄ dr ful wirting ꝓ
tāta pecunia ſed totū debꝫ emēdari infra ānū Sꝫ
illud qd̄ vocat̄ gørſom tantū erit quantū fuerit p̄di
ctū qn̄ emēda fuit firmata qr quilibet tantū offert
in gørſom quantū timet in cauſa Sed ſi aliquis iu
rat̄ ad emēdā tūc hoc ē etiā xviij marcas denario
cū ter ſicut dictū eſt.

Om bothe maal Capl'm xxi.

HEſther mā ful bødher for mandrab vthn̄ gør
ſom tha bøde hā trȳne xviij mark thꝫ er trȳn
ne atten mark pēninge eller ful wyrthingh for ſo
māge pēninge en alt ſcal bødes indhen ſamlinghe
En gørſō ere e ſom føre wordher melt ther both
feſtes fortiat awe woldher meſth gørſom Swa
ries mā oc til bødher ta er thꝫ oc trȳne xviij mark
ſom ſauth er.

Siquis pro homicidio Nota § in eodē c ſcꝫ arve voldher gør
ſom eſt in ꝑte abrogata vt ptꝫ in cōſtitutiōe erici regis dacie
§ ix vbi dr ꝙ prohibitū eſt vindicare i aliquē cōſanguineū in
terficientis q̄diu vixerit qui occidit et s̄ li ij c lxxij quicūqꝫ ſe
mē vbi dr ꝙ ath hwer man ſcal dele ſigh til rette oc ey tage
ſig ſelff reth et vtſup̃ li ij c xxviij ſiquis iuratur in glo § Nota
ꝓhibitū eſt ſrecōpēſatiōe plenariā Nota ſm leges impiales
ſſ mand l fi mādato ꝙ nomine ſufficiētiſ cautionis intelligi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

mus pignora vel fideiuſſores cōcordber de cōuerſiōe cōiuga to-
rum ex publico ſuper ꝯ ſufficienti et cōcorder textus ſup̄ li .
ij c ix § l i ꝯ ſufficientis valoris Siquis pro homicidio Pena cri-
minalis pro homicidio eſt in maioribus deportatō in minori-
bus decapitatō vel beſtijs ſubicij vt ff ad l cornelia de ſiccarijs
l eiuſdē § ſi et l penl' et C e ti l is qui cū telo per glo hic tn̄ ciui-
liter puuitur homicida et licꝫ quis per hoc cito inuitat' ad
occidendū pōt tn̄ iſta cōſtitutō ſaluari attētis circūſtancijs ter-
re et raritate hoim ꝑpter quas cauſas aliter pōt ſtatui ar-
e nou debet decouſangui et affini quantitates autē emende
hic poſite ſunt arbitrarie ſeu voluntarie Itē in certis alijs le-
gibus in ſelandia habetnr de emēda ab hijs qui faciūt homi-
cid' cōſilio auxilio .i. inſlot et folge oc eller mꝫ odh ellē egh qua-
liter emendant ad amicos ad minus ix mark et ad regē ad
minus iij mark ſic etiā tenētur recipere puiam iuxta c ſicut
dignū de homicid' vide in legibus ſeland' c xxx i ijli ꝟ c lx viij
iij li de hoc xxiij q vlti c vlti qualit' peniteāt aſſiſtentes.

Hwor xl mark fylghe annē both c xxij.

SIquis aliū occiderit in expeditione vel cōcur-
ſu qd̄ dr ſamlet vel in placito vel in via placiti
vel domo ꝓpria vel in curia ſua vel in hæreth in q̄
ē rex vel in ecclesia vel cimiterio vel villa forenſi vel
cum cultello vel aliqꝫ tenentē ſtiuam in aratro ſuo
tūc ſoluae ſp p̄ter iuſtam emendā xl marcas here-
dib⁹ interfecti ꝛ alias xl marcas regi ſi obtinuerit
pacē ſuā et iuratus fuerit ad emēdā Sꝫ ſi fugerit
pace priuatus emēdāt cōgnati eius ſicut pri⁹ pre-
tactū eſt Ceterū in oibus p̄dictis locis quicūqꝫ vul-
nerauerit aliquē vl' p̄datus fuerit qd̄ dicit' bæries
ſoluat ſp vltra aliā iuſtā emēdā xl marcas bōdoni
ꝛ totidē regi Itē vbicūqꝫ fuerit alicui i locis p̄dictꝭ
in ſidie poſite et inſult⁹ tūc ille qui inſult⁹ vel inſi-
dias poſuit ſp ſoluat vltra iuſtam emēdaꝫ xl mark

bondoni et xl mark regi et ille qui ſe defēdit iudi-
cabit̄ excuſat⁊ qꝛ q̄libet licet ōi iure defēdere ſeipm̄

¶ Hwor xl mark ſylge annē both c xxij.

Ora ber mā annē i lethingh ellir ſamleth eller a
thingi eller a thing waie eller i ſyth eghꝫ hus
eller i thet hareth ther komghen er i eller i kirki el-
ler kirkegardh eller i købingh eller meth knyff el-
ler bonde ther han holdher a ſin eghen plogh tha
bøde ther drab vthen retthe mābødher e xl mark
hins arffning ther draben worde oc ſo komghen
om han huldher ſin fredh oc kōmer weth bødher
En flyr hā fredløs tha bødhe frendher ſom føꝛre
er ſauth I alle thyſſe ſtadher ther nw er ſauth
hwilkhen man ſom wedher annes ſaar ellr̄ ba-
rier tha bødhe hā e ower ānē rette booth xl mark
bonde oc ſo komghen vthen at annē wordher la-
ghe lauth oc areth weth I thyſſe ſtadhe thr̄ ſauth
er tha gilde hā ther areth wethe ſo ſom ſauth er
oc hā were ſagheløs thr̄ ſigh worde forti athwer
mā er loffuet mꝫ all logh at warie ſigh ſelff.

¶ Siquis aliū̄ occide Thette er thn̄ reth ſom ſcriffuē oc ſtatfe-
ſth er aff komghen oc righn̄s raad ſom kalles gardꝫ reth i kō
ninghn̄ gard vpa huſe oc pa feſte oc then ſamme reth er vut
oc giffuē all righens raad ſom ere biſp ridder oc ſwene i hans
raadh ere oc ſerdeles alle komghens vmboſmen oc hoffnet
men oc then ſamme reth er hwar the helſt ere Hwilkhen en
man ſlaar i hiel bøde lyff for lyff om han wordher fanghn̄ mꝫ
ferſke gerningher En rymmer han vnden oc kennes hā wer
gerningher tha e hwore han wordher grepen miſte ſyth lyff.

¶ Nota quota fuerit emēda interfecti q̄re vt ſup li ij c ix ⁊ l iij
c xxi ſiquis ꝑ ho. Siquis aliū̄ Hic in iſto c fit dubiū̄ quid ſol-
uat mandans l' cōſiliū̄ dans hoc corrigit' ꝑ thord § x pro delic-
tis in l c contentis Villa forenſi In qualibet villa forenſi ſiue

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

veridici et nekkuingi et quilibet illoꝝ pro ſuo booſloc ſoluat ſex
marcas thoꝛd § xvi Nota de delicto in ſultus et ſimiliter de
pena vtſup̃ li ij c xxx ſiquis intrauerit Itē de pena inſultus in
cōſtitutione erici regis dacie filij xp̄ofori regis § i Item de pe-
na inſultus in cōſtitucione erici regis p̄oris filij erici filij § i.
iiij et v Item de pena inſultus hic in c xxij ſiquis aliū occiderit
§ iij Item de peua inſultus iu correccione legum § lxxxiij v ſi-
militer § lxxxiiij per thoꝛd Item inpꝛiucipio conſtitutiouis
erici regis filij criſtoferi In eccleſia etce. Nota hic nō loquit̃
quantū ſolnat auferens violenter bona mobilia de eccl'a ſed
iſte defrctus corrigitur per conſtitutionē erici regis dacie filij
p̄oris erici regis § v Nota inſultus non iudicat̃ pro delicto xl.
marck niſi precidentib⁹ inſidijs vt hic in c ſiquis occiderit § vl.
Nota vna cō coꝝ ē q̄ dicūt q̄ aliquē vulnerās cū cultro l'cultel
lo nō ſoluat vltra iuſtā emēdā xl marcas qꝛ in textu hui⁹ cap
fit mētio de locis et nō de cultello q̄ꝛ cultell⁹ nō ē loc⁹ ſic em̄ ſcri
bit̃ in k § hui⁹ c in omībus p̄dict; locis quicūq̃ vulneraueriut
aliquē niſi ſit ibi mentio de cultello.
Ellr̃ mz kniff Nota. ſo ſcriff landz domer aff lādz
thighz oc ādre gode mē mz hannū. Som woꝛ her
mels kaas her erick biørnſ̄ her iēs mattiſſ̄ Ridder
iwer iwl moꝛthn̄ krabbe oloff mwnck laas daan
ion ol ferſ̄ iep moghn̄ſ̄ albert ſkeel erickowl mo
ritz nieſ̄ oc las ſkate lādz vekner oc fler gode mē
ſō ta vpa lādzthīgz nerverēdes woꝛ oc ſaude foꝛ
rette effter to mēz til tale oc ſwar ſō hednis iepſ̄' aff
noꝛrleē i hardſyſel oc en hed pethr̃ kopmā aff lem
wÿgh at woꝛ ſaar mz kniff ep gioꝛt i te ſtedher ſō
logbodhn̄ holdhe ſō er i lethīg eller ſālig eller a thi
gi eller a thīg weie ellr̃ i ſÿt eghz hus eller i thz her
ret thr̃ komīghn̄ er eller i kirki ellr̃ i kirke gard ellr̃
i kobīg eller bōde ther hold a ſin eghn̄ plog tha er
kniffs ſaar ep idhī mer brod effthr̃ landz log en iij
mark bōde bøde oc ſkadhn̄ oc iij mark kōgē Da.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Anno dñi M cd lxi Sabbato ꝓximo ante feſtũ beate marga/
rete . Siquis aliũ occiderit Notabile capl'm ⁊ equiſſimũ quia
circũſtan. aggrauant delictũ de quo per glo in c cũ quidam
de iureiuran ſicut ꝓus ẽ li ij c xxij Siquis fuerit pace ꝓuatus
defendere ſeipm vim vi repellere licet ff de iuſticia ⁊ iure l vim
vi et ibi per glo Hic corrigitur dubiũ quid ſoluat regi et bon/
doni cõſiliũ dans vel mãdans delicta et hoc contenta per
thord § ꝑ qua mãdet tenet vt faciens quia idez mãdare ꝙ fa/
cere de ſen ex muliere et c tic nup Itez nota ꝙ hec correctio ꝑ
thord intelligi debet de iure regis et bondonis quia nichomi/
nus ſatiſfaciat leſo ꝓ dãpno et iniuria et idẽ ius ẽ de ratiha
bitione quia eadẽ ratio in multis caſibus . Sequitur vtrum
aliquis ꝓ conui delicti huſfredh oc gardfredh ſit ipſe iure pa
ce ꝓuatus vl' liberabit ꝑ ſolutionẽ xl marcaꝝ ptz ẽ li ij c xxx.
Siquis intrauerit in glo.

¶ Orabet mã annẽ a bøth bødher c xxiij.

Signis primo recepit emẽdam et poſtea occi-
derit hominẽ vl' vulnerauerit vel in ipſo aliquo
modo vindicauerit ꝓ illa cauſa ꝓ qua prius emẽ
dam ſuſcepit ſi pacem obtinuerit et in terra iurat⁹
remanſerit ⁊ iuratus fuerit ad emẽdam primo ex
ponit totam emẽdam quã recepit ⁊ poſtea ſoluat
iuſtã emẽdam ſiue pro homicidio ſiue pro vulne-
re Sed ſi aliquis dephenſus fuerit pro talibus fo
refactis qualia dicta ſunt i hijs duobus capitulis
et rex animaduerterit in illũ tunc nichilominus ſol
uant cognati eius duo ſaal ꝙ vocatur ettebloth qr
hoc erit ei pro priuacione pacis hoc eſt for ful fred
løøs maal qñ rex vl' fecerit eum decapitari vel alio
modo in ipſum duxerit vindicandũ.

¶ Orabet man annen a bøth bødher
Capitulum xxiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Dræber mā ānē a bøth bødher eller ſaater ellē
heffner a hannū nogher lwnde for thz maal
ther føʀre er aft ganghet holdher hā hin fred oc lā
dhz oc kōmer weth bødher tha lade wth førſt alt
thz ther taghz wor at boodh for the gerningher
ther hin war føʀre with oc bøde ſithn̄ retthe bødē
for mandrab om dra·bz wordher oc for ſaar om
ſareth wordher En wordher nogher mā taghen
for ſodan gerningh ſom ſauth er i thyſſe tho capitel
oc retther komghn̄ ower hās hals tha bøde hans
frēdhē the to ſaal ther etteboorth hedher forti thz
ſtaar hin for ful fredløøs maal thee komghen la-
der ower hans hals retthe.

Siquis p̄mo recepit Nota ꝙ hic eſt defectus qꝛ text⁹ iſte nō
loquitur de illis qui infra trengas occidūt et vnluerāt vel q̄
pena tales puniantur et ideo iſte defectus corrigitᷣ ꝑ thord. in
cor § lxv. Priō occidetᷣ recepit emendā et poſtea occiderit ho-
minē et vulnerauerit Nota ſecūdū leges ff ad trebel l qui ita
hoſti fides ſeruanda ē xx q i noli ij q iiij innocens ſꝫ inhoc ca-
ſu ſufficiens cautō p̄ſtari nō pōt ar de reſti ſpo c lrās in fine ⁊
hoc ꝓpter fragilitatē cautionis ⁊ iō teſtimoniū fideiuſſorū
ꝓ treuga vel pace vel inimicicia capitali vl ꝓ mortis inſidijs
vel membroꝝ vl quocūqꝫ modo cōſimili adeo validū ē ⁊ eo fir
mū ꝙ cōtra illō nulla lex p̄ualebit her accerſi⁹ i lege p̄allegata
quis ita Dreber mā annen a both bødher Eller i kirke eller i
māꝫ eghꝫ hus thz er orbothe maal ſic itelligitᷣ ꝙ occiſor ad e-
mēdā vēire nō poterit niſi p̄us ꝓ eo interceſſerint ꝯſanguinei
interfecti in cō eri re. Siq̄s p̄mo recipit ſiō i ſimili de rapina qꝛ
res ablata inſtituitᷣ ⁊ cū hoc triplū inſti vi bonoꝝ raptoꝝ § i
ſꝫ ſi aliq̄s opponitᷣ cōtra iſtud qꝛ crimē ꝑ mortē extinguitur
C ſi reus vel accuſator mortu⁹ fuerit l i ⁊ ij Itē ex delict⁹ defūc
ti heredes nō ſūt puniēdi C de delict⁹ defūctoꝝ l vnica ſiūdeᷣ
ꝙ crimē extiguitᷣ q̊ ad ꝑſonā nō āt q̊ ad bona ar l ſi is ⁊ l q̄uis
C ſi pendente appellatione mors et quia preſumitᷣ bona ad

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

heredes peruenire teneńt etiã inſolidum propter immãitatẽ
criminis ſicut plures exceptiones ponuntur in glo ſi dicte l
vnice a regula principali et per hoc reſpondetur ad ſecunduz
arqua propter ſi cognati renũciauerunt hereditati ⁊ bonis
equũ eſt eos ĩ aliquo nõ teneri ar.l ij C de iure de liberãdi vt
veſup li i cxxvi per textũ in ſi

Hwore bødes for valroff c xxiiij.

Quodcũqz ſpoliatũ fuerit ab aliq̃ mortuo ſi
ue ſint veſtimẽta ſiue arma aur vl' argẽtũ vl'
denarij h̃ vocat̃ valroff ⁊ p eo emẽdabit̃ xl mark
⁊ ſi negauerit qui fecit defendat ſe p neffn i kyn.

Hwore bødes for valroff c xxiiij.

HWat ſom man røwer aff then man ther dra
pen er ãthen kladher ellr̃ wabẽ eller ſølff eller
guld eller penninge om han haffde a ſigh thet er
walroff oc bødes for xl mark eller waries meth
neffn i kyn.

Nota q̃ qui morientem moleſtant aut ſepulture iniuſte
impediunt aut funeri iniuriantur vel ad domum moribundi
accedunt ipſum vel alios moleſtant vel eius rebus ſigna im
ponant cadant ab accione et in tantũdem condempnantur
heredibus iniuriati et publicatur tercia pars ſcilicz bonorũ
eorum et fiunt infames idem in eis qui circa funes peccant
C de ſepulchro violato et publice auctor.

Item qui dñm nec debet impedire ſepultura pretextu debiti
vel cuiuſcunqz obligationis C de ſepul viola l cum ſit Nun
quid propter debitum ſepultura alicuius poterit impediri di
cunt quidam q̃ niſi creditoribus de ſolutione debitorum ab
herede vl' cõſanguineis defũcti ſufficiẽs cautio det̃ de ſoluẽdo
dñuõ ſufficiẽs ſit corp⁹ defuncti nõ tradet̃ eccl'atice ſepulture ĩ
p̃iudicium creditor̃ ſed contra p regilam cui excõmunicam⁹
viuo cõmunicam⁹ ⁊ mortuo xxiiij q ij c ſane Itẽ nec dz ſepul
tura defuncti impediri p̃textu debiti vel cuiuſcũqz obligatõis

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

C de ſepul viola l cũ ſit vt ẽ hic in glo preteriti alia ſacrã eis ſunt conceſſa ergo iſtud ſacrale ſcilicet ſepultura eccleſiaſti-ca non debꝫ eis denegari x c v ꝺ c illico ſed cõtra ĩfra e c xxxvij in textu et in glo ꝓ euidencia iſtius q̃ſtionis diſtingue ſic aut talis et debitoꝛ ex cõtracta et ſic nõ impeditur aut ex maleſi-cio et tunc impediatur notatur per archiꝺ ĩ roſario ij q vi ab executore in aꝺꝺ in fi et hoc ꝓnunciatũ eſt in curia romana. Quodcũqꝫ xce. Nota declaracionẽ et penã pro valroffa § de ſepulchro violato aũt Item qui dũm et de iſta materia vide iſto e c in glo.

C Hwre ther bødhes for aſſhogh aff lewende man Caplm xxv.

Siquis amiſerit liguam ſuã naſum oculos ambos vel ambas manus vel ambos pedes vel inſtrumenta que pendent in braccis emendabitur ꝓ hys omnibus ſicut ꝓ homicidio Sed ſi caruerit vno oculo vel vna manu vel vno pede ꝓ quilibet iſtorum emẽdabitur tantum quãtum ꝓ homicidio Sed ſiquis caruerit auricula ſua emendabitur quarta pars emẽda vni9 hominis qꝛ vulnus illud tegi põt et occultari crinibus et mitra Item nota ꝙ ꝓ pollice abſciſo emẽdabit᷑ quarta ps vnius hoĩs Itẽ nota ꝙ vbicunqꝫ vnguis fuerit abſciſa ꝛ ſupmus articlus qui dicit᷑ poherſte ledh tũc emendabitur ac ſi totus digit9 eſſet abſciſus Itẽ ꝓ indice et ꝓ medio et ꝓ quolibet eorũ emendabit᷑ octaua pars emende vnius hominis Item ꝓ alys duobus extremis et ꝓ quolibet eorũ xvi ps emende vnius hominis.

Myſthẽ mã ſin twnge ellẽ naſe eller bode øghñ eller bode hẽdher eller bode fødher eller ant

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

bodh ther i broghen hengher tha bødes for tyſſe ful manz bøder En myſther mã eth øwe eller en hand eller en food for hwer tyſſe bødes halff mã bødher En nyſther man ſyth øre tha forti at thet ma høles meth hwe oc met haar tha bødes ter fore fierthingh mã bødher For tømelſingher bødes fierthing mãbødher oc for the ãdre fire oc frertig manbødher tho ſo at fore the tho neſte bødes for hwer there ortin lood aff en manbødher Oc for the to ynerſte ſette lood aff en mãbødher Oc wor ſom nagel worther aff hoghen oc thz yderſte led bøde ſo fore ſom fingher wor alt affwe.

¶ Siquis amiſerit Nota textus huius capituli generalit' loq̃tur de leſione cõmuni oĩm hoĩm ſed ſpãliter nõ loquit' de ho-minib9 regis nec mentionẽ facit de inſultu qui defectus corrigĩtur p thord in cor § lxvi Itẽ vtrũ veridici diſcernere dũt de inſultu et vulnere fcti cũ cultello per thord § lxvij. Nota qñõ p aff hogh aliquis pnabitur pace ſua li ij c xv § ij Siquis ami. Rõ quia per hmõi mẽbra depdita et homo dr morboſus ff de edilitõ edctõ. l ſi hoies et l ſui ãt et l ſi cui lingua et qp minus emendat' p ptefacit qr que rõ de toto et de parte ff demerẽdi l que de tota.

¶ Om leſth Capriulum xxvi.

SI mẽbra alicuius impedita q̃ dicũtur lyde licz pñt extendi et recurvari p hys tñ emendabit' ſicut arbitratũ fuerit a boñ oratorib9 Sed ſi fuerint mortua et penitus inutilia tunc emẽdabit' p eis ac ſi eſſent abſiſa.

¶ Om leſth Capitulum xxvi.

VOrdher mãz limer lypth oc wordhẽ tognøttel'g ſo at hã ma thz krympe oc recke ta ſcal thẽ fore bødes ſo ſã ther wordher wyrt aff gode

r

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

mē En wordher thȝ oǿǿth oc aldels wnytthe tha bǿde ſo fore ſom thȝ wore affwe meth allc.

¶ Si emēda alicuius ſtō q₂ eq̇ pollēt mortuū et areſcūt cū q̇s in° op⁹ mēbri non poſſit ar l' idē oſſibus ſt de cōdicō edctō.

¶ Om ſaar bood Capſīm xxvij.

SIquis fuerit vulnerat⁹ ꝛ agit in eū legalit̄ qui eū vulnerauit tūc dȝ emēdari ꝑ vulnere infra quidenā poſtq̄ȝ illū cōuicerat ꝛ illud qđ vocat̄ leſth remaneat in tātū ad expletōȝ vni⁹ āni ꝛ tūc emendabit̄ ꝑ eo ſēm ꝙ fuerit arbitratū hoc tū̄ ꝓuiſo ꝙ pri⁹ ſatiſfactū ſit ꝑ vulnere ꝛ ſi noluerit emendare ſēm ꝙ dictū ē tūc p̄t eius māhellet ſǿghes.

VOrdher mā ſaar oc deel hin thȝ mȝ loghen a hānū thr̄ hānū thȝ giorde ta ſcal ſaar bǿdes i-dē trȳne ſem effther at ſaar er hānū lagdelt a hād oc leſt ſtāde alt til iamling er wdhe ſo ſom ta°wir thes leſth ſo bǿdes tha effther gode mē tho at fǿre er bǿǿth for ſaar En wil han ey bǿde ſom melt er tha mā hans māhelleth ſǿghes.

¶ Siquis fuerit vulneratus fa l Si vulnerato ſt ad legē aqui leam tūc petitur declaratō q̇d ſit māhelleth ſtūdetur Thet er māhelleth maal forti at han ſo fordeles at hā mo worde fred/ lǿs om han ev bodher.

¶ Om mā ladher ſẏth māhelleth ſǿges c xxviij.

SIquis ꝑmiſit ſe cōuinci ꝑ ſuo māhelleth hoc ē ladher ſẏth māhellet ſǿge tūc emēdabit ꝑmo iuſtā emēdā ꝑ delicto ſibi impoſito et poſtea tres marcas regi ꝛ tres bondoni Itē ſi occiderit eū quē pri⁹ cōuicit hoc eſt ther hā ſǿge til māhellet ꝓpter hoc nō priuabit̄ pace ſua et ſi vulnerauerit eū nihil ꝑ eo ſoluat.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om man ladher ſÿth manhelleth
ſøges Capitulum xxviij.

Ladher annē mā ſÿth māhellet ſøge tha bøder
hā først ful bødher for the gerninger ther han
worde lagſøgt fore oc ſithen iij mark ower retthe
bøder oc iij mark komīghn̄ Draber annē then mā
ther hā ſøgte til hās māhellet tha holdher han ſin
fred En barier hā hannū bøde icke fore.

¶ Siqs pmiſ Hic dat lex auctoritatē vindicādi ido ſm leges
nō peccat nec ſm eas punit̄ C de adulteris l gtus quis cau
cius et honeſtius eſſet talē cōtumacē puniri p iudicē q̄ p ptem
ne ps plus in vindictā q̄ in iuſticiā videatur pcedere p nota
ta ſup̄ li ij c lxxxvi et ſ li ij c lxvij in glo.

¶ Om ſaar i antleth Capl̄m xxix.

Pro vulnerib9 q̄ nō pnt tegi nec occultari mitra
veſtib9 vel crinib9 ſicut ſunt illa q̄ fiūt in facie
vel i manu duplo pl9 emēdabit̄ q̄z p aliis vulneri-
b9 Sz ſi aliqd lyde interuenerit velud ſi os in ali
qua pte cōtractū fuerit vel ocul9 vel naſus tūc dz
illd a bonis oratorib9 eſtimari et ſm hoc emēdari

¶ Om ſaar i antleth Capl̄m xxix.

For mā ſaar i antleth oc alle the ſaar ther mā
mo ep hylli mz klædher eller met haar ſo ſom
er ſaar i antlath oc a hand tha bødes e halffue me
re fore en for ander ſaar En wordē lyde a ſo ſō er
at mwndh ſtaar vrāg eller øwe ellē næſe tha wyr
des thz aff gode mē oc bødes ther eſſther.

¶ Pro vulnerib9 Qr emēda eſtimet̄ iuxta q̄litatē vulner̄ ſeu
dāpni dati iſti de iniur̄ ſ pena Pro vulnerib9 Nota qd ſoluat
regi pmulgās vuln9 in placito et cū veridic̄ nō fuerit pſecut9
declarat̄ p thord i cor ſ lxxiiij Sz ſi vuln9 nō fuerit pmulgatū

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

in placito tūc exactoꝛ ꝓ iure regio agat cōtra iniuriantē ⁊ in-
iuriā paſſuꝫ nō īpetat quocūqꝫ mō vt in coꝛ ꝑ thoꝛō eodē § ſcꝫ
lxxiiij et ſup̄ li ij c lxxxij Quicūqꝫ in glo.

¶ Hwꝛ bødes foꝛ ſaar c xxx.

Pro omni vulnere qđ nō eſt been hogghn̄ nec
perfoꝛatū qđ dicit̄ gømenſtwnghꝫ emenda-
buntur tres marce denarioꝝ Sed ſi illud ſit hul-
ſaar vel beenhogghꝫ ita ꝙ oſſa eruant̄ vl̓ citatrix
in ipſo oſſe remāſerit et fluit ſupra et inferius: vel
ſi duo habuerit foꝛamīa qđ vocat̄ thwimønt ſaar
ſicut aliquis ꝑfoꝛatus eſſet in crure coxa bꝛachio ꝟ
manu vel vbicunqꝫ ꝑfoꝛatū fuerit in coꝛꝑe homi-
nis ſꝫ ꝓ eo emēdabūt̄ ſex marce denarioꝝ Item
nota ꝙ veridici pn̄t iurare vnū hominē ad quinqꝫ
vulnera et nō eđ pl̓a ꝓ vno delicto.

¶ Hwꝛ bødes foꝛ ſaar Cap̄ xxx

TEtte ſaar bøther ther ey er been hogghen oc
ey er gønienſtwnghet tha bødhes ther foꝛe iij
mark pēninge En er thꝫ hulſaar eller benhogghꝫ
ſo at been tages aff eller aaer er i thꝫ ſelff been oc
flydher op eller nedher ellr̄ thwimønt ſaar ſo ſom
at mā wordher ſtwnghn̄ i gømē laar eller legh el
ler arm eller hād eller hware ſom gømē ſtwnghn̄
woꝛdher/a māꝫ lyff ta bødes e ſex mark pēninge
foꝛe En til fem ſaar mwe ſandmē en mā ſwarie
at en gerning oc ey til flere.

¶ Pro om̄i vulnere Iſte q̄titates emēdaꝝ ſūt arbitrarie ⁊ ꝙ
pl⁹ ꝓ vno q̄ꝫ ꝓ alio emēdet̄ ptꝫ ratio ex p̄cedentib⁹ Itē de iura
mēto medicoꝝ ſup̄ li ij ⁊ xij ⁊ ꝙ reus purget ſe iuramēto vi-
de ſ̄l̓ li ij capit̄ c

¶ Om ſaar liwſ oc fylges ey c xxxi.

SI vuln⁹ fuerit publicatū ⁊ poſtea ꝑ veridicos
mime ꝓſecutū quotquot ꝯſeſſ⁹ fuerit incauſa
tus tot emēdet ꝓut dictū ē Sꝫ ſi plura iputata
fuerit negat ille ꝑ neffn i kyn Itē nota ꝙ ſi oſſa fu
erit eruta et incauſat⁹ ꝯfeſſus fuerit ſe hoc feciſſe
emēdet ꝓ quolibꝫ illoꝝ tres marcas denarioꝝ et ſi
negauerit expurgabit ſe ꝑ kyns neffnd.

Om ſaar lims oc ſylges ey Cap̄ xxxi

LIms mā ſyth ſaar oc gāgher wet ther ſecthꝫ
er bøde ſo ſom ſauth er en wides hannū flere
dyle mꝫ neffn i kyn En er been afftaghꝫ oc gāghē
hā wet thꝫ giorde eller ſkal wit gāge bøde for hwē
therē iij mark pēninge en gāgher hā ey hweth dy
le meth kyns neffn.

Si vulnus Qualit̄ loqtur de cōfeſſ placꝫ ꝑ l ff de cōfeſſ q̄lit̄
ṽro reus negādo ꝓbet ē cōtra notata ī li c c c ꝫ optime facit
c ad nrām de ꝓba cū ſua glo q̄ de tli ſcribit̄ cōtra abuſiōꝫ da-
coꝝ i hoc ꝙ re⁹ negans dꝫ ꝓbari Si oſſa fuerit Nota ꝙ hmōi
oſſa ꝓbari dn̄t teſtimonio medici ⁊ duoꝝ teſtiū fidedignoꝝ
nec lex ꝑualebit ꝯtra illud et hoc ex cōſuetudine qꝛ cōſuetudo
eſt ius morib⁹ inſtitutū ꝙ ꝓ lege accipit̄ l d cōſuetudo.

Om bardagh Capl̄m xxxij.

DEa ꝑcuſſione baculi vel lapidis vel oſſis vel
pugni vel areptōe criniū vl̄ ꝓ detruſiōe ad t̄
ram emendabunt̄ ſex marce denarioꝝ vel icauſa-
tus expurgabit̄ cū neffn i kyn Sed ſi aliquis fuerit
ignominoſe leſus qd̄ dicitur trelbordh ita ꝙ de v-
beribus illis iacet et eſt in vtilis qd̄ dicitur wføør
ille qui hoc fecit tenetur ſibi preuidere expenſam ⁊
expenſam medicorū et poſtea emēda et ei xij mar
cas denarioꝝ.

Om bardagh c xxxiij.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

FOr ſtaffs hogh oc ſteens hogh oc beens hog oc na·we hogh oc haar grijb oc iord ſkuff ſcal hã giffue ther ſecthz er anthñ ſex mark bood eller neffn i kyn En wordher mã trelbordh ſo at han mo ey bære ſigh ſelff aff thet ſteth men aghes the dhen eller bæres oc er been brodhen ſo at han ligher ther aff oc er wføør tha han ther giorde gerningher er ſkyldough ath holdhe hans coſth vp oc giffue leghe løøn oc bødhe ſithen a xij marck pẽninghe.

¶Pro percuſſiõe baculi Nota ꝙ leſus aut hẽbit ſex marcas ꝓ delicto et inſuper reſartionem dampni aut defendat ſe cũ neffnd i kyn ſed exactor ex parte regis fiat iuramentum xij hominũ pro defenſione ſi incauſat⁹ negant aut ſatiſfaciat regi pro emẽda delicti ſecundum legem quia non putandum eſt ꝙ in tali exceſſu ſit immunis vel expers ab emenda delicti quia regi fiet pena pecuniaria pro delicto aut iuramentum xij hominũ vt li ij c lxxxij. Sed leſo emẽdam pro dampno et delicto vt hic in iij li quaſi per totum et etiam ex conſtitutione imperatoris et xij cõſiliariorum regni vt in prologo Expenſam medicorum Nota expẽſe medicorum probantur teſtimonio medici et duorum teſtiũ fidedignorum ſimiliter ex conſuetudine vt ſ̃ c primo Pro pcuſſiõe baculi Iſte emẽde ſunt voluntarie ſʒ ꝓ ſalario medici ẽ lex q̃ actõe ff ad legẽ aqleã Itẽ ꝓ pcuſſiõe baculi aut tutori cõfratꝝ ꝟ ſororꝝ ĩ cõmũitate nichil ſoluit vt ſup̃ li i c xxx Vitric⁹ ĩ glo ꝟ ſ̃ li ij c lxxxij quicũꝙ § ij ꝑ textum.

¶Om mã for ſaar aff annẽ mãz fæ c xxxiij.

SIquis vulnerat⁹ fuerit de aiali alteri⁹ qđ dr fæ ſiue de eq̇s ſiue de pecorib⁹ ſiue de cane ſiue de aliq̃ alio aiali tũc poſſeſſor aial' debʒ ſoluere impẽſas medicoꝝ ꝛ ſi viciũ aliqđ incurrerit qđ dr lyde tũc emẽdabit ꝓ eo tres marcas denarioꝝ ꝛ ſi negauerit defendat ſe xij hoim iuramẽto.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om mã for ſaar aff annẽ mãz fæ c xxxiij.

Fangher mã ſaar aff ãnẽ mãz fæ ãthñ hors eller nød eller hwnd eller nogher anneth fæ tha ſcal bõdhñ ther fæ otte giffue leghe iøøn En faghẽ hã ther aff lyde tha bøde hã lyde ther fæ otte tho wordher thz lyde ey mere en iij mark En vyl han wærie ſigh mz xij menz eeth.

¶ Siqs vulneratꝰ Fa l ex hac lege ff ſi q̃drupes pauperiem feciſſe dr Itẽ q̃litas emẽde hic poſita ẽ voluntaria ſz iuramẽtũ rei an ſit licitũ ptz ex p̃miſſis ſup̃ li ij c ciij & li iij c xxix.

¶ Om mã hoggher annẽ mãz heſt c xxxiiij.

Siquis voluerit vulnerare aliquẽ in equo et carẽs hoĩe vulnerauerit equũ tũc emẽdabit pro vulnere equo inflicto p̃ciũ triũ marcarũ ac ſi hoĩm vulneraret & inſup equũ vulneratũ ad ſe recipiat & faciat eũ adeo bonũ ſicut ne fuit vulneratꝰ Sz ſi equꝰ fuerit mortuꝰ vl' debilicatꝰ qd dr lyth ſoluat ei tantũ preciũ pro quanto fuerit priꝰ eſtimatus añ q̃z fuit vulneratus & inſup emẽdet ei iij marcas Sz ſiquis ſecando tetigerit veſtimentũ alteriꝰ cum armis qd dicit hoggher ſoluat tres marcas vel defẽdet ſe cũ neffn i kyn.

¶ Om mã hoggher annẽ mãz heſt c xxxiiij.

Vil mã hogghe annẽ a heſt oc miſther mã oc hogger heſt tha bøde for thz ſaar heſthñ feck tre mark ſo ſõ hã hade hoghz manne oc then heſt ther hã hogh tage thñ til ſig i ſin hefft oc gøre hã nũ ſo got ſom hã wor førre en hã wor hoggen. en wordẽ heſthñ døød ellẽ lyyth gialde heſthñ efthẽ ſo ſom wor wyrth før en hã wor hogghñ oc bø-

de tho iij mark En hoggher hā manz klædher oc
gandher weth bøde for iij marck Dyl han giffue
fore nefn i kyn.

¶ Siqs voluerit Nota hic punit᷑ affect⁹ q̄uis nō ſequit᷑ effect⁹
int̄ēt⁹ ff. c. nup de biga qr in maleficijs ſpectat᷑ volūtas nō ex
it⁹ ff ad legē corneliā de ſicarijs l diu⁹ Adq̄ fuit vulnerat⁹ ali
bi d̄r q̄ videat᷑ ad p̄ciū maximū infra xxx dies p̄teritas idē ad
legē aquileā § hoc cū capite Itē ſi aliquis volūtariū eſt·

¶ Om mā læer annē ſine vaben c xxxv.

SIqs cōceſſerit alicui arma ſua et neſcit quid in
tēdit cū eis facere qui ea i ꝯceſſu habuerit et ſi
poſtea interfecerit aliquē vł vulnerauerit ł etiā ali
quā aliā ſtulticiā ꝑegerit ⁊ imputatū fuerit ei qui ſi
bi ꝯceſſit arma defendat ſe cū iuramento xij hoim
q̄ nō ꝯceſſit ei ad dampnū ſuuz Et ſi ꝯuict⁹ fu
erit emēdet tres marcas Sꝫ ſi cōceſſerit ea alicui
manifeſte qn̄ duo ꝯtēderit ad inuicē ꝑ frycthe ord
⁊ ille poſtea cū eis vulnerauerit aliquē tūc ł ſoluat
iij marcas denarioꝝ vł defēdat ſe per nefn i kyn.

¶ Om mā læer annē ſine vaben c xxxv.

LÆer mā annē ſine vaben oc wedh ey hwat hā
wil mz thē ther atlone tagher gører hin ſithē
nogher ſkade mz anthen dræber eller ſaarer Word
thz hānū wijth ther læde vaben tha wærie ſig mz
xij mēz eeth at han læde thē ey til hās ſkade thē
ſkade feck En faller han atloghen bøde fore tre
mark En leer han thē openbarlige ther tho mē
deles meth mz frycthe ordh oc gører hin ſkade mz
ther atlone togh tha wærie han ſigh anthen mer
nefn i kyn eller bøde iij marck.

¶ Siquis conceſſerit Hic ſtatuitur idem qñ arma cõceduñ in conflictu et qñ extra conflictũ qđ videtur iniquũ quia primo caſu nõ eſt pſumptio ſed ſecũdo ſic iõ in ſecundo caſu iuſte de/fertur ei iuramentũ et primo caſu non deberet ſaltẽ ita grauiter iurare per notata in c ſi de iureiuran et ff e ti l admonẽdi Nota hic fit quedã correctio huius capituli p thord § iiij cõtra eos qui interfuerint morti alicui⁹ quta fuerit eoꝝ emẽda cir/ca regẽ et cougnatos interfecti.

¶ Om man fangher ſaar aff annen manz vaben Capitulum xxxvi.

Quocũqz modo quis vulneratꝰ fuerit de armiſ alterius qui conceſſit arma vel ſoluat iij marcas vel defendat ſe p neffnd i kyn Sed ſiquis p ſe habuerit arma et cũ eis vulnerauit aliquem ex improuiſo qđ dicitur wode emẽdat leſo et nõ regi nec epo.

¶ Om man fangher ſaar aff annen manz vaben Capitulum xxxvi.

Hwilkelwnde man for ſaar aff annen mãz vaben bøde anthen for ſaar iij mark eller giffue neffnd i kynd En haffuer han ſelff vaben i hende oc foer annẽ ſaar aff wode bøde wodes gerning Tho før wodes gerningh bødes ey komghen oc ey biſcopen.

¶ Quocũqꝫ mõ ex ĩprouiſo Contra caſus fortuitus nõ impu/tatur niſi culpa qs incidit in caſum per c vnicũ de cõmodato et c bona fides de de po Reſpondetur et hoc ſm canones ſecus ſecũdũ leges vt in c i et c ſi de homi xv q i c ſiquis iratus et l ð c de hijs et de materia vide ſup li ij c lxxxviij in glo ſed de ca fortuitis vide ſup li ij c lij in glo Emendet leſo et non regi nec epo Nota iſte pagraphus ſiquis per ſe habuerit arma debet intelligi ſecundũ illud c ¶ Siquis incauſatꝰ vt ſup li ij. cxlix.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om mā fangher ſaar i horeſeng c xxxvij.

SJq̇s vulneratꝰ fuerit in lecto adulterij cū vxo
re alteriꝰ ⁊ viuus affugerit poſtea inde moria
tur bōda dz ꝓ eo eſſe excuſatꝰ hoc hā ligge a hās
eghā werk ⁊ ſi teſtatꝰ obierit xp̄iana fruetur ſepul
tura Sz ſi in ipō lctō fuerit occiſꝰ tūc occiſor debz
ferre ad placitū culcedrā ⁊ lintheamīa ſangui nolē
ta in q̇bus fuit occiſus ⁊ nō alibi cū xp̄iana priuabi
tur ſepultura cū teſtimonio duoꝝ hoīm ꝙ in lecto
adulterij fuit occiſꝰ ⁊ nō alibi tūc xp̄iana ꝓuabitᷓ ſe
pultura hoc ē oc ligge a ſin eghā werk Sz vbicūqz
aliq̇s fuerit occiſus extra lectū adulterij licet crimē
adulterij imputatū ſit ei ad ls dn̄t accedere veridi
ci et hoc ſuo diſcernere iuramēto.

¶ Om mā fangher ſaar i horeſengh c xxxvij.

FAngher mā ſaar i horeſeng mz annē manz ko
ne oc kōmer hā bort lewēde oc wordhē døød
aff the ſaar tha ligge hā a ſin eghen werk oc bōde
wære angherløs En wordher hā ſcriſtchz oc fā
gher hā formaal tha haffue hā kirke gard om han
døør En wordher hā dræben i horeſeng tha ſcal
thē drab føre til thinge dyne oc bleer blodye thē hā
worde dræben a mz thwigghe mēz withne at hā
worde dræben i horeſeng oc ey ādher ſtz tha ligge
han othen kirke gordh oc a ſin eghen werk En
hwore ſom mā wordher dræben othen horeſeng
tho at hannū withes tha ſculle ſandmē tilom at-
ſkilie.

¶ Siquis vulneratus ſit ꝑmittitᷓ ꝙ vir impune occidat ad-
ulterū ſimile in li gtus C de adulteris reqratᷓ cū ſm illā le

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

gem ꝙ marit⁊ inueniat illū adulteꝝ in domo ꝓpria ī actib⁊ venereis cū vxore et dꝫ eſſe vilis pſona ff e l marito que ſunt viles pſone notatˀ in dicta l marito xpiana ſepultura ſimile de occiſ ī torneamēto de torne c i vtrū iſte occiſor ſit excuſat⁊ q̊ ad eccłaꝫ Dicēdū ꝙ nō et notat hoſti in c ſi vo i de ſen ex et notatˀ xxxiij q ij intˀ ij ⁊ de pe c ij Nota ꝙ purgato adultero vel fornicatore eo ipo purgetur adultera vel ipa fornicaria p hoc ꝙ notat innocēs de re iud c q̄uis fere in principio vbi dr ꝙ ab ſolutō adulteri ꝓdeſt adulterē p le ff de adulter̄ l denūciaſſe.

Nota ſm thord § xxxiij Si occiſor dixerit ſe ī lecto adulterij ali quē occidiſſe habēs ad hoc duos teſtes nichilominu⁊ dn̄t veridi ci ſup mortē īterfecti diſcernere diſtinguēdo vtrū intˀfect⁊ fuit ī lectō adulterij vł alibi ⁊ ſi iurauerit ꝙ in lectō adulterij fuit intˀ fect⁊ tūc cōgnat̄ intˀfcti nihil emēdetˀ vt hic c xxxvij § i et ſilˀr hic in pncipio capłi ⁊ cōcordet lex impalis ff ad legē iuliani de adulterijs le marito ⁊ hoc verū ſi fuerit pſona vilis ⁊ cui non debetˀ reuerētia vt ibi alias ſec⁊ etiā cōcor ber ī ſūma ī ò lex § x ſed lex diuina tenet cōtrariū et in hoc cōcor oēs doctores ſed canones vnde exodi c xx Non occidas Itē nota ſm thord § lxv Si aliquis fatetur in placito ſe cognouiſſe carnalitˀ legit timā vxorē alterius capiatur et decolletˀ ſi aūt per maritū vx oris accuſatˀ in placito ꝓ dicto fctō defēdet ſe iuramēto cogna tor qd̄ dicitˀ neffn i ſkvn aut ſoluat bondoni xl marcas et regi tātū Siq̄s vulnerat⁊ Nota text⁊ iſte n̄ loq̄tˀ vtrū veridici ſuo diſcernant iuramento de occiſo in lecto adulterij nec de emē da interfecti igitur iſte defectus corrigitˀ per thord § xxvij.

Item nec loquitˀ ſi aliquis fatetur ſe cognouiſſe vxorēꝫ alteri⁊ nec loquitur ſi maritus vxoris accuſauerit euꝫ in placito pro dicto facto iſta dubia et defectus corrigit thord in cor § lvij.

¶ Siquis vulnera Nota quicunq̄ʒ vxorem alicuius carnali ter cognauerit et ipſam marito abſtulerit oculte vel manife ſte ſit ipſe pace priuatus ſi in recenti opere fuerit deprehen ſus ſi vero maritus ipſum accuſauerit pro tali delicto tunc debet iuramento ſtocke neffnd defendi vel conuinci ſi fuerit conuictus ſit pace priuatus Thord § xci.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om byer Capl'm xxxviij.

QUi habꝫ apes debꝫ eas circūſepire ita ꝙ aia-
lia alteri⁹ nō pñt eas deijcere ꝛ deturpare ſed
ſi ſepes adeo ſint pua ꝛ ꝓna ꝙ animalia pñt itra
re ad eas et deturpare imputet ſibimet ꝛ ꝓpter hꝯ
nullā aliam cōſequetur emendā Sed ſi pecora al
terius ſtimulata fuerint ad mortē extra ſepē apud
qui poſſidet apes nichil ꝓ eo ſoluat Sed ſi intra
ſepē ſtimulata fuerīt ad mortē qui poſſidet apes
ſoluat alteri dampnū ſuū qꝛ nō habuerit ſepē ſa-
tis fortē et altā.

¶ Om byer Capitulum xxxviij.

HWo ſom byer haffuer hā ſcal ſelff worthe thē
meth gard ſo at annen māz fa- mo thē ey ne
dher kaſte oc ſpille En er gordhen ſo law at an-
nen māz fa- mo ganghe i giordhen oc ſpille them
mede ſigh thꝫ ſelff oc fanghe enghen annē booth
En wordher nogher manꝫ fa- ſtwnghꝫ thil døde
vthen manꝫ bygardh bøde hin icke fore ther byer
otte en wordher thꝫ ſtwnghet i hiel i bygard gial
de effther ſkadhen ther byer otte forti at hā haff-
de ey laghe gardh.

¶ Qui habet apes Nota ſiquis habuerit dampnū ab alicui⁹
animali quia clauſura ſepū pro ſuo hegnet eſt pua vel ꝓna
vel multū fragilis imputet ſibiipi et nullā cōſequitur pro hoc
emendā vt hic et infra e c lx § i exceptis bobus capris et ſuib⁹
vt e c ij § Qui habet apes ſtatio imputet ſibi quia ſint ī cul-
pa nō faciendo fortē ſepem ar l q̄ ꝓprio ff de ꝓcuratoribus ꝛ
defenſorib⁹ § ſi et ff ꝙ metus cā l ſi tit ꝛ per regulā dampnū
de re iuris in vi Si apes alicuius ſtatio quia ſint in culpa ꝑ
notata ſup̄ vt dctm̄ eſt.

¶ Om en māz byer flyge pa ānē māz byer c xxxix.

SI apes alicuius inuaſerint apes alterius q̄d dicit̄ flyge op tūc ille cuius apes inuadūtur et deferūtur deb3 homo intimare alȳ qui forciores apes poſſidet ſub teſtimonio vicinoꝝ ſuorū ⁊ ſi ille qui forciores apes habuerit voluerit habere cu3 eo plenū fellegh tā in apibus fortioribus q̄3 debilioribus tūc iudicabit̄ hoc ratū eſſe Et ſi noluerit et apes ille q̄ pri⁹ fuerūt debiliores efficiant̄ forciores et cōſumpſerit ⁊ interfecerint apes q̄ eas inuaſerāt nullā cōſequit̄ emendā q² noluit ſecū dampnu3 et cōmodū impꝛtiri.

¶ Om en man3 byer flygher a annen man3 etce. Capl̄m xxxix.

Flyge annen man3 byer annēs op tha ſcal hin ther the byer a ther op flyges m3 andher grāne ſeie hin thil ther the andher byer a Vil han tha ther the kaghe byer haffuer haffue m3 hin annen fellegh bode om the byer ther wt flyges oc ſo om the andher tha ma thet wel ware en wil han ey th3 oc forkōmer hine byer ſithn̄ the byer ther hās flyge op vide ſigh th3 ſelff forti at han vilde ey ſkriffte med hin bode gawē oc ſo ſkade.

¶ Om mā hitther byer c xl.

SI q̄s inuenerit apes ī terra q̄ dicit̄ wilde wolo licet nō habet terrā nec ſiluā in illo mark et niſi aliquis ſequit̄ illas apes tunc ille qui inuenit tenetur poſſidere Sed ſi aliquis inuenerit apes in ſiluā alterius non pōt eas recipere ſi intra arborem aliquā volauerāt et nullam inde conquereretur ꝑte3

p

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

vel oram denarioꝝ niſi ſecutus fuerit eas til ſade
Jtē ſi ſecutus fuerit eas de curia ꝓpria tunc tenet̄
habere ex illis terciā ꝑtē vel orā denarioꝝ quia qn̄
volauerit de ꝯſpectu hoim tūc ille poſſidet qui eas
inuenerit Jtē ſi aliquis inuenerit examē apud in ci
miterio inuentor poſſidebit illud.

¶ Om mā hitter byer Cap̄ xl.

Hitther mā byer a wilde wolde to at hā haff
uer icke iord eller ſkogh a thn̄ mark oc fylghē
eughn̄ mā the byer ta er hin ſkyloug at haffue thē
hitther En hitther mā byer i annē māz ſkogh tha
ma hā thm̄ om the ere flyghn̄ i tra ey bortaghe oc
enghn̄ lodh i thm̄ haffue othn̄ at hā fylgede them
til ſade aff ſin eghn̄ garde oc tha a hā anthen tri
thing aff thm̄ om the ſculle optages ellē en øre pē
ninge om hā wil thm̄ løſe forti at hwem ſō the fly
ge aff ānē māz øwē ſyn tha aa thn̄ thm̄ ther thm̄
finner Hitther mā oc by ſwarm a kirke gardh tha
aa hā thm̄ ther finner oc ey annē mā.

¶ Siqs innenerit De hoc inſti de reꝝ diuiſione § apū vbi tn̄
dr̄ qꝺ capiētꝫ ſūt niſi dn̄s ſeqret volaucrint cōcor § exa mē iſti
de reꝝ diuiſiōe Nō pn̄t cas recipe Hoc verū ſi ꝓbatus fuerit a
poſſeſſore ſilue vt inſti de reꝝ diuiſiōe § ſi nos vbi dr̄ plane re
ītegra .i. anteq̄ꝫ intret ſi preuideris ingredientem in fonduz
tuum poteris cum iure prohibere ne ingrediatur Quid ſi in
gredicus prohibitus non fuerit dicit qꝺ poteſt cas i opere vt
inſti de rerum diuiſione § Apū vbi dicitur itaqꝫ ſi in arbore
tua conſederint anteq̄ꝫ in alueo tuo includantur a te hoc ma
gis tue eſſe intelligantur quod volueris que in arbore tua ni
dum fecerint ideoqꝫ ſi alius eas incluſerit ipſe carum dominꝰ
erit Jtē acur dicit q̄d ſi ingreſſꝰ fuerit an poterit retinere vl̄
dꝫ qꝺ accepit Rn̄det cum domꝰ factus ſit ꝑ occupacionē nō vi
dam qualiter deſinit ar huius § qui tm̄ ꝓuidenti conſulit vt §

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

de aduo dominum uid l ueminem.

¶ Om man tagher annen manz byer eller ſtiel Capitulum xli.

Siqs inuaſit ſepē apū alteri⁹ qđ đr bygardh ꝛ inde ſuſtulerit vł occiderit vł furatus fuerit ibi mel tūc poſſeſſor apū pt agere ī eū ſicut voluerit ꝑ neffningos ſiue ꝑ veridicos qꝛ tał iniuria poci⁹ iudicanda eſt herrewerck q̄ꝫ raan.

¶ Om mā taghř ānē māz byer eller ſtiel c xli.

Om noghet mā faar i ānē māz bygardh oc taghē byer oc fører bort dethū ellř draber thm̄ oc tagher hwonnig tha ma hin ther byer otte dele the efther hwat heldher han wil mꝫ neffnig eller ſādmē forti at thꝫ er liger herrewerck en raan.

¶ Siquis inuaſerit hic iudicat̄ pocius iniuria q̄ꝫ rapina faćit § ſed ex cornelia inſti de iniurijs.

¶ Om coſtebotz eedh Caplm xlij.

Null⁹ pt cogere aliū ad coſtebotz eedh niſi in cauſat⁹ voluerit hoc acceptare Sed ſi illud acceptauerit ī placito ꝓ quacūqꝫ cā ſibi impoſita vel defendat ſe ꝑ illā legē in illo placito vbi eā firmauit vł remaneat ꝯuict⁹ qđ đr langfeld tam ꝓ. bondone q̄ꝫ ꝓ regis exactore qꝛ qui ſe obligauerit ad penā aliquā q̄ dicit̄ wlogh debet ꝑ eam defendi

¶ Om koſtebootz eedh Caplm xlij.

Enghū mā mo nøde ānē mā til coſtebotz eedh vthū hā wil ſelff wittage En tagher hā weth coſtebootz eedh a thigi for hwat ſaag ſā hānū gifues vinne anthū log ther hā feſte eller were laughfeldh bode for bonde oc for konūghūs ombolsman

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

forthi at hwo ſom wloge feſther han ſcal wloghe
winne Tho alle coſtebootz eedh thē feſtes a thin-
ghi ſculle oc winnes a thingi.

Nullus Ratio quia qđ ſemel placuit Item per regulaȝ qđ
ſemel de regulis iuris in vi quia qui ſe obligauerit vide iſto
eodem capitulo hic in glo Per illā legē Nota lex debet eſſe ho-
neſta concor iiij đ eſt aūt lex ff de legibus l iura Nota ꝓ qua-
cunqꝫ re Supple non cauſa turpi nec impoſſibili ſed licita et
neceſſaria nec cōtra deū quia lex iuſti non eſt poſita quia qui
enī ſpū dei aguntur non ſunt ſub lege de renūci c niſi cū pri-
dem § dices de regula et licet xix q ij c due ſunt Qui ſe obliga
uerit Nota hic intelligitur cōditō ſed actus legitime cōdici
onem nō recipiunt vt ff de regulis iuris l actus de elec c ſigni
ficaſti per ber In quo tñ aliqñ intelligitur pactū aliqñ cauſa
promiſſio aliqñ conditō ſed pactū nō valet niſi fiet ſecundū le
ges ff de pactis l iure gentiū § precor ait et § e c l pacta dicit
āt pactū duorū vel plurium cōſenſus in idē ff de pactis l i concor
der ber de v ſig in c pactum.

Hwr møghet huſbonde oc huſfrue mwe
ſkøde i mellom thē c xliij.

Quantū domeſticus ſcotauerit domeſtice vel
econuerſo ſiue pueros habuerit ſiue non ro-
bur et fortitudinē nō habebit poſt mortē illorū niſi
heredes illorū in hoc voluerint cōſentire Itē ſi ali-
quis eorū ſcotauerit alicui alteri qui cum eis in cō-
munitate non eſt ꝑtextu alicuius fraudis ⁊ ille po
ſtea ſcotauerit domeſtico terram domeſtice vel ſi
ſcotauerit domeſtice terrā domeſtici vel poſſeſſio-
nē aliam tūc etiā nō tenebitur niſi cū voluntate he
redū quia preſumendū eſt ꝙ domeſticus poſſit in
ducere domeſticā ſiue per blandicias ſiue per mi-
nas vt ſcotet ſibi quidquid velit ⁊ quedā mulieres

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſunt adeo ſubtiles ⁊ deleneficl q etiā poſſint inducere maritos ſuos vt ſcotēt illl' quidq̄d velit ⁊ petāt.

¶ Hwar møghz husbōde oc huſtrue zce·c xliij.

HWre møghet oc hwat huſtrue ſkøde husbōde eller husbonde huſtruē hwat heldher the haffue børn ſāmel eller ey tha ſtāde thz icke vthen at there arwinge wille holle thz effther there død En ſkødher āthn̄ there nogher ādher mā thz vthn̄ there felleg er for nogher ſwy̋gh oc hin ſkødher ſi thn̄ husbōde huſtruēs iord ellr̄ huſtrue bōdēs iord ellr̄ eghn̄ tha holdes thz ey vthn̄ rette arwinge willeforti at thz er wētelicth at husbōdhn̄ ma āthn̄ mz awe eller mz vegſel kōme ſin huſtrue til at ſkøde ſig hwat ſom hā wil Oc ere ſōme quine wel ſo liſteligheat the kōme wel oc there bonde til at ſkøde thm̄ hwat ſom the bedes.

¶ Quātūcunq; Sciendū q iſta donatō ſm leges cōfirmat' p mortē nō curato vel ex peccato cōſenſu herdū vt C de donatōib' int' virū ⁊ vxorē li ij l donatōes ſiq̄s cōcor l creditor C de donatōib' inter virum et vxorē et ſufficeret mors viri ad confirmationē donationis cū vir ſit dn̄s rerum ſuarum ⁊ pōt mori teſtatus et inteſtatus ratio tn̄ lrē mltū vrget q; talis mutus amor pōt durare ad mortē ſed iſta lex reſpicit ad vtilitatem heredum ſed lex imperialis perpendit ne alter coniugū locuplet' et alter depauperet' ābob' viuētib' nō habito reſpectu ad heredes p rōez p̄dictā ſa l cū m'lre § fcim' C de donatōib' añ nupcias ff de donatōib' int' virū ⁊ vxorē āt ſpectet' in pn̄cipio et § ſi vir et extra de dona int' virū et vxorē c donatō cū ſua glo ⁊ ibi allegatis.

¶ Quantūcunq; domiſticus ⁊c' Nota ſecundū leges imperiales C de dona añ nup l q ſponſe ſi donatio porrigatur in tpe mrimonij nō tenet donatio vt etiā hic Si vero añ mrimoni/

um donat ei tenebit donatõ vt ff dicit publicana l cũ ſponſus
et ff e ti l inter eos et l cũ hic ſtatus § ſiquis ſponſã id eſt cuz
conditõ tacita ſi mrĩimoniũ ſequatur ſecũdũ henricũ boic et
concor piſanus in ſũma in v donatõ pmo § vij i fine alegãs
legẽ pallegatam cũ hic ſtatus.

¶ Hwat kone maa affhende ther ſelff
haffuer huſbonde Caplm xliiij.

Mulier maritata nichil põt alienare ſine cõſilio
mariti ſui ⁊ volũtate heredũ ſuoꝝ Sʒ ſi muli
er aliquid ſcotauerit l' alienauerit marito ſcotãte ⁊
hoc ſuſtinẽte ⁊ ille cui ſcotatũ fuerit obtinuerit poſ
ſeſſionẽ q̃ dr laugh heud in bonis l' ſine q̃rela ma
riti tũc pñt heredes ei⁹ reuocare illud p q̃relã ⁊ ma
ritus ſoluat tã bõdoni tres marcasq̃ʒ regi qꝛ ſciẽ-
ter cõſenſit vxori ſui ſcotãti qd nõ poterat appro-
priare Sʒ ſi marit⁹ p ſe illd reuocauerit cõquerẽdo
tũc p eo nichil ſoluat ſʒ ille qui ſcotatõʒ recipit amit
tat p̃ciũ ſuũ Itẽ nota q fili⁹ bõdonis nec filia i cõ
munitate cũ prẽ eoꝝ nichil pñt alienare de bonis
pris ſine volũtate ſua neqʒ mercenarij eius.

¶ Hwat kone ma aff hende ther ſelff
haffuer huſbonde Caplm xliiij.

Hwilkhen huſfrue ther ſelff haffuer huſbonde
hwn mo icke ſkøde bort oc icke ãdher lwnde
aff hẽde nogher gootʒ vthen hẽne bõdes raath oc
rette arwing willie En tol huſbõde at huſfrue ſkø
dher noghʒ borth oc faar hin laugheuth a the co-
ſte ther køptes vthũ bõdẽs ka·re tha mwe tho hẽ
nes arwinghe dele thʒ effther ighñ thʒ hwn ſkøte
bort oc bonde gialde bode iij mark bondhñ oc kõ
ghen iij mark forti at hans kone ſkøte whiemelt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

oc han wiſte oc tolde En deel han thz ſelff effther
ighñ tha gialde hã icke fore hin haffue to ſyth we
rth tabz ther weth bõdens huſfrue køpte En bõ=
dens ſøn eller bondẽs datther i fellegh mz ſin fa=
dher mwe icke affhẽde aff bondhñs hertzſki vthñ
hãs willie oc ep hans leie hion.

Mulier maritata. vt inſti quibus al' licet vel nõ § ȷ̃ ibi no/
tatur et per bar in l ſi eſtiãtis ff ſoluto mrĩmonio Itẽ de filijſ=
familias Item pater inſti quibus al' licet vel non § nunc ad
monendi et ꝙ heredes pñt reuocare non placet cũ vir ſit dñs
niſi excuſaretur quia publice vtilitatis eſt ꝙ dos mulieris
maneat ſolua ar et per noſtras in ſi de dona inter virum ⁊
vxorem l hic ſic ſtatuitur in penã viri illicite cõſentis' Mulier
maritata Nota hic in § ſed ſi maritus etce. textus iſte nõ lo/
quitur ſed maritus poſſeſſiones male acquiſitas inuitis he/
redibus reſignauerit et q̃le legatũ pro anima ſua legari po=
terit defectus iſte corrigi ifn cor thord § xxxi Mulier marita
ta Nota ſi aliquis ꝓpriam vxorem occiderit vel occidi mã/
dauerit vel econuerſo et ille negauerit tunc nominandi ſunt
xiij de illo hereth quoſcũꝗ plures illorũ cõuicerint pro fctõ vl'
conſilio vel mandato ſint pace priuati et nunq̃ caſſetur corñ
iuramentũ ⁊ quilibz cõiurantiũ ſoluat bondoni tres marcas
et regi tantũ Thord § xxvi Nota hic ſi mulier ſcotauerit vel
poſſeſſiones alienauerit et hoc idem ſciens ⁊ ſuſtinens cõſilio
et ope maritus fecerit et firmauerit credo ꝙ legitima ma/
neat ſcotatio ſiue alienatio et tenet vt ſup̃ quaſi ſil'e li primo
c xxxv maritus.

Hwor møghet kone ther bonde haffuer mo giffue til ſielie giffe Cap̃ xlv.

Mulier que puerũ habz cũ ſuo maritõ nõ p̃t da
re pro aĩa ſua dimidietatẽ porcionis l' aliquid
ml'tũ ſine voluntate bondonis Sed ſi aliquis hu=
iuſmodi legata cũ petiuerit incauſatus defendet ſe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

per neffn i kyn et nō veridici inde iurabunt Sed ſi
defecerint iuramento cognatoꝝ reponat omnia le
gata Sed ſi mulier non habuerit puerū cū bonda
ne tunc pōt dari pro anima ſua dimidietatē porti
onis ſue Sꝫ ſi clauſtꝝ vel cōuent⁹ aliquis tt'e lega
tū petierit ſi pluſq̄ꝫ marca argenti tunc accedant
veridici ⁊ diriniāt ſuo iuramēto Sꝫ ſi aliquid exac
tū fuerit qđ in teſtamēto fuerit exaractū ſub teſti
monio bonoꝝ ſiue a cōuētu ſiue ab eccl'ia ſiue ab
hoſpitali ſp̄ icauſat⁹ defendꝫ ſe p̄ neffn i kyn.

¶ Hwat møghꝫ kone ther ſelff ꝛce.c xlo.

Hoſfrue ther barn haffuer meth ſin huſbonde ma ey giffue til ſielegaffue halff ſin howꝫ lo-od eller nogher ſtoorth mwn vthen bondēs ia oc wille En wil annē mā tho kalle a ſodā ſielegift ta ſcal bonden forwarie mꝫ neffn i kyn oc gange ey ſandmē til En faller han atkyns eedh lade wth thet ther giffuet wor for henne ſiel En haffuer huſfrue ey barn medh bonden tha mo hwn giff-ue ſin halff howꝫ loodh borth til ſielegifft Kal-ler tho cloſthē a oc er thet mere en marck ſølff ta ganghe ſandmen til En for hwat ſom ey er ſcriff-uet i manꝫ teſtamento meth gode menꝫ with-ne byrdh oc kloſther kaller a eller kirkhe eller ſpital ther hwordher bondhen e weth nefffn i kyn.

¶ Mulier q̄ pueꝝ hꝫ Nota differētia int' mun⁹ et donū mun⁹ em̄ ex cā ⁊ ſine cā donū ff de v̄ ſig le int' donū io au đ heretic⁹ i c accuſat⁹ i v̄ mūera i glo int' liniari i vi Nota hnat huſfrue ⁊ filia ⁊ fili⁹ bōdonis pñt alienare ⁊ mercenari⁹ vt ſ ⁊ c primo

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

et ſup̃ li i c xxx § vlti. et c xxxix Mulier Ratio prime ptis ē ne
puer exheredetur vl'careat ſua legittima ſine culpa ſua hec
ratio ceſſat in ij iuramentū āt de, quo hic eſt periculoſum et
legi contrariū iuxta prius dctāvt s̃ li ij cciij Nota circa illud
capitulū mulier qd̓ mortuariū dandū eſt de iur̄ communi ſed
eius quota eſt conſuetudinaria extra de ſepul c certificare p
hoſtiū Nota circa iſtud c mulier que puerū habet etce. querit̉
vtrū volūtas defuncti ſit adimplēda et que p euidentia dicen
dorū eſt ſciendū q͛ hēmus verba que diſpoſitiua vocantur vt
volo diſpono ordino alia ſunt enūciatiua vt ſcias me a tl'i re/
cepiſſe x in quibus tenebatur Alia ſunt cauſatiua vt quia ta
lis negotia mā geſſit ſibi lego talem rem Alia ſunt demōſtra
tiua vt hūc fundū quē aut ticio emi ſe in pmo lego diſtinguo
in iſta queſtione ſecūdū henricū hoīc aut teſtatur vſus eſt ver
bis diſpoſitis et talis volūtas eſt ad implenda ⁊ obligat he/
redem ratio quia voluntas teſtatoris ⁊ lex ad paria iudicāt̉
in auct' de nup in § diſponat coll' iiij hoc verū qn̄ teſtator ali
quid ordinat qd̓ nō eſt impoſſibile aut iuris aut fcti fa l fi de
conſtitutionibus inſtitutionū et fa l ucmo ff de le i ſed de v̇bis
demonſtratiuis cauſatiuis enunciatiuis quere hen de teſta ī
c ſi heredes Nota in § Sed ſi aliquid exactū fuerit qd̓ in teſta
mento etce. Nota vtrū teſtamentū vltimū firmus erit patet
ſup̃ li ij c iiij p litteras in glo quaſi in fine. nota q͛ habeat vir
plenā poteſtatē in teſtamēto ſuo quecūq͛ voluerit exceptis he
redibus terras et alias poſſeſſiones male acquiſitas reſignā
di et poſtea pōt p anima ſua legare medietatē portionis ſue
tam in bonis immobilib' q͛ in bonis mobilibus et ſi cōtētio
fuerit diſcernāt ſup hoc veridici Thord § xxxvij. nota ad epm
ptinet defenſio teſtamenti et eius executio vt voluntas defū
cti deſuetur et hoc verū ē i hijs q̃ ad pias cās reliquunt̉ de
teſtamētis C tua nobis.

¶ Hwilke ſandmen ſculle ſkilie om ſiele
gifft Capitulum xlvi.

SI vir l' mulier habuerit bona ⁊ poſſeſſiōes vl'
māſiōes in diuerſ terris ſeu puincijs tūc vbi-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

cūqȝ moriꝛ̄ veridici illius terre ſeu ꝓuincie debent
de legatis ꝓ aīa ſua iurare.

HWilkē mā eller kone anthā ther flere bo haff
uer i flere land ellē i flere bygd eller i flere ha-
reth e hwart ſom the are thā time the døø oc giff
ue noghꝫ for thm̄ tha ſculle the ſandmē e til ther
ere i bygdh.

¶ Si vir vel mulier ꝺō q̄ iudiciū inchoatꝛ̄ ubi res ē ꝺ ꝺ iudi-
cijs ꝟ i eq̄s l ꝙ legatꝛ̄ § ſi aūt Itē Nota ꝙ qua rōe veridici in
diuerſis terris ꝟ ꝓuincijs habitātes iurabūt de legatꝭ ubi mo
ritꝛ̄ aliq̄s veridici illius terre ſeu ꝓuincie iurare dn̄t eadē rō
intelligi dꝫ de uekningꝭ et rapina ꝟ accuſatꝰ dꝫ tēpeſtiue cita
ri ad placitū et ſi nō hꝫ domiciliū debet citari ad placitū gn̄a
le hic in iſto c ſꝫ vir ſit hec corꝑ thord § xij.

¶ Om agher fredh Cap̄ xlvij.

SIq̄s meſſuerit ſegetē alteriꝰ in agro ſub noctꝭ
ſilentio vel reſectā ſuſtulerit iudicabitꝛ̄ ꝓ eo tā
q̄ꝫ ꝓ fure Sꝫ ſi viatꝛ̄ fuerit ꝛ dederit manipulū ol'
gerbā equo ſuo ꝓ eo nō efficitꝛ̄ ꝑplatoꝛ agroꝝ neqꝫ
fur Sꝫ ſi ſecū tulerit aliquid de annona tūc ille qui
agrū poſſidet pōt agere in eū ſi voluerit pro rapi
na ſue pro furto.

¶ Om agher fredh Cap̄ xlviij.

FAr mā i ānē māꝫ agher om nathe tyde oc ſla-
er māꝫ korn op eller tagher hans ſkorne korn
bort tha er hā thyff ther for En er hā waifarēde
mā oc giffuer anthā en kerff ſin heſt eller en neeg
oc bether a ſtubben i agher tha er hā hwerkē ra-
ans mā eller thyff ther fore En føier han bort aff
agher tha mo hin ther agher a ſecte hin ther tog
hwat heller hā wil raan eller til thyffneth.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Siqs meſſueeit De iſto de populatore notatᷓ in c iurᷓ de im mūitate eccleᷓ ⁊ ff de furtꝫ l vulgarꝫ § ſiqs ſed ſi viatoꝛ qꝛ ī ca ſu neceſſitatꝫ hoc licet ⁊ cōmūicandū ē ff ad legē rodiani de ia ctu l ij § cū eod viij d inꝑncipio ⁊ ē caſus ī § ſi de pace tenēda in vſufru ⁊ cōcoꝛ § huius capiᷓli ibi ſed ſi viatoꝛ per tex. ⁊ vi de iſto § ſed ſi viatoꝛ per glo.

¶ Sꝫ ſi viatoꝛ fuerit ꝯcoꝛ lex impialᷓ cōſtitutōe frederici de pa ce tenēda c vl vbi dꝛ ꝙ aquū meū poſſū ī alieno pabulo reficerē cōcoꝛdet etiā lex nrā infra hoc li c li § vlti.

¶ Om mā far mꝫ hioꝛd i annē māꝫ agher c xlviij.

SIqs venerit in agrū alteriꝰ cū ſuo ſtoodh vel hioꝛd vlᷓ vrath ⁊ deturpauerit ānonā eius per vim tenetᷓ ei emēdā xl marcaꝝ qꝛ illud ē plenū her rewerck Sꝫ ſi aīalia alicuiꝰ venerint exiꝓuiſo in agrū alteriꝰ ꝑ ignoꝛātiā paſtoꝛis tūc qui poſſidet aīalia ſoluat alteri dāpnū ſuū et defendat ſe lege ꝙ nō fuit volūtatis ſue ꝙ animalia venerunt ī a grū eius Et ſiqs inuaſerit cū pecoꝛibꝰ ſuis pratū alteriꝰ ꝑ vim qđ dꝛ hioꝛdhē op qui poſſidꝫ pecoꝛa ſoluat alteri dampnū ſuū ⁊ emēdet iij marcas Sꝫ ſi ex iꝓuiſo venerint in ꝓtū illius ſoluat tñ qui poſſidꝫ aīalia dāpnū ſuū Sꝫ ſi anona fuerit deua ſtata enoꝛmiter tūc pōt qui anonā poſſidet exequi illud per veridicos et teſtimonio bonoꝛum herre werck Sed qui pro prato incauſatur defendet ſe per neffn i kyn. om mandt far mz hiordt y andi manda agr

¶ Om man far meth hioꝛd i annen manꝫ aghre Capitulum xlviij.

FAr mā mꝫ hioꝛd ellē mꝫ ſtood ellē mꝫ vrath an nē māꝫ aghē oc hioꝛdher hās koꝛn op mꝫ wo ldh tha er han ſkuldugh atbøde hānū ther ſoꝛe xl

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

mark forti at thet er fulth herrewerck En kōmer fæ i mãz agher aff wode for hyrthens wangøme tha bødher hin ſkadhen effther ther fæet otthe oc giffue thes logh ath thz wor ey hans both at hās fæ kom ther i En om mã hiordher annē mãz eng op mz wold tha gialde han ſkade giald ther fæet otte oc bøde a tre mark En kōmer thz i aff wode bøde oc ſkade giald ſom føre er ſauth Wordher korn ſo eth ſom ſauth er tha mo hin ther korneth otte dele thz meth ſandmē oc mz gode mēz witne til herrewerck.

¶ Siquis venerit Vide. nota in l hac actione ff Si quadrupes pauperiem feciſſe dicit et cū notatis in l ff C ad legē aquileam. Item Nota ꝙ qui de vaſtauerit enormiter per vim anonaz alterius eſt herrewerck vt hic et ſup̄ li ij c xxxi ſiquis; anonaz Nota ꝙ triplex violentia inuenitur in legiſterio ,ſcz quando mulier vim paſſa fuerit vt ſup̄ li ij c xvi Itē qñ aliquis delatus vel ligatꝰ fuerit ſine ſuo de merito vt ſ li ij c xxx et c xxxi § iij Itē quando aliquis deturpauerit anonā eius per vim cuz ſtood hors vel vrath vt hic de iſta tripici violentia diſcernāt veridici in placito tocius terre, vt notatur in locis preſcriptꝭ Nota de violentia notat que dicit mark woldh vt hic c xlviij. et infra li c et vtrū de tali violentia diſcernāt veridici notat hic vz c xlviij § iiij Item ſi aliquis fuerit ligatus cōtra legem de illa violētia diſcernant veridici vt ſup̄ li ij c xxix et c xxx § iij Item de muliere que vim paſſa eſt vel iurabūt veridici vt ſ c xvi li ij Item Nota ꝙ de violentia q̄ fit qñ aliqs legauerit ſua pecora i agro vel de illa violentia non diſcernāt veridici vt infra c li.

¶ Hwilkz er ſtood oc giord oc vraath c xlix.

Duodecim pecora ſunt hiord xij equi qui dicūt hors ſūt ſtood xij porci ſunt vraath Et ſi aliquis deueſtauerit anonā alicuiꝰ cū paucōribꝰ peco

ribus q̄z duodecim tunc non pōt illud exequi per herrewerck Tamē pro quolibet wold dz quis vel defendi ꝑ nefſnd i kyn vel ſoluere dampnū cū tribus marcis.

¶ Hwilkz er ſtood oc hiord oc wraath c xlix.

Ynne en xij nødh er ey hiord xij hors ſtood xij ſwin wrath En ødher annē mā annēs korn meth mynne en mz xij faes howeth ſo ſom ſauth er tha ma thet ey deles mz herrewerck En tho e for hwer woldh ſculle men anthen waries meth nefſn i kyn eller gialde ſkade effther met iij mark boodh.

¶ Duodecim De ouibus dicit l oues ff de abigeis ꝙ decē faciunt gregē quīuꝫ porci gregem ꝺ quo in glo c i de elec cuz ibī notatis Nota hoc tū ꝓuiſo ꝙ in illuz dz dirigi actio qui ea ſcz pecora de domo rapuerit intellige etiā ſi fuerit minor xiiij annis vt in dolicapacibus quantū ad legis ſeueritatē intellige vel rapuerit hic Nota ꝙ delicta puerorū puniēda ſunt licet non adeo grauiter vt in maioribus extra de delic pue. c. pueris et hoc verū ſi ſunt dolicapaces et vbi malicia pubertatem anticipat Si vero non ſunt dolicapaces nullo modo puniantᷣ ex legū ſeueritate qm̄ in pueris ſolz relinqui multū ꝙ in aliꝭs ꝓuectioris etatis humane leges dicunt ſeuerius corrigendū de delic pu ſup̄ c x.

¶ Fe[r]ende qꝺ etiam ꝓbatur in illis vbi malicia ſupplet etatem qui frequenter furta mendacia periuria q̄ peccata ſunt comittunt in quibus plena ē etas puerilis de delic pue c pueris de iſta materia require ſup̄ libro ſecundo capitᷣ xlix in tex. et in gloſa et capitᷣ xcv § vltimo et in glo et ſup̄ li ij c xlix. Siquis incauſatus fuerit in glo.

¶ Om inteckte fæ Capitˡ l.

SI aliq̄s inuenerit pecora alicuiꝰ i anona ſua vꝉ prato ꝫ hoc viderit ille cuiꝰ pecora ab illo au-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ferre ſine volũtate ſua Et ſi abſtulerit ea põt ꝓ'eo
fieri raans mã Sʒ ſi ĩ domũ illiꝰ fuerãt deducta ꝛ
ille qui ea poſſidet poſtea de domo ſua rapuerit
tũc p̄t qui domũ poſſidʒ agere in eũ ꝑ herrewerk
Hoc tñ ꝓuiſo ꝙ in illũ debet dirigi actõ qui ea de
domo rapuerat et nõ in aliũ.

¶ Om interkte fa Capl'm l.

OM ãnnẽ mã tagher annẽ mãʒ fa i ſÿth korn
eller i ſin egh oc kõmer hin weth ther fa et a
anthñ i hegnet ellcr a farẽde waie tha ma han ey
tage thʒ fra hãnũ vthen hãs eghñ willie En tagẽ
hã thʒ fra hannũ tha ma hã worde raans mã thẽ
for En kõmer thʒ hiem til hãs hws ther thʒ togh
oc tagher hin thet wth ther thʒ otte tha ma thet
worde herrewerck togh ſculle mẽ ey weth annen
dele en weth thñ ther wtogh.

¶ Si aliquis Nota qũo iu re ꝓpria quis põt delinq̃re et pre-
ſupponit̃ ꝙ quis ꝓpria auct'e põt hmõi pecora includere cõ-
tra qđ opponitur quia pingnorare pertinet ad iudicem ff de
regulis iuris l non ex ſingulis Itẽ nullus põt eſſe iudex in ꝓ-
pria cauſa C de iudicis et celicol'l nullus et ne quis in ſua cau
ſa ius ſibi da in ru et in nigro ſolõ ſm leges licitũ eſt retinerẽ
hmõi animalia ad oſtendendũ iudici ſed ad pignꝰ ſiue auc.
iudicis nõ de quo notat̃ inſti ad legẽ aquiliã C iotſʒ ff e ti l cõ
uictus nõne in ſpe ti de acto § i uꝫ ſed pone.

¶ Om mã tøyrer i annẽ mãʒ agher c li.

QUicunqʒ cõpoſſeſſorẽ in mark ꝛ ligauerit ſua
pecora qđ dicitur tøyrer in agro alteriꝰ l' pra-
to iudicatur magna violentia qđ dicit̃ wold et te-
netur reſartire dampnum et ſoluere ius triuʒ mar
carũ vel defendet ſe lege ꝙ hoc non p̄cepit fieri et

dampnũ reſarciat ſi cõfeſſus fuerit Sed viatori nõ pñt negari equoꝝ paſcua.

¶ Om mã tøprer i annẽ mãꝫ agher c li.

Hwilkhñ mã ther er egher opa mark oc tøprer ſyth fæ i ãnẽ mãꝫ agher eller engh tha er thꝫ wold oc er han ſkyldugh at gialde ſkadhen oc bøde at tre mark eller giffue thes log at hã bødh thꝫ ey oc gialde ſkadegiald om hã ganger wedh. En wæiſarẽde mã oc geſt mwe mẽ ey grees ſynne.

¶ Quicũqꝫ ſtõ qꝛ i domo curia vel orto fit violẽtia iſti de iiu/ rĩ § ſꝫ ꝟ lex cornelia cũ ibi notatꝫ ꝟꝫ viatori cõcor c ſiq̇s meſſu erit ſ e c xlvij. Itẽ Nota qñ veredica ſiue neſfninga vocauerit gũo veridici vel neſfningi q̇ ꝑmo pꝰ inſtituãt ſup cauſ ꝑns ꝑ mulgatꝫ diſcernãt vel qḋ iuris ſit corrigit per thord § lxij.

¶ Om mã dræber annẽ mãꝫ fæ i hn agher c lij.

SI pecora alicuius venerit in agrũ alterius et il le qui agrũ poſſidet vel paſtor agri depꝫhende rit ea ꝛ voluerit ea in domũ abducere qḋ dꝛ in ta ge ꝛ nõ põt ſꝫ ſi incurrerint in lapidẽ ſiue lignũ qḋ dicit ſteen vl' ſtawer et ita debilitatũ fuerit vl' mor tuũ ſed ille qui depulerit ea qḋ dicit gẽde cõfeſſus fuerit recipiat ad ſe pecus mortuũ ꝛ ſoluat pro eo aliud viuũ eq̄ bonũ abſqꝫ oĩ emẽdaꝫ ille qui pecꝰ illud poſſidebat ſoluat anonã quaꝫ ꝑdictũ pecus deuaſtauit Sꝫ ſi occiderit illud cũ armis q̄ dicunt odh oc egh tũc ſoluat quãtũ pecꝰ illud valuit viuũ et inſuper iij marck Et ſi confeſſus fuerit qui oc cidit et dixit ſe hoc feciſſe ex improuiſo ſoluat dãp num et defendat ſe iuramento xij hominuꝫ ꝙ fac tum fuit ex improuiſo ꝛ non volũtate Sꝫ ſi paſto

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

rem nō habuerit pec⁹ illud nichil ꝑ eo emēdet.

¶Om mā draber annen manz fæ i ſin agher clȳ.
FAngher manz fæ i annen māz agher oc kom
mer hin with ther korneth a eller agher vyr-
de oc wil thz fæ intaghe oc gidhē ey oc haffde thz
fæ hyrdhe eller fæet er ſo kaeth oc løffuer a ſteen el
ler ſtaffuer oc wordher ther lyth aff eller døør gā
gher hin weth ther gendhe taghe thz døde til ſig
oc gialde anth ſo gooth ighen vthn̄ booth forthi
ath thz haffde hyrde oc mā ther fæet otte hā ſcal
gialde effther korn ther hin otte En draber han
thz anthn̄ mz od eller mz egh tha gialde hā effther
oc bøde a iij mark En gāgher hā wet drab oc kal
ler thz wode gialde effther ſkade oc giffue a xij
mēz eedh at thz wor wode oc ey at wille En wor
thz hyrtløøs fæ bøde icke fore.

¶Si pecora in § et ſi confeſſus quaſi iſte ſi Nota in § iſtius
c. loquit᷑ d᷑ iuramento xij hoīm et nō facit mentionē quo die
iſta lex vel conſimilis dari vel ſolui dn̄t poſtq̄ lex firmata fu-
erit nec vtrū dies quo firmata fuerit debet cōputare iſte de
claratur effectus per thord in cor lxxxvi § i ſi ꝟ ſ l i c q̇cūq̄ ꝑ
ar ꝟ ſ l ij c lxxx ſi exactor ꝟ e c lxxxi in fine Sed pecora pro
ꝓma ꝑte eſt caſus in l q̇nt⁹ ff ad le aquileā et fa l Si bos alie-
nus de iniuris et damp da ſed in hoc q̄ aliud aīal datur eſt
contra leges quia nō datur aliud pro alio niſi in rebus hn̄ti-
b⁹ ſanctitatē ideo in propoſito ſufficeret dari extimationē de
quo per ciuū in l ij C ad legem aq̇leā et notat᷑ in dctō c bos Si
pecora Nota hic incidit in penā pecuniariā ex lege et iṗo iure
vt hic in § i ſed ſi occiderit et ſimilit᷑ infra e c liij Ille qui Itez
ſ e c xlviij Siquis venerit § ij Itē ſup e c xlix Duodeci § ij in ſi
Itē Nota infra e c liiij Siquis eq̇tauerit Itē infra e c lvij quili
bet § i Itē infra e c lxij minor § iiij et ſil'r infra e c lxiij ſiquis
naufragiū § ij in ſi Itē infra e c lxvi hoc vocatur Item ſup e

c xliiij mul'er Itē ſup̃ e c xlij null' pōt Itē ſup̃ e c xxxv Siqˢ cō-
ceſſerit Itē ſup̃ e c xxxiiij Siqˢ voluerit in ꝑncipio et § ij in fi.
Itē ſil'r e c xxxiij ſiqˢ vulnerat' Ite xxxij c ꝓ ꝑcuſſione in ꝑnci-
pio et in fine Itē ſup̃ e c xxxi ꝛ xxx ꝛ ſup̃ e c xxix et c xxiiij qđ-
cūqꝫ Itē ſup̃ e c xxij Itē ſup̃ e c vij ſi hoīes Nota hic ī iſt' ꝑſcri-
pt' capitul'er gn̄alit' in oīb' delict' Siqˢ ꝑmiſit ſe ꝯuinci emē-
dabit ꝑmo iuſtā emendā ꝓ delicto ꝛ poſtea penā pecuniariā ꝫ
vt ſup̃ e c xxviij Siquis ꝑmiſerit.

Om gordnithingh Cap'm liij.

Ille qui vocat' gordnithingh emendabit regi iij marcas ꝛ bōdoni tres ꝛ inſup reſarciat dāpnū qđ intulit quia magna iniuria ē q̄ dicitur wold occidere aīal illud quod cōpeditū eſt vel ligatū vl' ali quo alio modo impeditum eſt hoc ē thet ther lage hefft haffuer a ſigh vel ꝙ fecerit in aliqua ſpeciali terra alicuius que dicitur ornū Vbicunqꝫ quis occi-derit animal alicui' ſiue in hegnet ſiue extra ſep'eo efficitur gordnithing dummodo paſtorem habu-erit animal illud et reſarceat dampnū et ſoluat re-gi tres marcas et bondoni tres.

Om gardnithingh Cap'm liij.

Gordnithingh bøder bode ſkade ther han gø-cer oc iij marck bonde oc iij marck kōnghen forthi at thet er woldh oc ey wode at drabe thet fæ ther hefft hafuer a ſigh eller ſtandher i bondēs ornū ther han a ene hwre ſom draber annē mās fæther hyrdhe haffuer hwat heldher hegnet eller vthen han gordnithingh oc ſcal effther gialdhe ſo ſom ſauth er oc bødhe a tre mark bōde oc ſo kōn-ghen.

Ille qui vocatur Spāle delictū habet ſpeciale vocabulū Itē

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

vocabulũ et emēda ponunt̉ hic ad placitũ ſtatuentis.

¶ Om mā ridher annē māz heſt c liiij.

SIquis equitauerit equũ alteriꝰ ſine voluntate ſua ſoluat bōdoni tres marcas Sz ſi habuerit eũ in cōceſſu l' cōductu et equitauerit logiꝰ q̃z promiſſũ fuit tamē ſoluat ꝓ quolibet bp mark quod trāſiuit duas oras denarioꝝ donec efficiantur ſex øre denarioꝝ Sz ſiue equitauerit ſine licentia ſiue lōgiꝰ q̃z dictũ fuit faciat equũ ſꝑ adeo bonũ ſicut eũ recipit Sz ſi equꝰ mortuꝰ fuerit vl' macillentꝰ ꝛ venerit domũ top ꝛ tagel ꝛ ille iurauerit ꝙ ꝑ ipz deturpatꝰ nō fuit tũc nichil ſoluat ꝓ eo Sz ſi ꝯceſſꝰ fuerit dz redire abſqz omī debilitate q̃ dr lyde q̇ incauſatꝰ fuerit ꝓ iſtis cauſe q̃ in iſtis duobꝰ capitul' ſũt expreſſe defēdat ſe iuramēto xij hoim ꝙ ſi nec voluerit ſe emēdare nec ſe iuramēto defēdere ſz ꝑmiſit ſe ꝯuinci in placito cũ naams dom tũc ꝓ nulla iſtaꝝ cauſaꝝ emendabit' minus q̃z tres marce regi et iij bondoni.

¶ Om mā ridher annē māz heſt c liiij.

HWilkē mā ther ridher ānē māz heſt vthn̄ hās willie thn̄ ther heſthn̄ a gialde for iij mark bōdē En fangher hā mz willie anthen atleie eller at laan oc ridher lengher en melth wor føre ta bøde hā for hwer bp mark ther hā ower reed ſithn̄ e to øre pēninge til ſex øre wordher En hwat heldher hā ridher vthen orloff eller lēgher en melt wor gøre e heſthn̄ ſo god ſom hā wor ther hā togh hānũ En døør heſthn̄ eller worder mawer oc kommer

hiem top oc tagel oc thør hã ſwarie at thz wor ep hãs ſkyld tha gialde icke fore En wor thz laan ta ſcal thz kõme lydeløſth hiem Hwo ſom ſectes for the ſaʒe ther i thÿſſe to capitel er ſauth warie ſig om hã dyl meth xij menz eedh En wil han hwerken bøde eller warie ſig ſo ſom ſauth er mẽ ladẽ ſig ſøghe a thingi met naams dom tha bødes for enghen thÿſſe ſaghe nÿnne en iij mark bonde oc iij mak kom̃ghen.

¶ Siquis equitancerit Iſte pene ſunt volũtarie adeo bonũ cõcor l ſed michi § i ff cõmodati iuxta illud abſqꝫ ſatire debent cõceſſa redire ymmo furtũ cõmittitur l qui iumẽta ff de furtis et qđ hic de equo dicit intelligit de aliȷ̃s rebus et naui et ſimilibus et ratio eſt quia illud capitur ſiquis equitauerit cõtinet ius cõmune ꝓbatur per legẽ p̃ſcriptã qui iumenta ff de furtis et ſup̃ li ij c xl neffniugi dñt iurare § Itẽ ſi incauſat? añ iuramẽtum Siquis equitauerit Nota ſi aliquis obtinuerit cõductiue ſiue conceſſiue ſiue aliquo modo conſimili domũ vel terrã vel equum ſiue alias quaſcunqꝫ res põt eas perfruẽdo occupare vſqꝫ ad expletiouem pacti p̃habiti vel termini ſine pena legis cũ iuramento ſi neceſſe fuerit ꝙ illas cũ voluntate et licentia occupauit et non cum violentia vt primo de domo patet ſup̃ li ij c xxxij vbicunqꝫ § domos Item đ terra ſup̃ li ij c lxxij qñ aliquis § p̃mo Item de equo vt hic in § ij. Item de aliȷs rebus quibuſcunqꝫ vt ſup̃ li ij c xl neffningi et ſimile e li c lxi ſi aliquis § i Sed ſi conceſſus Nota ꝙ res conceſſe dñt redire abſqꝫ omni debilitate vt hic nec poſſunt aliquo modo amitti vt ſup̃ li ij c cxiiij § iiij Vñ v̊ſus Abſqꝫ ſatire dñt conceſſa redire.

¶ Om ſtood hors Caplm lv.

Qui hʒ ſtood hors habeat illas i clauſura q̃ đ folo in ꝓprio mark et habeat ad eas paſtorẽ ⁊ ſi h̃ nõ fecerit ſed deuaſtauerit ꝑ eas agros alioꝝ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

qui dicūt̃ wongh tunc pñt deponi i placito hoc eſt
forlegges et ſi ille aliquod dãpnū incurrerit poſtea
qui eas poſſidꝫ imputet ſibi dūmodo hoc factū fu
erit in eoꝝ wõgh Sꝫ ſiquis ſtodh hors appoſuerit
in illo mark in quo nichil iuris habuerit tūc pñt cõ
poſſeſſores illiꝰ mark monere eū ad hoc laghdeele
hannū ꝙ recipiat ſuū ſtoodh ad domū ſuã ⁊ ſi no
luerit ⁊ ille poſtea aliquid danipnū incurrerit im=
putet ſibi ꝙ ſine voluntate eoꝝ nõ pñt deuaſtare
gramia eoꝝ nec annonã cū ſuo ſtoodh Sed ſi ali
quis emerit in alterius mark terrã aliquam cauſa
fraudꝫ cū vna marca vł duabꝰ vt ſic deuaſtet eoꝝ
mark cū ſuo ſtoodh tūc pñt cõpoſſeſſores ſcḋm eſti
matõꝫ auri cõpellere ipꝫ ita apponere ꝓut ſuſtine
re p̄t eoꝝ mark ⁊ apponet̃ ad eoꝝ ꝯmūitatẽ ſicut
apponūt̃ porci ad paſcua qḋ dr oldhñ et ſcḋm arbi
triū eoꝝ qui in illo mark habitãt apponant̃ qꝛ ipſi
meliꝰ ſciūt quot eoꝝ mark poterit paſcere Sꝫ ſi il
le eque q̃ dicūt̃ hors efficiant̃ ſcabide ⁊ poſſeſſor ea
rū noluerit eas ſuare in terra ſua ſpeciali tūc pñt
cõpoſſeſſores illius mark illas in placito deponere
h̊ ẽ forlegge ⁊ pellere eas i loca paludoſa q̃ dicunt̃
dynd ⁊ int̃ficere eas ſine vl iniuria q̃ dr wide. et hoc
idẽ iudicabit̃ de equabꝰ domitꝫ ſi efficiant̃ ſcabide
qꝛ morbus vnius cõtaminat alias.

ſtodhors

Om ſtoodh hors Capłm lo.

HWo ſom haffuẽ ſtood hors haffue thm̃ i folo
i ſin eghen mark oc haffue til them hyrde wil
han ey thꝫ giøre men ødher meth thm̄ bondhens

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

wongh tha mwe the thē̄ forlegge a thingi oc fa-
gher hin nogher ſkade ſithen ther horſen a haffue
hiem giald om thz wordher i wongh En ho ſom
haffuer ſtood hors a thn̄ mark ther han haffuer ic
ke i ta mwe egher mē lagdele hannū til attaghe ſi
ne hors hiem en om hā wil ep oc fanghe the ſithn̄
ſkade wide ſigh thz ſelff forti at othen there wil-
lie ma han ep heldher øde there grees a fellet eller
there korn mz ſtod hors En køber man a annen
manz mark for ſmÿg anthn̄ for en mark eller to
eller mere forti at han wil øde there mark meth ſt
ne ſtoodh hors tha mwe eier effther gudz wprth
thing nøde hānū thil attaghe ſo til ſom mark ma
tole oc legge ſo til there fellet ſom ſwÿn legghes
til olden oc the thē i bp boor wolde thz forthi ath
the wide beſt hwat there mark mo tole oc føde.
Worde ſtood hors ſcabet oc wil then ther a ep gø
me thē ſerlinge a ſÿt eghz tha mwe eghē thē for
legge a thingi oc elthe thē i dpnd oc drabe thē
othn̄ wide Thz ſamme er oc om thanne hors om
the worde ſcabet forthi ath thet fangher hors aff
annet.

Qui hz q̄ aīal nō tenēdū in iacturā et dampnū alimēti al-
terius iuſti ſi q̄drupes paupiez feciſſe dr̄ § ceteꝝ ſciēd rō penſcī
mi § quia vna ouis morbida inficit aliā.

Hwor mā ſcal wedh løſæ Cap̄ lvi.

Pro pecoribus ſiue iumētis in agris vel prat?
in domū ab ductis quod dr̄ intaghz debet po
ni pignus ſcdm arbitriū vicinoꝝ qui dicunt granne
qn̄ publicāt eorū hegnet Sed tn̄ ille cui? pec? dāp

nũ intulit põt exponere quãtũ vult ⁊ iuret inſuper
cũ xij homib⁹ ꝙ ampli⁹ dãpnũ nõ intulit pec⁹ ei⁹
Jtẽ nota ꝙ pignora tali mõ ipignorata ſi nõ fu-
erint redẽpta añ feſtũ oim ſcõꝝ tũc nõ tenent̃ ad
reſtitutõem qui habet illa.

Hwac mã ſcal med løſa Caplm lvi.

FOr fæ ther worder i tagz antheu i korn eller
ẽgh ſcal lagepant forlegges ſo ſõ egher wor-
de om ſatte thã thÿu the legge ther̃ mark i hegnz
oc ſo ſcal løſe ſom the worde til eens føre En tha
wære hin wet log ther ſkade giorde atlegge wth
ſo møghz ſom hã wil oc ſwærie a mz xij mẽz eed
at hãs fæ giorde ey mere ſkade Worder pant thẽ
fore inteckt fæ er ſath ey løſt for alle hellighñs dag
tha wære thet forgiordh.

Arbitriũ vicinoꝝ q̄ t'les melius ſciũt ſic alibi refert̃ ad vici
niã facit quoſdã de p̃ſcriptionib⁹ Jtẽ iſtud iuramẽtuz ẽ ſuper
fctõ alieno iõ deberz fieri p verbũ credit alias iurãs ſubiret
ancops p iuriũ p̄l videamus ff de in litem iurãdo.

Om gertzel Caplm lvij.

QVilibet dz ſuas ſepes ſepire ſcdm arbitriũ oim
cõpoſſeſſoꝝ ⁊ ſcdm ꝙ poſſidz i villa ⁊ bool ſcdm
iuſtũ funiculũ ⁊ ꝓ ſtaff nõ ſepiũtur niſi illd ſit for
te fellet in villa tunc ſepiet̃ ꝓ eo ſeps que dr høff
degerde Jtẽ nota ꝙ oẽs tenent̃ ꝓ fundis ſuis qui
inhabitati ſunt hoc ẽ bygdh jer facere ſepes Sz ꝓ
fundis nõ inhabitatis q̄ dicũt̃ obygde i villa tenet̃
ille q̄ poſſidet facere ſepẽ q̄ dr høffdegerde ⁊ ceteri
vicini qui dicuntur granne faciunt ſepem a latere
ſi ſit incidenda ꝙ dicitur om a faller et qui nolu-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

erit ſepem ſuam facere infra illã diem quam p̄refi gunt cõpoſſeſſores ſoluat penã pecuniariam que dicit̄ wide ſc̄m arbitriũ eorum quod arbitrati ſunt Sed ſi nec voluerit ſepire nec penam pecuniariaꝫ ſoluere tunc vicini eius qui dicũtur granne dn̄t ali cui iniungere ꝙ agat in eum ex p̄te omniũ eorum et conuincere euꝫ ad tres marcas tam bondoni q̃ꝫ regi.

¶ Om gertzel Capl'm lvij.

HWer mã ſcal ſin gard gerde ſo ſom alle eghē giffue ia til oc ſo ſom hã a i by oc bool efſther reth reb En for ſtuff gerde mē ey vthñ thꝫ er forte fellet i by tha gerdes ther for høffdegerde Alle mē ſculle gerde for ther toffte ther bygd ere en for v- bygde toffte i by gerde hinther a høffdegerdē oc alle granne ſidegerde om a faller En hwo ſom ey wil gerde ſin gard a then lagdagh ther eier leggē gialde wide ſo ſom wide legghes En wil han ey gerde oc ey wide gialde ta ſculle grãne befale en mã om alle there dele oc søge hin meth dom til iij mark booth bõde oc ſo komghen.

¶ Quilibet debet quod omnes tangit ab omnibus eſt appro- bandum Iteꝫ ratio finis p̄pter contumatiam ſic ciuilit̄ p̄pt̄ contumatiam fit miſſio in poſſeſſionē de do et cõiu. § prout ſꝫ criminalit̄ ad ãnotatõꝫ bonoꝝ p̄ glo c veri ſuper v̄ p̄batũ de dolo et contuma.

¶ Om agher gardh Capl'm lviij.

QVilibꝫ tenet̄ facer̄ ſepē q̃ dr̄ agrgard ſicut hn̄t terrã ad eſtiãtõꝫ auri ſꝫ p̄ ſtuff nõ fiũt ſepes Itē ſi forta q̃ dicit̄ felleth vni⁹ occurrerit alterius

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

hegnet tunc dn̄t ille quoꝛū̄ foꝛta eſt et fellet erigeꝛ̄
dimidietatē ſepiū̄ et illi qui poſſident wongh reli-
qua dimidietatē ita exhibeat vterqꝫ alteri equali-
tate que dicit̄ iafſnꝫ qnia qꝺ nūc impeditur vni ꝑti
anno futuro impendet alteri ꝛ ſi ita contigerit qꝫ l'
illi qui poſſident hegnet vl' illi qui poſſidēt fellet no
luerit facere dimidietatē ſepiū̄ tūc illi qui poſſidēt
wongh ſi icurreret aliqꝺ dampnū̄ ꝓpter debilita-
tem ſepiū̄ ꝓpꝛiaꝝ imputent ſibi ipi Sꝫ ſi dāpnuꝫ
aliquod incurrerit ꝓpter ſepes hoīm alteri⁹ mark
ſiue illud ꝓuenerit de aīalib⁹ ꝓpꝛijs ſiue alienis
tūc ſoluat ille dampnū̄ illatū̄ qui debuit ſepē ꝯſtru
ere Et ſi nullus recognouerit ſe ſepē illā poſſidere
per quā dampnū̄ illatū̄ eſt tunc dn̄t ſepes per funi
culū̄ diſtribui et ita agnoſcetur cui ſeps illa perti-
neat ꝛ ſuper quēcūqꝫ iuſtus ceciderit funiculus nō
habeat potentiā defendendi ſe lege ſed ſoluat pe-
nā pecuniariā ſi prius fuerit arbitratū̄ et inſuꝑ to
tū̄ dampnū̄ Sed ſi nec voluerit ſepē facere nec il
lum exponere qui facere deberet tunc dn̄t illi q̇ poſ
ſident wongh iniungere alicui de ipſis vt eis extoꝛ
quet iuſticiā Et ſi ſnīam ſuſtinuerint hoc ē tolethe
dom qui ſepes debeāt facere tūc quilibet conuince
tur ad iiij marcas regi et totidē bondoni.

Om agher gard Capitl'm lviij.

Vonghs gardꝫ gerde hwer man ſa ſom han
haffuē guldh wyrthingh i by mē foꝛ ſtuff ger
des icke en om ſo woꝛdher ath en bys fellet faller
a moodh annē bys hegnet tha ſculle hine ther fellꝫ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

eie reſe halff gard wet hine thēr wongh eie oc hol
de ſo iaffnet forthi at the ther nw haffue ſellet fā
ghe at aare hegnet oc thyrffue ta thn̄ ſāme iaffnꝫ
weth om ſo wordher at anthen the ther hegneth
eie wille ey gerde halff gard oc holde iaffnet the
ther wongh eie fange the ſkade gømē there eghn̄
gardh haffue hiem giald en fanghe the ſkade aff
vthen marks men gard e hwat heldher aff there
eghꝫ fæ eller aff andre mēꝫ fæ tha gialde hin ſka-
den effther then garden ſculle gerde En om engē
mā kennes meth thn̄ gard then ſkadē gøør tha ſc
ulle marke men rebe garde oc wide hwem hā hø
rer thil oc then ther reth reb faller a han haffue ey
wold til atbiwde log for ſig mē gialde ſo wide ſō
fører wor wetherlauth oc gialde effther ſkade gi
ald En wille the ey gerde oc ey wtlegge thn̄ ther
gerde ſculle tha ſculle the ther wongh eie bede en
mā om aff thm̄ ſelffue atfly thm̄ reth En tole the
dom tha faller hwer there ther gard ſculle gerdhe
til iij mark bonde oc iij mark komghen.

¶ Quilibet tenetur ſtatio aſſignatur vt ſ̄ c primo.

¶ Hwar lenge gerd ſcal ſtande Capl'm lix.

Seps que fit p ſiligine debet ſepire an̄ paſca ꝫ
p alio ſemine qd dicit̄ moor ſeed debet ſepiri
an̄ pēterocoſtē et debet ſtare ad feſtū michaelis niſi
ita ſit ꝙ om̄is anona pri⁹ fuerit inducta ꝫ collctā ꝫ
qui prius diripuerit ſepē ſuā ſoluat om̄e dampnuꝫ
qd ppter ablatiōem ſepis ſue fuerit illatū.

¶ Hwar lenge gerde ſcal ſtande c lix.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Thñ gard thē for rogh ſattes ſkal wære gerd om polske eliſ føꝛre oc for wor ſeed om pinꝛdag oc ſcal ſtāde til ſcti michaelſ dag othñ alt korn kōmer føꝛre ind hwo ſō gard føꝛre optagē gialde effther al thñ ſkade ther giømē hās gard gioꝛdes

¶ Seps q̄ fit Nota ſepes q̄ dicūtur rogh wongh gerde dñt ſepiri añ feſtū bti martini Sepes aūt q̄ dicuūt worſede gerde dūt añ feſtū valburgꝫ ſepiri Thord § xliij quia terra ſic requirit iu creſcendo et metendo.

¶ Om abeldhgard Capl'm lx.

Quilibet debꝫ ſibiipſi ſuū pomeriū ꝛ ſuū koolgard ꝛ ſuū tofft gardh ſeruare cum ſepe ſua ſi voluerit habere eā in hegnet ꝛ hoc pro omnibꝰ animalibꝰ hoc ē for all kyns fæ niſi ꝓ capris bobꝰ ꝛ porcis qui dicunt̄ gardbryder qꝛ debet cōuitere bō donē ad hoc vt ſeruat ſuūgard brydher De iſtꝫ curÿs ſupradictis nō pñt aīalia induci qđ dicitur intage niſi ſolū capre vel niſi qꝛ aliqđ aīal depoſitū ſit in placito hoc eſt forlagth Sed ſi aliquis violēter intrauerit pomeriū alicuius vel koolgardh et furatus fuert caules vel poma pro hÿs adeo bene pōt fieri fur ac ſi furatus fuiſſet alias res Sed ſi aliquis amiſerit veſtes ſuas in pomerio alteriꝰ nō p̄t agere in eū pro raan.

¶ Om abelgardh Capl'm lx.

Abelgard oc koolgard oc tofftegard ſcal hwer man ſig ſelff witthe mꝫ ſin eghñ gard om hā wil haffue thm̄ i hegnet oc worthe thꝫ for alle hā de fæ othen for gedher ene oc for garbrydher ſo ſā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

er øxen eller ſwyn forti at han ſcal dele bondhen til atgøme ſine garbrydher Aff thyſſe garde ma ic ke fa in taghes othñ gedher othñ at thz er forlagt a thingi En brydher nogher mã annẽ manz abel gard eller koolgard oc ſtiel kool eller eble tha ma han ther fore worde thiwff ſo ſom han ſtole i hãs hws andre coſte En miſther man ſine kladher i annẽ mãz abelgard tha ma han ep ſøghe ther effther mz raan.

Quilibet deb; ſtatio q̃ quẽ tãgit emolimentũ tãgat ⁊ em⁹ ſed ſi aliquis q̃ in ill' reb⁹ vñ mittit' furtũ ar l vulgar § ſz ſi q̃s et § q̃ furti et l vex § eox ff de furtis ſz ſi aliq̃s rõ q̃ dedit opam rei illicite iõ imputet ſibi dampnũ l ò c clerico de homicid c cõtinebat' ff de regulis iuris l culpa.

Om vraagh Capitlm lxi.

Vraagh id ẽ res aliqua q̃ dicit' vraagh terre cõ pulſa quam null⁹ q̃d dr effther kõmer regis ẽ quia ipſe poſſidet omnia littora que dicuntur forſtrãdh et illud quod nullus alius poſſidet rex poſſidet.

Om vraagh Caplm lxi.

Vraagh ther til land kõmer oc enghen mã fylgher eller kõmer effther thz a komghen forti at komghen a alle forſtrandh oc thz ther enghen ma eie thz a oc komghen.

Vraagh.i.res aliq̃ ⁊c̃ Nota q̃ rex ſm hanc legẽ poſſidet oĩa littora que dicũt' forſtrandh vt hic et ĩfra c c lxij in magna glo in fine hoc verũ niſi terra vni⁹ cõcurrit ad aquã cõmunẽ tũc aqua ẽ regis et alter retinet terrã ex q̃ ſequit' q̃ piſcatura eſt regis ſz illa terra nõ ſuiat piſcatorib⁹ nec ad intrandũ nec ad rechia l' caſulas ſine licẽcia poſſeſſoris vt ſup li i c liij in glo.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Res aliqua Regis eſt hoc videtur cõtra l i C de naufragijs
li x et ↄtra auct' nauigiã C de furtis nec videtur valere ratio
lrẽ quia littora maris nullius ſunt ſed omnibus communia
īſti de rer diuiſione § et quidẽ ſed reſpõdet' ꝙ iſtud eſt equuz
ex quo non apparet alius dñs et ſi tũc exactor caperet ↄtra
illũ eſſent iura allegata cõſultũ eẽt tamẽ ī foro anime ꝙ aut
totum aut pars diſtribueret' impios vſus in remediũ fideliũ
aīaꝝ ar auct' oñis C cõmunia de ſucceſſionib?.

¶ Hwilkhet wraagh er Ca lxij

Minor piſcis q̃z ſit ſtyri nõ vocatur wraagh ſz
q̃d in poſſeſſione alterius fuerat ſed oīs res q̄
poſſideri põt et potuit et poterit' regis eſt ſi nullus
ſequit' q̃d dicit' kõmer effther Sed piſcis quã vn?
homo portare põt ſicut eſt delphin? et ſiel et eorũ
ſimiles vel minores nõ iudicant' wraagh Sz ma-
iores piſces ſicut ſunt ſtyriones ceti et liſſt et eorũ
ſiles quos vn? hõ portare non poſſunt vocantur
wraagh et rex eos poſſidet Itẽ qui cetũ inuenerit
anteq̃z ab eo ſuſtulerit indicari debet exactori z ha
bere ꝑ labore ſuo quantũ portare põt ſi pedeſter
ſit ſi equos pond? equi ſi plauſtrãs pondus plau
ſtri z ſi quis inuenerit eũ qui habet nauẽ debet tol
lere quantũ nauis illa portare põt z maior non dz
nauis eſſe et poſtq̃z ille prim? ſuſtulerit ꝑtem ſuaz
nullius debet inde aliquid auferre ſine volũtate ex
actoris Et ſi aliquid inde accepit ſine volũtate ex
actoris et poſtea incauſatus fuerit vel exponat q̃d
recepit et inſuper emẽdet iij marcas vel defendet
ſe iuramẽto xij hoim qui dicunt' lagefeſte mẽ de ea
dem ꝑrochia in qua habitat Sed quicũq̃z exactor
cetum habuerit vel acquiſierit et regi non tulerit

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſinde ꝑtem ſuam amittet exactionē ſuam.

¶ Hwilkhʒ wraagh er Caplm lxiij.

M Inne fiſke en ſtyri er ey vraagh En hwat ſō
i annē māʒ hefft haffuer waret ſo ſom er kyſ
ſte eller tømmer ellē klæder ellē nogher thing ther
mā kēner at i hēdher haffuer waret kōmer engn̄
mā effthē tha er thʒ vraagh oc a komghn̄ En fiſk
ther en mā ma bære ſo ſom er marſwyn oc ſel oc
thes lighe eller mynñe thʒ er ey wragh for othn̄ ſty
ri ene forti at hwalff oc ſiſt oc ſtyri oc alle ſtore fiſ
ke ther mā ma ey bære the ære alle wragh oc thm̄
aa komghn̄ Tho hwo ſō hwalff hitthē førſt han
ſcal før en han tagher noghʒ aff ſie ombosmā thil
oc haffue for ſyt arbeyd om hā er gāgher mā ſin
byrde ridē mā heſte byrde aghn̄de mā woghn̄ las
oc kōmer mā til meth ſkib haffue ſkibs farm tho
ey ſtøre ſkib en ſex ærer thʒ er tre aare a hvert bord
Sidhn̄ thn̄ førſte haffuer aftaghʒ ſin lod tha ſcal
enghen mā aff tage othn̄ ombuſmā loff En tagē
noghn̄ mā othn̄ hās orloff oc gilfuē ombosmā hā
nū ſaagh lade wt anthn̄ ſo møghʒ ſom hā togh oc
bøde a iij mark eller giffue xij mēʒ eeth hwilke ſō
hā kā fanghe i thʒ kirke ſoghn̄ ſō hā boor i oc tho
lagh feſte mē En hwilkhn̄ ombosmā ther hwalff
foor oc ey føret komghn̄ ſin lod aff miſte ſin leen.

¶ Minor piſcis Quia domīa nō debent eſſe ſub incerto ſed cō
tra mare eſt oīm et omnibus cōmune ſic etiā piſcis iſti de re
rum diuiſione § et quedā vide glo ibidē in v̇ ꝑ hoc littora Itē
alia que hic ſtatuūt ſunt volūtaria et equa Vtrū mare pōt
preſcribi cū ſit cōmune omnib? Nota licet mare ſit publicum

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſicut et flumē tantum dominiū maris poteſt prеcribi tāto tē/
pore cuius initij meōria non exiſtit vt l vſum aque et l diligē
ter C de aque ductu li xi ſicut dicit de venetis et ianuenſib9
ꝙ preſcripſerunt etiā mare principe ſciente et patiente Item
aliquis poteſt pſcribere ius piſcandi in loco publico et iure vt
poſſidetis ar l ſi quiſꝗ et l ſane ſi mare ff de regulis iuris Itē
qualiter flumen poteſt eſſe publicum ꝓprietate et vſu quan
doꝗ ꝓprietate non vſu quandoꝗ vſu non ꝓprietate pro iſtis
li i C foſſa ff de fluminbus et ne quis in flumen ff de loco pub/
lico fruendo li i in principio glo ij Item ſi delictum ſit cōmiſ/
ſum in mari qui eſt in proximo loco hebet cognoſcere C de
claſſibus archatibus l vnica li xi ſicut in ſimili tenet io an c
vbi periculum de elec in vi de electione pene mortui que ſpec
tat ad ciuitatem proximam. et ſi diſtarent equaliter a duo/
bus dominijs locus eſt preuentionū ff de iudicijs et ne quis l
ſiquis poſtea et in ſimili per io an in nouellis de obliga ad ra
tionem c i vel ambo dm̄ ſimilis ff communi diuidendo l ar/
bor § de veſtibulo.

Item ff ne quis in loco publico l littora vbi dicitur ꝙ littora
ſunt populi romani Reſpondetur hoc verū quo ad iuriſdictio/
nem ita ſi glo ſuper v̊ littore inſti de rerum diuiſione Item
rex datie eſt rex liberi nemini ſubiectus ſicut dicit bar. de ci/
uibus ciuitatis ſi te promiſſiue ideo ſicut ibi populus eſt prin
ceps in ſua ciuitate ita rex hic in ſuo mari bar ne quid in lo
co ſacro l in iniuris.

Item curſus aquarum flumina et littora pertinent ad eū
qui habet regalia vt x coll' que ſunt regalia c i et notatur in l
ij in principio ff ne quis in loco publico et per bar in l i ff ne
quis in flu publico.

Om ſkibbroth Capitulū lxiij.

SIquis naufragium paſſus fuerit et illi qui fu
erunt in naui viui venerint ad terram nullus
exactor vel alij preſumant contractare res eorum
illis inuitis anteꝗ ipi eas reſignauerint hoc ē føre
the ſelffue ita ꝙ nullo modo poſſunt eas recupe/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

rare hoc eſt bierghe nec per ſe nec per alios merce
de conductos nec aliquis preſumat impedire ali-
quos quos ꝓpter mercedem poſſunt conducere.
Sed ſi teſtimoniū eorum affuerit ꝙ vel exactor ł
famulus ſuus vel aliquis alius ſpoliauerit eos re-
bus illis aliquibus vel inhibuerit vt nullus iu
uet eos anteq̄ꝫ reſignauerint careat exactione ſua
et exponat quod de bonis illis recepit ⁊ emēdet iij
marcas Et ſi aliquis alius ſpoliauerit eos primo
exponat quidquid inde recepit et inſuꝑ ſoluat regi
tres marcas ⁊ alias tres ſoluat illis.

¶ Om ſkibbroth Capitulū lxiij.

Bryſther man ſkib oc er folk a oc kōme lewen-
de til landz haffue enghen man wold til atkō-
me neer there coſte hwerkhen omboſman eller an
nen man før en the kwnne thet ſelffue engelwn-
de bierghe anthen meth thm̄ ſelffue eller meth leie
men oc hwerkhen omboſmā eller annē man haff
uer woldh thil ath formene them thz folk ther the
mwe atleie fanghe En wordher ther ſandh wi-
thnes byrd thil at omboſman eller hans ſwene rø
wer then affnogher there coſthe for en the ower
ghiffue thet ſelffue eller forbiwdher folck athiel-
pe thm̄ thē the mwe fāge atleie miſte ſyth leen oc
ladhe thet wth ther han togh aff them oc bødhe
for fulbødher En røwer nogher annē man them
lade wt alt førſt ther han tog oc bøde a iij marck
them oc ſo komghen.

¶ Naufragium. concor. l primo C de naufragijs lixicuꝫ aucꝫ

nauigia C de fortis ꝟ eſt cōſtitutō equiſſima licȝ peſſime ſer/
uatur vide c excōmūicationi cū glo de raptorib⁹ qualiter in
currūt excōmunicatōeȝ ipo fctō hoc verū qn̄ prius ſunt moni/
ti de quo guil in repoꝛtoꝛio aureo ti de ſen ex § caſus quibus
ipo iure eſt excōicatus vide etiāglo in c diſpenſatiōis ij q vij
in v deſpicimus Itē ſpoliantes naufragos ſm leges terre tā‑
q̄ ꝑ ſtyghroff cōuincūtur et eodem modo puniātur vt in cō‑
ſtitutione criſtoferi regis § xxx.

Om falſk Capil'm lxiiij.

SI imputatū fuerit alicui ꝙ ſit ſtigman vel ꝙ falſarius ſit vel incēdarius ſit ꝙ dꝛ moꝛtbren‑ner debet defendi ꝑ noīatos in hæreth hoc ē cū tribus hominib⁹ in quolibet fierthing illius hæreth ꝛ illos debet exactoꝛ noīare vl' ali⁹ qui eſt wuildugh qui nec eſt cognat⁹ illi⁹ qui agit in eū nec alterius Itē nota ꝙ incauſatus pōt tali modo in iſta lege manifeſtare inimicos ſuos ꝙ nullus defendi cogatur vel debet per inimicos ſuos Sed qui nominati fuerint vel debent incauſatum abſoluere vel dāpnare hoc eſt ſwærie thil eller fra quia nullus poteſt alium ſilendo dampnare ad moꝛtem vel ad abſolutionem et tamen anteq̄ȝ nominati fuerint debet iniuriam paſſus contra iniuriantem eodem placito iuramentū ſuum exponere ꝛ niſi iurauarit nō teneātur noīati diſcernere.

Om falſk Capil'm lxiiij.

FOꝛ falſk oc foꝛmoꝛtbrād oc om mā wides at hā er ſtigmā ſculle mē wæries mȝ hæretȝ neffnd thȝ er at'tre men aff hwer fierthing thē i thȝ hæret ere thē ſcal umboſmā eller en wuildugh man ther icke a ſelff i the dele oc ey a byrd hwerkē wet

hin ther ſaagh giffuer oc ep wedh hin ther for ſa-
agh er Then tho for ſaagh er han maa i then
logh wretthe ſine openbarlighe wuēner ſo ſō førē
er ſauth forthi ath enghen man ſcal nødes thil at
wærie ſig meth ſine wuenner The oc ther neffde
worde the ſculle anthen ſwærie hin ther for ſaagh
er til eller fra forti at men mwe enghū man døme
thyendes enghū mā kan oc fāghe hæretzneffn aff
annē othū at hā ſwærer hannū gerning i hand aff
ſin hals eller aff ſin xl mark.

¶ Si imputatū inimicos concor auct' ſi dicatur ¶ de teſtibus
de hoc ſup̄ primo li c i abſoluere concor l preſes ¶ de ſentētijs
⁊ inter locutionibus omniū iudicum ſilendo quia ī criminali
bus probationes debent eſſe aptiſſime per l ſciant ¶ de pro
bationib⁹ et ſup̄ li ij c vij ſi diſcordā in glo et li ij c cv in glo ali
qui textus habēt thoie' i. teſtari. i. nullus poſt aliū conuincer̄
ſm iſtas leges per teſtes ad dampnationē vite vl' xl marcar
Si imputatū Nota hic de vltimo § huius capituli quaſi in fi.
ibi et tamē antequā ⁊c ſic ſimile ſup̄ li ij c xl neffnigi § vltimo
in textu et in glo Nota cōquerens cauſas aliquas ſi pmul-
gauerit ſup quib⁹ denominati qui dicunt' ſtockeneffend fece-
rit de nominari et poſtea omnino non fuerit cauſam p ſecu-
tus tunc ſoluat bondoni tres marcas et regi ſex tamen anteq̄
nominati fuerint debet iniuriā paſſus cōtra iniuriātez eodē
placito iuramentū ſuū exponere et niſi iurauerit nō teneant'
diſcernere ſtockneffned et tertio placito dn̄t per duos fillingh
moneri ad diſcernendū Thord § ix vel vij Nota de duob⁹ fil-
lingh textus legis nō loquit' ⁊ idō defectus ille corrigat' p thord
§ vij et § xxij ſine quibus duob⁹ fellingh nullus iniuriā paſſ⁹
pro greſſū ſm legē habere poterit p veridicos ſiue neffningos
vt etiā ſup̄ li ij in pte declarat' c xl neffningi in glo Itez Nota
q̄ proſecutio omniū cauſarū ſup quibus tenent' ſtocke neffnd
diſcernere debēt fieri per tria placita thord § x Si imputa
Nota text⁹ nō loquit' de ſtocke neffn et etiā ſi nō fuerint xij in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

placito ꝛ ideo defect⁹ iſte corrigitur ꝑ correctioꝫ thord § xxxix
Nota in § vltimo iſtius capituli ſcilicet tamē anteq̄ꝫ nomia
ti fuerint ꝛc. ꝛ ſimile ius eſt de neſſningis ī cauſa rapine vt
ſup̄ l ij c xl neſſningi § iij et vlti ꝛ c xli qui iurauerit ſi impu
tatū Nota iſta ſunt crimina excepta accionis vel crimina ex
cepta ſcilicet crimē per iurij falſi teſtimonij inceſtus ſortilegij
crimē falſi raptoris ṽgis et monialis furti leſe maiſtat̄ pctī
contra naturā ſymonie ſacrilegij intruſionis homicidij hereſ
prodictōis prīe et alia ſimilia pctā vel crimina que poſt per
actā pniam ipſo iure irrogant infamiam ſed io iij q iiij § por
ro et per ber dicit̄ reuum c niſi cum pridē § ꝑpter conſcien-
tiam ṽ dumtaxat et ibi melius per hoſti et de actu c cuꝫ per
manconella ſuper b quia laucus per ber et infra c c de cetero
ſcꝫ de teſtibus dicit̄ i per hen. et c q̄m idem ꝯti per hen. et
vtrum infamia talium criminū ab rogatur per purgationeꝫ
patet ſup̄ li ij c xcviij qui ſcrutinium in glo et hic
¶ Nota ſimiliter ſecūdum hoſti de purga ca c ex tuarum q̄ ſi
infamia poſt purgationeꝫ non ceſſat ſed magis vehementi⁹
inualeſcit tunc non abrogatur ſed de iure potius iterato pur-
gabitur vt in c ceterum et c preterea de teſti cogend̄ et c pa-
ſtoralis de excep et c̄ li qui matrimoniū accuſare pn̄t et ratio
eſt qui de nouo emergunt auxilio indigent ff de interrogato
rijs actionib⁹ de etate § ex cauſa ꝛ noua res nouum conſiliū
et remedium exigit ff de ventre inſpiciendo li i in principio ꝛ
ſi noua cauſa allegetur puta quia fideiuſſor mortuus ſit ite-
rum erit equū p̄ſtare cautionem ff vt in poſſeſſionē legatoꝝ
l plaue et nouis morbis noua conſueuit antitoda preparari
extra de iura calump c ceterū et l ṽ c vt cōſtituet̄ hec ber de ex
cep c paſtoralis in ṽ de nouo.

¶ Hwilkhꝫ falſk er Caplm lxv.

Siquis poſuerit incudeꝫ et ſtabel et percuſſerit denarios ſine voluntate et mandato et cōbuſ ſerit falſum argentū et emit et vendit aliquas res cum denarijs quos ſcit eſſe falſos vl̄ cum falſo ar gento hoc totum vocatur falſk Item nota q̄ qui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

feceri t falſum man⁹ eius erit in ptãte regis et qui
habuerit ex eo falſũ tenet̃ habere recõpẽſatoꝫ dãp
ni qḋ ḋꝛ ſkade giald Sꝫ ſi aliquis decept⁹ fuerit ꝛ
recepit ab aliquo ignoꝛãter falſũ argentũ vel fal-
ſos denarios et poꝛtauerit eos ad monetariũ vel
aurifabꝛũ qui ſcit diſcernere ꝛ noluerit cũ eis emer̃
añq̃ꝫ ſciat vtrũ ſit falſũ vl' nõ tal' non tenet̃ vocari
falſari⁹ ſꝫ agat in illũ q̇ dedit ei falſũ ꝛ ille q̇ ſoluat
ei dãpnũ ſuũ vl' defẽdat ſe lege et falſum tñ rema-
neat ſub teſtimonio bonoꝝ vbi fuit inuentũ ꝛ nũ-
q̃ꝫ emat̃ pꝛo eo de cetero nec exponat̃ venale ſꝫ vl'
dꝫ abijci vel cõminui l' in mare deijciita ꝙ null⁹ in
ueniat illud de cetero.

¶ Hwilkhꝫ falſk er Capl'm lxv.

FAlſk er thet om mã ſetther ſteth eller ſtabel oc
ſlaer pẽninge vthen komghñs oꝛloff eller hãs
both oc bꝛenner falſt ſølff Hwilkhñ mã ther falſk
gøꝛ eller met falſk woꝛdher fwnnen eller foꝛ falſk
woꝛḋ feld met loghñ tha a komghñ hãs hand oc
han ther falſk feck haffue aff hannũ ſin ſkade gi-
aldh En woꝛdher mã nogher ſwegen oc fãgher-
falſt ſølff eller penninghe oc ber then til mynther
eller gulſmedh eller annen man ther ſkøn kan a at
ſkode oc wil ey købe mꝫ føꝛ en hã haffuer pꝛøwꝫ
om thet er falſke eller ey tha er han ey ſkuldugh at
hede falſker En om han wed ſin købe mã tha gif
ue hannum ſaagh oc haffue aff hannum anthen
ſkade gialdh eller logh oc falſketh bidhe meth wi
thnes byrdh ther ſom thet woꝛdher hyth.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Thz falſk ther ſo wordhẽ fwnnz ſcal ey mere ut ghiffues men ſcal anthen brennes eller i ſyndher hugghes eller i haff kaſtes ſo at enghen mā thz nyde maa.

¶ Siquis poſuerit Vide li C de falſa moneta vbi pene ponū tur ſed ſi deceptus q: ignorantia eum excuſat per dctām li i ibi vbi dñs ignorans Nota q̄ iſtud capit ſiquis poſuerit incu dē extractū ē de legib⁹ īpialib⁹ C de falſis miniſtris ⁊ C de fal ſa moneta cauſa adiecta.

¶ Om mordbrand Caplm lxvi.

HOc vocatur mordbrand qñ aliquis ſub noct ſilentio vel alio mō clanc'o ignez ſuppoſuerit domui alicuius et ſi deprehenſus fuerit adiudica- bitur morti et dampna illata reſarcīnant de bon eius et inſuper xl marce ſoluant bondoni ſed ſi cō- uictus fuerit legaliter pro illa cauſa ſoluat damp num et fugiat de terra donec rex fecerit ſecū gra- ciam ſuā.

¶ Om mortbrand Caplm lxvi.

THz er mordband om mā anthen om nathe ti de eller i løn far til oc ſetther ildh i manz hws mordher hā taghen wed ſodane gerningher tha haffue han forgiorth ſin hals oc ſkadhen gialdes effther aff hās gootz oc xl mark bondhū En wor dher hā feldh at loghū ta gialde effther the ſkadē oc rymme ſelff landhz e til komghū gører ānē na de medh hannū.

¶ Hoc vocat̃ Pro iſto c ⁊ ſeq̄uti facit C qñ lite ſiue ī vindi l i ⁊ ÿ ⁊ c int̃ de imūitate eccl'e Nota iſtō c hoc vocat̃ mordbrandh ⁊c̄ extractū ē de legib⁹ impialib⁹ ſcz ff nouis li ix ti ix ſcz de in- cēdio rapina naufragio e ſil'r ſeq̄ns titul⁹ ſcz de [illegible]igmā.

v

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Om ſtigman Capl'm lxvij.

Ille vocatur ſtigman qui vel iacens in ſilua vel ombraculo qd dicit' ſkiwl vel in cāpo vel iuxta viā et ſpoliauerit equitatē vel plauſtrantē vl' pedeſtrem et fugerit cū rebus illis ad latibula ſua et zelauerit et ſi deprehenſus fuerit in fctō illo adiudicabitur morti et portio ſua ſoluatur regi Sed ſi cōuictus fuerit per legē reſarciat dāpnū de bonis ſuis qd intulit et xl marcas ſoluet bondoni ⁊ caput eius erit in poteſtate regis qꝛ quilibet tenetur roborare pacē.

¶ Om ſtigman Capl'm lxvij.

STigman er then ther anthē liggher i ſkow eller i ſkiwl eller a hede eller a farne waie oc røwer anthen ridende eller agende eller gāghende oc ſøgher m; th; fielſther oc løn wordher han taghen wedh the gerningher tha haffue forgiordh ſin hals oc ſin howz lod wed konghen En faller han atloghen gialde effther ſkadhen aff ſyth eghz gootz oc xl mark bōde oc hā ware ſelff i kongēs wold forti at fred ſcal hwer mā ſtyrcke.

¶ Ille vocat' ſtigmā De iſto c ſup̄ c primo et in vſn feu. c de pace tenenda § publi.

¶ Om hedhe brenne Capl'm lxviij.

SI quis ſuppoſuerit ignē in campo et incenderit alteri? orthefangh ſicut ē mirícas vel glebas q̄ dicunt' torff vl' ſi ignis accenſus currendo excendat' ad ſiluā et ea; deuaſtauerit tunc ſoluat ille dampnū qui ignem portauit in campū licet nichil propoſuit c[illegible]ere niſi qd ſuū erat ſpeciale vl' omni

bus eſſet ſine dāpno Itē ſi ignis ille extēdat̃ in vil
lā domū alicuius tūc idē eſt iudiciū Sʒ ſi paſtor vł
marcenarius aliquis qui nō eſt in cōmunitate cuʒ
bōdone ignē in cāpū portauerit ⁊ inde tūc euene-
rit aliq̇d periculū non tenet̃ bondo reſarcire damp
nū illud ſed ſi hoc fuerit ĩputatū ſibi defendat ſe ꝑ
neffn i kyn ꝙ nec rogauit illđ fieri nec p̄cepit⁹ Ta
mē cauci⁹ eſt ꝙ nullus ſupponat campo ignez niſi
ex volūtate omniū vicinoꝝ qui dicunt̃ granne vel
cōpoſſeſſoꝝ vt ita deſtruant terrā que vocat̃ moſe
vel cāpū et perſonaliter aderāt et diligēter caueāt
ne ignis ita inceſſus inuadat alterius mark ⁊ dā
pnū aliq̇d irrogat Et ſi accenſ⁹ fuerit ignis in cam
po vni⁹ ville q̇d dicitur by mark tūc poſſeſſores il
lius by mark vbi ignis accenſus primo fuit ſi dāp
nū fecerit vel ſoluāt dampnū vel exponāt illū qui
primo ignē accendit.

¶ Om hede brenne Capl'm lxviij.

SEtther mā ild i hede oc brēner māʒ yrthe ſāgh
op ſo ſom er anthū liwng eller tørff eller om
hā løber i ſkow oc brenner oc ſpiller ſkow tha gial
de hā ſkade effther thē vtbaar ildhā tho at hā ac-
thʒ icke at brēne vthā ſyth eghʒ ellr̄ thʒ ther ſkade
løs wore Løber oc thā ildh i hws ellr̄ i by ta er thʒ
ſlicth ſāme En bar byrde eller āneth hion ther ey
er i bōdhās felligh wt ild vthā hās with oc vthen
hās orloff oc kōmer ther nogher wode aff tha er
bōdhā i ſkyloug at gialde thʒ. Wil tho nogher mā
wide hānū thʒ tha giffue for neffn i kyn at hā thʒ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ey bath eller ey bøødh Tho er thz warleer at engẽ mã ſetther ildh i hede vthñ at alle eier worde ſam ſette om atbrenne anthñ moſe eller hede oc gãge ſelffue met oc wocthe at ey kõmer ild i annẽ maz mark thm̃ til ſkade en om ild ſettes i hede a en by mark oc Gøre ſkade a ãnet by markt the eier thr̃ a thñ by mark bo thr̃ ild ſettes førſt i gialde ãthñ eff ther ſkade eller legghe wt thñ ther ild ſette i førſt.

¶ Siquis poſuerit Vide l ſiquis fumo § qd dicitur ff ad legem aquileã Nota iſtd caplm Siquis poſuerit ignẽ ꝛc extractũ eſt de legibus imperialib9 ſcȝ ff nouis ti de popularib9 actõnibus. Nota ceſqnaheohe Mirica moſa lȝ brico dr q̄ ẽ idẽ q̄ geneſta Siqs imputatũ Nota in iſto c ẽ defect9 qr text9 iſte nõ loquit de kerbrynne ſkogh ilar et ſilr nõ loquit vtr deprhenſi in delic to hui9 capit́li captiuari debeãt et excorriari et iſte defect9 cor. in cor Thord § xlij.

¶ Om noghrr wider annẽ at han haffuer forgiorth hannũ Caplm lxix.

SI aliquis imputauerit alicui q̄ eũ deſtruxerat cũ ſortilegio ꝛ incauſat9 cõfeſſus nõ fuerit q̄ʒ uis agens cõiecturando ſibi imputauerit tunc alr̄ defendet ſe ɛum nominatis in prochia pro aduerſario et ſimiliter pro epo.

¶ Om nogher vidher annẽ at han haffuer forgiorth hannũ Caplm lxix.

OM man vidher annen mã at han haffuer forgiort hannũ meth troldom oc gãgher hin ey medh ther ſecthȝ wordher oc getther hin hãnũ a hand ther ſecther ta warie hin ſig mȝ neffn i kirke ſoghen ther ſaghñ giffuer bode for hin ther ſecther oc ſa for biſcop.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶Siquis imputauerit Nota cū iſto c concordet lex imꝑialis C ti de maleficiis et anathematicis l nemo Item pena ſortilegoꝝ multiplex eſt ſunt em̄ infames et nō dn̄t recipi ad eucharistiā xxxi q v per totū et ſi ſe nō correxerint dn̄t ǔberibus caſtigari et incarcerari xxxvi q v c cōtra ydolorū ſcḿ leges capite puniant̄ C de maleficiis et mathematicis l nemo.

¶Finis Tercij libri.

¶Regiſtrum Tercij libri

¶Om lethingh Cap̄ i
Om leie dreng eller trel kāmer i lething c ij
Om heſteleie oc brynie c iij
Om vaben c iiij
Ho ſkib ſcal til rede c v
Om annē mā keller vdgerth c vi
Om konghn̄s mā oc biſcops c vij
Hwo man ma taghe c viij
At mā ma ſkippē ey minſke c ix
Om lerde mēz iordh c x
Om landeboos vdgerth c xi
Aff hwr møghz iord lethingh gøres aff c xij
Aff hwr møghz feſte lande bo ſcal vdgiøre c xiij
Om mā boor a ſin eghn̄ iord oc tagher annēs fellegh til ſigh c xiiij
Hwre herre mē mwe feſte iord oc gøre ey lething aff c xv
Om mā haffuer iord i flere ſkiben c xvi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Man ma ey købe annē māz ſkiben op c xvij
At mē mwe ey ſkippen minſke c xviij
At mā mo ey trithings haflue ſāmelligge c xix
Hwo ſtyres haffne ſcal erffue c xx
Om bothe maal c xxi
Hwre xl mark fylgher annē booth c xxij
Dræber mā annē a bøth bødher c xxiij
Hwre bødes for walroff c xxiiij
Hwre bødes for affhogh aff leuē mā c xxv
Om leſth c xxvi
om ſaar booth c xxvij
om mā ladher ſyth māhelleth c xxviij
om ſaar i antleth c xxix
Hwre bødes for ſaar c xxx
Om ſaar liwſes oc fylges ey c xxxi
Nota qūo aliquis priuatur ꝓ affhogh pace ſua li ij c xv §i
Om bordagh c xxxij
om mā for ſaar aff annē māz fa c xxxiij
om mā huggher annē māz heſt ondher hannū eller hans kledher c xxxiiij
om mā leer annē ſine vaben c xxxv
om mā fangher ſaar aff annē māz vaben c xxxvi
om ſcal dele herrewerck wedh thū ther intecht fa tagher wth aff māz gard li iij c l § iij z iiij
Om mā fangher ſaar i horeſengh c xxxvij
Om byer c xxxviij
om en māz byer flygher aa annē māz byer c xxxix
om mā hitther byer c xl
om mā tagher annē māz byer mz wold ellz ſtieler

c xli
Om lade ſtander i en ſkiben oc ſaalhws i annen
li iij c xvij
om coſteboots eedh c xlij
Hwre møghz huſbōde eller huſtrue mwe ſkødes
i mellom c xliij
Hwat kone mo ſkøde c xliiij
Hwre møghz kone ther ſelff haffuer huſbōde mo
giffue til fiele gifft c xlv
Hwilke ſandmā ſkilie ſculle om fiele gifft c xlvi
Om agher fred c xlvij
om mā far mz hiord i annē māz agher eller engh c
xlviij
Ho ſlket ſtooder oc wraath oc hiord c xlix
Om inteckt fæ c l
om mā tører i annē māz agher c li
om mā draber annē māz fæ i ſyth korn c lij
om gardnithing c liij
om mā ridher annē māz heſt c liiij
Nota ſi equꝰ mortuꝰ vel macillētus ⁊c li iij c liiij §
iij Sz ſi cōceſſꝰ fuerit equꝰ ⁊c ibidē c liiij
om ſtood hors c lv
Hwre mā ſcal wedh løſæ c lvi
Om gertzel c lvij
om agher gord c lviij
Hwre lenge gerde ſtande c lix
om abel gardh c lx
om wragh c lxi
Hwilkhz wraagh er c lxij
Om ſkibbroth c lxiij

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Om falſk c lxiiij
Hwilkthz falſk er c lxv
Om mordbrand c lxvi
Om ſtigman c lxvij

Om hede brenne c lxviij
Om troldom c lxix

¶ Concordancie Tercij libri.

¶ Om lethtingh primis xxi c fere oc om vdgerdh oc vaben iij li.
Om fred oc xl mack li iij c xxij et duobus ſequētib⁹
Om manhelleth li iij c xxviij
Om byer li iij c xxxviij ꝫ tribus primis ſkøde li iij c xlv ꝫ viij
Hwat huſtrue oc børn hiou ma affhende li iij c xliiij ꝫ primo et i c xxx § vltimo
Om agher fred li iij c l et ſex proximis
Om inteckt fæ li iij c lij et ſex ſequentibus
Om tøvrer li iij c li
Om laan li iij c liiij et li ij c xiiij et xvi
Om hegnet li iij c lix et tribus primis
Om ſkibbroth li iij c lxiiij ꝫ ij ſequentibus
Om falſk oc mordbraud oc ſtigman li iij c lxvij ad finē tercij li fere per totnm
Om wragh oc hwat komghn̄ aa li iij c lxi et lxij
Om lerde men frelſe oc cloſthers li iij c ix et ij ſequentib⁹
Om arath li iij c xxij
Om heſth li iij c liiij et li ij c xxxiij
Om hede brende in fine tercij libri

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Itē vithnēr nogher mā pa thingt eller er i logh
eller er i things vithne ther lagſøgt er eller er i for
budh eller er i banne withnē han førſt tha are the
alle felde ther hannū withner effther withner hā
ſyſt tha feller han ey othen ſigh ſelff

Kyns nefnd

For thyſſe ſage ſcal mā waries m3 kyns nefn ky
ns nefn er xy mē indhē tredie mā3 byrd førſt om
ther er thwilhwat heldhē modhē døør før en bar-
net eller om barnet er ſo criſtnet at thet mo erffue
th3 ſcal mā wide m3 nefn i kyn

Itē mē ſcal otlegge m3 kyns nefn th3 hā feck m3
hans huſtrue effther hennes fadhers oc modhers
døød om han mere wil erffue

Itē børn ſculle withne m3 kyns nefn hwr møgh3
there ſtipfad ind førde oc ſo møgh3 tagher hā wt

Itē iord ſcal waries m3 kyns nefn om bōdē haff
uer iord i ware thē kirkē kaller ſyth ware

¶ itē for mādrab om han ſier ney

Itē om iord er merckt meth ſteen eller ſtabel til en
by oc annē by wil haffue hēne bort m3 markeſkel
th3 ſcal waries m3 kyns eed før en ſādmē ſwarie

Itē om to tretes wed hwat atelbōde ſcal otgiffue
tha thē ther førſt ſectes giffue wt ellē legge en an
nē wt m3 kyns eed ther nermer er. Itē om herre-
werk om hin fāgher ey fulle ſex mē3 withne ther
a dele Itē om nogher fangher ander nogh3 atgiø-
me eller til panth oc han miſther th3 m3 ſyth egh3
oc hin wil ey lade ſigh nøwe thē meth tha warie
ſigh m3 kyns eedh.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Item om nogher røwer døød man oc ſeier nay
Itē om ſaar thz liwſe oc fylges ey mz ſandmē
Itē om been gāge aff ſaar oc hannū wides flere en han kennes
Itē for ſteens hugh been hugh keps hugh nawe hugh haar drag iord ſkw trelbord
For hwer thyſſe bødes anthen ſex mark booth eller giffue neffn i kyn
Itē om mā huggher annē māz kladhe mz vaben
Itē om mā leer annē ſine vabē mz willie oc gøres ther ſkade mz tha warie ſigh hin ther vaben otle dhe mz kyns eed eller bøde iij mark
Itē for ſielegifft om hulſtrue haffuē barn wed bō dhñ Itē om mā hiorder annēs kornoy mz velde
Itē om mā ſetther ildh i hede oc ſeier ney
Itē om huſfredh oc gardfredh wordher thet ey kerth indhen ſex vgher effther thz er giord warie ſig mz kyns eed Itez om mā huſer fredløs man giffue kyns eed eller xij mark
Itē hwo ſom vfyrmer nogher mā i hans hws eller gard eller kirke oc wordher ther ower forwā dhñ ha thm̄ huſer giffue xij mark eller kyns eedh
For thyſſe ſage ſcal mā waries mz frendher eedh
førſt om ſøn tagher kone oc fører ind til fadhē oc modher oc lagd i fellegh oc han døør borth hwat heldher the haffue børn eller ey tha leggher oldefadher wth hwat hā wil mz frendher eedh
Itē om ſtib ſyſkñ ſkilie om aff tha legge bode wt mz frendher eed.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

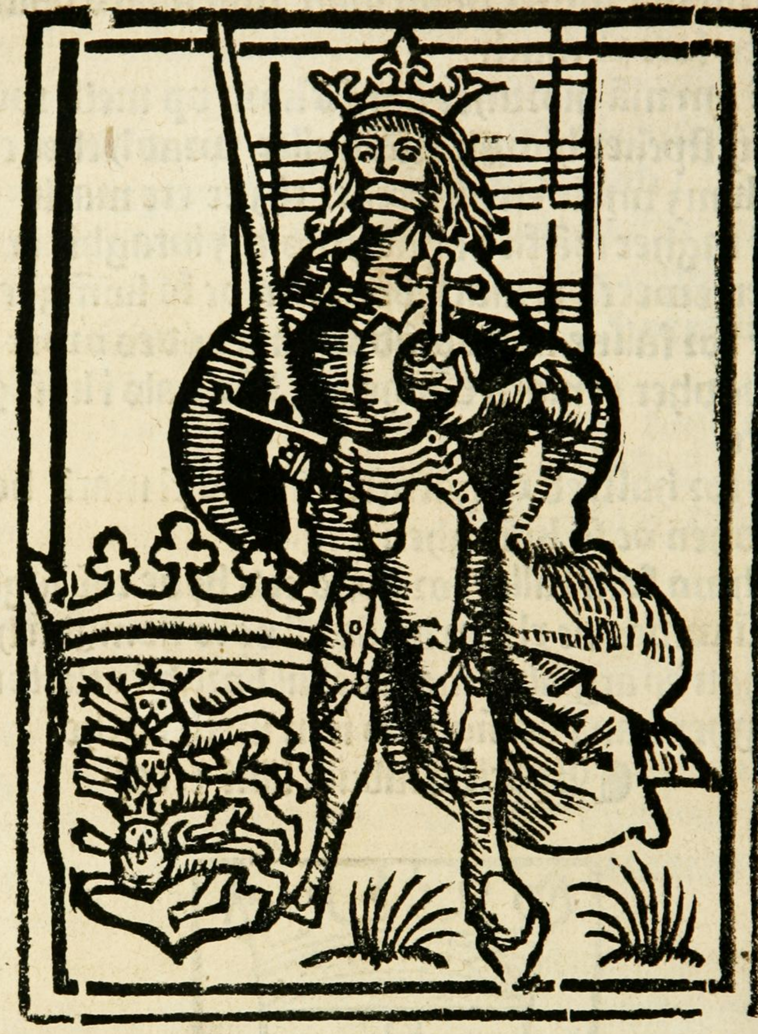
Om en mā hitther guld eller ſølff effthē ſin plog
eller i høie eller andherlænde oc ſeier nep
¶ Itē om eeth ſpꝛ̄ke ſier at thz haffuē fanghz myn
dre til arff en the andre tha mo hā alle kalle ighen
oc hwer tage ſin lodh mz frendher eedh
¶ Itē om mā ſectes for engh ther fæ haffuē eedhz
mz wold tha wærie ſig met frendher eedh
For thyſſe ſage ſcal mā wæries met hæretznefn
førſt for ſtigmā falſke mordbrand
¶ Itē om noghē ſlaer annē mz raadhz raad i hās
hws eller i kirke eller i thz hws ſom hānū er lont
¶ Itē om man herbergærer thē ſom ſo fredhløs er
wordhen
¶ Itē for huſfredh oc gardfredh
Her ſtāde alle xl mark ſage ſom i logboghē ſtan=
dhē førſt om thē mā kōmer bord thē ſyth lyff ſcal
miſte bøde xl mark bondhen oc ſo komghen
¶ Itē om ombolſmā wil ey henghe bōdhens thyff
tha bøde han xl mark komghen oc xl mark thyff=
uens frendher
¶ Itē om man bindher thyff eller annē mā oc fører
bort tha bøde hā hannū xl mark oc ſo komghen.
¶ Itē om ſamlet i lething pa thigi wæie i ſyt hws
i thz hæreth komghen er i kirki eller i gard i købig
mz knyff mā ther holdher a ſin plog eller ligghēr
po laghe oc wedhē annē araad for hwer thyſſe ſa
ghe bøde xl mark ower rette boot oc ſo komghē
hwat heldher man dræbes eller ſares i thyſſe for
neffnde ſtædher

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Itē om mā røwer døød man ſom kalies valrofk bødes fore xl mark
¶ Itē om mā hiordher annēs korn op meth wold mz xij ſlycker hiordh ſtodh eller wradh thet er xl mark mz myñe en xij ſlycker thz er tre mark
¶ Itē tagher mā fæ i annē hws thz intaghñ er thz er herrewerck xl mark bondhen oc ſo komghen
¶ Itē for falſke mordbrād ſtigmā bødes ower ret the bødher xl mark bōdhen oc hās hals i komgēs wære
¶ Itē for huſfred oc gardfred bødes xl mark bode bondhen oc ſo komghen
Itē hwo ſom faller for kyns eed bøde ellr̄ ſagher hānū wides oc xl mark bōdhñ oc ſo komghñ hafk uer han ey atgialde meth oc ful borghñ atſette tha gangher han i komghens iern meth retthe.

¶ Explicit Tabula libri tercij.





¶ Conſtitutio Woldemari regis ꝑ Thordonē le
giferū articuli ꝛ correctōes leg; quas lille
thorddeghn̄ Dacie legifer cōpo-
ſuit ex cōſenſu melioꝝ regni in
ꝑlamēto danoꝝ i nyburg
rex Woldemarus
cōfirmauit.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Decimo quicunqȝ aquam deduxerit extra antiquũ
curſum repet illud infra xv dies et omnibsu poſ/
ſeſſoribus ſoluat tres marcas et regi Si vero ali
quis poſſeſſionem alicuius ꝗȝ dr mølledam vl' fiſke/
dam deſtruxerit reddet eũ in dãpnũ cũ iure xl marcaꝝ et tm̃
ſoluat regi ꝓ hijs cauſis debȝ ſe defendere § ij Iſta duo ſerui/
unt ad c vlti p̃mi li Item nõ liciat ꝙ clericus laico iuramen
to cognatoꝝ cauſam rapine cõmittat ꝓſequendã ſimiliter et
cauſam herrewerck Iſtud ad c viij li ij et xxix c et lviij c ibidẽ
in eadẽ Itẽ non debet aliquis ad placitũ generale veridicos ci
tare niſi executor cauſe vel aliquis ali9 ex parte ſua ad hoc ĩ
placito cõſtitutus vel aliquis qui veredicorũ heſteleie exſolue/
re ſufficit cũ emenda ſi cõuincatur quia ſuũ heſtelcie nõ tẽpo
ſuit legittimo tꝑe § iij Iſtd ſeruit ad p̃ma xxxv c ij li Item de
wetherwiſt booth qui morti alicuius interfuerit ſoluat heredi
bus interfecti ſex marcas et regi tres marcas § iiij Iſtud ſe/
uit ad c viij ij li et ad c xxxv iij libri Itẽ ſi aliquis aduocato fu/
rem ſuũ tradiderit in placito aduocatus ipſum contra iudi/
ciũ placitantiũ liberũ dimiſerit ſoluat bondoni xl marcas et
regi tm̃ § v Iſtud ſeruit ad c xcij li ij Item ſi cõtentio fiat de
piſcatura tunc quilibet licentiã piſcandi habeat ſicut hȝ terrã
rebdraghũ in ſuo mark Item ſilua ſemel diuiſa nunqȝ potest
ſunc ſolari diuidi licet campus diuidatur § vi Iſtud ſeruit ad
c xlix p̃mi li ꝛ iiij ſequẽtibus Item conquerẽs cauſas aliq̃s
promulgauerit ſuper quib9 denominati qui dicuntur ſtocke
neffn teneut' diſcernere et illos ſtocke neffu fecerit nomina/
ri et poſtea omnino nõ fuerit cauſam ꝓſecutus tunc ſoluat
bondoni tres marcas et regi ſex tñ anteqȝ nominati fuerint
debet iniuriã paſſus cõtra iniuriantẽ eodem placito iuramẽ
tum ſuũ exponere et niſi iurauerit nõ teneant' diſcernere ſto
cke neffn ꝛ in tercio placito dñt per duos ſyllingh moueri ad
ſtocke neffnd § vij Vide c xlij ſecũdi li Item ꝓſecutio omniuȝ
cauſarum ſuper quibus teneut' ſtocke neffn diſcernere debet
fieri per tria placita Item clericus ordines hñs et coronam
ſi vulnerauerit vel occiderit laycũ vl' econuerſo ſuper hoc nõ
debent veridici diſcernere § viij Ad c vi li ij infra mi Item ſi

D

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

aliquis pace priuet᷑ p̄ ſtocke neſſu et ipſi cõuincant᷑ et cõuict⁹
paci reſtituit᷑ et iniuriã paſſus tenetur medietatē cũ rege p̄⸗
cipere de iure qd̄ ſtockeueſſn p̄ſoluerũt pro iuramēto ſuo § ix
Qui cõuictus c lxviij ſecũdi li Itē ꝓ quacũq̃ cauſa aliquis im⸗
petit᷑ ꝙ ad illã cauſam cõſiliũ dederit vel mãdauerit pro qua
cauſa aliquis priuari pōt pace ſi iuramēto cognatoꝝ qd̄ dicit᷑
neſſu i kyn ſe nõ defenderit ſoluat bondoni xl marcas et regi
tantũ ſi ãt impetit᷑ qd̄ cõſiliũ vel mandatũ dederit ꝙ aliquis
vulneratus fuerit ſi cognati ip̄m nõ defenderint ſoluat bondo
ni xij marcas Si aũt accuſat᷑ ꝙ ꝓpter conſiliũ eius vel mãda⸗
tũ fracta ſunt brachia vel tibie ⁊ cognati eũ nõ defenderint
tunc ſoluat bondoni xl marcas et regi tantũ pro hijs cauſis
dꝫ accuſat⁹ citari ad placitũ tempeſtiue § x Si occi c viij li
ij et c xxij tercij li ſiquis aliũ occi Itē ſi aliquis ep̄s vl̓ eius offi
cialis leges firmauerit et eas ſoluere ſit ipſe excuſatus et le⸗
ges dare cauſaꝫ debeant In q̃libet villa forenſi ſunt veridici et
neſſningi quilibet illorũ ꝓ ſuo booſloth ſoluat ſex marcas §
xi Ad c v ſi probatũ li ij Itē in quocunq̃ hæreth vel villa forēſi
facta fuerit rapina in placito illius hæreth dñt neſſningi illi⁹
hæreth diſcerne et qui accuſatur pro cauſa rapine debet ĩ pla
cito ſui hæreth tempeſtiue citari ad illũ placitũ quo neſſnin
gi dñt diſcernere et ſi ille nõ habet brofiel tunc debet citari in
placito generali § xij Ad c xlvi ſi vir vl̓ mlr̓ li iij Itē ſi aliquis
ſucciderit ſiluam alicuius et ſucciſam detulerit tunc poſſit ĩ
iuriã paſſus pro illo ſequi cauſam herrewerck vl̓ rapine ſi ve
ro ſiluam ſucciſam iacere permittit tunc proſequat᷑ cauſam
herrewerck tñ debet ſilua ſucciſa valere tres marcas denario
rum ⁊ ſucciſoꝛ debet poſſeſſorē in dampnē reddere et ſibi emē
dare xl marcas et regi tantũ veridici dñt ſuo iuramēto p̄ſcri
bere dampni ſui quantitatē Si ſilua minus valuerit q̃ꝫ tres
marcas tunc defendet ſe iuramēto cognatorũ vl̓ ſoluat tres
marcas § xiij Ad c lxxiiij ſiquis intrauerit li ij Item frater p⁹
fratrē nauigij officiũ hereditare dꝫ ſi ē heres ſuis in alijs bo⸗
nis et nõ aliter § xiiij Ad c xx filius li iij Itē ſciendũ ē ꝙ trun⸗
ne ſlothermaal intelligitur ſpaciũ triũ annorũ § xv Ad c vlti
li primo Item ſi aliquis clericum leſerit et cõuictus fuerit ſol⸗

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

nat regi ius ſuū pro blodwide licet ep̄o ſoluat ius ſuū clericus
aūt ſi laycū leſerit ſatiſfaciat ep̄o et nō regi § xvi Ad c xxiij ſi/
quis aliū occid li iij Item in iuſto iudicio ſi cauſa de qua iu
dicatur ſummā trium marcarū continet et nō vltra exactoꝛ
emendet bondoni tres marcas ꝓ iniuſto iudicio et regi tan/
tū ſi vero cauſa tranſcendit ſummā triū marcarū ſoluat bon
doni ſex marcas et regi tm̄ § xvij Ad c iii quolibet hæreth li ij
Itē ſi pace priuat⁹ pōt teſtimonio ep̄i et alioꝝ fidedignoꝛū ve/
ridicos cōuincere debet pace ſua reſtitui § xviij Ad c ſi diſcor/
dauerit li ij Itē pōt aliquis pace priuari teſtimonio eoꝛundē
licet veridici iurauerint ꝙ pacem habeat et emēdat et illud te
nendū eſt i omnibus cauſis pro quibus aliquis cōuincitur vl̾
defenditur per placiti veridicos neffningos et denominatos
§ xix Itez ſi aliquis pro quacunqꝫ cauſa teſtimoniū habet et
aduerſarius ſuus ſil̾r habet illud teſtimoniū tenēdo eſt pro fir
mo in quo ep̄s et octo meliores illius hæret teſtimonio ſuo cō/
ſenſerūt § xx Ad c xxxviij hoc ē teſtimoniū li i et ad c vij ſi diſ/
cordauerint li ij Item ſi aliquis ꝓpriā vxorē occiderit vel occi
di mādauerit et econuerſo et ille negauerit tunc nominati
ſunt xiij de illo hæreth quoſcunqꝫ plures illoꝝ conuicerint ꝓ fac
to vel conſilo vel mandato ſint pace priuati et nunq̄z caſſet
eoꝛū iuramentū et quilibet contra iurantiū ſoluat bondoni
tres marcas et regi tm̄ § xxi Ad c viij ſi occiſus li ij Item non
dn̄t veridici diſcernere ad monitionē illoꝛuz fyllingh qui ep̄os
ad diſcernendū inuocant ſine conſenſu executoꝛis cauſe et ta
linm fyllingh quilibet ſoluat bondoni tres marcas et regi tā
tum § xxij Ad c vi infra minus et c li e li ſcilicz c. neffningi et
ad c lxiiij ſi imputatū li iij Iuramentū veridicoꝛū et neffninga
rum ꝛ denominatoꝝ ſit ſtabile ſi infra ſex ſeptimas nō ipe
tit ſup ſuo iuramēto § xxiij Ad c in q̊libꝫ hæreth li ij Itē ꝙ rex
extra ꝓuinciā ſuā nullū citet ſꝫ aduocat⁹ regis ip̄m infra ꝓui
ciā ex ꝑte regis impetat ꝛ cōuincat § xxiiij Ad c xxxij quicunqꝫ
ſemel libro primo Item ſi aliquis redditur nimis decrepit⁹
vl̾ ex toto inſenſatus tunc habeant heredes ip̄m cum omnib⁹
bonis ſuis § xxv Item quicunqꝫ in villis foꝛenſibus interfec/
tus fuerit vel alia moꝛte ſubitania moꝛiatur tunc bona ſua

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ratione arueköb nõ araſtantur niſi illa que tunc inuenta fu
erint in villa forenſi qua morietur Item ſi aliquis cõtra ali
quẽ docuerit legaliter ꝙ terras venditas venales i placito nõ
exhibuit tunc conſideranda deterioratio illius monete iuxta bo
nitatem monete regꝭ Woldemari et iuxta illaꝫ bonitatẽ ema
tur qualibet marca auri § xxvi Ad c viij ſi occiſus li ij ſed de
areſtatione ad c xi Vbicunqꝫ li ij Item ſi occiſor dixerit ſe in lec
to adulterij aliquem occidiſſe habeus ad hoc duos teſtes tũc
veridici dñt ſuper mortem interfecti diſcernere diſtinguẽdo
vtrũ interfectus fuit in lctõ adulterij et ſi erat interfectꝰ cog
natis interfecti pro morti eius nichil emendetur § xxvij Ad c
xxxvij ſiquis vulnera li iij Item ſi aliquis aliquẽ ꝓ ſuo ſeruitio
receperit qui pro aliqua cauſa legittime cõuictus eſt ſi iniuriã
paſſus ad aduocatus illum in placito incauſauerit qui euꝫ
tenet cũ iuramento cognatoꝝ ſuorum ſe defendat vel expo
nat illũ ſtatim vt ſatiſfaciat pro eo § xxviij Ad c lxx nullus de
bet legaliter conuicto li iij Item violentia que dicitur woldfer
eſt talis ſi aliquis aliquẽ violenter tulerit alicubi cõtra volũ
tatem et eſt potens ſuper cũ tanqꝫ ſuper captum § xxix Ad
c xvij ſi mulier libro ij et ad c c iij li ij Itẽ mulieres ꝓ furto nõ
dñt ſuſpendi ſed hũari debeant et ſi inuenitꝰ ꝙ ſint ĩpregua
te tũc abſcindentur ſibi ambe aures § xxx Ad c xci ſiquis cap
tiuauerit li ij Item habeat vir plenã poteſtatem in teſtamen
to ſuo quicuuqꝫ voluerit exceptis heredibus terras et alias
poſſeſſiones male acqſitas reſignandi et poſtea pro auima
ſua legare medietatem porcionis ſue tam in bonis immobili
bus qꝫ in bonis mobilibus et ſi contentio fuerit diſcernant ſu
per hoc veridici § xxxi Ad c xliiij mulier li iij Item ſi aliquis
de aliquo ius qd naam dicitur receperit contra leges que in
libro legali continentur tũc habeãt licenciam cauſam herre
werck vel rapine proſequendi contra illũ ita tamẽ ꝙ alijs ꝓ
quibus conuictus erat primo ſatiſfacit § xxxij Ad c lix ſi ille q
alium conuicerit li ij Item ſi veridici neſſuingi vel denomina
ti ex parte alicuius decreuerint aliquem conuincẽdo et nõ cõ
fitetur eis ꝙ ille cõuictus erat in alijs partibus propter hoc
nõ debeat puniri in penã ſi vero ꝑ ſufficiens teſtimoniũ doc

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

tum fuerit ꝙ conuictus erat tunc nō diſceruāt ſi executoꝛ fal ſum teſtimomiū eſſe docuerit ſoluant ipi pro falſo teſtimonio vt ſupꝛa dictū eſt et executoꝛ cauſam ſuā ex nouo ꝑmulget in ꝑrimo placito ſubſequēti ⁊ ꝑ falſo teſtimonio ſunt redargnti § xxxiij Ad c vij ſi diſcoꝛd li ij Itē apte lrē que dant̄ dn̄t ſtabi/ les eſſe niſi poſſeſſoꝛ ſigilli coguatoꝝ iuramēto qd̄ dicit̄ kyns neffn ſe poſſit defendere ꝙ lrē tales nunq̄ꝫ ex cōſenſu ſuo da/ te erant § xxxiiij Item ſi aliquis lrās regis impetrauerit ille galiter ſoluat bōdoni ꝑ prima littera vnā marcā ⁊ regi tm̄ ⁊ vnā ꝑ ſcd̄a et regi tm̄ ꝑ tercia vnā et regi tm̄ ꝑ q̄rta littera bondoni tres marcas et regi tm̄ § xxxv Ad c iiij in glo ſcꝫ c ꝑ lrās regis li ij Item nō pōt aliqnis alicui terras illas ipigno/ rare quas nō pōt ſecūdū leges ſcotando alienare § xxxvi Ad c xxiiij quilibet pōt terrā ꝓpꝛiā li i Item arffbedher arff illud nō eſt ſeruādū i terris nec i bonis imobilib⁹ q̄ poſt patrem et mrēm auū et auā hereditario iure ꝑcipiunt̄ ſed in hereditate bonoꝝ mobiliū que a latere accidens contingit iure heredita/ rio poſt auūculū vel in cōſimilibus vſq̄ꝫ ad quartā lineam § xxxvij Ad c xvij Vna hereditas li i Itē ſi aliquis i ſtocke neffnd cōuictus fuerit poſtea ad diſcernendū nō dꝫ nominari nec co gi q̄ꝫ diu pōt ducere aliquē in illo hæreth eſſe qui iuramento ſtockneffnd nō fuerat cōuictus § xxxviij Ad c lxviij qui cōuic tus li ij Item de ſtocke neffnd ſi in placito xij nō inueniuntur tūc nominent̄ qui in placito fuerūt et inde nominet̄ abſentes donec xij fuerint et tempeſtiue dn̄t ſup hoc certificari ne excu/ ſatio abſentie fiat ſicut veridicoꝝ § xxxix Ad c lxiiij ſiquis im putatū li iij Item quicunq̄ꝫ dixerit ꝙ terras ſuas venales ex/ hibuit docet hoc ꝑ teſtimoniū placiti et alter nō teneat idē qꝛ contra teſtimoniū placiti legih⁹ ſe nō defendet § xl Ad c xxxiiij quilibet pōt terrā li pꝛimo Itē ſi aliquis ꝑ aliqno fideiuſſerit qui vitā vel mēbꝛa teneat̄ amittere emendet delictū illius in pecunia vt expꝛimūt leges et ſoluat bondoni xl marcas ⁊ re gi tm̄ ſi ille fugā dederit ꝑ quo fuit fideiuſſoꝛ § xli Ad c lxij ſi quis fideiuſſerit li ij Item hede bꝛenne ker bꝛenne ſkowſlar ſi poſſeſſoꝛes vnius capituli poſſeſſoꝛes vicinos ſuper talibus cauſis impecierint tunc qui impetuntur emendant illud de/

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

lictum et ſi emendare conſufficniūt tunc poſſeſſores illos ſine
culpa ad placitū deferant et aduocatꝰ faciat eos perfecto ex
coriari ſi vero fugam dederint vbicunqꝫ deprehenſi fuerint ꝑ
quocunqꝫ ferātur ſine culpa ad placitum § xlij Ad c penl' Si
ſuppoſuerit li iij Item quicunqꝫ in villis forenſibus que dicun
tur arelſkøbingh lagena ceruiſie carius emere preſumpſerit
ꝗ̄ pro x ꝙris ſoluat iij marcas de qualibet dimidietatem reci-
piat aduocatus et aliam dimidietatē recipiant ciues in villis
āt forenſibus portū habentibus ematur ꝓ vna merca § xliij
Item ſepes que dicunt' rogh wongs gerde debent ſepiri ante
feſtū beati martini Sepes āt que dicunt' woorſede gerde dūt
aū feſtum beate walburgis ſepiri § xliiij Ad c lix ſeps que fit
ꝓ ſiligine li iij Item notū ſit ꝙ igildh eſt tantū quantū fur ab
ſtulit bōdoni et thwigild ē in duplo tantū § xlv Ad c xc ſi fur
furatus li ij Item tutor alienus qui eiuſ ꝓpinquior ſit cogna
tus non abſtante ſi nō ſit ſufficiens in bonis immobilibus ſi-
ue aliis bonis nichilominus maneat tutor dūmodo pro ipō
fecerat cautionē § xlvi Ad c xxx Vitricus li i Item delictum
herrewerk ſit illud ſi aliquis cōmunem pontē vel ſtabella pla
citi fregerit et illi qui pontē reperare cōſueuerunt conſtitu-
ant executorē huius cauſe ſi vero ſtabella placiti fracta fu-
erint conſtituatur executor ex parte cōmunitatis que illud pla
citū viſitare § xlvij Ad c xxx ſiquis intrauerit li ij

¶ Item ſcribenda ſunt nomina eorum qui pace priuantur
et placito quo pace priuantur debent dicta nomina omni
anno ter vel quater qū minor cōgregatio populi affuerit pro
mulgari et cunctis pateat ꝙ pace ſunt priuati § xlviij Ad c
xxij ſiquis pace priuatꝰ li ij Item nulla noua theolonia ſine cō
ſenſu danorum imponant' Item generale cōſilium ſemel in
anno vibergis celebretur § xlix Ad c i qū expeditio li i ij Item
vt regis voldemari regis exceptis illis que in hijs ſcriptis ſūt
correcte obſeruent' § l Item leges erici regis bone memorie ꝗ
handfeſte dicunt' ſeruentur Item iſte correctiones que per re-
gem voldemarū ſunt confirmata tanqꝫ leges inuiolabilit' ob-
ſeruentur § li Ad c xij ſi filius exiſtens et c xix ſi pueri li i Itez
tacita cōmunitas eſt ſi mortuo viro mulier cū pueris reſidꝫ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

et ipoꝝ ꝑimonio ꝑ cognatos in placito nō promulgato virū
recepit legittimū tūc oēs ſunt in tacita cōmūitate idē ē ſi mor
tua mlr ē ꝫ vir vxorē recepit tūt ſūt oēs ī tacita ꝯmūitate ꝫ
ſi vir pueros habet et bona materna non ſunt in placito pro/
mulgata extunc ipē et ipā et pueri viri et pueri mulieris in/
uenta ſunt in vna tacita cōmunitate bonorū mobiliū § lij Itē
notandum ꝙ in iſtis nouis legib⁹ omne iuramentū cognato
rum ſit iuramētum neffn i kvn et in eiſdem legibus iuramen
tum qđ dicit̄ ſtocke neffn continet xiij denominatos et quidq̄d
plures illorum iurauerint hoc ita ratum ſit ꝙ ipſorum iura
mentū nunq̄ꝫ poſſit in irritū reuocari ſicut ſupra dictū eſt §
liij Item quicūqꝫ per multitudinē populi ad bona alicuius et
ibi iniurias bondoni intulerit ꝑ modū qui dicit̄ ſtoſlingh tunc
iniuriā paſſus executione ſui nunqꝫ careat antequam rex ad
placitum generale ꝑuenerit et xiij meliores tunc ī placito ex/
iſtentes nominari fecerit et ad diſcernendū ſuper hoc manda
uerit et denominati debent eodem placito diſcernere ſuper
quantitatem dampni ſui et quotquot iuramento ipſorum
ꝯuincti fuerint ſint pace priuati et iniuriam paſſi ex bonis ip
ſorū reddentur in dampnes et eiſdem bonis emendetur regi
ius xl marcaꝝ propter violentiāque in regno regis infert̄ vin
dicando ſe et regem iudicem contempnēdo § liiij Item quicū
qꝫ fuerit executor homicidij habeat de quolibet ſaal tres mar
cas pro executione et labore ſuo § lv Ad c x Si rex dederit li ij
Item nō poteſt aduocatus aſſumere ſibi execucionē cauſaꝝ in
illo vel forenſi villa vbi aduocatus ē niſi nullus executionē il/
lam voluerit acceptare § lvi Ad c x ſi rex dederit aliȷ̄ li ij Item
ſi in placito aliquis fatetur ſe legittimā alterius vxorē carna/
liter cognouiſſe capiatur et decolletur ſi aūt per maritū vxorꝫ
accuſatur in placito pro dicto facto ſi negat defendat ſe iura
mento cognatorum qđ dicitur neffn i kvn aut ſoluat xl mar/
ces et regi tantum § lvij Ad c xxxvij Siquis vulneratus fue/
rit in lecto li iij Item liceat quilibet ſine omni ſcandalo hoſpi
tibus expenſas receptas non ſoluerit et domeſticus contra/
dixerit tunc contra hoſpitem ſuper expenſas ſic receptas cau
ſam rapine proſequatur ſi expenſe ad huc minus q̄ꝫ dimidiā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

marcam valuerint qui ſic fecerit ſit honor coram omni popu/
lo et hoſpitanti indiſcrete ſit ſcandalum in regno vniuerſo re
ligioſis et ſacerdotibus liceat talem cauſam proſequi per exe/
cutorem conſtitutum § lviij Ad c xliij Pro vna curoteca li ij
Differentia inter pax et treuga et fedus pugnantes et dicitur
a fedus da dum fuit enim olim conſuetudo cum aliquis
vellet inire fedus quedam parta ſacrificaretur in hunc mo/
dum maior ex iſta pte et minor ex alia ſiue eſſet imperator
ſiue rex ſiue alius princeps tenebat pertam illam et ipſam
percutiebant et turpiter occidebant qd ſic occidatur ille qui
a pace reſilierit et inde dictum eſt fedus a pta feda id e tur/
piter occiſa cuius mors aptabatur ei qui a fide reſilirz vel di
citur fedus a fide vel dicitur ab hirco et edo f littera addita vl
pocius poſita ph que habetur pro nomine hircus et dicitur fe
dus ſic quia hircus et edus cum perta immolabatur in fede/
re faciendo et ſecus preuenit pacem ſed federis pertes ſunt in
ducie dicte q in dies ocia vel induciamenta Hec catholicon.

¶ Nota pax a pactuz deriuatur hec pax pacis quia poſterior
pax accipitur et fedus primum initur et dicitur pax quaſi p/
ſinum arcens et eſt ethimologia Item treuga ge eſt ſcriptio re/
galis vel ſecuritas Item fedus federis id eſt pactum vel per
que fit inter dimicantes Item ſiquis delictum huſfredh in vil
la forenſi commiſerit tunc fiat in placitis illius ville executio
huſfredh per villanos ibidem habitantes conſimili modo ſi/
cut in rure § lix Ad cxxxviij Siquis fregerit et ptc Vbicunqz
homo fuerit libro ſecundo Item firmandum aſt ſemper iura
mentum plurimorum veridicorum neffningorum et denomi
natorum donec improbatur ille autem cum quo pauciores iu
rauerint tenetur litteras inquiſitoris recipere et non alter et
ſemper ille recipiat litteras inquiſitoris qui ſe ſentit indebi
te pregrauari et non alter § lx Ad c lv.
¶ Si quatuor vnum et reliqui quatuor aliud et Ad c xv De
quolibet affhogh libro ij.
Itē q̄cūqꝫ vindictā in aliquē ītulerit ppt̄ exceſſus cogti ſ ami/

ci ſui diſcernantur ꝙ vindictam intulit innocenti § lxi Ad c
viij Siquis occiſus fuerit quinta feria ante nonam li ij Item
ſi veridica vl' neffninga vocauerit tercio placito quo veridici
vel neffningi diſcernere teneantur extunc veridici vel neffnin
gi qui p̄mo p⁹ inſtituant̄ ſuper cauſis prius ꝓmulgatis nō
primo placito poſtq̄ȝ inſtituti fuerint diſcernant ſed ſecundo
placito vtantur aūt teſtibus qui dicuntur fyllingh prius pro
iuramento ipſorū teſtificantibus vel teſtantibus et ex nono
nō dn̄t veridici ꝓ eiſdeȝ vocari ad placitū generale § lxij Ad
c li quicūqȝ compoſſeſſor eſt li iij Item ſeruetur idem ſi veridi
ci vel neffningi vel denominati ſub ſilentio tranſierunt ille/
galiter de placito et tunc ſoluat quilibet illorū bondoni et cō
querenti tres marcas qui ſibi ius ſuū ſilendo abſtulit illa vi/
ce § lxiij Ad c lxxxi neffningi dn̄t iurare li ij Iteȝ ſeruetur ideȝ
ſi violenter impediti fuerint ꝙ ad terciū placitū venire nō poſ
ſint ita tn̄ ꝙ ſex fidedignos de ſuo hæreth in teſtimonio habe
ant ꝙ erant violenter impediti § lxiiij Ad c vij ſi diſcordaue/
rint § iiij Item quicūqȝ aliū infra treugas occiderit vel vul/
nerauerit ſit ex ip̄o fc̄tō pace priuatus et vtrū infra treugas
factum fuerit an non ſup hoc dn̄t veridici ſuo diſcernere iura
mento pro vulneribus tn̄ fc̄tis de bonis leſo ſatiſfaciat § lxv.
Ad c xxiij ſiquis primo recipit' li ij Item ſi homo regis hominē
regis leſerit emendet ſibi vltra ius cōmune xl marcas e tn̄ re
gi niſi qui leſus fuerit inſultum' fecerit qđ dicit' arath § lxvi
Ad c xxv li ij Nota homo regis .i. nobilis leſerit hominē reg'
id eſt nobilē Item pro omnibus delictis ꝓ quibus debent xl.
marce emendari vltra ius cōmune ſi leſus dixerit aliquem ſe
leſiſſe et in ledendo ſibi feciſſe inſultum' qđ dicit' a arath dn̄t
veridici diſtinguere iuramēto diſtinguendo tn̄ ſuper dctā leſi
one iurauerit quis illorū ꝙ alteri fecit inſultū ſimiliter dn̄t
veridici diſtinguere ſuo iuramēto vtruȝ 'vulnus factuȝ ſit
cū cultello aut non § lxxij Ad c xxij ſiq̄s aliū occiderit libro iij.
Item ſtatuendū eſt ꝙ quilibet pro quacunqȝ cauſa pacē ſecu
re veniēdi vl' denomiātt diſcernere debeant pace habeat ⁊ ſi
pace priuat⁹ fuerit de inde ad tres dies ⁊ noctes fugā dandi
quo voluerit ſecuritatē habeat ꝓ cōgnatis ⁊ ſi cognati ipm

ſufra ipſas treugas ꝑ regem ex conſenſu intẽſiũ fuonenſiũ ac
ceptas vulnerauerint vel occiderint ſit ex ipſo facto pace pri
uatus et vtrũ inter treugas iſtas factũ fuerit an nõ ſuꝑ hoc
veridici ſuo diſtinguunt iuramẽto nõ obſtante ꝙ ille pace pri
uatus fuerit q: per danos acceptas ⁊ ꝑ regẽ cõfirmatas erat
interfectus vel vulneratus § lxviij Ad c xxij li ij Item corrigẽ
dũ eſt capitulũ de homicidio ita videlicꝫ quicunqꝫ pro morte
alicuius impetierit ꝙ tunc veridici eundẽ et nõ aliũ pro dicta
morte cõuincunt vel defendunt ſi ille qui impetitur fatetur
ſe feciſſe tunc veridici iuramento ſuo diſtinguãt vtꝝ debꝫ pa
ce carere aut nõ Si vero negauerit et veridici ipm̄ defende-
rint et poſtea teſtimonio epi et aliorũ fidedignoꝝ in ꝓuincia
doctũ fuerit ꝙ reũ defenderunt extunc ſi ille pace priuatus
quia homicida erat et negauit ſe feciſſe ⁊ pace merito priua-
bitur quia erat crudelis occiſor qui dicit' mordher quia factũ
ſuũ negauit Si vero veridici illũ qui impetitur pro morte cõ-
uincunt et poſtea teſtimonio epi et alioꝝ fidedignoꝝ de ꝓuin-
cia doctũ fuerit ꝙ innocentẽ conuicerũt extunc ille ſi pace ille-
galiter priuatus fuit ꝑ veridicis paci ſue cõuictis veridicis re
ſtituatur et ſi ex toto innocens fuerit extunc iuxta ipoꝝ te-
ſtimoniũ iudicetur ꝓ dicta morte excuſatus et executor cauſe
hoc ſibi imputabit et nõ legi q: innocentẽ ipetebat § lxix Ad c
vij ⁊ viij et ix Itẽ Sciẽdũ ꝙ quicũqꝫ ad placitũ acceſſerit ⁊ in via
aliquis cõtra eũ deliquerit ad diſtanciam a loco placiti quo a
placito videri põt illud delictũ ſit thingfredh brode ſimiliter ſi
cõtingat in placito ſimiliter ſit thingfred delictũ per totũ diẽ
integrũ quo placitũ hæreth vel ſuſel tenet' ſi aliquis cõtra ali
quem in receſſu a placito deliquerit Si vero in receſſu a pla
cito generali cõtingat tm̄ pax illa ꝑ totũ diẽ ⁊ ſequentẽ dura
bit ſi in placito contingat tũc eodẽ placito ꝓmulget delictuꝫ
illud et in ſecundo placito ad diſcernendũ ſuꝑ hoc faciat xij fi-
dedignos nominari et tercio placito diſcernãt et in receſſu a
placito ſi leſus fuerit tunc ſeq̃nti placito promulget delictũ §
lxx Ad c xci Siquis captiuauerit Item ſi aliquis bona ſua in
placito alienauerit et ad annũ bona eadẽ quiete tenuerit de
fendat ea ſibi iuramẽto cognatorum et preciũ receptuꝫ ex

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ponat § lxxi Ad c xxxvij primi li Item ſtatuendū eſt ꝙ in q̄/
libet ſaal ſit ſumma xxx marcarū in ꝓmpta pecunia et nulluſ
cognatus emēdare cū cognato ſuo cogatur tū ſi pace ꝑuatꝰ
fuerit tunc ſoluat cognati duo et the ſaal ſemel et nō ſepius §
lxxij Ad c xxvi li ij Item ſi nominatus ad nominandū deno/
minatos nō inuocauerit ſoluat bōdoni et regi xl marcas et ſi
aduocatus illū nominare noluerit qui denominādos dꝫ no/
minare ſoluat tantū et tūc iniuriā paſſus nominet ad nomi/
nandū quē voluerit Similiter ſic faciet ſi aduocatus vel eius
officialis nō ſit in placito vel aliquis illorū impetitur ꝓ cau/
ſa ꝑncipali § lxxiij Ad c lij li ij Item quicūqꝫ vulnus in placito
ꝓmulgauerit ⁊ cū veridicis nō fuerit ꝓſecutus ſoluat regi iij
marcas Si vero aliquis alteri iniuriatur vulnerādo vel alio
modo ſi aduocatus ꝓ iure regio voluerit impetat iniuriātē ⁊
ſatiſfaciat ſibi vel manu duodena ſe defēdat iniuriā āt paſſuꝫ
nō impetat quocunqꝫ modo § lxxiiij Ad c xxix libri ij Itē ſi ali/
quis alteri in placito leges firmauerit tūc quilibet illorꝝ no/
minet ſibi duos thingøringe et aduocatus et alij meliores no
minēt eis tres thingøringe et quicunqꝫ illorū ſine occaſione le
gittima ſe abſentādo nō interfuerit cū leges dant' ſoluat' cō
querenti tres marcas et regi tantū § lxxv Ad c xviij li ij Ille
āt qui leges firmauit debet cōquerentē expectare ab ortu ſol'
vſqꝫ ad meridiē Utrꝝ āt leges dantur vl' ſoluuntur et vtrū aſ
fuerit et expectauerit dando leges qn̄ cōquerens illos petit ſup
hoc illi ſeptē dn̄t teſtimoniū perhibere ꝙ plures illorꝝ teſtātur
hoc ſit irritū et quilibet illorꝝ ſoluat bondoni tres marcas et
regi tantū pro falſo teſtimonio Quicunqꝫ tunc in illa cōgre
gatione aliū vulnerauerit v̇berauerit vel occiderit ſoluat bō/
doni vltra iuo cōmune xl marcas ⁊ regi tantū ſi conuictꝰ fu
erit Item homo legaliter conuictus pro quacunqꝫ cauſa non
debet recipi in neffningum vel veridicū ſiue in denominatuꝫ
§ lxxvi Ad c i li ij Item ſi iniuriā paſſus infirmatur non va/
lens venire ad placitum quo executio cauſe ſue per veridi/
cos vl' neffningos ſiue denominatos aut quocunqꝫ alio modo
debeat determinari cum reſtitutus fuerit ſanitati veniat
ad placitum et habeat per ſe vicinos ſuos ſex teſtantes

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ꝙ in infirmitate ſua fuit impeditus et tunc per duos teſtes
ex nouo citentur ad diſcernendū ꝓximo placito ſubſequenti et
idem poſſēt facere heredes ſi infirmus moriatur § lxxvij. Ad
clxxv li ij ad ꝫ c ex ſi ille li ij Itē ſi terre bōdoni l' regi pro iure fu
no fuerint eſtimate tūc ille qui eas poſſidȝ poſſȝ eas redime
re vel cognati ſui infra terminū et ſi ſic redimerint extunc
cedunt ipſis perpetuo § lxxviij Ad c vij li ij Item ſi pro cauſis
triū marcarū conuictus fuerit aliquis excepta executiōe; mā⸗
hellech maal ſi appellare voluerit vel aliquis nomine ſuo ad
iudiciū regis appellet in eodem die in placito quo conuictus
fuit et īter recedenti arripiat infra quindenam ſi appelaue/
rit et non fuerit ꝓſecut⁹ tūc ſoluat bōdoni tres martes et re/
gi tm̄ Sed ſi non appellauerit tunc teneatur aduocatus ſub
pena triū marcarū aſſumptis ſecū quatuor fidedignis ad do
miciliū conuicti accedere et bondoni iuſticiā facere ꝫ regi ita
tn̄ ꝙ prius ſeruent ſibi tria lagdage Si aduocatus ad primaȝ
monitionē nō fecerit bondoni iuſticiā ſoluat ſibi ſicut dictū ē
pro cōtumatia tres marcas et tm̄ ꝓ ſecūda monitione et tā⸗
tū pro tercia monitione et tantū pro quarta Si tūc non fece,
rit ſibi iuſticiā extūc poſſit cogere ꝑ litteras reg⁊ ad faciendū
ſibi iuſticiā et ad ſatiſfaciendū ei pro cōtumatia Aduocata āt
et ſequacibus ſuis ſi bondoni iuſticiā fecerit tūc debet imponi
cauſa herrewerck l' rapine § lxxix Ad c lxxvij li ij Item homo
citandus ad placitū citari debet apud eccleſiā ſuā coram per
rochianis dn̄ica proxima ante placitū per duos teſtes § lxxx.
Ad c l quicunqȝ primi libri Itē quacunqȝ cauſa aliquis pace ꝓ
uatus fuerit rex nō reſtituet eū paci anteqȝ ſatiſfecerat iniu
riam paſſo § lxxxi Ad cxxij li ij Item quicunqȝ promiſerit in
placito alicui bona ſua vendere ad implendūȝ hoc tenetur ob
ligatus Si vero bona alterius vendere promiſerit et nō im⸗
pleuerit ſoluat bondoni tres marcas et regi tm̄. § lxxxij Ad
c xlij li ij Item ſi aliquis aliquē de curia ſua vel eſcleſia expu
lerit et fugauerit vel traxerit extra curiā ſuā vel eccleſiam et
poſtea eū in fuga exiſtentē extra curiā leſerit hoc delictū ſit
huſfredbrode § lxxxiij Ad c xxx li ij Item quicūqȝ aliquē in ta/
berna que dr̄ ryſbooth loco aggere circūdato vel in naui vl' in

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

cimiterio per inſultũ qđ dicitur rathñ raath leſerit vel hꝭs
locis fugauerit vel traxerit et poſtea ipm in fuga exiſtentem
leſerit hoc delictũ ſit huſfredh brode § lxxxiiij Ad c xxxij li ij.
Item ſi aliqs aliquē fugauerit et expulerit de aratro ſuo hoc
delictum ſit herrewerck ſi ipſum leſerit § lxxxv Ad c xxx li ij
Item legalis eſt exhibitio Si puella vel vidua in placito hæret
in quo habitat vł ſuſel ł placito generali cũ ſe exhibuerit co/
gnatis vt ipſam maritent in eodem placito quo ſe primo ex/
hibuerit debet exhibitionē ſuam ꝓſequi Ad c viij primi li Itē
leges que dñt ſolui decima die et decima dies ſi fuerit feſtiua
tunc ſoluãtur in profeſto Si profeſtum fuerit feſtiuũ tunc ſol
uantur in profeſto profeſti Et plane intelligendũ eſt ꝙ ſemꝑ
ſoluantur leges pro quacunꝙ cauſa excepto manhellet maal
in die ꝓxima ante feſtũ et dies quo leges firmãtur nõ debꝫ
cõputare § lxxxvi Fa per argumentũ Ad c l primi li Item fa
per argumentũ ad c lxxxi li ij in fine capituli in ꝟ dñt iurare.
Item quicunꝙ alicui infra quintã liniã attinet ipe põt cum
eo leges dare Item quicunꝙ cognatos non habet infra reg/
num iuret ſolus per ſctõs ꝙ cognatos nõ habet infra regnuꝫ
et poſtea defendat ſe manu duodena hominũ qui dicũtur lag
feſte men § lxxxvij Fa ad i primi li vbi dicitur de tercia linea
Item ſi rex duxerit expedicionē naualeꝫ redimendã tunc de q̃/
libet haffne ſoluantur tres marce denarioꝝ § lxxxviij ad c xix
li ij Item ꝓ falſo teſtimonio in placito preſtito ſoluat falſus te
ſtes ad minus tres marcas bondoni et regi tantũ § lxxxix.
Ad c primi li in glo Item ſi aliquis aliquē in placito pro ali/
qua cauſa incauſauerit pro qua nõ eſt citatus ad placitũ ha
beat ſpaciũ deliberandi quid reſpondeat vſꝙ ad ꝓximũ Iteꝫ
quicunꝙ vxorē alicuius carnaliter cognouerit et ipam mari
to abſtulerit oculte vel aperte ſit pace priuatus ſi in recenti
opere fuerit deprehenſus § xc Ad c li neſſinngi li ij Si vero ma
ritus ipam accuſauerit pro tali delicto tunc debet iuramento
ſtocke neffnd de illo hæreth defendi vł conuinci ſi fuerat con/
uictus ſit pace priuatus § xci Ad c xxxvij li iij Si aliquis ali/
cui abſtulerit filiam ſororem vel aliam cognatam et ipſam
carnaliter cognouerit per nupcias vel ſine nupcijs diſting/

E

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

naut veridici iuramēto ſuo vtrū prima vice oppreſſa fuit vi
vel nō licet ipa poſtea cōſenſerit et ſ[illegible]iurauerint q ipſa oppreſ/
ſa fuit vi ſit ipſe pace priuatus Sed ſi ipſa oppreſſa fuit vi l'
non tamē ſuper hoc veridici diſtinguant vtrū fuit ſibi ablata
vel non vel ſi ad hoc conuincitur ſoluat bondoni xl marcas ꝟ
regi tantū et preter hoc poteſt cauſam herrewerck proſequi
ſi ſibi factum fuerit tempore quo ablata fuit cognata de iſta
ſcriptura et correctione nolo argui quia breuitas tempis ī
illis ſtudere et meditari non per miſit § xcij Fa ad c xvi et vij
libri ij Item q̃diu homo viuit ſemper ignorāt ergo omni tem
pore vite ſue addiſcere debet vbi eſt termin? vite ibi eſt termi
nus addiſcendi.

Handfeſtningh.

Hwilken man annen ſlaer i hiel giffue lyff for
lyff om hā wordher greben meth ferſke gerni
gher En rymmer han bort oc kennes gerni
ghen tha hwore ſom hā wordher fanghē mi
ſthe ſyth lyff wil hā oc dyllie thz tha dyllie mz
xij mē aff gardhū oc taghe ſelff halff neffndh
hwer ther chē ſō pa kærer oc thē ſom ſwærie ſcal Huggher
mā annen ſlaer eller ſtingher til blodwide han ſcal miſthe ſin
hand Slaer mā pwſth eller andherlwndhe ſo ath ey wordhē
blodwide han ſcal ſtinges igømen ſin handh om han wordhē
grepen mz ferſke gernigher Hwo ſom drauer kniff ellē ſwert
mz wredh willie en tho at hā enghē ſkade gør han ſcal ſtiges
igømen ſin handh om han wordher grepen mz freſke gernin
gher En wil hā dyllie thz tha dyllie mz xij mē ſom føre er ſauth
Fallē knabe for vocht eller wecht ta ſcal hās haffue bydes el/
lē faller myndre mā for thz ſāme tha ſpringe han vthi grawe
oc ligge vij netther i ſtocken eller kyſthen weth van oc børth.
Kaller man annen thyff hærienſøn eller nogher andher vque
mes ordh ther knabe er eller ſkytthe ligghe i tornz en monet
oc edhe van oc brøth en er hā hyrde drengh eller myndhē mā

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ligghe han i ſtock eller kyſte ſameleth en er han ſmadrengh
worde hwdſtroghen Skeer thz ſo at thn̄ mā ſom nogher ger/
ningher haffuer giort ſom pa hans lyff røres wordher hā en
greben meth ferſke geringher men dul thet tha neffn hwer
ther ther kærer oc then ſom deel ſex men aff gardhen hwat
ſom the felle thet wære oc bliffue feld oc hwat the wærie thet
bliffuer warth En geller thet en vpa mans lyff tha neffne
hwer tre mē Stiel nogher mā til tho øre ther henges hā for
Stiel han til en øre miſte hwthn̄ om han wordher grepē met
farſke geruingher eller wærie ſigh ſom føre er ſauth Hwer
mā ſcal ildh liros oc alle hāde ild wel bevare hwer i ſin ſtz pa
hwilke mā vegne ſkathn̄ timer tha ſcal hā tages oc i thn̄ ſā/
me ild kaſtes om han wordher grepen mz ferſke geruingher
om thz er i gardhen eller købſtæder oc thet er ſo wyth ſom
konghen oc hans folk ere En wordher han en grepen meth
ferſke geruingher oc withes thet hannū ſithen oc dul hā tha
dylie meth xij men ſom føre er ſauth En ſkeer ſodan brandh
vpa landhz tha bøde xl marck oc ſkathen ighn̄ Formo han en
ſo athbødhe tha bliffue han indhen konghens nadhe En/
ghen man mo tha wel leghe eller doble lengher en konninghn̄
haffuer bwdhz godhe nath i ſyth herberghe gør thet nogher
ſithn̄ er thz knabe eller ſkytte ligge i tornetη vij netthē wed
van oc brød Er han myndre mā ligge vij netther i kyſthn̄ ellē
ſtockē weth van oc brøth En er hā ſmadreng vorde hwdſtrogn̄
Vides thz oc nogher oc vordhē en grepē weth ſerſke gernighē
dyllie mz vi mē ſom føre er ſauth Enghn̄ maa ſine heſte eller
vaben bort doble oc en pa høgre gialdh en han ber rede til
leghs eller til bordhz Hwo thet gører wære vgildh oc ſtande
han ſamme reth ſom føre er ſauth Forbiwdher myn herre
konghen nogher at ridhe frymarket anthen holde eller ydhe
Hwo ſom ther meth farer wære vgildh oc wære thē om ſam
me reth ſom om dobel.

¶ Enghen man maa ānen for gialdh eller ſkyldh mane Hwo
thet ghører ſtandhe then ſamme reth ſom føre er ſauth om
vquemes ordh ¶ Then ther gialdh kennes then ſcal myn
herris vmboſman ſaa laghdaghe legghe thil at beredhe

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſom hannum mweligt er athbetale oc then annen quemlight er ſine penninge at fange at han ey forlenghe effther them bidher Vil han ey berede indhen daghen tha ſcal myn herres vmboſmā meth gode mē i gordhen ere lade wrde hans hawe oc betale met En recke the ey til tha ſcal hans gootz vpa lan dez wth meth at hans giald oc ſkyl aff betales Recker thz ey til tha ſcal konīghens vmboſmā antworde then ſom ſkyldug er i hendher then ſom gialdē eier vp at bære oc han haffuer woldh ower hannū ſithē indhen recthe athaffue hannum oc hās lijff vforderweth til thes han er betalet eller han oc i hās mynne bliffuer om han fangher ey borgheu for ſigh vthē thz er konīgheus gialdh Deler man effther gialdh ot er ey with ne eller opne breffue til er thz tre mark eller myndre dele mz ſels eedh er thet mere en tre mark oc myndre en x mark dele meth withnes eedh er thet xl mark eller mere dele mz xij mēz eedh Hwo ſom voldtagher quinne oc hores rober hwn ellē oc hwn kaller ſynes blodwide eller reffne kledher en tho at han ey fulkommer ſin vilie meth henne miſte ſit lijff om han vor dher fangher meth ferſke gerninghē En vithnes thet hannuz dylie meth xij mē affgordhen oc radhe ſelff hwer annē man Hwo ſō røwē til en halff mark oc word til wōdē miſte ſit lijff En hwo ſom rower mynē en halff mark bøde ſkathen oc ther til xl mark thm̄ tagher konīghen halffue oc then ſijth miſthe halff eller miſte han om han ey formo atbøde Hwo ſom annē wnth ſeigher rymme konīghens gard oc komme aldrigh for hans øghen oc haffue hans vuenſcap Sligher nogher kom-ghens hws i modh ligge indhen eller vthen then ther gører haffue forbrøtſijth lijff Nw methen thijſſe thingh ſcriffne ere hwo them gører tha forbiwdhe wij konīgē alle the ſom vore hoffſinghe ere oc alle andre at the ſo vore vmboſmē til ſigher thm̄ atfanghe eller thage oc før vmboſmē kōme ladhe thet Hwilke aff wore hoff ſingher eller radhz ſom nw ſagt er dyr nes them brødelighe i huat madhe ſom thet helſt er atwæ-rie eller vntwelde a mod rethrthen oc vorde ſodanne mē fan gne ſtande ſodan reth ſom the brødelighe ſculle ſtande vnth-kommer then man ſom brødelig er haffue ey fred i vore rige

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

oc komme aldri for vore øghen vthen at han nydher ſerlighe
wor nade Hwo ſom forbindher ſigh til hobe met radhenſcap
fire eller ſex eller flere ſo indbyrdes at hwer ſcal annen hielpe
ſo at wore reth krenckes oc mynſkes vare ſodan mā ſom vo-
re verſte ville vide oc komme aldrigh fore wore øghen Thȳne
ſāme ret haffuē konnghē wijt ſijt folk in ſine rige at the mwe
thȳ haffue i ther garde oc thȳ ſcal ſo wijt oc ſo langt recke vti
købſtædherne oc reth om ſom myn herres hoffinngher ligghe
oc hans ridder oc ſwene Thette er oc reth i konnghēs gard at
om nogher mā dyrues til riddher eller ſwene fatughe eller ri
ghe ther hannū haffuer ſworet at ware hwlde oc tro oc dierff
ues ſithē til i drōnings gard at krencker iomfruer eller qnin-
ner tha ſcal han miſte the fingre ther han haffuer vpholdhet
i helgen oc twngher han haffuer ſworet met oc rȳme ſo hās
landh oc rige oc bliffue æreløs Er thet oc ſodan mā' thet han
icke ſworet hawer tha ſcal en dwn bære en thend langhalms
kerff vpa en ſtaghe for hannū oc alle the andre dwue oc dren
ghe ſom innē gardhen ere the ſculle hannū kaſte meth treſ-
ke oc vrenligh thing oc ware ſo ſkent oc ære løs oc forſware
ſo hans land oc rige oc komme ther aldrig mere fynnes han
ther effther mere i hans land tha ſcal man gøre weth hānū
ſom wed en annē fredløs mā oc retthe ower hans lijff Then
ſom ſig ladher krencke eller ſkende hwn ſcal forſware drōn-
ghēs gard oc kōme ther aldrig mere oc vare hwn ſo ſkent oc
ſo ære løs ſom han er Er thet ſo at man findher hannū i hās
land eller righe ſex ugher ther effther tha mo man tage han
num oc retthe ower hās lijff anthē henghe hannū eller hwat
han wil ſom hannū griber.

Nota iſtā cōſtitutōez dedit voldemarus rex ex
pte filij ſui criſtoferi Conſtitutō regis voldema
ri p̄ris margarete regine.

In noīe dn̄i amē Nos Voldemarus dei grā. Danoꝝ Sla-
uoꝝ rex et xp̄oferus fili⁹ nr̄ dilcūs dux lalandie ꝑpter in
gentē penuriā et īnumera exorti diſcrimīs incomodo ī regno
nrō dacie hucuſqꝫ ꝑch dolor illata ſubuemēda ſalubri⁹ ⁊ delen
da q̄ddā plamētū Sub āno dn̄i Mccclx die pētecoſtes cū de-

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſtetꝫ hoībꝰ et vaſall' nrīs militibꝰ ꝑncipibꝰ īclitꝫ dn̄is voldema
ro eadē grā ⁊ hērico filio ſuo ducibꝫ iucie venerabilibꝰ prībus
ac dn̄is epīs militibꝰ militaribꝰ ceteriſqꝫ regni nrī dacie ꝯmūi
tati ⁊ icol' īfraſcriptꝫ ſpālit' ī kaliburg celebrauimꝰ ⁊ rgnū no
ſtrū dacie vigori et reformationi melioꝛi ſubſiſtat cooperāte
grā ſpūs ſeptiformis quia ipſius ſpūſſctī feſto hmōi ſtatuta
handfeſtingh et decreta cōpoſita ſunt et facta In primis pro
mittimus ſub fide nrā regia et filius nr̄ ꝓpoſernꝰ ꝑdilectꝰ oēs
articulos infra ſcriptos firmos et iuiolabiles obſeruare § ij
Primo oēs terre regno dacie nūc adiacentes ⁊ inpoſteꝝ deo dā
te acquirēde legibus et iuribus ſuis ꝓut in veris antiquis li
bris legalibus cōtinētur libere vti debeant ꝓut tpe regis vol-
demari et alioꝝ ꝓgenitoꝝ nrōꝝ felicis recordatōis liberius ⁊
melius ꝑfrui cōſueuerēt § iij Itē dn̄i voldemarꝰ ⁊ filius ſuus
hēricus ꝑdcti duces iucie et eoꝝ heredes oībus iuribus ſuis li
bere et bn̄ vti dēant ꝓut aliqui ducū iucie eis vn̄ liberiꝰ ⁊ me
lius fuerūt ab antiquo Itē eidē dn̄i duces ꝓmittunt bona fide
vt permittant hoīes ſuos ⁊ incolas ſui dn̄ij vniuerſos libe-
re et bene oībus ſuis iuribus vti ſicut antiq̄s ꝓgenitoꝝ ſuoꝝ
hoībus ſuis et incolis liberius ⁊ melius vti ꝓmiſerant ⁊ gau
dere ac hoīes eorundē ducū ad hoc ſint coadiutores efficaces
q̄ eidē duces et eoꝝ heredes ſuis iuribus libere et bene gaude
ant ſicuti ꝓgenitores eorūdē ducū melius ⁊ liberius vti cōſue
uerāt ab ātiquo § v Itē quilibet epoꝝ in regno dacie iuribus
et libertatibus ſuis libere et bn̄ gaudebit ꝓut eoꝝ predeceſſo-
res ſuis iuribus et libertatibus vn̄ liberius et melius fuerāt
ab ātiquo § vi Itē ſi aliquis epoꝝ regni dacie ꝓnunc non pn̄s
hmōi ſtatutis et liberius vti voluerint ipa ſtatuta et hand
feſtingh ratificare dēat ⁊ ſuo ſigillo vna nobiſcū roboꝛar̄ § vij
Itē ſi aliq̄ terre ſiue dn̄i a regno ⁊ coroue dacie ī poſteꝝ acq̇ri
poterint quo q̄uo et ſi ipaꝝ traꝝ et dn̄oꝝ incole ipis ſtatutis
et handfeſtingh iuribus ⁊ libertatibꝰ libere et ꝑfcte vti decre
uerint extūc ipa ſtatuta et handfeſtingh vna nobiſcū ſuoꝝ ſi-
gilloꝝ appoſitōe roboꝛabūt § viij Itē capella monaſteria eccl'e
⁊ eccl'aſtice ꝑſone ad ſacros oꝛdines tā minores q̄ꝫ maioꝛes oꝛ
dinate iuribus et libertatibus ſuis libere et bene gaudebunt

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ꝓut liberius et meliꝰ vti cõſueuerãt ab antiquo § ix Itẽ mi/
lites militares domine ỽgines mercatores hoſpites bõdones
et ruſtici antiquis ſuis iuribus libere et bene vtant̃ ſicut libe/
rius et meliꝰ vſi fuerãt ab antiquo § x Item nullus in regno
nrõ dacie captiuabitur niſi in recenti facinore raptꝰ vel ſuꝑ
hoc legaliter cõuictꝰ vl' in iure cõfeſſus § xi Itẽ de concordi con
ſilio et vnanimi cõſenſu potiorꝫ regni nri Dacie ordinauimꝰ qđ
ꝑlamentũ qđ danehoff dicit̃ in ꝑmis tribus annis ꝓximis et
ꝓxime ſubſequẽtibꝰ i calingburgh celebret̃ et illis tribꝰ annis
elapſ ipm ꝑlamentũ in nyburgh ãnuatim in die natitatꝭ btĩ
iohãnis baptiſte celebret̃ ꝓut antiquitꝰ eſt ꝯſuetũ § xij Itẽ ſi-
quis aliquẽ in ipõ ꝑlamẽto danehoff conuenire vl' incuſare
voluerit eũ prius in placito ꝓnunciati ſui haret ꝑmoneat ⁊ le
gaiter citet vt ad ipm ꝑlamentũ veniat ꝑ ſe ad obicienda le/
gittiẽ rñſurus niſi legittimis ipedimẽtis fuiſſe docuerit impe/
ditũ § xiij Nos duces epi milites militares totaqꝫ cõmũitas
dacie et quilibet ꝓpter magnã grãm et internã beniuolentia
nobis per dilectũ dñm nrm regẽ voldemarũ ꝑdictũ quãtociẽs
et pluries antea ſʒ nũc ſpãliter impẽſaʒ etiã de cetero vt ſpe/
ramus ꝑ dei grãm ipẽdendã vnanimiter cõuenimꝰ et nos et
quẽlibet nrm ꝓ ſe ad tenendũ ſtatuta oĩa handfeſtingh et ar
ticulos infra ſcriptos ſub fide nrã ꝓmittimus et firmiter ob
ligamus recognoſcentes hoc ſpãli ſpũſſcti grã cuiꝰ feſto hec
acta ſunt nobis accidiſſe § xiiij Prima quicũqꝫ infra ſcriptorꝫ
hẏs ſtatutis handfeſtingh iuribꝰ et libertatibꝰ vti et gaudeẽ
voluerint has pñtes lrãs ſuorꝫ ſigillorꝫ appoſitiõe roborabũt
et ſi apponere ſigilla ſua noluerint hẏs handfeſtingh et iuri/
bꝰ nobiſcũ nõ vtãt̃ § xv Itẽ ſi aliquis infra ſcriptorꝫ l' quicũqꝫ
alius in regno dacie exiſtẽs huius ſtatutis et handfeſting cõ
trarie voluerit vel oppoſitum fecerit ad hoc nos omnes co/
operari efficaciter debemus vt huiuſmodi tranſgreſſor ſtatu-
torum ſecundum exigentiam legis terre iudicetur et debita
pena puniietur ſpecialiter contra illos qui infra regnum da/
cie rapinam incendium et captiuationem faciunt ex auxilio
et cõſilio dños extraneos ⁊ homines inducunt qui regno dacie
officere poterint quolibet vel nocere § xvi Quicũqꝫ aũt hmõi

ſtatuti ingreſſor in recenti facinore deprehenſus vel legaliter
cōuictus fuerit pace et bonis priuabitur atq₃ vita § xvii Itē
quicunq₃ ſubſcriptoꝝ tranſgreſſor vel alioꝝ cuiuſcunq₃ ſtat⁹
aut cōditionis exiſtat cōtra dn̄m regē vel filiū eius coronāq₃
dacie notabiliter deliquerit ſecundū exigentiā legis terre iudi
cetur et debite punietur et ad oēs ꝯmūiter et ſingulariter co
operabimur toto poſſe § xviii Itē promittim⁹ oēs ⁊ ſinguli ⁊
q̄libet ꝓ ſe ſub fide bona ſicut pri⁹ ne q̇s nr̄m apud aliquē ſine
libera licencia hoſpitis iniuſte et irrationabiliter hoſpitet̄ §
xix Siquis āt nr̄m infraſcriptorū vel alij quicūq₃ in regno da-
cie qđ abſit oppoſitū fecerint et ſi in recenti facinore deprehēſi
vel legaliter conuicti fuerint tanq₃ publici latrones iudicent̄
et ſecundū leges terre debiti punientur et ad hoc coadiuuare
debemus toto poſſe § xx Si āt aliquis ipſum perlamentū viſi
tare voluerit mera et perfecta et bone ſecuritate ad quinde-
nā an̄ et quindenā poſt dictū diē beati iohannis plenarie per-
fruatur quam quidē ſecuritatem infringere nolumus et ſi
aliquis noſtrum vel alter quicunq₃ ipſam ſecuritatem aliq̄-
liter infregerit eoipſo penam orbotemaal ſciat ſe paſſurum §
xxi Siquis in ipſam penam orbotemaal inciderit per dominū
nr̄m regē et aduocatos et officiales ſuos ſcḋm leges terre debi-
te punietur et ad hoc cooperabimur toto niſu § xxii Item nul
lus cuiuſcunq₃ ſtatus aut conditōis exiſtat aliū inferiorem
ſe vel minus potentē ſupprimat vel compellat ad hoc q̄ ius
ſuum in placitis vel iudicijs proſequi non valeat quod ſi fe-
cerit et hoc contra eum rationabiliter edoctum vel probatū
fuerit illud pro quo agitur primo perdat ⁊ poſtea domino re
gi tanq₃ in lite legaliter ſuccubuiſſet ſecundū leges terre peni
tus emendabit § xxiii Itē quicunq₃ vbis malis aliquē et cōtu-
melioſ q̄ mam̄gh dicunt᷑ corā p̄dicto dn̄o nr̄o rege vel in curia
ſua ſeu corā dapifero ſuo l' marſcalco ī iudicijs exiſtētib⁹ in ꝑ-
lamētis in placitis iuſticiarijs gn̄alibus vel ſpālibus terraꝝ
dacie allocut⁹ fuerit vel īfeſtauerit ſuꝑ quib⁹ et ꝓ quib⁹ loqui
mur ꝑmo ꝑdat et cū hoc ſcḋm leges terre emēdabit § xxiiii Itē
ſi dn̄s nr̄ p̄fat⁹ aduocati ⁊ officiales ſui ſuper aliquo forefacto
iuſte et ſecundū leges terre vindicauerit ſibi l' ſuis a nemie ꝑ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

modũ inimicicie vel odiȷ̃ aliqualiter imputetur § xxv Item ſiquis iniuriã ex dño nrõ rege ſuis aduocatus vel officialibus paſſus fuerit qđ abſit et ſi ſuper hoc iuſte cõqueſtus vel proſe cutus fuerit a dño nrõ rege vel ſuis ꝓpter hoc nullã vindictã paciatur § xxvi Item Nos infra ſcripti et quilibet noſtrum pro ſe totaqꝫ cõmunitas regni dacie promittimus vt prius bona fide ꝙ dñs noſter rex filius ſuus criſtoferꝰ coronaqꝫ da/ cie oĩbus iurib ꝰſuis perfecte vti debeant et ad hoc cõmuniter et ſigulariter coadiuuare et fideliter cooperare dẽmus ſecũ/ dũ ꝙ leges terre requirũt toto conamie atqꝫ poſſe. § xxviȷ̃ In/ ſuper eccleſie monaſteria ṽgines vidue pupilli et orphani ac aliȷ̃ tutores legittimos non habentes villani ciuitatẽſes bon dones mercatores hoſpites ruſtici homines triũ marcaꝝ to/ ta familia regia et omnes pro quibus dñs rex reſpondere hꝫ et tenetur omĩ iure ſuo legibus terre et libertatibus vti liberi us et melius ꝑmittuntur et ad hoc oĩs et ſinguli infra ſcrip ti et quilibet pro ſe cooperari debemꝰ conſilio et auxilio et to/ to poſſe § xxviiȷ̃ Et nos voldemarus rex p̃fatus et filius nr̃ criſtoferus oĩnibus hominibus noſtris ſubſcriptis cuilibꝫ ſub ſcriptoꝝ ceteriſqꝫ regni noſtri incolis hec ſtatuta et handfe/ ſtingh et omnia alia in melius vertere volumꝰ et debemꝰ § xxix Et nos duces epiſcopi milites militares ſubſcripti tota/ qꝫ ꝯmunitas regni dacie dño noſtro regi Voldemaro filio ſuo criſtofero et corone dacie oĩa ſtatuta et handfeſtĩngh ſupra ſcripta et omnia alia vertere volumus et debemꝰ § xxx Vt ãt hec omnia et ſingula ꝑmiſſa perpetui roboris obtineãt fir mitatẽ et pleniorẽ ſortiãtur effectũ ne cuõ et ꝑ omnes nos et ſingulos infra ſcriptos et quemlibet nr̃m firmius teneantur § xxxi Nos Voldemarus dei grã rex dacie Xp̃oferus dux la/ landie voldemarus et henricus duces iucie p̃fati nicolaus ot/ tonieñ petrus vibergeñ petrus ripenſ henricus roſkyldenſ paulus aruſieñ et magnus burglauenſ diuina miſeratione eccleſiarũ ep̃i Stigotus anderſ nicolaus lembeck hennĩgꝰ po dbuſk ericus barnũſ benedictus ãneveld ſenior boecius falk ericus nielſ petrus laurenſ palno ionſ euerhardꝰ mølthĩg ficko mølthingh petrꝰ grubbe nicolaus knutſ iacobꝰ bekere

petrus bekere olau⁹ ionſ petrus nielſ andꝛeas froſth eſge/
rus kroogh iacobus oleffſ iohāues hwmmerſbutle heÿno ca
polt benedictus āneueldh iunioꝛ otto de hoo vffo peterſꝫ pe/
trus lodhwigſꝫ arnoldus mølthingh criſtiernus kÿle lÿderus
lembeck iohannes mikelſꝫ nicolaus offſꝫ erlaudus kalff pe/
trus mwnck nicolaus gloob ago ſteegh iohāues obſolonſꝫ pe
trus albꝛitſꝫ iacobus ſplÿth laurentius hwas iohānes vendel
bo nicolaus haſe et nicolaus vindh milites § xxxij Nicolaus
ericksſꝫ de linde iohāues laurenſꝫ nicolaus ieuſꝫ de colberck ka
nutus hyggi paulus gloob nicolaus eÿſꝫ voldemarus ſappi
iohānes laas nicolaus tÿmmeſꝫ ſtrango ebbſꝫ boeci⁹ høogh
thomas nielſꝫ lago offeſꝫ petrus iwerſ criſtiernus kaas o/
lau⁹ peterſ de nÿtoꝛp olauus petrus lwnge olauus oleffs
lwnge mathias falſter nicolaus karlſꝫ petrus hwid et kanu/
tus høringh armigeri pꝛeſentib⁹ lrīs Sigilla noſtra duximus
apponenda Datum anno die et loco ſupꝛadictis § xxxij.

Alia cōſtitutio voldemari regis pr̄is marga
rete regine triū regnoꝝ ſcꝫ Dacie ⁊c̄

In nomine dm̄ amē Nos Voldemarus dei gracia Danoꝝ
Slauoꝝ rex in parlamēto generali danoꝝ dane hoff dctō
Sub āno dm̄ M ccc liiij octaua bt̄i iohānis baptiſte nÿburg
celebꝛato ex conſilio et conſenſu venerabiliū patrū et domino
rū epoꝝ videlicꝫ nicolai ottonīn petri ripeñ petri vibergeñ he/
rici roſkildeñ et pauli aruſieñ nicolai limberck dapiferi noſtri
palnonis ienſ marſcalci noſtri ceteroꝛumqꝫ conſiliatoꝛum
noſtroꝛum et hominum ſtatuimus omnes articulos infra
ſcriptos inuiolabiliter obſeruandos

Primo ꝙ tota communitas regni dacie debeat legibus et
libertatibus domini regis voldemari et alioꝛum regum da/
cie pꝛedeceſſoꝛum noſtroꝛū vti libere et gaudere Item ꝙ om/
nes bone conſuetudines quas habuerant ab antiquo rate eē
debeant atqꝫ firme § ſecundo Item pꝛo nimio defectu po/
puli regni dacie et alÿs ꝙꝫ plurimis defectibus et periculis ipi
regno incūbentibus omnia forefacta tam hominisqꝫ muti/
lationem mēbꝛoꝛum tangentia ī hunc diem perpetrata ex
rogatu et conſilio eoꝛundem dnoꝝ epoꝝ et hoim noſtroꝛū fa/

notabiliter indulgemus ita tñ ꝙ cuicunqꝫ leſo ſatiſfaciat ſe/
cundũ exigentiã legis terre in qua ipſum forefctm̄ fuit perpe
tratum § iij Item quicunqꝫ equos boues iumenta ſeu alias
res iniuſte amiſerat ius ſuum corã nobis ſeu dapifero noſtro
vel iuſticiario noſtro aut aduocato noſtro tunc pñte legaliter
proſequatur § iiij Item ſi aliquis domos ſuas violenter ab/
latus in fundo alterius poſitas illegaliter conſtructas inue/
nerit eas legaliter areſtet ius ſuum ſm leges terre legaliter
proſequendo § v Si vero reus infra diẽ beati martini proxi/
mũ emẽdare nõ curauerit bõdoni et nobis ſatiſfaciat prout
exigunt leges terre ⁊ ſic notandũ eſt de omnibꝰ exceſſibus qui
buſcunqꝫ § vi Item ſi aliquis aliquem ſuper bonis ſiue terris
violenter ſibi ablatis incauſare voluerit ipſa cauſa debito ꝓ
ceſſu videlicet placito ſui hæreth ſyſel et terre qđ landzthingh
dr coram dapifero noſtro iuſticiario ſeu nobis ſi iuſticiam priꝰ
conſequi non valuerit ventilari debeat et finiri qđ ſi nullate/
nus iuſticiam obtinere poterit extunc aduerſarium ſuum in
placito ſui hæreth ad decem ſeptimanas ante premoniat et
ad generale perlamentum proximo celebrandum manifeſte
citet vbi dicta cauſa fauente deo debite terminetur § vij
Item nullus cuiuſcunqꝫ cõditionis exiſtens cum aliquo cleri/
co ſeu laico ſine domeſtici voluntate hoſpitetur qđ ſi aliquis
fecerit domeſticus eum cuꝫ ſua familia ſi ſuffecerit ſui autem
cum vicinis et noſtro aduocato tunc pñte ſeu noſtro dapife/
ro tanqꝫ publicuꝫ raptorẽ proſequi et impedire poterit nullo
ſibi delicto ratione illius aduerſando § viij Inſuper manda/
mus firmiter et diſcrete ne quis cuiuſcunqꝫ conditionis exi
ſtat de ſe bonis ſacerdotum ſeu clericoꝝ decedentium niſi ve
ri heredes aliqualiter intromittere preſumat noſtre gratie
ſub obtentu § ix Item perlamentum noſtruꝫ dane hoff dictũ
ſemel ĩ ãno videlicꝫ die btĩ iohãnes bap. e nyburg ſm ãtiquã
ꝯſuetudinẽ regni dacie celebret § x Itẽ ꝙ oẽs diſſẽtõs ⁊ inimi
cicie int̄ q̇ſcunqꝫ ad q̇ndenã añ dictũ feſtũ btĩ iohãnis bap. vſqꝫ
ad feſtũ btĩ iacobi ꝓximo futuꝝ ſub mera ſecuritate ĩ ſuſpẽ/
ſo habeãt ſub pena orbotemaal vulgarit̄ nũcupata § xi Iteꝫ
ſub abtentu grẽ nrẽ firmiter inhibemꝰ ne q̇s aduocatoꝝ nroꝝ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

ſeu officialium contra premiſſos articulos aliquid preſumat attemptare qđ ſi aliquis attemptauerit nobis nolumus im/putari ſi ipſe aduocatus ſuper ꝓprijs factis ſtabit iure ſuo.

¶ Conſtitutio Criſtoferi regis filij Voldemari regis.

In nomine domini amen Anno dñi M ccc xx In die con/uerſionis ſcti pauli conueniētibus vibergis regni melioribus vna cū popularibus ad elcoꝫ noui reg placitū fuit et concorditer ordinatū In primis ꝙ epi ac perſone eccleſiaſtice iuribus iuriſdictionibus ac libertatibus ſuis bonorū ipſorū et familie gaudere debeant libere prout exantiquo conſueuerunt § i Item ꝙ decime eccleſiarū non petātur nec recipiantur niſi ſufficiens cautio facta fuerit prelatis eccleſiaꝝ et perrochia/nis de qua contenti fuerint ⁊ certificati ſufficienter § ij Item non citenť clerici ad placitū ſeculare vel coram iudice ſeculari ſed coram iudice eccleſiaſtico pro quacunqꝫ cauſa citentur ⁊ ibidem legittime conuincantur § iij Item ꝙ nullus extraneꝰ ignote lingue vel imperfecte etatis ad aliquā eccleſiā preſentetur § iiij Item vt non talientur clerici vel eccleſiaſtice ꝑſone nec per litteras regis aliquatenus aggrauentur § v Item a ſacerdotibus perrochialibus de terris vni curie ſue in qua perſonaliter reſidet adiacentibus nullun ſeruiciū regiū erigatur § vi Item vt nullus clericū ad aliquam eccleſiam ꝑñtet niſi in qua merenꝫ ius ꝓ̄natus habuerat ex antiquo § vij. Item vt nullus epiſcopus ſeu eccleſiaſtica perſona capiať exulet vel bonis ſuis priuetur niſi ad mandatum ſūmi pontificis ſpeciale ſi fuerit eps Sed ſi inferior clericus quicunqꝫ ad mandatum ſui ordinarij iudicis ſpecialis dūmodo coram eo cano/nice fuerit conuictus § viij Item non grauentur clauſtra ꝑ equos et canes paſcendo § ix Item bona archiepi caſtruꝫ ⁊ terrā quantū in ipſo et deliberet et deliberata reſtituet § x Item ꝙ omnes milites et armigeri de ꝓpria familia emendā trium marcarum vel ix ſecūdum conſuetudinem cuiuſlibet terre et vltra ſi ad hoc extiterint priuilegiati § xi Item non coguntur ire in exercitum extra regnū et qñcūqꝫ ad mandatū regis ſiue itra regnū ſiue extra bellandi cā meruit rex ipſos ſi

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

capti fuerint de captiuitate redimat expedite, ſaltē īfra annū
et ſuper perditis ſatiſfaciat anteꝙ̄ ſecundario ſecū ire in exer
citum iubeantur libertatibus ſuis priſtinis etiam ſi non
inierint eis nichilominus conſeruatis § xij Itē ut guerras
contra aliquē rex inchoare nō debeat niſi cum conſilio ⁊ con
ſenſu p̄latorū ac regni pocioꝝ § xiij Item expulſis ⁊ eoꝝ here
dibus in quibuſcūꝙ iniuſte bonis ſuis priuatis bona eoꝝ vti
inuenta fuerint reſtituant̄ § xiiij Item ut nulli laico ſiue cle-
rico aliqualiter imputetur ꝙ in ſeruitio regis nūc mortui fi
deliter ſe habuit et ſi quas inimicicias ꝓpter mandatū regis
immuniſſe incuerit ꝑ futurū regē totaliter liberetur excepto
eī̄ Noleſſē quōdam dapifero et excluſo § xv Itē inimicicias
et diſſentiones quaſcuuꝙ inter regni colas ꝓ poſſe ſedare de
beat et ſopire § xvi Item omnes fideiuſſores ꝓ rege nūc mor
tuo et captiuos cauſa ipſius liberet cū cōſilio et auxilio pocio/
rū regni ꝓximo perlamēto inueniēdo et laboret ad hoc ut in
ducias obtinere poterit lōgiores § xvij Itē ut burgēſes libe
re vtantur ſuis marcaturis abſꝙ aliquibus grauaminib? no
uis et theoloneis imponendis et abſꝙ quacūꝙ quota merci/
monioꝝ ſuorū ducant extra regnū qui vendenda habuerint ꝉ
emenda niſi ex rationabili cauſa et vrgente neceſſitate rex de
cōmuni cōſenſu melioꝝ ſuper aliquib? nō deducend inhibitio
nem duxerit faciendā § xviij Item ut rex et ſui officiales ſi
qua mutua a mercatoribus receperint eiſdē ſatiſfaciant § xix
¶ Item ut non talientur ſine miſericordia ſicut huc vſꝙ no-
ſciter eſſe factum § xx Item ut bondones nō grauentur per
aduocatos regis contra leges et iura terre § xxi Item ut nō
cogantur expenſas regis ducere extra ſuum hareth in quo
reſident § xxij Item per aduocatus regis talie et grauam̄ia
inconſueta eis mie imponantur § xxiij Item ſemel in anno
celebretur perlamentū nyburgh § xxiiij Item ut omnes con/
ſeruent leges voldemari regis et ſiquis in eis inueniatur de/
fectos per diſcretus regni ſuppleatur § xxv Item nullus ci/
tetur ad placitū regis immediate ſed primo ad placitū ſui
hareth et ſi inde ꝓuocauerit placitum generale ſub pena cō-
ſueta et ſi ibi iuri ſtare noluerit corā rege ꝓuocando exami-

F

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

netur ſua cauſa ibidem vbi ſi iuſticiam non habuerit prono/
cetur ad perlamentū generale § xxvi. Item vt nullus capi
debeat nec ad mortem dampnari vł bonis priuari niſi prius
iuſte et ſecure vocatus publice incauſatus et legaliter conuic
tus prout exigunt leges terre § xxvij Item ꝙ rex nō offenda
tur alicui ꝓ eo ꝙ pro iure terre et regni loquatᷣ nec ab hoc
ipſum aut ſuis proſequatur § xxviij Item vt oīa et ſingula
grauamina nouiter impoſita āmodo non petantur videlicet
ploghs penninghe kulkorn theolonea aut alia quecunqꝫ poſt
mortem voldemari regis inpoſita et inuenta § xxix Item ſpo
liantes naufragantes tanqꝫ pro ſthgh roff cōniucantᷣ et eodē
modo puniantur § xxx Item vt aduocatus vndecūqꝫ oriūdus
bondonē illius hæreth ſuum obſtituat officialem § xxxi Itē
oīa debita notoria et rationabiliter ꝓbabilia in quibus rex
nunc mortuus regnicolis tenebatur omnino ꝑſoluat rex fu/
turus et cautiones ꝓ hijs interpoſite donec totaliter ſoluta
fuerint teneantur exceptis caſtris deſtruendis § xxxij Item
vbicunqꝫ ꝑlamētū regis teneatur incauſandi vtantur legibꝰ
illius terre § xxxiij Item vt nullus citetᷣ extra terminum ſue
terre § xxxiiij Item vt nō inueniantur noue leges niſi de cō/
ſenſu tocius regni in perlamēto generali in ꝓximo celebrādo
in quo videlicet placito liceat regi futuro de conſilio ꝑlatorū
et melioꝝ regni ſupra dictos articulos īmutare diminuere vł
augere grauare vel etiā alleuiare ſecundū ꝓfectui vel honorī
corone regni ac vtilitate reipublice viderit expedire § xxxv.
Nos igitᷣ xp̄oferꝰ dei grā danoꝝ dux ꝓmittimꝰ in hijs ſcriptis
nos ſi deo volente ac populi accidēte ꝯſenſu ad regni regimen
aſſumpti fuerimꝰ p̄dictos articlos ſcḋm modū ꝑtactū imꝑpe/
tuū inuiolabilitᷣ obſuatores § xxxvi In cuiꝰ rei teſtīoniū ſigilla
venerabiliū patrū dn̄oꝝ petri viburgeñ nicolai burglaneñ eſ/
geri aruſieñ iohīs ripeñ nicolai carbatheñ ep̄oꝝ ac dn̄oꝝ lodwi
ci marſcalci lagonis quōdam marſcalci petri mwle de bagh
nicolai hee laurencij ienſ iohannes nielſ de kaas iohannes
perſ iohannes kaan petri nielſ de allerut nicolai holghꝰſ ni/
colai ſtamg alberti albriſ iohīs offeſ iohīs oliſſ et abſolonis
ienſ militū vna cū nrō ſigillo p̄ñtibꝰ eſt appēſum.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Conſtitutio Eirci regis.

Anno dn̄i M cc lxix marcij in helſingborgh in plamēto p̄ dn̄m regē ericū de cōſilio meliorū regni dacie celebrato ſtatutū eſt vt nullus portat veſtes īmunitas ptes inciſas ſed integras vel bipertitas Nullus etiā veſtes ſuas ornet auro l' argento niſi rex ſolū cū liberis ſuis inciſas etiam veſtes non liceat dn̄o regi portare § ij Quicunq̧ āt per annū vel amplius veſtes ſuos portare voluerit hoc ſibi nequaq̄ ad verecūdiam imputetur § iij In nullus theutunicū potū ſcʒ ceruiſiaʒ ferat vendat vel bibat poſt lapſam ꝓximā pētecoſten quicunq̧ cō-tra hoc ſtatutū venire p̄ſumſerit ꝓ qualibet lagena ſolnat xl marcas in penā § iiij Item quicunq̧ bonā ceruiſiam braxare voluerit habeat licentiā vendēdi quāto carius pōt § v Itē ꝙ nullus petat hoſpiciū a clericis vel laicis quibuſcūq̧ reglari-bus ſeu ſeclaribus ſed taberne ſufficientes ꝓ tranſeūtibus ordi-nent' in quibus neceſſaria habeāt § vi Si vō domū alicuius aliq̇s inuaſerit et fregerit vel aliquid abſtulerit ſoluat dn̄o regi xl marcas et leſo tm̄ Si vero pacifice tabernā intrauerit et pro receptis ſoluere noluerit licituʒ ſit eū detinere Si vō violēter recedere voluerit aduocet auxiliū vicinoꝝ et ſi eū deprehende-re nequiuerit hoſpes cum duobus vicinis ſuis accedat ad pla-citū ſuū citando eū vt redeat ſatiſfacturus ſecundū conſuetu-dinē loci quod ſi uoluerit conuincat eū vbi dinoſcitur eū deli-quiſſe § vij Item quicunq̧ aliquē interfecerit ſatiſfaciat con-ſāguineis interfecti cū ceteris l' ꝓmpta pecunia et cū nō alijs rebus nec cognati copellantur p̄ dn̄m regē cōtribuere cum ho-micidā niſi forte pace priuati fugerit tunc propinquiores ſoluāt duo ættefaal et ſecundū antiquam terre cōſuetudinem reci-piunt ſuum ſtuth de cognatis § viij Nec lecitum ſi alicui cog-natorū interfecti in quēquā cōſanguineū interficiētis vindica-re q̄dīu vixerit qui occidit § ix Quicūq̧ ꝯtra hec fecerit puniat' tanq̄ ſi occidiſſet antiquem innocentem § x Item ſi aliquis ī domo ꝓpria vel eccleſia occiderit hoc eſt orbotemaal. orbote-maal ſic intelligitur ꝙ occiſor ad emendam venire non pote-rit niſi prius pro eo interceſſerint conſanguinei interfecti.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Conſtitutio Erici regis dacie.

Ericus dei gracia Danorum Slauoꝝqꝫ rex omnibus hoc ſcriptum cernentibus ad perpetuam regi memoriā conſtare volumus preſentib⁹ et futuris ꝙ anno dn̄i M ccc lxxxij. in die beati olaui nyburgh de conſilio meliorū regni ordinauimus cum in conſilio wortinburgh de eorum conſilio promiſimus ſemel in anno in media xl perlamentuꝫ qđ dicitur hoff debeat calebrari Nullus captiuari debeat niſi ſponte cōfeſſus in iure aut legittime conuictus vel manifeſto facinore deprehenſus fuerit pro quo ſecundū leges terre vita carere debeat vel mēbris Sed conuictus inducias habeat fugiendi extra regnum que in libris legalibus continentur Item nullus cōuictus pro quacunqꝫ cauſa vltra id qđ in legibus eſt expreſſuꝫ pena pecuniaria vel alia puniatur nec mulcetur aliquis niſi legittime conuictus Item nullus ſuper aliquibus cauſis debet litteras regias contra aliquem impetrare niſi cauſa ipſius prius vētilata fuerit in ſuis placitis et diſcuſſa ſed poſtꝙ aliquis primā litteram taliter impetratā ſuperſederit contumaciter ſoluat cōquerenti vnā marcā denariorū ⁊ iij marcas regi vltra id pro quo in prioribus placitis eſt conuictus ⁊ ꝓ ſecūda tantum ⁊ pro tercia tantū ſed pro quarta conquerēti tres marcas et xl ſoluat regi et ſi talis bona mobilia non habeat ſed tantū terram extunc officialis regis inuocat eum vt infra menſem tantū vendat de terra ſua in quantū tenetur bondoni et regi qđ niſi fecerit officialis regis ſub eſtimatione bonorū ius regis accipiat et bōdonis de dicta terra et nō amplius ſed ſi terra non ſufficiat ad ſoluendū defectus ille ꝓ rata ꝑta cedat regi ꝑiter et bondoni Sed ſi aliquis contra ea q̄ dicta ſunt litteras impetrauerit minus iuſte ſoluat bondoni iij marcas ſimiliter et regi tres marcas Ordinauimus inſuꝑ et firmiter ꝓmittimus leges regis voldemari clare memorie prout in ſuis libris legalibus continentur inuiolabiliter obſeruare Omnes abuſiones et diſſuetudines contra leges terre īntroductas penitus in irritum et euocantes expreſſe et precipue infraſcriptas primo ꝙ victualia vxoris noſter puerorūꝫ dapiferi noſtri plauſtrare non debent vltra limitē ſui hæreth

et quicūq3 in clauſtrando defecerit officialis regis cōducȝ pla
uſtrum et deficiēs ſoluat preciū triū marcar Item ꝙ noſtrū
ſtuth korn in feſto ſancti andree ſecundū cōſuetudinē prouin-
cie cuiuſlibet exſoluatur Item bondones non debeut cōpelli ad
edificandum vel reperandum molendina curias vel alia nec
etiaȝ caſtra niſi in tempe neceſſitatis ſed in hÿs faciant ſecū
dum ꝙ coſueuerunt in tempe voldemari nec cōpelli ſub aliq̄
peua ad dandnm anſeres vel pullos ſeu alia dona ad mēſam
regis exceptis hÿs que ſolui cōſueuerunt tempore regis vol
demari ſed pro dono vel gratis peti pñt Iteȝ licitū ſit bondo/
nibus ꝓprias terras habencibus villicationē aliorū ſumere
ita ꝙ bonis ſuis regia iura ſoluant Item non debemus edi/
ficare in fuudo alieno niſi de cōſenſu ⁊ voluntate poſſeſſoris
Officialis noſtri nou debent citare aliquem niſi ad iuſta pla
cita nec coram ſe Item littere patentes et preuilegia noſtra
ſuo robore permaneant niſi per fideles noſtros in perlamento
noſtro docere poterimns ꝙ ſint merito reuocanda Item non
debet aliquis pro aliquo delicto terram ſuam amittere niſi
pro crimine leſe maieſtatis conuictus fuerit cum iuramento
wortheldh excepto caſu ſuperius expedito Iteȝ de naufragiū
paſſis volumus obſeruare qḋ in libris legalibus continetur.
Item mercatoribus regnuȝ noſtrum viſitantibus et noſtris
ꝓprijs nulla noua grauamina imponi debent ſed vti dūt li/
bertatibus quas habere conſueuerunt ex antiquo conſuetu/
dine nichilominus que ſeruantur in ſkanor ſuo robore dura/
turis Item ſi aliquis nos impetere voluerit ſuper bonis qui/
buſcunq3 tanq̄ minus iuſte occupatis ſuper hoc conſilio ſtabi
mus et ordinatione fidelium noſtrorū in perlamento noſtro
per tempe celebrandis Item volumus ꝙ nulluſ apud clericos
clauſtra vel laicus hoſpitetur in diſcrete ſed cōtentus ſit hÿs
que domeſticus habuerit et voluerit ſibi dare ſi vlterius face
re preſumpſerit aliqua rapiendo liberam habeat poteſtatem
Si clericus ſit huiuſmodi violentia per cauſam herrewerck
rapine vel excomunicatonis proſequendi ſi voro laicus per
viam herrewerck vel rapine Item ꝙ eccleſia dacie gaudere
debeat omuibus libertatibns quibus vnq̄ floruit tempe regꝫ

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

voldemari qui libertatẽ ei⁹ in oibus illibata voluit obſeruare Vt ãt hec oia et ſingula rata et firma ꝑmaneant Reuerendi prẽs dm̃ iohẽs lwndeñ archiep̃s petrus vibergeñ ep̃s c aruſieñ ep̃s c ripeñ c v burglaueñ c i roſkildeñ c ia ſleſwigceñ e iohãs ottonieñ cp̃i electi confirmati necnon comes i de rawenſburg et voldemarus domicellus de roſtock ſua ſigilla vna cũ ſigillo nrõ p̃ntibus apponere curauerũt Actũ nyburgh Anno et die ſupra dictis.

¶ Conſtitutio Erici regis prioris erici filij.

Thnne logh gaff kom̃g erick annẽ ericks ſøn i nyburgh Kircke wærie ſculle ſelie kirkens thiende ſom the mwe dyreſth vthen wild oc ſwegh oc the ſculle gialde om pinſtdag at ſỹſte eller ligge vndher kirkens dom Kom̃ghñ eller nogher mã paa rỹghens vegne ſculle aldrig thiende taghe vthen for landſeus terff oc meth biſcops raad oc beſte men i righet oc gøre wiſſe effthrẽthere raadh Enghñ mã ſcal oc kirkẽs thiẽde raade eller købe ther føre oc the kirken atgialde Hwerth aar ſcal hoff ware i nyburgh aa then ſøndagh neſt effther pinxe ſøndagh er Hwilkhñ mã ther faar mʒ raadhʒ raadh til annẽ manʒ hws eller gard eller til thʒ hws eller gard ther mã haff uer herber vthi oc dræber eller hamler eller ſaar huſboudhen eller huſfruen eller hion eller geſte eller om mã brydher kir/ke fred i kirke worther han grepen mʒ ferſke gerningher thñ ther formã er oc hans til føller miſthe hals oc ther howʒ lodh eller booſlooth halff taghe komghen oc halff taghe then ther ſkathen feck eller hans arwinge forti at for huſfredh brødhe ſcal bødes hals oc booſlooth ower retthe bødher En wordher han dræpen tha taghe hans arwinghe halff booſlooth wedh komghñ til retthe bødher ſo ſom i logboghñ ſtandher ſcriffuet En fanghes the ey at ferſke gerninghẽ tha ware the wedh hæretʒ neffnd tha ſcal vmboſmã neffne mʒ hæretʒ mẽʒ raadh en v wildugh man oc han ſcal neffne xij men v wildughe oc ey hans openbare v wẽner tho maa han før en hã kærer huſ fredh brødhe fylghe hans loghmaal hwat weth hannum er brødh ſo ſom logboghen ſeier til Hwo ſom huſfred brødhe wil kære tha haffuer han ſex vghers dagh en ſithen hans annet

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

logmaal er ganghet atkære huſfrede brødhe En karer han ev
indhen ſex vghē at hās anneth lagmaal er gāghet tha dvlli
hā thz mz neffnd i kvn thē for ſagē ar Huſfred brøde oc gard
frede brøde oc kirke fred brøde ſcal ſo fvlghes ath aa thz første
thingh ſcal liwſes oc kære aa thz anneth thingh ſcal neffnes
hæretz neffnd a thz tredie thingh ſculle v wildughe men Tho
mo han ev neffne andher en tha ere aa thingi En ſkvl thm̄ a
tha ſtaudher ther ther the fleſte giorde vthen biſcops oc otthe
gode men indhen bygdhen ſete them amodh tho ſtandhē thz
the withne Then ſamme logh er om the ſwærie alle eth Hwil
khen man ther forwinnes i thÿſſe haretz neffnd for huſfredh
brøde at han ſwerier wreth gialde xl mark oc hwilkhen man
ev wil ſwærie loglig til neffnd gilade xl mark oc them taghē
konnghen halffue oc halffue thn̄ ther ſaagh giffuer Hwo ſom
faar met raadz raadh i bondhens gard eller hws eller kirke
oc vfvrmer anthen bondhen eller annē man ſom ſauth er oc
wordhe the ſter kære ther fore ere oc fanghe the ſkathe ther
arath wede eller worde dræpne mz alle hawe hiem gialdh oc
lighe a ther gerningher En om man ewer om huat heller hi
ne finge ſkathe a thē ſageløs maal eller ev thz ſculle ſandmē
wtlede oc ſcal fvlghes ſo ſom herrewerck Hwo ſom herbergæ-
rer nogher man ther for wſunnes meth thÿſſe ſage ſom ſauth er
tha wærie ſigh meth neffnd i kvn eller giffne xÿ mark pennin
ge oc then tagher konnghn̄ halffue oc halffue hin ther ſkathn̄
feck Vmboſmā oc hin ther ſkathn̄ feck mwe bodhe dele thÿſſe
dele hwilkhen ther heldher wil forti at the eghe bode then ret
ther ther hører til Vordher nogher mā feld til xl marck ſagh
ther ev haffur̄ fult wet athette eller annēſaag ſom hānū bør
atbøde fore ſo ſom han bærier man eller ſorer eller røwer tha
ſcal hā haffue ſex vghers dagh effther at han er lagfeldh a
thingi anthen atbædre eller ath ſetthe borghn̄ en gør hā hwer
khen indhen ſex vgher tha fare han ſom andhre fredhløſe
men.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

¶ Conſtitutio regine margarete regis vol
demari filie Item nota iſta conſtitutio alio
modo ſic intitulatur Cōſtitutio olaui regis
dacie et haquini regis norwegie ⁊ margare
te regine trium regnorum.

In nomine ſancte et indiuidue trinitatis amē. Anno dñi
.M.ccc.lxxvi die inuentionis ſctē crucis conuenientibus
Sauloſie regni dacie potioribus cum popularibus ad electio/
nem noui regis parlamentū fuit et concorditer ordinatū In p̄/
mis ꝙ epi̅ capitula monaſteria et omnes eccleſie et eccleſiaſti
ce pſone regni dacie omnibus libertatibus gracijs iuribus iu
riſdictionibus legib⁹ ⁊ preuilegijs quibus vnq̄ liberius et vti/
libus fruebantur congaudebunt et ab omnibus ſint onerib⁹
regis quocunq̄ nomine cenſeantur liberi pit̄er et exempti.
Item quilibet presbiter habeat vnam curiā principaliorē in
perrochia ſua ꝓ reſidentia ſua liberā et exemptā de omnibus
oneribus regijs vna cum familia in dicta curia morante § i.
Item decime eccleſiarū non petantur nec recipiantur per
regem et ei⁹ officiales quouis modo § ij. Item nullus extra/
neus ignote lingue vł imperfecte etatis ad aliquam eccleſiā
preſentetur § iij Item nullus cuiuſcunq̄ ſtatus extiterit ſe de
bonis ⁊ poſſeſſionib⁹ monaſteriorū epiſcopoꝝ abbatibus prio
ribus et preuiſoribus contradicentib⁹ aliqualiter intromit/
tat ſed ipſi abbates priores et preuiſores monaſteriorum dn̄is
ſuis tanq̄ veris dn̄is in tempalib⁹ ⁊ ſpiritualibus per omnia
integre reſpondebunt § iiij Item nullum clericū ad aliquā ec/
cleſiam quis pn̄tet niſi in qua merum ius pronominat⁹ ha/
buerit nec potencior inferiori preiudicium faciat in pn̄tando
§ v Item nullus eps̄ ſeu aliqua alia perſona eccleſiaſtica ca/
piatur exulet vel bonis ſuis priuetur niſi per ſuum iudicē ec/
cleſiaſticū fuerit canonice conuict⁹ § vi Item non grauentur
monaſteria ł eccleſiaſtice pſone per equos ⁊ canes paſcendos
§ vij Item nullus intromittat ſe de bonis clericorū diſcenden/
tium ſine ſuorū heredum voluntate et ordinarij § viij Item
omnes milites et militares et armigeri de ꝓpria familia e/
menda triū marcarū vel ix ſecundū conſuetudinem cuiuſlibet.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

terre in quocunq; placito ſeculari conuincantur percipiant li-
bere et vltra ſi ad hoc extiterint priuilegiati § ix Item nõ co
guntur ire ad exercitum extra regnum et q̃ñcunq; ad manda/
tum regis ſiue intra regnum ſiue extra bellandi cauſa inie-
rint rex ipſos ſi capti fuerint de captiuitate redimat expedite
ſaltem infra annum et ſuper perditis ſatiſfaciat anteq̃ ſecũ
dario ſecum ire in exercitũ iubeantur libertatibus ſuis priſti/
nis etiã ſi non inierint eius nichilominus conſeruatis § x
Itez vt guerras contra aliquem rex inchoare non debeat ni
ſi cum conſilio et conſenſu prelatorũ ac regni pociorum § xi
Item quicunq; terras ſuas iniuſte amiſerit per coronam eeg
ni illas rehabere debeat ⁊ ſi aliquis ex parte regis terram ſic
reſumptam ⁊ rehabitam impetierit hoc xij diſcreti et autenti
ci viri ꝑ epm illius dioceſ nominãdi ſub iuramento ſuo ter-
minabunt § xij Item nullius infra ſacros ordines conſtitut᷒
admittatur ad regem ad aliquaz aduocatiam tꝑalem ſed in
ſtituat laicus ydoneos et diſcretos pro talibus officijs exercen
dis in quibus officijs ſi notabiliter deliquerint pro exceſſibus
ſuis emendant et nunq̃ ad talia officia admittuntur § xiij
Item inimicicias ⁊ diſſentiones quaſcunq; rex ⁊ officiales ſui
inter regnicolas pro toto poſſe ſuo ſedare debeat et ſopire §
xiiij Item ꝙ nullus captiuetur niſi ſponte confeſſus ẽin iure
aut legittime conuictus vl̓ manifeſto facinore deprehẽſus fu-
erit pro quo ſecundum leges terre vita carere debeat ſiue mẽ
bris Sed conuictus legittime inducias fugiendi extra regnũ
habeat que in libris legalibus continentur Pro quacũq; cau-
ſa vltra id qd̓ in legibus expreſſum ẽ pena pecuniaria ⁊ alia
puniatur nullus nec mulcetur aliquis niſi prius legittime ſit
conuictus § xv Item omnes leges regis voldemari legiſlato
ris bone memorie prout in ſuis libris legalibus continentur
niſi aliter priuilegia et handfeſtingh reperiantur modificate
et declarate inuiolabiliter obſeruentur § xvi Item omnes ab
uſiones et diſuetudines contra leges introducte per quoſcũ/
q; penitus in irritum reuocentur ⁊ precipue ĩfraſcripte qua
rum prima eſt ꝙ victualia regis vxoris ſue puerorum ſuoꝝ
et dapiferi plauſtrare nõ dñt bõdones regis vltra limites ſui

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

iohēs iohis otto ſtrãgonis ioſep falſter nicola⁹ thome nicola⁹
hæret et quicunqꝫ bondo regis in plauſtrando defecerit offici-
alis regis conducet plauſtrum deficiensqꝫ ſoluat precium tri-
bus marcis § xvij Itez bondones non dñt compelli ad reedi-
ficandũ vel reperandũ curias regias et molendina nec etiaz
caſtra niſi cum conſilio et conſenſu regni pociorum § xviij
Itē noua grauamina noviter inducta videlicet thindeſkath
ãmodo nõ petantur nec recipiantur per quēcunqꝫ § xix Item
licitum ſit bondonibus ꝓprias terras hñtibus villicacionem
aliorũ ſumere ita tñ ꝙ de ſuis terris ꝓprijs regia iura ſoluã-
tur § xx Item nõ debet rex in fundo alieno edificare preter cõ-
ſenſũ et voluntatē poſſeſſoris et hucuſqꝫ edificata penitus de-
ſtruantur § xxi Item villici et coloni quorũcunqꝫ ſi bone ĩ qui-
bus reſident vlterius inhabitare noluerint ſecundũ leges ter-
re dñis ſuis predicent et reſignent et ſatiſfaciant et liberi rece-
dant ſecundum leges terre ab eiſdem § xxij Item officiales re-
gis non debent aliquem citare niſi ad iuſta placita nec coraz
ſe conuenire § xxiij Item nullus pro delicto aliquo terrã ſuã
amittere poſſunt niſi pro crimine leſe maieſtatis quis conuic-
tus fuerit per denominatiõem ordchelde neffn cum iuramen-
to excepto caſu de litteris regijs expedito § xxiiij Item nullus
apud clauſtra clericus vł laicus hoſpitetur indiſcrete ſed cõ-
tentus ſit hijs que domeſticus habuerit ꝛ voluerit ſibi dare
Si vero vlterius attemptauerit aliqua violenter rapiendo li-
beram habeat poteſtatem ſi clericus fuerit violentiam hmõi
per cauſam herrewerck rapine vel excõicationis proſequi ſi
vero laicus per viam herrewerck ł rapine § xxv Itez vt mer-
catores et burgenſes in regno dacie habitantes libere vtantur
ſuis mercaturis abſqꝫ aliquibus grauaminibus et theolonijs
nouis iponendis et abſqꝫ quacũqꝫ quota mercimonioꝝ ſuorũ
ducãt extra regnũ que vendenda ſunt.

¶Conſtitutio olaui regis dacie

OMnibꝫ pñs ſcriptũ cernentib⁹ Olauus dei grã Danoꝝ
Slauoꝝ Gottorũqꝫ rex Margareta eadē grã Swecie ꝛ
Norwegie regina Nicola⁹ miſatõe diuina archieps lundenſis

ſwecie primas iohãnes repcñ frater iacobꝰ viburgñſis olauꝰ
aruſieñ nicolaus roſkildeñ ſweno burglaneñ et woldemarꝰ oc
tonieñ eadẽ grã eccleſiaꝝ epi et dñi hẽnningus de podepuſk da
piferi ewerhardꝰ mølthingh dapifer two galen p̄fectus ſca/
nie petrus mwnck boecius høgh nicolaus ſtorſtanni nicolaꝰ
cuſk criſtiernus vendelbo andreas offeſ laurencius offeſz
nicolaus iohannes andree criſtiernus kaas petrus alber/
ti lago iohannis nicolaus lycke erlandus kalff petrꝰ grwb/
be olauꝰ biørnus iacobus olaui olauus iohannis olauꝰ petri
thwro. kannti olauꝰ lwnge henricus iohãnis boo dyre barnũ
erici ficko mølthingh de liwſe mãno baſſe ſteno baſſe bñdictꝰ
bingh andreas iacobi holgerꝰ gregorij torbernus petri lodwicꝰ
andree andreas pepp nicolaꝰ thweſ iohẽs nielſz iohẽs abſolo
nis deyneriꝰ bugge haffn iohẽs ſtawerſkow ebbo pẏgh iohẽs
petri de bellingi milites albertꝰ andree iacobꝰ anchelſ iohãnes
rwndh yuarus lycke nicolaꝰ yuari lodwicꝰ yuari iohẽs offeſ
andreas offeſ nicolaus braze thwro booſ iohãnes eſkilli ago
oſtradi iohãnes gloob petrꝰ gloob andreas gloob olauꝰ oleffſ
yuarꝰ trane themo limbeck criſtiernꝰ kaas eſgerꝰ froſth ka/
nutus erici marquardꝰ wuſteen lago dws iacobus lageſ got
ſcalcus nielſ iohẽs frijs nicolaus erici de awenſberg iohãnes
pels iohẽs mws themo nielſ ericꝰ nielſ acho pudher criſtier/
nus pudher magnꝰ iohẽs yuarꝰ petri petrus hwas yuarus
nielſz de truheltorp nicolaus ebbiſz gerboo thwn nicolaus ſte/
th nicolaus been waben dictus nicolaus mølthingh conra/
dus møltike ſenior ericus nielſz de hyringherholm andreas
petri de ſwaneholm eſkillus falck de valløff boecius falck pe
trus falck henninckinus møltike korth møltike minor petrꝰ
baſſe ericus pileman petrus offeſz iohannes offeſz andreas
ſwenus henningus de lancken torkillus nielſz iacobus abſolo/
nis henricus ioſepſz nicolaus ioſepſz eſgi brock petrus brandh
iohannes hanſz nicolaus hack andreas dauidſz nicolaus an/
dree henricus andree nicolaus gagghe andreas iohĩs boſſo
paris tuko pudhẽ ericus geedh abſolon ketilli petrꝰ nielſz de
ſkioldenes thuo nielſz iohẽs petri petrꝰ bæier nicolaꝰ mattiſz

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

iohannes de vdſtorp rickmannus de lanken ago ſtaar et pe/
trus aſſelẞ dictus rebing armigeri Eternam in domino ſa/
lutem qm̄ ab omnibus et ſingulis prelatis nobilibus militib⁹
militaribus ceteriſqꝫ alijs regni dacie inculis pro nuucin per
lamēto danorū nyburgh celebrato cōuenientibus cōmuni vo/
to et voluntate concordi omni ſtatutum eſt in iuramentis ſin
gulorū ſalubriter ordinatum ꝙ omnes et ſinguli ipſius regni
dacie incole in quacunqꝫ terra regni commorantes pace fir/
ma fruantur Juriumqꝫ legū ⁊ lebertatū ſuarum inuiolabi/
liter gaudeat firmitate Nos ſtatuto tam ſalubri aſſenſu toto
prebentes animo promittimus firmiter in hijs ſcriptis ſub
noſtris fide et honore omnia intra leges libertates et conſuetu
dines licitas et honeſtas a domino voldemaro legifero reco/
lende memorie condam rege danorum ceteriſqꝫ alijs regib⁹
dacie clericis et laicis quibuſcunqꝫ in hunc diem datas ⁊ cō/
ceſſas firmiter tenere et inuiolabiliter imperpetuꝫ obſeruare
Inſuper obligamus nos ſub obſeruatione fidei noſtre ⁊ hono
ris ꝙ ſi contingat aliquos clericos vel laicos contra leges ter
re per quoſcunqꝫ iniuſte opprimi vel grauari et ad huiuſmo/
di iniurias vel grauamina repellendas atqꝫ emendendas iux
ta conſilium conciliariorum iuratoꝝ regni in illa terra reg
ni cōmorantinm in qua nos requiri contingat per dominos
dapiferū et marſcalcuꝫ ſeu prefectū requiſiti fuerimns extūc
ſine omni dilatione et contradcōne quacunqꝫ ad hoc conueniꝛ̄
et vita pariter atqꝫ bonis ad hoc nos efficaciter exponere de/
bemus Pro quorum oīm firma et inuiolabili premiſſoruꝫ ob/
ſernatione nos omnes et ſinguli ſupraſcripti ſigilla noſtra p̄
ſentibus litteris duximus apponenda Actū et datuꝫ vt ſupra.
Anno dm̄ M ccc lxxvij infra octās iohīs baptiſte.

Conſtitutio Erici regis dacie filij
xp̄oferi regis in nyburgh.

Hwo ſom ridher meth giorth raad hiem til annen manꝫ
hws oc dræber hannū i ſin eghen gardh eller hamler el
ler ſorertha er han fredløøs ther fore oc alle ther meth han/
num ere i ferdh oc i fylge oc er orbotemaal oc bøør aldrig at/
fanghe ſin fredh før hin dødes neſte frendher bede for hannu

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

til koñghen oc koñghen tage halff hās howꝫ lodh vthñ ſord
oc halff hans howꝫ lodh tage han ther then gard aa ther thñ
gerninghe wor i giordh En wordher nogher man dræbñ ther
ſodan gerninge wil gøre oc i then thime ther the thꝫ gøre tha
ware han vgild oc for hannū ſcal mā ey bøde oc ey feſte hwer
khen koñghens reth eller biſcops reth En wordher nogher
man wÿth ath han wor meth i ſodan gerningh oc dvl hā tha
wærie ſigh meth hæretznefnd oc han ſcal hannum iethe ther
ſaagh ſøgher er En faller han atloghen tha haffuer han da-
ghes rwm oc nette at rymme men hwor ſom han wordher
ſithen greben tha ganghe thet aa hans hals Dræber nogher
man annen meth radhꝫ raadh eller hamler eller ſorer i kirke
eller nogher andher ſtꝫ ther ſom man haffuer herber taghet
hwat heller thet er i købingh eller paa land tha er thet oc or-
bothemaal oc the ere oc alle fredløſe ther then gerningh gior
de oc koñghen oc bondhen taghe ſom føre ſcriffuet ſtaar Vi
des noghē man ſodan gerningh oc dvl han tha wærie ſig mꝫ
hæretz nefnd En wordher nogher man iaghet aff ſine vwen
ner hiem til nogher māꝫ gard hwat heldher ſom man kom-
mer i gardhen eller hws tha haffuer hā ther fredh hiemme ſo
ſom hiēme i hās eghꝫ hus wore Hwat ſom ther wordhē giore
aa hannū tha er thꝫ ſom føre er ſauth om bødh bøder oc om
logmaal Hwo ſom herbergerer fredhløs man tha ſcal hā bø-
de hannū there ſkathan feck iij mark penninghe eller hans
arwinghe oc ſo koñghen En dvl han thet wærie ſigh meth
hæretz nefnd Hwo ſom dræber eller ſorer eller hamler oc haff
uer han ey ſelff til atbøde meth tha ſcal han haffue ful borghñ
for ſigh En kan han ey borghen fange for ſigh oc orker ey at
bøde tha wære han fredløs oc haffue daghs rwm oc naath
atrwme oc hwor ſom han wordher ſithen grepen tha gange
thet aa hans hals Stuth korn ſcal hwer man rethe at ſancti
andree dagh en wil ey vmboſman tha taghe wedh ſtuth tha
ridhe bonner til eth thingh oc anneth oc tredie oc biwde vth
ſin ſtuth en wil vmboſman ey tho taghe wedh tha ſculle hæ-
retz men neffne til aff thinghi tre gode men eller fire oc fylge
hannū til koñghens gardh om thet er i thet hæreth eller til

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

vmboſman gard en ere the hwerkhen i thet hæreth tha fø-
re ſin ſtuth til hæretz kirki oc the gode men ſculle ther wedhē
wære ath ſtuth korn legghes in kirke Hwat ſkathe ther ſithen
kommer aff then ſkathe ſcal vmboſman efther gialde oc en
bondhen om han redher fulth Hwo ſom en marck redher
i ſkuldh eller ix øre eller x øre eller xi øre tha redhe han ther
aff en ful haffn En haffuer han xij øre ſkuld i iordh eller myn-
ne ther han ſaar en oc ſlaar en tha ſcal han indhe for then
iordh En ſker han oc ſlaar tha inne han for ſin iordh ſom fø-
re er ſauth.

Cōpletum eſt aūt pn̄s opus perutile le-
gis Danice Impreſſuz haffnie ꝑ
Gotfridū de ghemen Anno
dn̄i M ccccc viij In pro-
feſto ſcti mathie
apoſtoli.



Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6

BB 1990 DO 503099 OPSLAG 2V-3R
DO 503100 TITELBL.

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 111 4° copy 6